

Vuosikertomus 2010

FORTUM VUONNA 2010	01	FORTUMIN TILINPÄÄTÖS 2010	34
Fortum lyhyesti	02	Hallituksen toimintakertomus	36
Konsernin liiketoimintarakenne	03	Konsernitilinpäätös	62
Myynti ja tuotanto	04	Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	67
Markkina-asema	05	Tunnusluvut	129
Taloudelliset tunnusluvut	06	Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)	136
Fortum vuonna 2010	08	Ehdotus voittovarojen käytöksi	142
		Tilintarkastuskertomus	143
TOIMITUSJOHTAJAN HAASTATTELU	10	Hallintoneuvoston lausunto	144
Strategia	16	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	145
		HALLINTO JA JOHTAMINEN	146
MARKKINOIDEN KEHITYS	18	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	148
Investoinnit ja tutkimus & kehitys	24	Palkitseminen	156
		Hallitus	160
KESTÄVÄ KEHITYS	28	Konsernin johtoryhmä	162
		Tulostiedotus vuonna 2011	164

Vuosikertomuksen lisäksi Fortum julkaisee Kestävän kehityksen raportin vuonna 2010. Raportti noudattaa Global Reporting Initiativen (GRI) G3-ohjeita.

90 minuuttia

Aurinko luovuttaa
maapallolle 90
minuutissa saman
verran energiaa kuin
kaikki maailman
ihmiset käyttävät
vuodessa.

UUDEN SUKUPOLVEN ENERGIAA

Fortumin toiminnan tarkoitus on tuottaa energiaa, joka edesauttaa nykyisten ja tulevien sukupolvien elämää. Tarjoamme kestäviä ratkaisuja, jotka auttavat vähentämään päästöjä, tehostamaan resurssien käyttöä ja varmistamaan energian saatavuuden – samalla tuotamme merkittävää lisäarvoa osakkeenomistajillemme. Liiketoimintaamme on sähkön ja lämmön tuotanto, myynti ja jakelu sekä energia-alan asiantuntijapalvelut.

Fortumin toiminta on keskittynyt Pohjoismaihin, Venäjälle ja Itämeren alueelle. Tulevaisuudessa kasvumahdollisuuksia tarjoavat myös nopeasti kasvavat, vapautuvat Euroopan ja Aasian energiamarkkinat. Vuonna 2010 Fortumin liikevaihto oli 6,3 miljardia euroa ja vertailukelpoinen liikevoitto 1,8 miljardia euroa. Konsernissa työskentelee noin 10 500 henkilöä. Fortum Oyj:n osake noteerataan NASDAQ OMX Helsingissä.

Fortum lyhyesti

Fortumin toiminnot keskittyvät Pohjoismaihin, Venäjälle ja Itämeren alueelle. Tulevaisuudessa kasvumahdollisuuksia tarjoavat myös nopeasti kasvavat ja vapautuvat Euroopan ja Aasian energiamarkkinat.

▨ Verkkalueet

Suomi

Sähköntuotantokapasiteetti	5 181 MW
Lämmöntuotantokapasiteetti	3 745 MW
Sähkönjakeluasiakkaita	620 000
Osuus sähkönmyyntiasiakkaista	15 %
Henkilöstö	2 609

Ruotsi

Sähköntuotantokapasiteetti	5 885 MW
Lämmöntuotantokapasiteetti	4 576 MW
Sähkönjakeluasiakkaita	893 000
Osuus sähkönmyyntiasiakkaista	12 %
Henkilöstö	2 257

Venäjä

Sähköntuotantokapasiteetti	2 785 MW
Lämmöntuotantokapasiteetti	13 796 MW
Henkilöstö	4 289

Norja

Lämmöntuotantokapasiteetti	167 MW
Sähkönjakeluasiakkaita	100 000
Osuus sähkönmyyntiasiakkaista	3 %
Henkilöstö	137

Puola

Lämmöntuotantokapasiteetti	757 MW
Henkilöstö	633

Viro

Lämmöntuotantokapasiteetti	951 MW
Sähkönjakeluasiakkaita	24 000
Henkilöstö	350

Latvia

Lämmöntuotantokapasiteetti	192 MW
Henkilöstö	90

Iso-Britannia

Sähköntuotantokapasiteetti	140 MW
Lämmöntuotantokapasiteetti	250 MW
Henkilöstö	63

Liettua

Lämmöntuotantokapasiteetti	60 MW
Henkilöstö	73

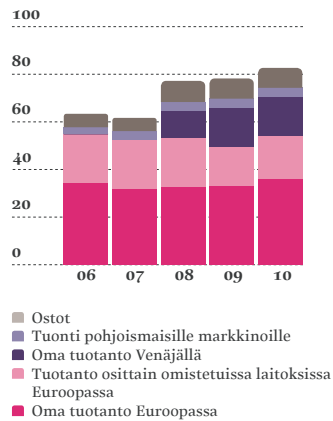
Konsernin liiketoimintarakenne

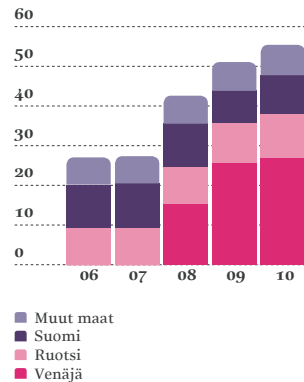
Divisioonat	Power	Heat	Russia	Electricity Solutions and Distribution	
Liiketoiminta	Power-divisioonaan kuuluvat Fortumin sähköntuotanto, fyysinen tuotannon-ohjaus ja trading-toiminta sekä asiantuntijapalvelut sähköntuottajille.	Heat-divisioona sisältää sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP), kaukolämpö- ja kaukokylmätoiminnan sekä yritysten lämpöratkaisut.	Russia-divisioona kattaa sähkön ja lämmön tuotannon ja myynnin Venäjällä. Divisioonaan kuuluu OAO Fortum ja Fortumin hieman yli 25 %:n osuus TGC-1:stä.	Divisioona vastaa Fortumin sähkön vähittäismyynnistä ja sähkönsiirrosta. Se koostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta: Distribution ja Electricity Sales.	
Raportointisegmentit	Power	Heat	Russia	Distribution	Electricity Sales
Liikevaihto	2 702 milj. euroa	1 770 milj. euroa	804 milj. euroa	963 milj. euroa	1 789 milj. euroa
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 298 milj. euroa	275 milj. euroa	8 milj. euroa	307 milj. euroa	11 milj. euroa
Osuus Fortumin liikevaihdosta	33 %	22 %	10 %	12 %	22 %
Sidottu pääoma	5 806 milj. euroa	4 128 milj. euroa	2 817 milj. euroa	3 683 milj. euroa	210 milj. euroa
Henkilöstö 31.12.2010	1 819	2 394	4 294	962	525
Markkina-asema	Kolmanneksi suurin sähköntuottaja Pohjoismaissa, 15 suurimman joukossa Euroopassa ja Venäjällä	Johtava lämmöntoimittaja Pohjoismaissa; kasvavat toiminnot Puolassa ja Baltiassa	Johtava toimija Länsi-Siperiassa ja Uralin alueella	Johtava toimija sähkönsiirrosta Pohjoismaissa: yhteensä 1,6 miljoonaa sähkönsiirtoasiakasta	Toiseksi suurin sähkömyyjä Pohjoismaissa: 1,2 miljoonaa kotitalous- ja yritysasiakasta
Maantieteellinen toiminta-alue	Tuotantoa Suomessa, Ruotsissa ja Iso-Britanniassa; asiantuntijapalveluita maailmanlaajuisesti	Suomi, Ruotsi, Norja, Puola, Liettua, Latvia, Viro	Venäjä	Suomi, Ruotsi, Norja, Viro	Suomi, Ruotsi, Norja
Liiketoiminnan ajurit	<ul style="list-style-type: none"> Sähkön hinta Pohjoismaissa, vakautta suojauksilla Noin 90 % tuotannosta vesivoimaa ja ydinvoimaa: vesivarastot, ydinvoiman käytettävyyttä sekä polttoaineiden ja päästöoikeuksien hinnat tärkeitä 	<ul style="list-style-type: none"> Vakaata kasvua investointien kautta Polttoaineiden joustava käyttö ja tehokkuus avainasemassa Viimeaikaiset investoinnit uuteen CHP-tuotantoon alkaneet tuottaa tulosta 	<ul style="list-style-type: none"> Sähkösäätömarkkinoiden vapautuminen Investointiohjelma: tuloskasvu uuden kapasiteetin ja uuden volyymin kautta Tehokkuusparannukset Kaasun ja sähkön hinnan suhde Lämpöliiketoiminnan kehittyminen 	<ul style="list-style-type: none"> Säännely, vakaa tuotto Erittäin pääomavaltaita Kasvu investointien kautta Investoinnit ja sähköverkon ylläpito optimoitu pitkällä tähtäimellä Kustannustehokkuus ja palveluiden laatu 	<ul style="list-style-type: none"> Marginaali pohjoismaisen tukkuhinnan ja vähittäismyyntihintojen välillä Marginaalin tehokas suojaus Johtava ympäristömerkityn ja hiilidioksidipäästöttömän sähkön myyjä Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa
Strategian ajurit	<ul style="list-style-type: none"> Joustava, markkinalähtöinen tuotantorakenne Keskittyminen hiilidioksidipäästöttömään ydin- ja vesivoimaan Vahva asema Pohjoismaiden sähkömarkkinoilla ja kyky toimia kilpailluilla energiemarkkinoilla luo mahdollisuuksia Euroopan markkinoiden yhteydessä 	<ul style="list-style-type: none"> Tarve luonnonvarojen tehokkaamman käyttöön parantaa CHP-tuotannon kilpailukykyä EU-direktiivi kannustaa uusiin CHP-investointeihin Mahdollisuus lisätä paikallisen biomassan ja jätteiden käyttöä polttoaineena Orgaanisen kasvun mahdollisuus nopeasti kasvavilla markkina-alueilla Polttoaineisiin ja tehokkaaseen tuotantoon liittyvän CHP-osaamisen hyödyntäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Korkea sähkönkysynnän kasvu Olemassa olevien liiketoimintojen tehostaminen ja meneillään olevan investointiohjelman loppuun saattaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Vakaa, säännelty tuotto Tekninen kehitys mahdollistaa tehokkaamman, luotettavamman ja älykkäämmän sähköverkon sekä kestävä ja energiatehokkaat ratkaisut asiakkaille 	<ul style="list-style-type: none"> Tehokkaiden liiketoimintaprosessien mahdollistama kustannustehokkuus Asiakaskunnan kasvu uusien tarjousten ja innovatiivisten ratkaisujen kautta Suuruuden tuomat edut
Lisätietoja www-sivuilla	www.fortum.com/powerdivisioona	www.fortum.com/heatdivisioona	www.fortum.com/russiadivisioona	www.fortum.com/esddivisioona	

Myynti ja tuotanto

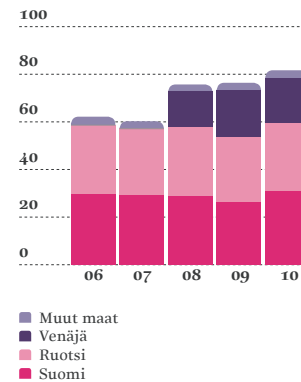
FORTUMIN SÄHKÖN KOKONAISHANKINTA, TWh

FORTUMIN LÄMMÖNMYynti MAITAIN, TWh

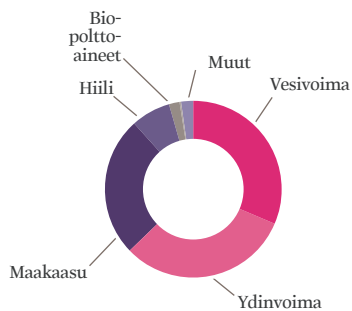
FORTUMIN SÄHKÖNMYynti MAITAIN, TWh¹⁾

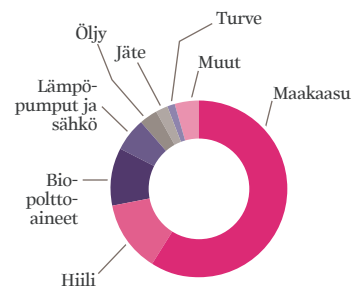
FORTUMIN SÄHKÖTUOTANTO LÄHTEITTÄIN

TWh	2010	2009
Vesivoima	22,0	22,1
Ydinvoima	22,0	21,4
Lämpövoima	9,7	5,8
Yhteensä EU ja Norja	53,7	49,3
Lämpövoima Venäjällä	16,1	16,0
Yhteensä	69,8	65,3

SÄHKÖTUOTANTO LÄHTEITTÄIN²⁾, %

LÄMMÖNTUOTANTO LÄHTEITTÄIN³⁾, %

2) Sähköntuotanto oli vuonna 2010 yhteensä 69,8 TWh

3) Lämmöntuotanto oli vuonna 2010 yhteensä 52,1 TWh

FORTUMIN SÄHKÖTUOTANTOKAPASITEETTI, 31.12.2010

MW	Suomi	Ruotsi	Venäjä	Muut	Yhteensä
Vesivoima	1 521	3 162	-	-	4 683
Ydinvoima	1 439	1 778	-	-	3 217
Sähkön ja lämmön yhteistuotanto	842	536	2 785	262	4 425
Lauhdevoima	1 376	397	-	-	1 773
Muut	3	12	-	-	15
Yhteensä	5 181	5 885	2 785	262	14 113

FORTUMIN LÄMMÖNTUOTANTOKAPASITEETTI, 31.12.2010

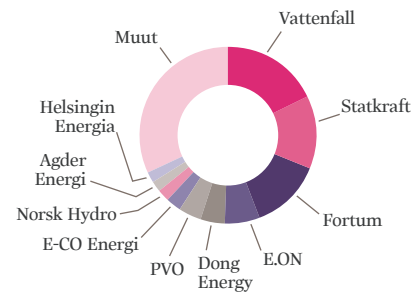
MW	Suomi	Ruotsi	Venäjä	Muut	Yhteensä
Lämpö	3 745	4 576	13 796	2 377	24 494

⊕ Lue lisää divisioonien liiketoiminnasta vuonna 2010 verkkosivulta ja toimintakertomuksen sivulta 40–46 sekä tilinpäätöksen liitetiedosta 5 sivulla 90.

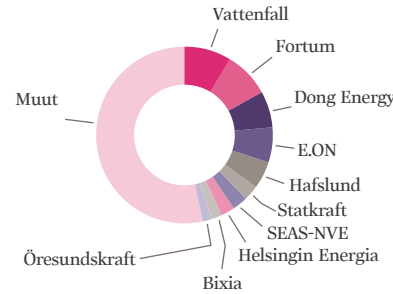
Markkina-asema

Pohjoismaisella markkinalla Fortum on merkittävä toimija sähköntuotannossa sekä sähkönsiirrossa ja -myynnissä.

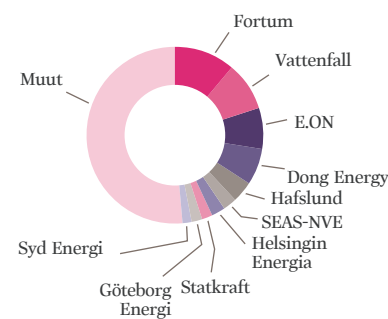
POHJOISMAINEN SÄHKÖNTUOTANTO, 370 TWh >350 yritystä

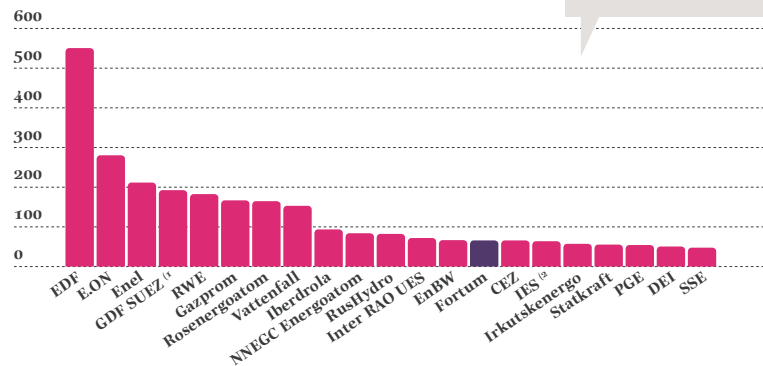
POHJOISMAINEN SÄHKÖN VÄHITTÄISMYyntI, 14 miljoonaa asiakasta, ~350 yritystä

POHJOISMAINEN SÄHKÖNSIIRTO, 14 miljoonaa asiakasta, ~500 yritystä

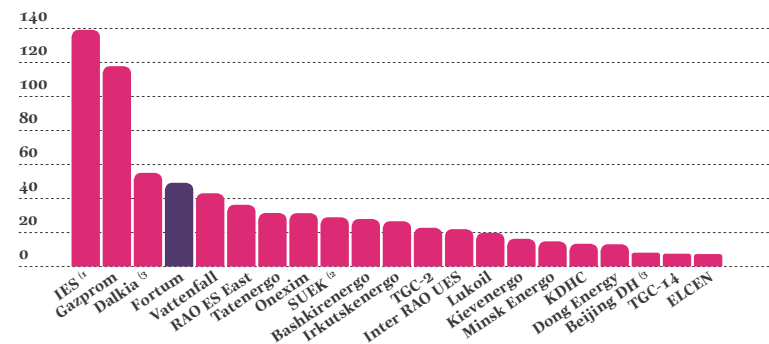
SÄHKÖNTUOTANTO, TWh Suurimmat sähköntuottajat Euroopassa ja Venäjällä, 2009

1) ml. International Power
2) ml. TGC-5, TGC-6, TGC-7, TGC-9

Fortum on maailman neljänneksi suurin lämmöntuottaja ja keskikokoinen sähköntuottaja Euroopassa.

LÄMMÖNTUOTANTO, TWh Suurimmat tuottajat maailmanlaajuisesti, 2009

1) ml. TGC-5, TGC-6, TGC-7, TGC-9
2) ml. TGC-12, TGC-13
3) 2007

Taloudelliset tunnusluvut

Liikevoitto ilman kerta-
luonteisia eriä, käyvän arvon
muutoksia johdannaisista,
joihin ei sovelleta suojaus-
laskentaa, ja ydinjätehuolto-
rahaan liittyvää oikaisua.

Vertailukelpoinen
liikevoitto, johon lisätyt
osakkuusyritystulokset,
jaettuna keskimääräisellä
vertailukelpoisella sidotulla
pääomalla.

TALOUDELLISET TUNNUSLUVUT

milj. euroa tai kuten merkitty	2010	2009	2008
Liikevaihto	6 296	5 435	5 636
Käyttökate	2 271	2 292	2 478
Vertailukelpoinen käyttökate	2 396	2 398	2 360
Liikevoitto	1 708	1 782	1 963
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 833	1 888	1 845
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	1 300	1 312	1 542
Sijoitettu pääoma	16 124	15 350	15 911
Korollinen nettovelka	6 826	5 969	6 179
Nettovelka/käyttökate	3,0	2,6	2,5
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	2,8	2,5	2,6
Sijoitetun pääoman tuotto, %	11,6	12,1	15,0
Oman pääoman tuotto, %	15,7	16,0	18,7
Käyttöomaisuusinvestoinnit	1 222	862	1 108
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	27	67	1 516
Liiketoiminnan kassavirta	1 437	2 264	2 002

TIETOJA DIVISIOONITTAIN/LIIKETOIMINTA-ALUEITTAIN

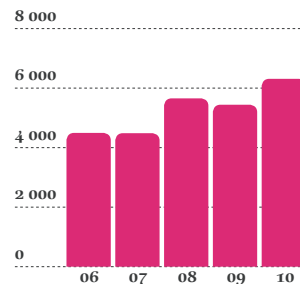
milj. euroa tai kuten merkitty	Liikevaihto			Vertailukelpoinen liikevoitto			Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %		
	2010	2009	2008	2010	2009	2008	2010	2009	2008
Power	2 702	2 531	2 892	1 298	1 454	1 528	22,3	26,4	28,0
Heat	1 770	1 399	1 466	275	231	250	7,7	7,3	7,3
Distribution	963	800	789	307	262	248	9,3	8,6	8,2
Electricity Sales	1 798	1 449	1 922	11	22	-33	9,3	18,6	-15,3
Russia	804	632	489	8	-20	-92	0,7	0,0	-3,8
Muut	51	71	83	-66	-61	-56	-7,7	-17,0	-1,7
Eliminoinnit	-1 792	-1 447	-2 005	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	6 296	5 435	5 636	1 833	1 888	1 845			

OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

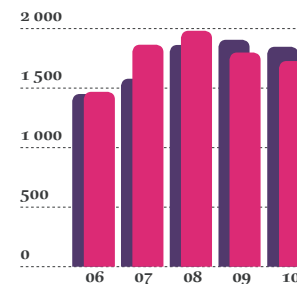
Euroa tai kuten merkitty	2010	2009	2008
Tulos/osake	1,46	1,48	1,74
Kassavirta/osake	1,62	2,55	2,26
Oma pääoma /osake	9,24	9,04	8,96
Osinko/osake	1,00 ¹⁾	1,00	1,00
Osinko/ osake- kohtainen tulos, %	68,5 ¹⁾	67,6	57,5
Efektiivinen osinkotuotto, %	4,4 ¹⁾	5,3	6,6

1) Hallituksen esitys yhtiökokoukselle 31.3.2011

LIKEVAIHTO, milj. euroa

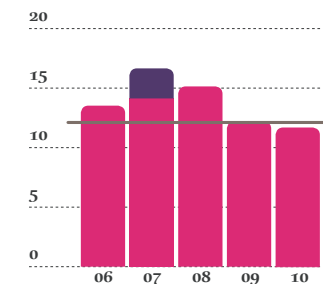

LIKEVOITTO JA VERTAILUKELPOINEN LIKEVOITTO, milj. euroa

■ Liikevoitto
■ Vertailukelpoinen liikevoitto

SIOJETUN PÄÄOMAN TUOTTO, %

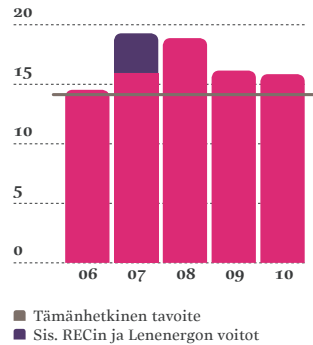

■ Tämänhetkinen tavoite
■ Sis. REC:n ja Lenenergon voitot

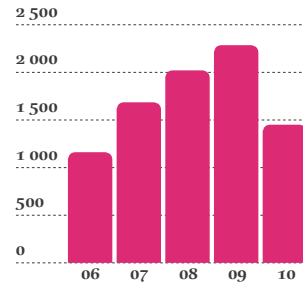
+ Taloudelliset tunnusluvut vuosilta 1998–2010 löytyvät tilinpäätöksen sivuilta 129–130.

+ Tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty tilinpäätöksen sivuilla 134–135.

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO, %

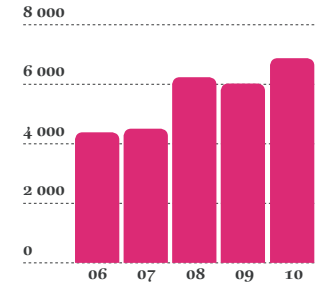
LIIKETOIMINNAN KASSAVIRTA, milj. euroa

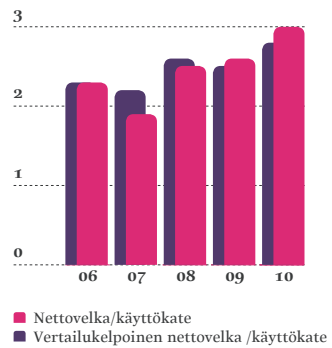
INVESTOINNIT KÄYTTÖMAISUUTEEN JA BRUTTOINVESTOINNIT OSAKKEISIIN, milj. euroa

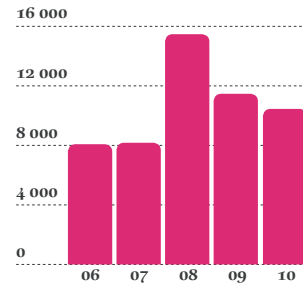
KOROLLINEN NETTOVELKA, milj. euroa

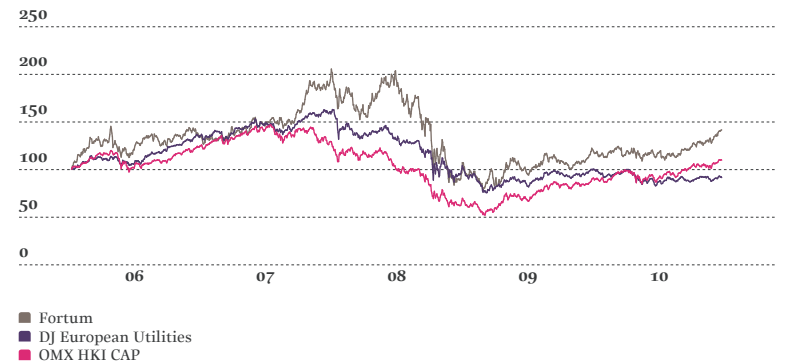
NETTOVELKA/käyttökate

HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ

OSAKKEEN KURSSIKEHITYS 2006–2010, Indeksi 100 = 2.1.2006

Fortum vuonna 2010

Tammikuu

4.1. Fortum ostaa sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen Nokialla

21.1. Fortum ja Stockmann asentavat yhteistyössä sähköautojen latauspisteitä Ouluun, Turkuun ja Tampereelle

29.1. Fortum ja Tšeljabinskin alueen hallinto aloittavat Venäjällä laajamittaisen yhteistyön energiatehokkuuden parantamiseksi

Helmikuu

1.2. Fortum myy Ruotsissa osuutensa Karlskoga Energi & Miljö:stä Karlskogon kunnalle

2.2. Fortumin liikuntakeskukseen tekemässä energiakartoituksessa löytyy merkittäviä mahdollisuuksia säästää rahaa ja ilmastoa

9.2. Fortum uudistaa suurten yritysasiakkaiden palvelutarjontaa

11.2. Fortum ja Seabased Industry saavat Ruotsin energiviranomaiselta myönteisen investointitukipäätöksen aaltoenergiahankkeelleen

23.2. Fortum investoi uuteen jätettä hyödyntävään voimalaitokseen Liettuassa

Maaliskuu

2.3. Fortumin Säätiö myöntää 650 000 euroa apurahoina energiaan liittyvälle tutkimukselle, opetukselle ja kehitystyölle

12.3. Tieto valitsee Fortumin ekotehokkaan energiaratkaisun uuteen konesaliinsa

13.3. Valmet Automotiven kehittämä sähköinen EVA-konseptiauto esitellään Geneven autonäyttelyssä; kehitystyössä mukana myös Fortum ja useita muita suomalaisyrityksiä

15.3. Fortumille EEI International Utility -palkinto taloudellisesta menestyksestä

25.3. Tukholman Mariatorget saa uuden valaistuksen – kaksin verroin valoa energiatehokkaalla teknologialla

31.3. Elisa ja Fortum toteuttamaan uutta ympäristöystävällistä palvelinkeskuksratkaisua Espooseen

Huhtikuu

21.4. Hallituksen iltakoulusta kielteinen periaatepäätös Fortumin ydinvoimalupahakemukselle

28.4. Fortum aloittaa peruskorjaus- ja tehonkorotustyöt Montan vesivoimalaitoksella

Toukokuu

21.5. Fortum ja Kurikan kaupunki yhteistyöhön sähköautoilun edistämiseksi

26.5. Fortum testaa onnistuneesti Tukholmassa uusiutuvien energianlähteiden, kuten oliivin kivien, lisäämistä energiantuotannossa

27.5. Fortum ja Skanska hyödyntävät älykästä sähköverkkoa energiatehokkaaseen kaupunkiasumiseen

Kesäkuu

3.6. Espoon kaupunki ja Fortum avaavat uuden aurinkovoimalan Espoon autovarikolla

3.6. Fortum esittelee aaltovoimapoijua Tukholmassa

7.6. Espoon kaupunki, Valmet Automotive, Fortum ja Nokia käynnistävät Eco Urban Living -hankkeen

9.6. Fortumin uusi biomassaa hyödyntävä lämmöntuotantolaitos vihittään käyttöön Hangossa

10.6. Fortum julkistaa iPhone-sovelluksen, joka löytää lähimmät sähköautojen latauspisteet Ruotsissa

29.6. Fortum ja venäläinen TGC-1 juhlistavat 50-vuotista yhteistyötään

30.6. Fortum hyväksytään jäseneksi YK:n Global Compact -aloitteeseen

Heinäkuu

1.7. Teollisuuden Voima Oyj, josta Fortumilla on 25 % omistusosuus, saa eduskunnalta positiivisen periaatepäätöksen neljännen ydinvoimayksikön rakentamisesta Olkiluotoon

1.7. CHP-laitoksiin soveltuvan pyrolyysiteknikan testaaminen Metson laitoksella Tampereella sekä bioöljyn polton testaaminen Fortumin Masalan lämpölaitoksella saatetaan menestyksellä päätökseen

29.7. Fortum ilmoittaa toteuttavansa Puolan laajimman voimalaitoksen typpioksidipäästöjä vähentävän hankkeen

Elokuu

23.8. Fortum liittyy Clean-tech Finland -tutkimus- ja kehityshankkeeseen

31.8. Fortum mukaan 40 %:n osuudella yhteen Euroopan suurimmista maatuulipuisto-hankkeista Blaikenissa, Ruotsissa

Syyskuu

1.9. Fortum tukee Aalto-yliopistoa 3 miljoonalla eurolla

6.9. Fortum myy vähemmistöosuutensa venäläisestä sähkönmyyntiyhtiöstä INTER RAO UESille

6.9. Fortumilta 6,2 miljardin Ruotsin kruunun joukkovelkakirjalainat

10.9. Fortum valitaan kahdeksannen kerran mukaan Dow Jonesin kestävä kehityksen maailmanlaajuiseen DJSI World-indeksiin

16.9. Fortum esittelee päivitettyä strategiaansa ja taloudellista asemaansa pääomamarkkinapäivässä

22.9. Fortum vihkii käyttöön uuden biomassaa hyödynnettävän sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen Czechochowassa Puolassa

24.9. Fortum järjestää designkilpailun sähkökaappien somistamiseksi Ruotsissa

28.9. Fortum päättää investoida uuteen jätteenpolttoyksikköön Bristan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksella Ruotsissa

Lokakuu

7.10. Fortum aloittaa pilottihankkeen älykkäiden sähkömittareiden käyttöönotosta Suomessa

18.10. Fortum myy osuutensa Energiapolar Oystä

19.10. Fortum ilmoittaa rakentavansa uuden höyryn tuotantolaitoksen Ouluun

21.10. Fortum valitaan Carbon Leadership -indeksiin CDP:n Nordic 200 -raportissa

27.10. Fortum luopuu Meri-Porin hiilidioksidin talteenotto- ja varastointihankkeesta

Marraskuu

4.11. Fortumin Loviisan voimalaitoksen 2-yksikkö täyttää 30 vuotta

15.11. Ruotsin kilpailuviranomainen luopuu Fortumin kaukolämpöhinnoittelua koskevasta tutkinnasta

15.11. Fortum aloittaa neuvottelut Naantalın voimalaitoksen omistusjärjestelystä

17.11. Fortum esittelee Ruotsissa Energy Displayn, älykkään tavan vähentää energiankulutusta

18.11. Fortum ja NOVATEK laajentavat yhteistyötään kaasun- ja energiategokkuuden alueella Venäjällä

24.11. Fortum ilmoittaa ostavansa kaksi puolalaista sähkö- ja lämpöyhtiötä

26.11. Fortum ja Rosatom solmivat aiesopimuksen ydinvoimayhteistyöstä

30.11. Fortum, Rosatom ja NEK solmivat aiesopimuksen yhteistyöstä Belenen ydinvoimalaitoshankkeessa

Joulukuu

10.12. Fortum ja Venäjän energia- ja virasto vahvistavat energia- ja tehokkuuteen ja innovaatioihin liittyvää yhteistyötään

12.12. Fortum ilmoittaa myyvänsä lämpötoimintonsa Tukholman ulkopuolella Ruotsissa

17.12. Fortum päättää osallistua vesivoimakonsessioiden tarjouskilpailuihin Ranskassa

21.12. Ensimmäinen investointiohjelman mukainen yksikkö vihitään käyttöön Fortumin Tyumenin CHP-1-laitoksella Venäjällä

WWW.FORTUM.COM/MEDIA

Lue kaikki tiedotteemme vuodelta 2010.

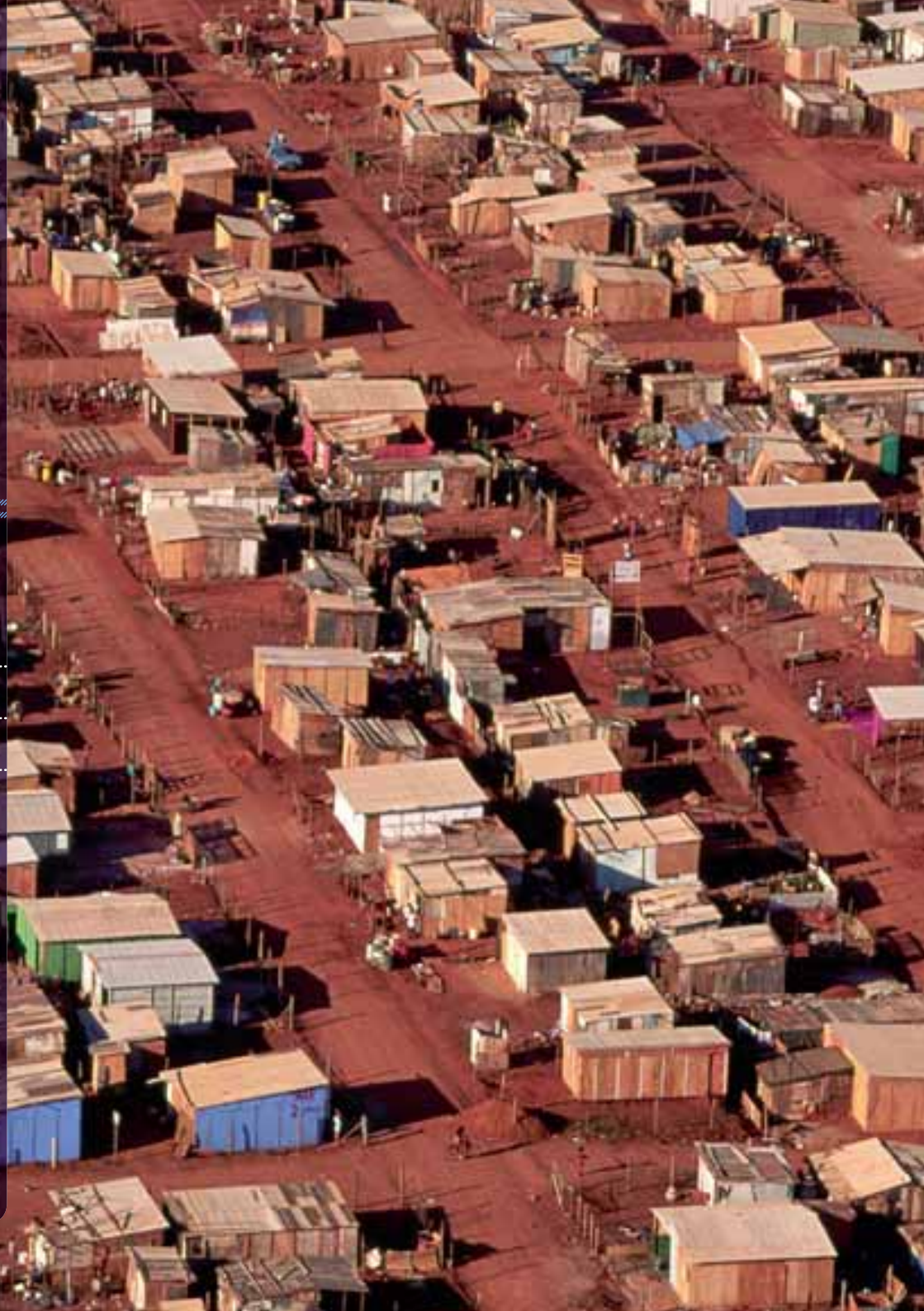
1,5

1,5 miljardia ihmistä maailmassa elää ilman sähköä. Tulevaisuuden suurena haasteena on saattaa heidät modernien, ympäristömyönteisten energiaratkaisujen piiriin.

*MILJARDIA
IHMISTÄ ILMAN
SÄHKÖÄ*

**MEGATRENDI:
VÄESTÖNKASVU**

Toimitusjohtajan haastattelu

Vuonna 2010 Fortumin vakaa tuloskehitys jatkui. Finanssikriisin jälkimainingeissa Fortum keskittyi toimitusjohtaja Tapio Kuulan johdolla pitkän tähtäimen strategiansa uudistamiseen, jotta yhtiö voisi kohdata uuden vuosikymmenen haasteet entistä vahvempana.

Fortumin toimitusjohtaja Tapio Kuula uskoo, että globaalit megatrendit vaikuttavat energiasektoriin esimerkiksi väestönkasvun ja ympäristön näkökulmasta.

Tapio Kuula, takanasi on nyt ensimmäinen täysi vuosi Fortumin toimitusjohtajana, miten olet kehittänyt yhtiötä?

Vuosi 2010 on ollut Fortumille kehityksen aikaa. Vuonna 2009 tehdyn organisaatiouudistuksen jälkeen olemme päivittäneet strategiamme ja jatkaneet liiketoimintojemme tehostamista. Aloitimme myös pitkäjänteisen johtamisen kehittämisohjelman, jonka tarkoituksena on varmistaa päivitetyn strategiamme toteuttaminen ja kehittää yritys-kulttuuria tuloksellisuuden ja kasvun parantamiseksi.

Miten arvioisit Fortumin taloudellista tulosta vuonna 2010?

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen vuoden 2010 tulokseemme. Teollisuustuotanto Fortumin tärkeimmillä markkina-alueilla kasvoi selvästi, ja Venäjän talouden elpyminen on jatkunut vakaana. Sähkönkulutus jatkoi kasvuaan Pohjoismaissa ja Venäjällä vuonna 2010. Kolme viidestä liiketoiminnostamme – Heat- ja Russia-divisioonat sekä Distribution-liiketoiminta-alue – pystyivät kasvattamaan tulostaan. Electricity Sales kärsi tammi- ja joulukuussa vallinneesta kylmästä säästä, mikä nosti

tukkuhintoja ja sähkönkulutusta. Power-divisioonalla oli suhteellisen hyvä vuosi ottaen huomioon, että sen tulosta painoi osittain tehonkorotus- ja modernisointiohjelmat ydinvoimaosakkuusyhtiöissä Ruotsissa. Powerissa lauhdetuotannon suhteellinen osuus oli myös suurempi.

Fortumin taloudellinen asema on vahva ja sen maksuvalmius on hyvä. Keskeiset tuottotavoitteemme ovat säilyneet muuttumattomina. Vahva tase ja joustava pääomarakenne ovat meille jatkossakin keskeisiä. Vahvan taseen merkitystä korostaaksemme tarkistimme syyskuussa tavoitettamme nettovelan ja käyttökäteen suhteeksi noin 3:een. Aiemmin tavoitteena oli pitää nettovelan ja käyttökäteen suhde vaihteluvälillä 3–3,5.

Pohjoismainen sähkön tukkuhinta nousi selkeästi vuonna 2010, mutta Fortum saavutti suunnitteen saman hinnan kuin vuonna 2009. Miten kommentoisit tätä?

Vuodelle 2010 oli ominaista erittäin heikko pohjoismainen vesitilanne sekä korkeat sähkön spot-hinnat tammi- ja

joulukuussa. Syynä hintapiikkeihin oli alhaisten vesivarastojen lisäksi kylmä talvi sekä alentunut siirtokapasiteetti ja seisokit Ruotsin ydinvoimalaitoksissa. Vuonna 2010 sähkön tukkuhinta Pohjoismaissa oli keskimäärin 53,0 euroa megawattitunnilta (MWh), kun se vuonna 2009 oli keskimäärin 35 euroa/MWh. Power-divisioonan toteutunut sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa vuonna 2010 oli 49,7 euroa/MWh. Syy siihen, että saavuttamamme sähkön hinta ei aina seuraa markkinahintaa on se, että suojaamme sähkönmyyntiämme varjellaksemme kassavirtaamme ja tuotamme markkinahintojen vaihteluilta. On myös hyvä huomioida, että teimme merkittävän osan suojauksistamme vuodelle 2010 keskellä finanssikriisiä vuosina 2008 ja 2009.

Miten arvioisit, että toimintaympäristö on muuttunut energia-alalla viime vuosina?

Finanssimaailman kriisi ja sen herättämä epävarmuus ovat vaikuttaneet investointeihin, mikä on nähtävissä myös pääomaintensiivisellä energia-alalla.

”Olemme päivittäneet strategiamme ja jatkaneet liiketoimintojemme tehostamista.”

Investointien kannattavuutta arvioidaan yhä tarkemmin.

Uskon, että globaalit megatrendit vaikuttavat energiasektoriin esimerkiksi väestönkasvun, elintason korottamispyrkimysten ja ennen kaikkea ympäristön näkökulmasta. Energiasektorin haasteena on muun muassa tehostaa energiankäyttöä samalla, kun saatetaan yhä useampi ihminen sähkön ja modernien energiajärjestelmien piiriin. Energiatehokkuuden myötä sähkön rooli korostuu energia-alalla, mikä tarjoaa Fortumin liiketoiminnalle mahdollisuuksia.

Fortum päivitti strategiansa vuonna 2010, mikä on muuttunut entisestään?

Haluaisin korostaa, että päivitettyssä strategiassa on kyse enemmän evoluu-

tiosta kuin revolutiosta. Rakensimme strategiamme ja tavoitteet Fortumin toiminnalle aiempaa pidemmälle aikaperspektiiville. Fortumin toimintaa, tulevaisuutta, haasteita ja mahdollisuuksia arvioitiin maailmanlaajuisten megatrendien pohjalta ja näiden perusteella tunnistettiin useita mielenkiintoisia kasvumahdollisuuksia. Ne perustuvat vahvuksiimme ennen kaikkea tuotantopuolella: ydinvoimassa, vesivoimassa sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannossa (CHP). CHP-tuotannossa käytösämme on laaja polttoainevalikoima ja osaamisemme on huippuluokkaa.

Miksi juuri vesivoima, ydinvoima sekä CHP-tuotanto valikoituivat Fortumin strategiaan?

Ydinvoima ja vesivoima ovat hiilidioksidipäästöttömyytensä ja muuttuvien kustannusten suhteen erittäin kilpailukykyisiä tuotantomuotoja. Vesivoiman avulla voimme myös reagoida nopeasti erilaisiin markkinaolosuhteisiin ja toimia kilpailukykyisesti sähkömarkkinoilla.

CHP-tuotantoon liittyvässä osaamisessaan Fortum on kiistatta maailman johtavia yhtiöitä. Kokonaisvolyymin perusteella olemme myös maailman neljänneksi suurin lämmöntuottaja. CHP-tuotanto on ympäristömyönteistä ja energiatehokasta, sillä polttoaineesta voidaan hyödyntää lähes koko energiäsältö. Tulevaisuudessa tavoitteenamme on pienentää ympäristövaikutuksia entisestään lisäämällä bio- ja jättepolttoaineisiin perustuvaa tuotantoa.

KONSERNIN TALOUDELLISET TAVOITTEET

	Tavoite	2010	2009
Sijoitetun pääoman tuotto, %	12	11,6	12,1
Oman pääoman tuotto, %	14	15,7	16,0
Pääomarakenne: nettovelka/käyttökate	noin 3	3,0	2,6

➔ Tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty tilinpäätöksen sivuilla 134–135.

Mistä ja miten Fortum hakee kasvua tulevaisuudessa?

Haemme kasvua markkinavetoisesti ennen kaikkea tuotantopuolella niin Euroopasta kuin Venäjältä. Euroopan yhdyntyvien energiemarkkinoiden lisäksi näemme uusia mahdollisuuksia Aasian nopeasti kasvavilla markkina-alueilla. Kasvua tukevat Fortumin vahva sähkömarkkinaosaaminen ja joustava tuotantorakenne. Myös taloutemme on vakaa; vahva tase, hyvä kassavirta ja osingonmaksukyky ovat Fortumille pörssilistattuna yhtiönä ensiarvoisen tärkeitä. Haluaisin vielä lisätä, että keskitymme jatkossa entistä enemmän tutkimus- ja kehitystoimintaamme ja siihen liittyviin kumppanuuksiin. Tarkastelemme avoimesti mahdollisuuksia.

Millaisia mahdollisuuksia Fortum näkee Euroopassa?

Strategiamme mukaisesti olemme olleet liiketoiminnoissamme aktiivisia Euroopassa ydinvoimassa, vesivoimassa ja CHP-tuotannossa. Esimerkiksi Puolassa vihimme vuonna 2010 käyttöön CHP-laitoksen Chełmowassa ja ostimme myös kaksi sähkö- ja lämpöyhtiötä vuoden 2011 alussa. Tämän lisäksi aikoksemme on osallistua ydinvoiman kehittämiseen muun muassa Bulgariassa tarjoamalla ydinvoimateknologian ja -turvallisuuden asiantuntijapalveluita Belenen ydinvoimahankkeeseen. Lisäksi valmistelemme osallistumista Ranskan vesivoiman käyttöoikeussopimusten tarjouskilpailuihin.

Miten Euroopan yhdentyvät energiainmarkkinat tulevat näkymään Fortumin toiminnassa?

Olemme aina pitäneet Euroopan energiainmarkkinoiden, ennen kaikkea sähkömarkkinoiden, yhdentymistä tärkeänä ja uskomme laajemman markkinan lisäävän tehokkuutta, vakautta ja käyttövarmuutta. Vuoden 2010 sähköntuotannon vaikuttaneet alhaiset pohjoismaiset vesivarastot on hyvä esimerkki siitä, että laajemmin integroituneet markkinat ovat konkreettisesti Pohjoismaiden intressien mukaisia myös sähkökäyttäjien kannalta.

Pohjoismaiset sähkömarkkinat toimivat monessa suhteessa esimerkkinä Euroopan sähkömarkkinoiden integraatiolle. Fortumilla onkin erittäin hyvät edellytykset toimia edelläkävijänä markkinan ymmärtämisessä, seuraamisessa ja ennakoinnissa, olipa kyse sitten investointivalinnoista tai hintakehityksen ennakoinnista.

Fortum ei viime vuonna saanut lupaa rakentaa uutta ydinvoimayksikköä, Loviisa 3:a, Suomeen. Miten tämä vaikuttaa ydinvoiman rooliin?

Fortumin erityisosaaminen ydinvoimalalla perustuu pitkään kokemukseen ydinvoimalaitosten käyttöönoton ja käytön eri vaiheista. Laitostemme käytettävyyden on Suomessa huippuluokkaa ja hyvä turvallisuuskulttuuri sekä laadunhallinta ovat meillä avainasemassa. Meillä on vankkaa kokemusta myös ydinvoimalaitosten vuosihuolloista, modernisointi-, tehonkorotus- ja käyttöiän pidentämishankkeista, ja lisäksi kattavaa osaamista uuden ydinvoimalaitoksen rakentamisesta sekä eri toimittajavaihtoehtojen arvioinnista.

Luonnollisesti Fortumille oli pettymys, että emme saaneet lupaa Loviisa 3:lle. Tulevaisuus näyttää, saammeko luvan korvata käytöstä poistuvat Loviisan yksiköt.

Ydinvoiman rooli on kielteisestä periaatepäätöksestä huolimatta kuitenkin merkittävä Fortumin liiketoiminnalle myös jatkossa. Vahvaa ydinvoimaosaamista tarvitaan muun muassa Ruotsin ydinvoimalaitosten modernisointihankkeissa sekä Loviisan nykyisten yksiköiden turvallisen ja luotettavan käynnin turvaamisessa. Fortum on myös kansainvälisesti arvostettu toimija ydinvoima-alalla, kuten saamamme lukuisat yhteydenotot ja tiedustelut halukkuudettamme osallistua ulkomaisiin ydinvoimahankkeisiin osoittavat. Tekemämme aiesopimus Venäjän valtion ydinvoimakonserni Rosatomin kanssa ydinvoimayhteistyön laajentamisesta sekä ydinvoimaosaamisemme tarjoaminen Bulgarian Belenen ydinvoimahankkeeseen ovatkin esimerkkejä aktiivisuudettamme ydinvoima-alalla. Näiden myötä varmistamme, että Fortum kehittyy yhä merkittävämmäksi ydinvoimaosaajaksi.

Ruotsin ydinvoimatuotanto on kärsinyt alhaisesta käyttöasteesta. Milloin tilanne normalisoituu?

Vuonna 1980 Ruotsissa toteutetun ydinvoimakansanäänestyksen seurauksena ydinvoimakulttuuri ja -osaaminen hiipuivat maassa. Ilmapiirin muutos on kuitenkin nähtävissä ja kehitys on jo muutaman vuoden ajan kulkenut Ruotsissa positiiviseen suuntaan. Edessä on iso työsaika ja ydinvoimakulttuurin ja käytettävyyden nostamiseen huipputasolle menee varmasti vielä muutamia vuosia.

Vesivoima on Fortumille perinteisesti tärkeä, mutta miten yhtiö suhtautuu muihin uusiutuviin energiamuotoihin?

Fortumilla on vahvaa CHP-osaamista ja haluamme lisätä paikallisten polttoaineiden, kuten biomassan ja jätteen hyödyntämistä tuotannossa. Erityisesti pohjoismaainen toimintaympäristö ja alueen vahva metsäteollisuusperinne tekevät etenkin biomassasta kilpailukykyisen vaihtoehdon. Nopeasti kasvavissa metropoleissa jätteen energiahyötykäyttö on hyvä ratkaisu paheneviin jätehuolto-ongelmiin.

Uskon myös, että pitkällä aikavälillä uudet uusiutuvat energiamuodot, kuten aurinkoenergia, tulevat yleistymään ja seuraamme tätä kehitystä myös Fortumissa. Jo nyt aurinkosähkö on kannattavaa eräissä maissa, mutta suuren kokoluokan ratkaisut eivät kuitenkaan

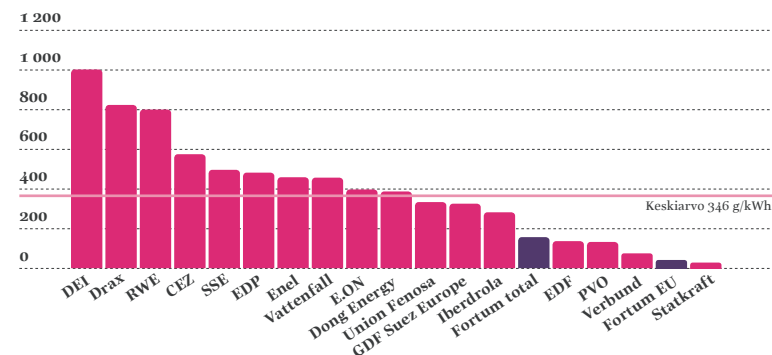
ole vielä kilpailukykyisiä ilman julkista tukea.

Uusiutuvien energiamuotojen tuet ovat herättäneet julkisuudessa paljon keskustelua. Uskon, että mahdollisuudet mittavaan energiasektorin tukemiseen ovat tulevaisuudessa rajalliset sen vuoksi, että julkisen sektorin varoja kaivataan huomattavasti enemmän esimerkiksi terveydenhuollossa, vanhusten hoidossa ja koulutuksessa. Uusiutuvien energiamuotojen tuen tehokas hyödyntäminen onkin siksi erittäin tärkeää. Markkinaehtoiset ja harmonisoidut tukijärjestelmät ovat mielestäni tässä parhaita ratkaisuja.

Miten Fortumin toiminnot Venäjällä kehittyvät?

Kehitys Venäjällä on ollut positiivista. Maassa jatkettiin sähkömarkkinareformia suunnitellusti ja vuoden 2011 alusta

FORTUMIN HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖT EUROOPAN ALHAISIMPIA, sähköntuotanto gCO₂/kWh, 2009

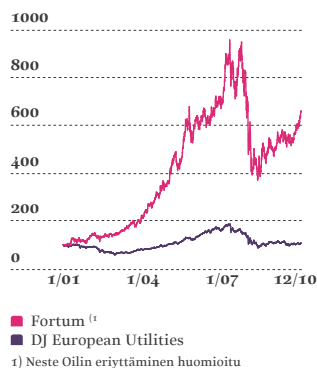
Lähde: PWC & Enerpresse, 2009, Changement climatique et Électricité, Fortum.

Huom! Graafissa esitetään vuoden 2009 luvut kaikilta yhtiöiltä vertailukelpoisuuden vuoksi. Fortumin sähköntuotannon ominaispäästöt vuonna 2010 EU:ssa olivat 84 g/kWh ja koko Fortumin sähköntuotannon ominaispäästöt olivat 189 g/kWh. Muista yhtiöistä vain päästöt EU:ssa on huomioitu.

lähtien sähkön tukkumarkkina on ollut kokonaan vapautettu. Haemme Venäjän osalta vakaata tuloskasvua ja investioitiohjelmamme onkin tässä suhteessa erittäin tärkeässä roolissa. Investointiohjelmamme ensimmäisen uuden yksikön vihkiäisiä vietimme vuoden 2010 lopussa Tyumenin CHP-1 -laitoksella.

Venäjällä hiljattain sovitut kapasiteettimarkkinoiden säännöt luovat hyvät puitteet investointiohjelmamme toteutukselle. Elpyneen talouskasvun sekä piristyneen sähkönkysynnän myötä olemme jopa nopeuttamassa investointiohjelmamme toteuttamista – uskomme saavamme sen päätökseen vuonna 2014. Myös tehokkuuden parannusohjelmamme etenee suunnitelmien mukaisesti ja tehostamisvaikutusten odotetaan olevan noin 100 miljoonaa euroa vuonna 2011 verrattuna vuoteen 2008, jolloin yhtiö hankittiin.

FORTUMIN OSAKKEEN KURSSIKEHITYS VUODESTA 2001, INDEKSI

Mikä on kestävän kehityksen rooli Fortumin päivitetystä strategiassa?

Kestävä kehitys on ja tulee olemaan yksi Fortumin strateginen kulmakivi. Päivitetystä strategiastamme voikin nopeasti nähdä, että se pohjautuu kasvun osalta pitkälti kestävän kehityksen mukaisiin tavoitteisiin. Hiilidioksidipäästöjen osalta voimme olla ylpeitä siitä, että olemme Euroopan vähäpäästöisimpien yhtiöiden joukossa. Hiilidioksidipäästöjen lisäksi kiinnitämme kuitenkin entistä vahvemmin huomiota myös muihin ympäristötekijöihin sekä kestävän kehityksen sosiaalisiin ja taloudellisiin näkökulmiin.

Mitkä ovat Fortumin tavoitteet tälle vuosikymmenelle?

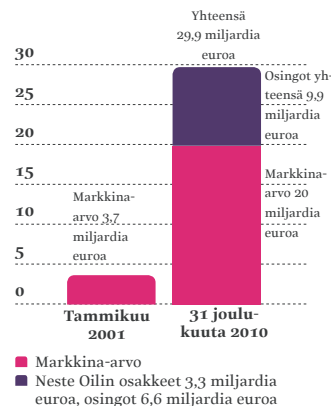
Fortumin vahvuutena on yhtiön joustava, kustannustehokas ja ympäristömyö-

nteinen tuotantorakenne, ja se on tärkein voimavaramme myös tulevaisuudessa. Tavoitteemme on strategian mukaisesti kehittää liiketoiminnassamme kolme keskeistä osa-aluetta: hyödyntää pohjoismaista liiketoimintaamme, luoda vakaata tuloskasvua Venäjällä ja rakentaa perusta tulevaisuuden kasvulle. Tutkimme mahdollisuuksia muun muassa Euroopan yhdentyvillä sähkömarkkinoilla sekä myös Aasian kasvumarkkinoilla erityisesti CHP-tuotantoon liittyen.

Luonnollisesti pyrimme myös kehittämään yhtiötämme mahdollisimman houkuttelevaksi niin sijoittajien, asiakkaiden, yhteistyökumppaneiden kuin myös henkilöstön kannalta. Kiinnostus yhtiötämme kohtaan on noussut, mikä näkyy muun muassa osakkaidemme lukumäärän merkittävänä kasvuna. Viimeisen kymmenen vuoden aikana olemme tuottaneet 26,2 miljardia euroa omistaja-arvoa osakkaillemme ja Fortumin osakkeen kehitys on ollut huomattavasti positiivisempi kuin suurimmalla osalla eurooppalaisesta verrokkiryhmästäme. Haluamme tietenkäin jatkossakin tuottaa merkittävää lisäarvoa osakkeenomistajillemme.

Olen erittäin tyytyväinen myös julkisuuskuvamme ja asiakastytytyväisyytemme positiiviseen vireeseen viime vuoden aikana. Tästä kaikesta haluaisin kiittää erityisesti osaavaa henkilöstöämme, joka on työskennellyt ahkerasti Fortumin kasvun ja tulokselisuuden eteen. Kiitos kuluneesta vuodesta kuuluu tietysti myös luotettaville yhteistyökumppaneillemme ja laajalle asiakaskunnallemme. Uskon, että uusi vuosikymmen on Fortumille mahdollisuuksia täynnä.

OMISTAJA-ARVON KASVU 26,2 MILJARDIA

Fortumin osakkeen suhteellinen kehitys on kymmenenä viime vuotena ollut parempaa kuin eurooppalaisen verrokkiryhmän. Vuonna 2010 Fortumin osake vahvistui noin 16 %, kun eurooppalaisten sähköyhtiöiden indeksi (DJ European Utilities) heikkeni 9 %. OMX Helsinki Cap -yleisindeksi vahvistui 22 %.

”Euroopan yhdentyvien markkinoiden lisäksi näemme uusia mahdollisuuksia Aasian nopeasti kasvavilla markkina-alueilla.”

Strategia

Fortumin strategia tähtää olemassa olevan liiketoiminnan jatkuvaan kehittämiseen ja markkinaehtoiseen kasvuun ydin- ja vesivoimassa sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannossa (CHP). Teknologiaosaamisen ohella yhtiön vahva sähkömarkkinaosaaminen sekä pitkä kokemus kilpailluilla energiamarkkinoilla toimimisesta ovat keskeisessä roolissa, kun liiketoiminnan kehittämismahdollisuuksia haetaan nykyisillä kotimarkkinoilla sekä vapautuvilla ja nopeasti kasvavilla Euroopan ja Aasian energiamarkkinoilla.

Fortumin toiminnan tarkoitus on tuottaa energiaa, joka edesauttaa nykyisten ja tulevien sukupolvien elämää. Tarjomme kestäviä ratkaisuja, jotka auttavat vähentämään päästöjä, tehostamaan luonnonvarojen käyttöä ja varmistamaan energian saatavuuden - samalla tuotamme merkittävää lisäarvoa osakkeenomistajillemme.

Missiossa kiteytyy vastuu ympäristöstä, yhteiskunnasta ja taloudellisesta menestyksestä kestävä kehityksen kolmijaon mukaisesti. Missio, strategia ja arvot – vastuullisuus, luovuus, kunnioitus ja rehellisyys – muodostavat perustan Fortumin kaikelle toiminnalle.

Kohti aurinkotaloutta

Fortumin näkemyksen mukaan asteittainen siirtyminen perinteisestä niin sanotusta Carnot'n maailmasta kohti aurinkotaloutta on välttämätön ja väistämätön. Carnot'n maailmassa sähköä tuotetaan pääosin uusiutumattomista energialähteistä alhaisella hyötysuhteella ja usein runsaasti päästöjä aiheuttaen, kun taas aurinkotaloudessa tuotanto perustuu lähinnä päästöttömiin ja uusiutuviin energialähteisiin. Vain aurinkotalouteen siirtymällä maailman luonnonvarat saadaan riittämään tuleville sukupolville ja voidaan löytää ratkaisu ilmastomuutokseen sekä pahe-neviin ympäristöongelmiin.

Pääomavaltaisessa energiateollisuudessa muutokset ovat hitaita ja siirtyminen kohti aurinkotaloutta tapahtuu asteittain. Vesivoimatuotantoa lukuun ottamatta useimmat aurinkotalouden tuotantomuodoista ovat vielä kehitysteella ja vaativat merkittävää tukea yhteiskunnalta. Siirtymäajan energiantuotannossa korostuvatkin perinteiset, mutta hyötysuhteeltaan korkeat tuotantomuodot, kuten biopohjainen CHP-tuotanto ja uuden sukupolven ydinvoimateknologiat.

Fortum on tämän suhteen hyvin asemoitunut ja perustaa strategiansa vahvalle osaamiselle ydin- ja vesivoimassa sekä CHP-tuotannossa. Niin sanottujen uusien uusiutuvien energiantuotantomuotojen teknologian kehittämisen seuraaminen on tärkeä osa yhtiön tutkimus- ja kehitystoimintaa. Tuotannossa niiden rooli on kuitenkin lähitulevaisuudessa vielä pieni. Fortumin näkemyksen mukaan kaikkien sen ratkaisujen ja valintojen tulee olla itsessään kannattavia – kestävä liiketoimintamalli ei voi pitkällä aikavälillä perustua erilaisiin tukiin.

Uusia mahdollisuuksia idässä

Pohjoismaat ovat perinteisesti muodostaneet Fortumin tärkeimmän markkina-alueen ja pohjoismainen sähkömarkkina on edelleen yhtiön tärkein arvontuottaja. Jatkossa Euroopan yhdyntyvät sähkömarkkinat, Fortumin Venäjän liiketoimintojen suhteellisen painoarvon lisääntyminen sekä kasvu Itämeren alueella pienentävät asteittain pohjoismaisen sähkön tukkuhinnan roolia Fortumin tuloksentekijänä. Säh-

könsiirrolla ja -myynnillä on tulevaisuudessa keskeinen rooli Pohjoismaissa, mutta muilla markkina-alueilla sähkön ja lämmöntuotanto tarjoavat kuitenkin näitä liiketoimintoja houkuttelevampia kasvumahdollisuuksia.

Hiilidioksidipäästöttömien ja energiatehokkaiden ratkaisujen kysynnän kasvu sekä lisääntyvä kulutus vapautuvilla energiamarkkinoilla tarjoavat Fortumille uusia kasvumahdollisuuksia. Nopeinta energiankysynnän kasvu on Aasian markkinoilla, mutta mahdollisuuksia tunnistetaan myös Euroopassa ja Venäjällä. Fortum valmistautuu kasvuun, joka toteutetaan tekemällä sopivassa suhteessa nopeasti tulosta tuovia yritysostoja, ja hitaammin kassavirtaa tuottavia uusinveistointeja. Fortumin prioriteettina on ylläpitää vahvaa tasetta, jonka avulla yhtiö voi joustavasti tarttua kasvumahdollisuuksiin myös pitkällä tähtäimellä. Uusia mahdollisuuksia haettaessa Fortumin kasvua tukee myös yhtiön pitkä kokemus Pohjoismaiden kilpailluilla sähkömarkkinoilla toimimisesta.

Vahva sitoutuminen tuloksellisuuteen

Fortumin toiminnoissa korostuu vahva pyrkimys tuloksellisuuteen ja toiminnan jatkuvaan parantamiseen. Sitoutuminen omistaja-arvon lisäämiseen on kirjattu myös yhtiön missioon. Tämän tavoitteen edistämiseksi Fortum käynnisti vuonna 2010 monivuotisen tuloksellisuuden ja kasvun johtamisaloitteen, jonka tavoitteena on tukea strategian toteutumista ja kehittää yrityskulttuuria.

Painetussa vuosikertomuksessa
tällä sivulla on erillinen Fortumin
strategiaa käsittelevä liite.

Avaa liite erillisenä PDF-tiedostona
klikkaamalla [tästä >>](#)

520

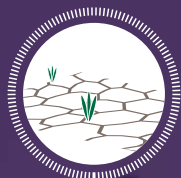
kg

Jätteiden tehokkaampi hyötykäyttö on välttämätöntä. Pelkästään Euroopan unionin alueella jokainen meistä tuottaa vuosittain yli puoli tonnia yhdyskuntajätettä. Suuren osan tästä voisi käyttää energiantuotantoon. Näin säästäisimme niukkoja luonnonvaroja.

TUOTETTU

JÄTEMÄÄRÄ HENKEÄ

KOHTI EU:SSA

**MEGATRENDI:
LISÄÄNTYVÄT
YMPÄRISTÖONGELMAT**

Markkinoiden kehitys

Vuonna 2010 maailmantalous toipui finanssikriisistä. Kasvu jakautui hyvin epätasaisesti eri maiden välillä. Kehittyvien talouksien kasvu oli nopeaa, kun taas teollisuusmaiden taloudellinen kehitys oli vaatimattomampaa ja epätasaisempaa. Pohjoismainen sähkömarkkina toipui finanssikriisistä keskimäärin Keski-Euroopan markkinoita nopeammin korkeampien sähkön hintojen ja kysynnän nopeamman kasvun vuoksi.

Fortumin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitos Tukholman Högdalenissa on tuottanut energiaa jätteistä vuodesta 1970.

Vuonna 2010 Suomen ja Ruotsin talouden elpymistä vauhdittivat vienti, teollisuus ja kasvanut kulutus. Norjan kehitys oli heikompaa. Sähkönkulutus Pohjoismaiden markkina-alueella kasvoi lämpötilakorjattuna lähes 2 % vuonna 2010, ja kulutuksen odotetaan saavuttavan kriisiä edeltäneen tason vuosina 2013–2014. Sähkönkulutuksen kasvu johtui pääasiassa teollisuuden kysynnästä ja kylmästä talvesta, kun taas kotitalouksien kysynnän kasvu oli maltillista. Sähkönkulutus kasvoi eniten Suomessa, mikä johtui teollisuuden kysynnän hyvästä elpymisestä. Vuonna

2010 pohjoismainen sähkön tukkuhinta oli keskimäärin 53,1 euroa megawattitunnilta (MWh), eli nousua oli 50 % edellisvuodesta. Pohjoismainen sähkön tukkuhinta oli keskimäärin 19 % korkeampi kuin Keski-Euroopan EPEX Spot-hinta (Saksa) vuonna 2010, mikä johtui pääasiassa tiukemmasta kysynnän ja tarjonnan tasapainosta ja alhaisista vesivarastoista Pohjoismaissa.

Myös Venäjän talous elpyi nopeasti vuonna 2010 kulutusshyödykkeiden vientin ja nousseiden vientihintojen ansiosta. Venäjän sähkönkulutus kasvoi 4 %, ja kulutuksen odotetaan saavuttavan

kriisiä edeltäneen tason vuosina 2011–2012. Kysynnän kasvun alueelliset erot olivat huomattavia. Tšeljabinskiläisen alueen kulutus kasvoi 9 % metalliteollisuuden elpymisen ansiosta, kun taas öljyn- ja kaasuntuotantoon keskittyvän Tjumenin alueen kysynnän kasvu oli vain 1 %, sillä taantuma ei alunperin vaikuttanut siellä kysyntään niin paljon. Luoteis-Venäjällä sähkönkulutus kasvoi 5 %. Keskimääräinen tukkumarkkinahinta ilman kapasiteettihintaa nousi Venäjän Euroopan ja Uralin alueilla lähes kolmanneksella 882 ruplaan/MWh (21,9 euroa/MWh).

Fortumin muista markkina-alueista Baltian maiden taloudet kärsivät finanssikriisistä eniten, ja niiden elpyminen oli hyvin epätasaista. Puolan talous kärsi talouskriisistä vähiten.

Maailmantalouden kasvua vauhdittivat suuret kehittyvät maat, erityisesti Kiina ja Intia, joiden rooli maailmantaloudessa on selvästi saamassa lisää painoarvoa. Kulutushyödykkeiden kasvava kysyntä kehittyvissä maissa nosti hintoja vuoden aikana. Kiina myös ohitti vuonna 2010 Yhdysvallat maailman suurimpana primäärienergian kuluttajana.

Ilmastonmuutos ja energiapolitiikka

Kansainväliset ilmastoneuvottelut Meksikon Cancunissa marras-joulukuussa 2010 eivät johtaneet vuoden 2012 jälkeiseen ilmasopimukseen. Katset kohdistuvat nyt Etelä-Afrikassa vuoden 2011 lopussa järjestettäviin seuraaviin neuvotteluihin. Fortumin mielestä globaali hinta hiilidioksidipäästöille olisi tehokain tapa vähentää kasvihuonekaasupäästöjä maailmanlaajuisesti. Vaikuttaa kuitenkin todennäköisemmältä, että eri maaryhmät etenevät omien ilmastopoliittikkojensa ja -tavoitteidensa mukaisesti, eikä sitovaa kansainvälistä sopimusta saada aikaan vielä moniin vuosiin.

Euroopan unionille (EU) edelläkävijyys ilmastonmuutoksen hillitsemisessä on edelleen ensisijaisen tärkeää. EU on jo sitoutunut leikkaamaan päästöjä 20 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Keskusteluja tavoitteen nostamisesta 30 %:iin käydään parhaillaan. Euroopan komissio arvioi muutoksen vaikutuksia syksyllä 2010, ja useat jäsenvaltiot ovat kannattaneet EU:n korkeampaa tavoitetta muiden maiden sitoumuksista tai niiden puuttumisesta huolimatta.

Suurin osa EU:n päästövähennyksistä toteutetaan päästökauppajärjestelmän avulla. Lainsäädäntö päästökauppajärjestelmän tarkistamisesta kaudella 2013–2020 hyväksyttiin aiemmin, ja vuonna 2010 sen toimeenpanolle laadittiin yksityiskohtaisemmat säännöt. Heinäkuussa 2010 Euroopan komissio ehdotti kaudelle 2013–2020 uutta, päästöoikeuksien huutokauppaa koskevaa asetusta, jonka mukaan päästökatto olisi tiukempi kuin edeltävällä kaudella. Ilmaisten päästöoikeuksien jakamista koskevia uusia sääntöjä esitettiin joulukuussa 2010. Sähköntuotanto ei yleisesti ottaen saa ilmaisia päästöoikeuksia vuoden 2012 jälkeen lukuun ottamatta joitakin siirtymävaiheissa olevia maita, kuten Puolaa. Myös lämmöntuotannon ilmaiset päästöoikeudet tulevat vähenevän.

Useita vuosia kestäneen epävarmuuden jälkeen Venäjällä hyväksyttiin heinäkuussa 2010 ensimmäiset Kioto-yhteistoteutushankkeet (JI), joista saatiin yhteensä 30 miljoonaa päästövähennysyksikköä (ERU). Joulukuussa 2010 Venäjän talousministeriö hyväksyi kaksi Fortumin JI-hanketta Venäjällä: Tjumenin CHP-1:n uuden yksikön ja TGC 1:n Nevskin vesivoimalaitoksen perusrakennuksen.

EU:n uusi komissio aloitti toimin-

tansa helmikuussa 2010. Komissiolla on nyt uusi erityinen energiapäosasto, joka entisestään vahvistaa EU:n roolia energiapolitiikassa. Komissio esitteli marras-kuussa uuden EU:n energiastategian, jonka tavoitteena on varmistaa, että unioni saavuttaa vuoden 2020 kunnianhimoiset energia-, ilmasto- ja taloustavoitteet. Energiastategia on tarkoitettu hyväksyä vuonna 2011. Strategia sisältää esimerkiksi energiainfrastruktuuria, energiatehokkuutta, ydinvoimaa ja älykäitä sähköverkoja koskevia aloitteita. Komissio on alkanut myös valmistella suunnitelmaa vähähiiliseen talouteen siirtymisestä vuoteen 2050 mennessä.

EU hyväksyi vuoden 2010 heinäkuussa direktiivin teollisuuden päästöistä. Direktiivin tarkoituksena on koota useat erilliset teollisuuden päästöt koskevat EU-lainsäädännön kohdat yhden direktiivin alle. Direktiivi asettaa tiukemmat rajat sähkön- ja lämmöntuotannolle vuodesta 2016 eteenpäin.

Myös EU:n tavoitteessa nostaa uusiutuvien energialähteiden (RES) osuus 20 %:iin vuoteen 2020 mennessä edettiin, kun jäsenvaltioiden oli toimitettava kansalliset toimintasuunnitelmansa komissiolle kesäkuun 2010 loppuun mennessä.

Suomen tavoitteena on kasvattaa uusiutuvien energialähteiden osuutta loppukulutuksesta 38 %:iin vuoteen 2020 mennessä. Uusiutuvien käyttöönottoa vauhditetaan tuulivoiman ja biopolttoaineisiin perustuvan sähköntuotannon syöttötariffilla, ja lämmityksessä käytettyjen fossiilisten polttoaineiden verotusta kiristetään huomattavasti vuodesta 2011 eteenpäin. Lisäksi Suomen hallitus luopui suunnitelmasta ottaa käyttöön vanhaa vesi- ja ydinvoimat tuotantoa koskeva windfall-verotus.

Kun useimmat unionin jäsenvaltiot keskittyvät uusiutuvien energialähteiden syöttötariffeihin, Ruotsin ja Norjan

tavoitteena on luoda yhteinen vihreiden sertifikaattien markkina, joka aloittasi toimintansa vuodesta 2012 alkaen. Tarkoituksena on toteuttaa kustannustehokas tukijärjestelmä, jonka avulla käyttöön saadaan yhtä suuri määrä uusiutuvia energialähteitä alhaisemmin kustannuksin ja ilman kilpailun vääristymiä. Ruotsin uusiutuvien energialähteiden tavoitteeksi on asetettu 49 % vuoteen 2020 mennessä. Fortum tukee Ruotsin ja Norjan sertifikaatti-aloitetta ja pitää markkinaehtoisia ja harmonisoituja tukimekanismeja tärkeänä uusiutuvien energialähteiden lisäämistavoitteiden saavuttamisessa.

EU:n uusi energiastategia painottaa myös energiansäästöpotentialin hyödyntämistä siellä missä se on suurinta – rakennuksissa ja liikenteessä. Lisäksi erittäin tehokasta sähkön ja lämmön yhteistuotantoa (CHP) sekä kaukolämmön ja kaukokylmän tuotantoa tulisi kasvattaa merkittävästi. Fortumilla on CHP- ja kaukolämpötoimintaa kahdeksassa maassa, ja yhtiö on maailman neljänneksi suurin lämmöntuottaja.

Kaukolämpötoiminnoissa kilpailu uusista liittymistä on lisääntynyt, mutta lämmön hinnat ovat vielä tiukasti säänneltyjä Baltiassa, Puolassa ja Venäjällä. Nähtävissä on kuitenkin asteittainen trendi kohti markkinasuuntautuneempaa hinnansääntelyjärjestelmää, johon myös EU:n energiastategia kannustaa.

Pohjoismainen sähkö- ja lämpömarkkina

Euroopan sähkömarkkinoiden integraatiossa otettiin tärkeä askel, kun kantaverkkoyhtiöiden eurooppalainen verkosto ENTSO-E allekirjoitti ensimmäisen yhteisen kymmenvuotisen verkon kehittämissuunnitelman kesäkuussa 2010. Lopulliset päätökset EU:n elvytyspaketista kustannettavista

tuista markkinaintegraatiota edistäviin uusiin sähköverkkoinvestointeihin Pohjoismaiden ja Euroopan välille tehtiin myös Estlink 2 (Suomi–Viro)-, COBRA (Tanska–Alankomaat)-, Kriegers Flak (Tanska–Saksa)- ja NordBalt (Ruotsi–Liettua) -kaapelien osalta.

Viron sähkömarkkinat liitettiin vuoden 2010 huhtikuussa Pohjoismaiseen sähkömarkkinaan omana hinta-alueenaan. Baltian maiden sähkömarkkinoiden yhdistäminen pohjoismaiseen sähkömarkkinaan jatkuu vuonna 2011, kunhan lainsäädännölliset puitteet ovat valmiit. Vuoden 2010 marraskuussa pohjoismainen sähkömarkkina liitettiin keskisen Länsi-Euroopan markkina-alueeseen. Markkinaintegraatiota vahvistettiin joulukuussa 2010 käyttöön otetuilla SwePol (Ruotsi–Puola)- ja NorNed (Norja–Alankomaat) -kaapeleilla.

Pohjoismaiden energiaministerit pysyivät pohjoismaisilta energiaviranomaisilta (NordREG) selvitystä talvella 2009–2010 esiintyneiden sähkön hintapiikkien syistä. Lokakuussa julkaistussa selvityksessä päädyttiin siihen, että hintapiikit johtuivat pääasiassa kylmästä säästä, Ruotsin ydinvoimalaitosten tehonkorotus- ja huoltoseisokeista sekä rajoitteista siirtoyhteyksissä. Merkkejä markkinahäiriöistä tai väärinkäytöksistä ei havaittu. NordREG suositteli markkinan entistä suurempaa avoimuutta, aktiivisempaa kysyntäjoustoa ja sen selvittämistä, voidaanko markkina jakaa pienempiin hinta-alueisiin. Fortum kannattaa ehdotusta entistä aktiivisemmasta kysyntäjousta.

Myös viranomaiset ja poliittiset päätöksentekijät keskustelevat yhä enemmän kysyntäjousta tarjonnan ja kysynnän tasapainottamiseksi. Suomessa otetaan käyttöön tuntimittaus etäluettavien mittareiden asennuksen yhteydessä kuluttajien kysyntäjousta

parantamiseksi. Tuntimittausta tutkitaan myös parhaillaan Ruotsissa ja Norjassa.

Ruotsissa kantaverkkoyhtiö Svenska Kraftnät edistää Ruotsin jakamista neljään hinta-alueeseen vuoden 2011 alusta alkaen, jotta rajoitetun siirtokapasiteetin aiheuttamia ruuhkia voitaisiin hallita. Fortumin mielestä uusia hinta-alueita tulisi myöhemmin laajentaa yli kansallisten rajojen. Tämä tukisi tavoitetta luoda yhteinen eurooppalainen sähkön tukkumarkkina sekä yhteinen pohjoismainen vähittäismarkkina.

NordREG jatkoi vuonna 2010 selvitystyötä Pohjoismaisten energiaministerien lokakuussa 2009 hyväksymästä suunnitelmasta perustaa yhteinen pohjoismainen sähkön vähittäismarkkina vuoteen 2015 mennessä. Fortum on 1,2 miljoonalla asiakkaallaan yksi pohjoismaisen markkinan johtavista sähkön vähittäismyyjistä, ja yhtiö tukee harmonisoidun, pohjoismaisen vähittäismarkkinan perustamista. Markkinaehtoinen kehitys lisäisi kilpailua, josta asiakkaat hyötyisivät.

Vuoden 2010 kesäkuussa Suomen valtioneuvosto hyväksyi Teollisuuden Voiman (TVO) ja Fennovoiman periaatepäätöshakemukset uusien ydinvoimalaitosyksiköiden rakentamiseksi. Kaksi uutta yksikköä on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2020 paikkeilla. Fortumin hakemusta kolmannen yksikön rakentamiseksi Loviisaan ei hyväksytty. Fortum omistaa kuitenkin neljänneksen TVO:sta. Ruotsissa hyväksyttiin kesäkuussa 2010 laki, joka sallii ydinvoimalaitosten korvausinvestoinnit.

➤ Lue lisää Fortumin ydinvoimahankkeista luvusta Investoinnit ja T&K, sivuilta 24–27.

Jätteiden energiahyötykäyttö on ympäristön etu

Fortum rakentaa uuden jätteenpolttoyksikön Bristan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokselle (CHP) Ruotsissa. Yksikössä on tarkoitus tuottaa sähköä ja lämpöä polttamalla vuosittain noin 240 000 tonnia jätettä, mikä vastaa Tukholman kaupungin asukkaiden jätemäärää koko vuoden ajalta. Jätteitä hyödyntävän voimalaitoksen päästöt ovat nykyteknikalla lähes aina pienemmät kuin muita polttoaineita käytettäessä.

Fortum rakentaa myös Liettuan Klaipėdään uuden CHP-laitoksen, joka käyttää polttoaineinaan yhdyskunta- ja teollisuusjätettä sekä biopolttoaineita. Laitos on ensimmäinen jätettä polttoaineena hyödyntävä voimalaitos Baltiassa. Uudella CHP-laitoksella on keskeinen rooli Klaipėdan kaupungin jätehuollossa, sillä sen myötä jätteiden kaatopaikkasijoitusta voidaan vähentää merkittävästi.

Keväällä 2010 Suomen kilpailuviranomainen ilmoitti tutkivansa kymmenen suurimman kaukolämpöyhtiön hinnoittelua. Tutkimuksessa oli mukana myös Fortumin Espoon ja Joensuun kaukolämpötoiminnot, ja se oli vielä käynnissä vuoden 2010 lopussa.

Marraskuussa 2010 Ruotsin kilpailuviranomainen (Konkurrensverket, KKV) luopui Fortumin markkina-asemaa ja kaukolämmön hinnoittelua Tukholman alueella koskevasta tutkinnasta. Viranomaisen totesi muun muassa, että Fortumin kaukolämmön hinnat Tukholman alueella ovat reaalisesti laskeneet 1,5 % vuosina 2005–2010.

Syyskuun alussa 2009 voimaan saatettu EU:n kolmas energiamarkkinapaketti edellyttää sähkön korkeajännitensiirron ja tuotannon eriyttämistä, ja sen seurauksena Fortumin tulee myydä 25 %:n omistusosuutensa Suomen kantaverkkoyhtiö Fingridissä viimeistään vuoden 2012 alussa. Tammikuussa 2011 Fortum, Suomen valtio ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen sopivat alustavasti, että valtio ostaa noin 81 % ja Ilmarinen noin 19 % Fortumin Fingrid-osakkeista. Kaupan loppuunsaattaminen vaatii vielä lopullisen myyntisopimuksen sekä tarvittavat hyväksynnit osapuolten päätöksentekolimissä. Se on myös ehdollinen Kilpailuviraston hyväksynnällä.

Venäjän sähkö- ja lämpömarkkina

Vuoden 2009 syvästä taloudellisesta taantumasta huolimatta sähkömarkkinoiden uudistus on edennyt Venäjällä maan hallituksen suunnitelman mukaisesti. Venäjän sähkömarkkina jakautuu tukku- ja kapasiteettimarkkinoihin. Tukku- ja kapasiteettimarkkinoiden pääasiassa vaihtelevat tuotantokustan-

”Kiina ohitti vuonna 2010 Yhdysvallat maailman suurimpana primäärienergian kuluttajana.”

nukset, kun taas kapasiteettimarkkinat on suunniteltu kattamaan suurimman osan uuden kapasiteetin pääomakustannuksista.

Vapautetuilla hinnoilla myydyntukku- ja kapasiteettimarkkinoista on noin 10 %. Venäjän hallitus käy parhaillaan keskustelua myös kuluttajamarkkinoiden vapauttamisesta.

Uudet pitkän aikavälin kapasiteetti-

markkinasäännöt hyväksyttiin syksyllä 2010, ja niitä aletaan soveltaa vuoden 2011 alussa. Niin sanotulle uudelle kapasiteetille, joka on rakennettu vuoden 2007 jälkeen osana sähkömarkkinoiden uudistamista solmittujen investointivoitesopimusten mukaisesti, maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan. Takuuhinnat on määritelty riittävän investointituoton varmistamiseksi. Maksut alkavat, kun laitoksen kaupallinen käyttö alkaa.

Venäjän futuurisähköpörssi ARENA käynnistettiin kesäkuussa 2010, mikä paransi huomattavasti sähkösektorin johdannaiskauppaa Venäjällä. Myös oheispalvelujen kilpaillut markkinat käynnistettiin vuoden lopussa.

Vuonna 2010 Venäjällä on keskusteltu vilkkaasti sääntelystä, joka lisäisi energiatehokkuutta. Heinäkuussa voimaan tullut uusi lämpötoimintaa koskeva laki velvoittaa muun muassa energiamittareiden asentamista vuoteen 2012 mennessä.

Sähköyhtiöt päivittävät strategioitaan

Euroopan sähkösektori menestyi hyvin monena peräkkäisenä vuonna vuositu- hannen vaihteen jälkeen. Tilanne muuttui finanssikriisin iskiessä vuonna 2008, jolloin raaka-aineiden hinnat romahtivat. Vuonna 2010 sektorin pörssikurssieja kuvaava indeksi jäi noin 15 % Euroopan markkinan yleisindeksin kehityksestä.

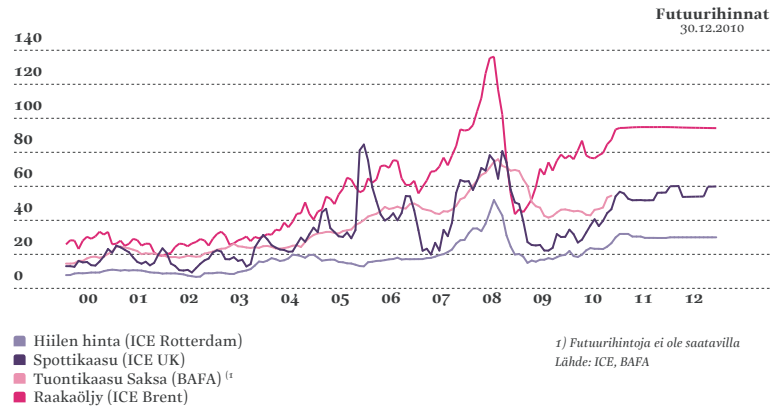
Pitkittynyt epävarmuus markkinoilla sekä huonontunut kassavirtanäkymä Euroopassa - johtuen muun muassa Saksan nousevista ydinvoimaveroista ja vuonna 2013 alkavasta hiilidioksidikaupasta - ajoivat monet eurooppalaiset energiayhtiöt päivittämään strategioitaan vuonna 2010. Lyhyen tähtäimen

painopistealueita ovat edelleen tehokkuusparannusohjelmat sekä taseiden keventäminen – toimenpiteet, jotka aloitettiin taantumaseurauksena. Euroopan sähköyhtiöt arvioivat myös investointisuunnitelmiaan uudelleen ja useita voimalaitoshankkeita lykättiin tai peruttiin vuoden aikana. Lisäksi pitkän tähtäimen tutkimus- ja kehityshankkeita, kuten hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia, ei vuonna 2010 edistetty niin voimakkaasti kuin joinakin aikaisempina vuosina.

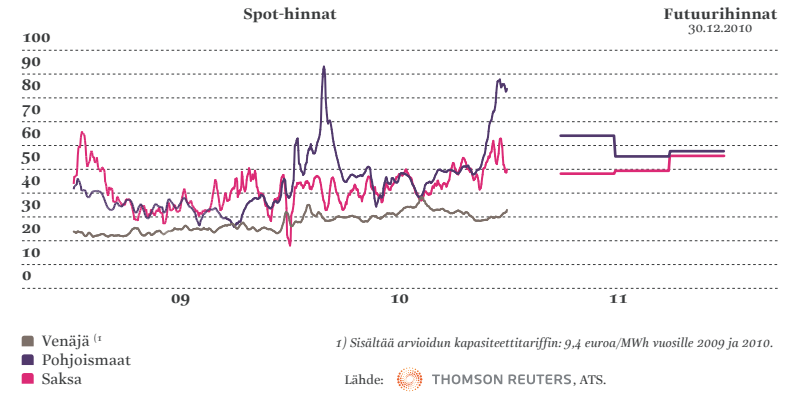
Taantuma ei vaikuttanut yhtiöiden haluun pienentää sähköntuotannon ominaispäästöjä. Useat yhtiöt investoivat tuulivoimaan ja pyrkivät samalla myymään osan hiilivoimakapasiteetistaan. Vastaavasti kiinnostus vesivoimaan ja ydinvoiman uudisrakennukseen säilyi vahvana siellä, missä kyseisiä mahdollisuuksia on tarjolla. Ydinvoiman ja muiden pääomavaltuusten suurien investointien saralla yhtiöt jatkavat erilaisten yhteistyömallien kehittämistä investointien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Euroopan voimalaitokset ja verkot on suurelta osin rakennettu 1960–1970-luvuilla ja vaativat pian mittavia perusparannuksia tai korvausinvestointeja. Samalla alan täytyy myös vastata EU:n ja kansallisten hallitusten asettamiin ympäristötavoitteisiin. Lisäksi sähkönkysynnän arvioidaan kasvavan, sillä vähähiiliseen yhteiskuntaan siirryttäessä sähkön rooli kasvaa. Tuleva investointisykli on valtava haaste, mutta Fortum uskoo, että toimiala selviää siitä johdonmukaisen ja harmonisoidun Eurooppalaisen sähkömarkkinaintegraation turvin.

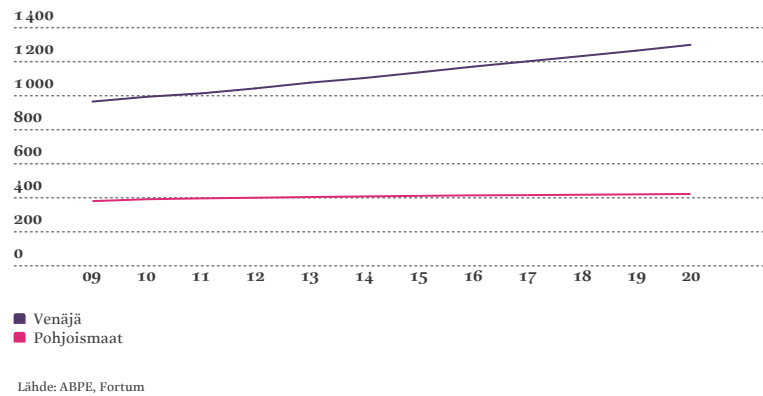
POLTTOAINEET, USD/tynnyriä öljykvivalenttina

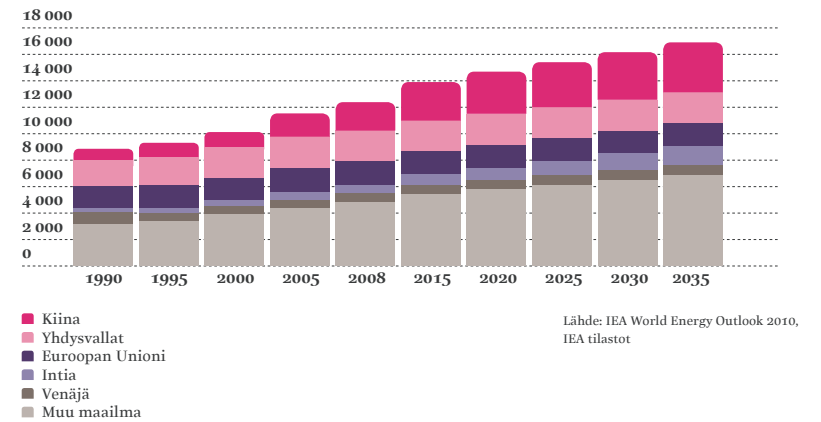
SÄHKÖN TUUKKUHINTOJA, EUR/MWh

SÄHKÖNKYSYNTÄ POHJOISMAISSA JA VENÄJÄLLÄ, ENNUSTETTU, TWh

MAAILMAN PRIMÄÄRIENERGIAN KULUTUS ALUEITTAIN, IEA:N NEW POLICIES -SKENAARIO (Mtoe)

+ Lue lisää markkinatilanteesta toimintakertomuksen sivulta 37.

Investoinnit ja tutkimus & kehitys

Suurin osa Fortumin kapasiteetti-investoinneista kohdistui vuonna 2010 Venäjän investointiohjelmaan sekä luonnonvaroja tehokkaasti hyödyntävän sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP) lisäämiseen Puolassa ja Baltiassa. Fortum aikaisti Venäjän investointiohjelmansa aikataulua elpyvän sähkökysynnän ja kapasiteettimarkkinoiden kehityksen johdosta sekä nosti arviotaan vuosien 2011–2012 käyttöomaisuusinvestoinneista.

Tulevina vuosina Fortum aikoo edelleen hyödyntää vankkaa asemaansa pohjoismaisilla sähkö- ja lämpömarkkinoilla ja luoda samalla vakaata tuloskasvua Venäjällä. Päivitetyn strategian mukaisesti kasvua haetaan hiilidioksidipäästötörmässä ydin- ja vesivoimatuoannossa sekä energiaa ja luonnonvaroja tehokkaasti hyödyntävässä CHP-tuotannossa. Suurin osa Fortumin kasvuinvestoinneista toteutettiin vuonna 2010 Russia-, Heat- ja Power-divisioonissa. Distribution-liiketoiminta-alueella investoidaan sähköverkon luotettavuuden parantamiseen ja uusien etäluettavien sähkömittareiden asentamiseen sähkönsiirtoasiakkaille Suomessa.

Vuonna 2010 Fortumin investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin olivat 1,2 miljardia euroa (2009: 0,9). Investoinnit ilman yritysostoja olivat 1,2 miljardia euroa (2009: 0,9).¹⁾

Tällä hetkellä Fortum arvioi käyttöomaisuusinvestoinneikseen vuosina 2011 ja 2012 noin 1,6–1,8 miljardia euroa, mikä ei sisällä mahdollisia yritysostoja. Fortumin käyttöomaisuusinvestointien vuositasoksi 2013–2014 on arvioitu yhteensä 1,1–1,4 miljardia euroa. Vuosittaiset kunnossapito- ja tuottavuusinvestoinnit vuonna 2010 olivat 315 miljoonaa euroa (2009: 277). Kasvuinvestoinnit Venäjällä uuteen sähköntuotantokapasiteettiin jakautuvat epätasaisesti vuosille 2011–2014, ja niiden kokonaismäärän arvioidaan olevan noin 1,5 miljardia euroa tammikuusta 2011 eteenpäin. Muut vuosittaiset käyttöomaisuusinvestoinnit kohdistuvat hiilidioksidipäästötörmän ydinvoiman, vesivoiman ja CHP-tuotannon lisäämiseen Pohjoismaissa ja Itämeren alueella.

1) Vuoden 2010 divestoinnit raportoidaan tilinpäätöksen liitetiedoissa 6, 8, 23 ja 40.

Kasvua CHP-tuotannolla

Fortum on CHP-tuotantoon liittyvässä osaamisessaan maailman johtavia yhtiöitä, ja kokonaisvolyymien perusteella maailman neljänneksi suurin lämmöntuottaja. Heat-divisioonaa aikoo vähentää merkittävästi sähkön- ja lämmöntuotannon CO₂-päästöjä seuraavan vuosikymmenen aikana. Energiatehokkaalla CHP-tuotannolla on erittäin tärkeä rooli ympäristökuormituksen pienentämisessä ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, sillä siinä hyödynnetään jopa 90 % polttoaineen sisältämää energiaa. Fortumin tavoitteena on pienentää energiantuotantonsa ympäristövaikutuksia entisestään lisäämällä paikalliseen biomassaan ja jättepolttoaineisiin perustuvaa tuotantoa.

Vuonna 2010 Fortum otti käyttöön kaksi uutta CHP-laitosta:

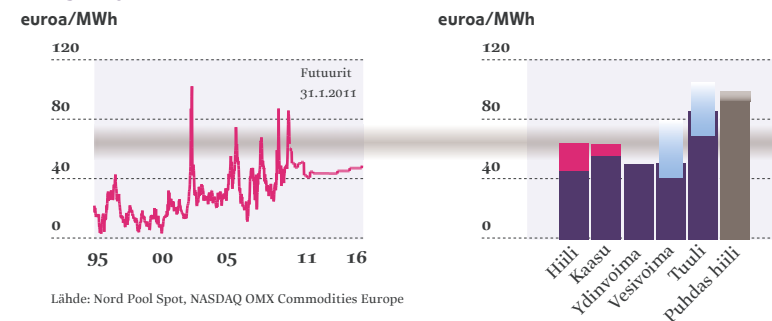
- *Częstochowa, Puola (biomassa ja hiili, 120 MW lämpöä, 64 MW sähköä, kaupallinen käyttö alkoi viimeisellä vuosineljänneksellä)*
- *Pärnu, Viro (biomassa ja turve, 50 MW lämpöä, 24 MW sähköä, kaupallinen käyttö alkoi viimeisellä vuosineljänneksellä)*

Fortum osti vuoden 2010 alussa Nokialla sijaitsevan CHP-laitoksen ja yhtiö päätti myös investoida uuteen biomassaa ja jätettä hyödyntävään CHP-laitokseen Liettuun Klaipėdassa. Laitoksen arvioidaan olevan kaupallisessa käytössä vuonna 2012.

Lokakuussa Fortum alkoi rakentaa uutta jätteenpolttoyksikköä Bristan CHP-laitoksellaan Ruotsissa. Yksiköstä tulee osa Tukholman alueen kaukolämpöjärjestelmää. Uuden tuotantoyksikön, Brista 2:n, lämmöntuotantokapasiteetin suunnitellaan olevan noin 60 megawattia (MW) ja sähköntuotantokapasiteetin noin 20 MW. Brista 2:n arvioidaan valmistuvan vuonna 2013. Suunnitelman mukaan Sollentunan kunnallinen energiayhtiö Sollentuna Energi osallistuu hankkeeseen 15 %:n osuudella.

Fortum suunnittelee myös kasvattavansa Tukholmassa sijaitsevan Värtanin CHP-laitoksen uusituvan energian osuutta nykyisissä yksiköissä 45 %:sta 70 %:iin vuoteen 2015 mennessä. Värtan on kaupungin suurin tuotantolaitos, ja sen kapasiteetti on 1 700 MW lämpöä, 389 MW sähköä ja 125 MW kaukokyl-

INVESTOINNIT UUTEEN TUOTANTOON, YDINVOIMAA LUKUUNOTTAMATTA, EDELLYTTÄVÄT YLI 60 EURON/MWh SÄHKÖN HINTAA

Lähde: Nord Pool Spot, NASDAQ OMX Commodities Europe

■ CO₂-kustannukset
■ Muut kustannukset (vaihteluväli)
Arvioidut laitoksen eliniän aikaiset kustannukset 2014 nimellishinnoilla. Uudessa vesivoimassa ja tuulivoimassa suuret vaihtelut johtuvat sijainnista ja olosuhteista.

mää. Alustavat suunnitelmat sisältävät lisäksi uuden bioöljyllä toimivan yksikön rakentamisen Värtanin CHP-laitokselle. Yksikkö otettaisiin kaupalliseen käyttöön vuonna 2016.

Marraskuussa 2010 Fortum ilmoitti ostavansa 85 % puolalaisten sähkö- ja lämpöyhtiöiden, Elektrociepłownia Zabrze S.A.:n ja Zespol Elektrociepłowni Bytom S.A.:n, osakekannasta noin 20,6 miljoonalla eurolla. Yhtiöt myydään osana maan sähkö- ja lämpösektorin yksityistämistä, ja ne ovat merkittävimpiä kaukolämmöntuottajia Slesian alueella Etelä-Puolassa. Yhtiöiden yhteenlaskettu lämmönmyynti on 930 gigawattituntia vuodessa (GWh/a) ja sähkömyynti 260 GWh/a. Polttoaineena käytetään pääosin hiiltä. Kauppa saatiin päätökseen vuoden 2011 alussa.

Joulukuussa Fortum, Naantalin, Raision ja Kaarinan kaupungit sekä Turku Energia allekirjoittivat aiesopimuksen Turun seudun energiantuotannon keskittämisestä yhteen yhteisomistuksessa

olevaan tuotantoyhtiöön, Turun Seudun Maakaasu ja Energiantuotanto Oy:hyn (TSME). Fortum tarjoaa energiantuotantopalveluja TSME:lle ja yhtiön omistusosuus TSME:stä tulee aiesopimuksen mukaan olemaan 50,5 %.

Investointiohjelma etenee Venäjällä

Fortumin tytäryhtiö, Uralin ja Länsi-Siperian öljyn- ja kaasuntuotantoalueilla toimiva OAO Fortum, on sitoutunut toteuttamaan Venäjällä investointiohjelman, joka nostaa sen sähköntuotantokapasiteettia noin 2 800 MW:sta noin 5 100 MW:iin. Ohjelma on avainasemassa vakaan tuloskasvun luomisessa Venäjällä. Uusi kapasiteetti tuo lisäantyneiden myyntivolyymin ansiosta kassavirtaa ja tulosta, ja kapasiteettimarkkinoiden sääntöjen mukaisesti sille odotetaan ainakin 3-4 kertaa vanhaa kapasiteettia korkeampaa hintaa.

Fortum on aikaistanut Venäjän investointiohjelmansa aikataulua elpävän

sähkönsynnän ja kapasiteettimarkkinoiden kehityksen johdosta. Ohjelma on nyt tarkoitus saattaa päätökseen vuotta aiemmin kuin alun perin arvioitiin eli vuonna 2014. Joulukuussa 2010 vihittiin käyttöön uusi yksikkö Fortumin Tyumen CHP-1 -voimalaitoksella Länsi-Siperiassa. Yksikkö on ensimmäinen investointiohjelman seitsemästä yksiköstä, ja sen kaupallinen käyttö alkoi helmikuussa 2011. Kahden muun yksikön kaupallisen käytön arvioidaan alkavan vuoden 2011 keskivaiheilla. Myös Nyaganin uuden voimalaitoksen rakentaminen Pohjois-Uralin alueella jatkuu. Kun laitos on valmis, siinä on kolme maakaasulla toimivaa 418 MW:n sähköntuotantoyksikköä. Ensimmäisen yksikön kaupallisen käytön arvioidaan alkavan vuonna 2012.

Investointiohjelman loppuosan arvo joulukuun lopun 2010 valuuttakursseilla laskettuna on arviolta 1,5 miljardia euroa tammikuusta 2011 eteenpäin.

Venäjällä kolmen uuden yksikön kaupallisen käyttö alkaa vuonna 2011:

- Tyumen CHP-1, sähköntuotantokapasiteetti 230 MW (kaasu, kaupallinen käyttö alkoi helmikuussa 2011)
- Tobolsk CHP, sähköntuotantokapasiteetti 200 MW (kaasu, kaupallinen käyttö alkaa vuoden 2011 keskivaiheilla)
- Chelyabinsk CHP-3, sähköntuotantokapasiteetti 226 MW (kaasu, kaupallinen käyttö alkaa vuoden 2011 keskivaiheilla)

Ydinvoimalla edelleen vahva rooli

Fortumilla on oman ydinvoimatuo- tannon lisäksi osuuksia suomalaisessa Teollisuuden Voima Oyj:ssä (TVO) sekä ruotsalaisissa Forsmarkin ja Oskarshamin ydinvoimalaitoksissa.

Fortum osallistuu Olkiluoto 3 -ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen (1 600 MW). Yksikköä rakentaa TVO, jossa Fortumilla on noin 25 %:n omistusosuus. Olkiluoto 3:n TVO:lle toimittava AREVA-Siemens raportoi, että suurin osa töistä saataisiin päätökseen vuonna

FORTUMIN INVESTOINTISUUNNITELMA EUROOPASSA VUODESTA 2010 ETEENPÄIN

Laitos	Tuotanto/Polttoaine	Suunniteltu tuotanto- kapasiteetti (MW)		Kaupallinen käyttö alkaa
		Lämpö	Sähkö	
POWER-DIVISIOONA¹⁾				
Forsmark 1, Ruotsi	Ydinvoima		25	Päätös vuonna 2011
Forsmark 2, Ruotsi	Ydinvoima		25	2012
Forsmark 3, Ruotsi	Ydinvoima		35	Päätös vuonna 2013
Oskarshamn 2, Ruotsi	Ydinvoima		80	2013
Olkiluoto 3, Suomi	Ydinvoima		400	2013
Vesivoiman tehonkorotukset, Suomi ja Ruotsi	Vesivoima		100	2015 mennessä
HEAT-DIVISIOONA				
Czestochowa CHP, Puola	Biopolttoaine/hiili	120	64	2010
Pärnu CHP, Viro	Biopolttoaine/turve	50	24	2010
Klaipėda CHP, Liettua	Jäte	60	20	2012
Brista CHP, Ruotsi	Jäte	60	20	2013
Uusi kapasiteetti yhteensä		290	793	

1) Kapasiteetin lisäykset raportoidaan Power-divisioonassa, ja ne vastaavat Fortumin osuutta lisäyksestä.

VRITYSOSTOT VUONNA 2010

Laitos	Tuotanto/Polttoaine	Kapasiteetti (MW)			Kauppa päätökseen
		Lämpö	Sähkö		
EC Zabrze, Puola	Hiili	226	35		2011
ZEC Bytom, Puola	Hiili	177	55		2011
Nokian Lämpövoima, Suomi	Kaasu	85	70		2010

MITTAVA INVESTOINTIOHJELMA VENÄJÄLLÄ

Laitos	Polttoaine	Nykyinen kapasiteetti sähkö MW	Uusi kapasiteetti sähkö MW	Yhteensä	Kaupallinen käyttö alkaa ²⁾
Tyumen CHP-1	Kaasu	472	230; 2x225	1 152	2011, 2014
Tobolsk CHP	Kaasu	452	200	652	2011
Chelyabinsk CHP-3	Kaasu	360	226	586	2011
Nyagan GRES	Kaasu	0	3x418	1 254	2012–2013
Kapasiteetti yhteensä		1 284	2 360	3 644	

2) Kapasiteettimaksut alkavat.

2012, ja että laitoksen säännöllinen käyttö alkaisi vuoden 2013 toisella puoliskolla.

Suomen hallitus antoi toukokuussa 2010 kielteisen periaatepäätöksen Fortumin hakemukselle uuden ydinvoimalaitosyksikön, Loviisa 3:n, rakentamisesta. TVO:n periaatepäätöshakemuksen neljännen ydinvoimalaitoksen rakentamisesta Olkiluotoon hallitus hyväksyi ja eduskunta ratifioi. Fortum on mukana hankkeen kehitystyössä.

Ruotsissa Oskarshamn ja Forsmarkin voimalaitoksissa on käynnissä tehonkorotusohjelma. Fortum omistaa noin 23 % Forsmarks Kraftgrupp AB:stä ja noin 43 % OKG AB:stä (Oskarshamn). Fortumin osuus lisäkapasiteetista on noin 290 MW. Vuonna 2010 Oskarshamn 3 ja Forsmark 2 -yksiköissä tehtiin kapasiteetin lisäys- ja modernisointihankkeet ja niiden käyttöönotto korotetulla kapasiteetilla on viivästynyt. Käytettävyyden varmistamiseksi Oskarshamn 3:n teho on rajoitettu 1 100 MW:iin, mikä vastaa yksikön tehoa ennen tehonkorotusta. Käyttöönototestaus korotetulla teholla alkaa uudelleen maaliskuussa 2011. Myös Forsmark 2:ta käytettiin huomattavasti alennetulla kapasiteetilla tehonkorotusmuutosten jälkeen. Täysi teho otettiin yksikössä käyttöön marraskuussa 2010.

Ruotsin ydinvoimalaitosten tehonkorotusohjelman eteneminen:

- Vuonna 2011 saadaan täysi hyöty Oskarshamn 3:n kapasiteettilisäyksestä, joka otettiin käyttöön vuoden 2009 lopussa (Fortumin osuus 110 MW)
- 2011–2012 tehonkorotus Forsmark 1:ssä ja Forsmark 2:ssa (Fortumin osuus 50 MW)
- Vuonna 2009–2013 tehonkorotus Oskarshamn 2:ssa (Fortumin osuus 100 MW)
- Vuoden 2013 jälkeen tehonkorotus Forsmark 3:ssa

Marraskuussa 2010 Fortum, Venäjän valtion ydinvoimakonserni Rosatom ja Bulgarian valtion energiayhtiö NEK allekirjoittivat aiesopimuksen yhteistyöstä Belenen ydinvoimalaitoksen kehittämisessä Bulgariassa. Sopimuksen mukaan Fortum osallistuisi Belenen ydinvoimahakkeeseen tarjoamalla ydinvoimateknologian ja -turvallisuuden asiantuntijapalveluita. Tämän lisäksi Fortum on varannut mahdollisuuden hankkia 1 %:n osakkuuden perustettavasta projektiyhtiöstä, josta tulee Beleneen rakennettavan laitoksen ja sen aikanaan tuottaman sähkön omistaja.

Investoinnit uusiutuvaan tuotantoon

Fortumin Power-divisioonan investointiohjelmaan sisältyy perusparannusinvestointeja useisiin vesivoimalaituksiin kapasiteetin kasvattamiseksi, turvallisuuden parantamiseksi ja hyvän käytettävyyden säilyttämiseksi. Vesivoimalaitosten perusparannusohjelma parantaa Fortumin tuotantokapasiteettia vuosittain keskimäärin 20–30 MW vuoteen 2015 asti.

Helmikuussa 2010 Ruotsin energiavirasto myönsi Fortumille ja aaltovoimalaitteiden toimittaja Seabased Industryllle 14 miljoonaa euroa investointitukea täysimittaisen aaltovoimalaitoksen kehittämiseen ja rakentamiseen Ruotsin länsirannikolle. Valmistuessaan 10 MW:n tuotantoyksikkö olisi maailman suurin aaltovoimalaitos. Investoinnin kokonaissumman arvioidaan olevan noin 25 miljoonaa euroa. Investointipäätöstä ei vielä ole tehty.

Fortum ilmoitti elokuussa 2010 hankkivansa 40 %:n osuuden Blaikenin tuulivoimahankkeesta Ruotsissa. Ruotsalainen energiayhtiö Skellefteå Kraft omistaa loput 60 % osakkeista. Fortumin ja Skellefteå Kraftin yhteisyritys, Blaiken

Vind AB, suunnittelee tuulipuiston rakentamista Blaikenin alueelle Pohjois-Ruotsiin. Tuulipuiston noin 100 tuulivoimalan kokonaisteho on 250 MW, ja sen arvioitu tuotanto on 600–720 GWh/a. Suunnitelman mukaan tuulipuisto rakennetaan vaiheittain. Rakennustyö alkaa vuonna 2011, ja puiston odotetaan valmistuvan vuonna 2015.

Fortum valmistelelee myös osallistumista Ranskan vesivoimakonsessioiden eli käyttöoikeussopimusten tarjouskilpailuihin, joiden odotetaan käynnistyvän virallisesti vuonna 2011. Euroopan unionin linjausten mukaisesti Ranska uusii maan vesivoimakonsessiot avoimen tarjouskilpailun kautta. Ranskan hallitus aloittaa kymmenen konsession ensimmäisen osuuden tarjousprosessin vuosina 2011–2015. Konsessiot vastaavat kaikkiaan 5 300 MW:n kapasiteettia.

Investoinnit sähköverkkoon ja älykkäisiin sähkömittareihin

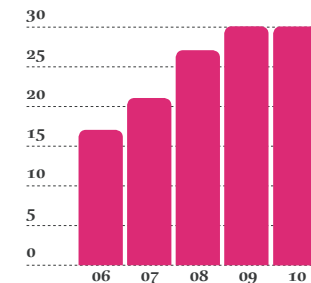
Fortumin Distribution-liiketoiminta-alue omistaa, käyttää ja kehittää jakelu- ja alueverkoja sekä toimittaa sähköä 99,98 %:n luotettavuudella kaikkiaan noin 1,6 miljoonalle asiakkaalle Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Virossa. Distribution investoi sähköverkkoon jatkuvasti ylläpitääkseen ja kehittääkseen verkon luotettavuutta sekä tehdäkseen uusiutuvan energiantuotannon liittämisen verkkoon mahdolliseksi. Vuonna 2010 Distribution investoi yhteensä 213 miljoonaa euroa ilmajohtojen vahvistamiseen tai niiden korvaamiseen maakaapeleilla, verkostoautomaatiota lisäävien kauko-ohjattavien erottimien asentamiseen ja uusiin liittymiin tuulipuistoille. Lisäksi Suomessa aloitettiin vuonna 2010 älykkäiden sähkömittareiden asentaminen kaikille asiakkaille.

T&K:lla kohti hiiliniukkaa tulevaisuutta

Fortumin tutkimus- ja kehitystoiminnan (T&K) tarkoituksena on parantaa yhtiön kilpailukykyä ja luoda pohjaa uudelle, tulokselliselle liiketoiminnalle. T&K:n pitkän aikavälin tavoitteena on tehdä kestävä kehityksen mukainen, CO₂-päästötön tulevaisuus mahdolliseksi Fortumille. Jokaista uutta kehitystoimenpidettä arvioidaan hiilidioksidipäästöttömyyden ja luonnonvarojen tehokkaan hyödyntämisen kriteereillä. T&K-toiminnan painopistealueet ovat nykyisen liiketoiminnan jatkuva parantaminen, kasvumahdollisuuksien luominen ja osallistuminen päästöttömän energijärjestelmän kehittämiseen pitkällä aikavälillä. Fortumin T&K-prosessia kehitettiin merkittävästi vuonna 2010. Yhä keskeisempi osa prosessia on kehitysaktiviteettien systemaattinen arvonmäärittäminen. Yhtiössä perustettiin myös T&K-johtoryhmä, joka tekee päätöksiä yhteisissä tutkimukseen ja kehitykseen liittyvissä asioissa divisioonille.

Vuonna 2010 Fortumin tutkimus- ja kehityksenot olivat yhteensä 30 miljoonaa euroa (2009: 30). Fortumin tutkimus- ja kehityksenot vuonna 2010 olivat 0,5 % liikevaihdosta (2009: 0,5 %) ja 0,8 %

TUTKIMUS- JA KEHITYSMENOT, milj. euroa

kaikista kuluista (2009: 0,9 %). Lisäksi Fortumin säätiö myönsi apurahoja yhtiön T&K:n painopistealueita tukevalle tutkimustyölle. Apurahoja myönnettiin yhteensä 650 000 euroa.

Ydinvoiman tutkimus ja kehitys on suurin ja arvokkain osa Fortumin T&K-toimintaa. Fortum jatkoi vuonna 2010 ydinvoiman kehittämistä viidessä sisäisessä T&K-ohjelmassa. Tärkeitä saavutuksia olivat muun muassa ydinpoltoaineen korkeampi palama ja reaktorin paineastian lisensiointi Loviisan voimalaitoksella. Fortum on ollut aktiivinen myös keskeisimmissä kansallisissa ja kansainvälisissä ydinvoiman T&K-verkostoissa.

Lisäksi Fortum panosti T&K-toiminnassaan vuonna 2010 erityisesti CHP:n kehittämiseen ja kestäviin kaupunkiratkaisuihin. CHP-hankkeissa tähdättiin sekä polttoainevalikoiman monipuolistamiseen että kehittyneiden bioenergiateknologioiden hyödyntämiseen. Esimerkkinä voidaan mainita Fortumin kehitystyö pyrolyysitekniikan parissa yhdessä Metson, UPM:n ja VTT:n kanssa. Pyrolyysissä eli aineen kuivatuslauksessa syntyvän pyrolyysiöljyn energia on noin kuusi kertaa tiiviimmässä muodossa kuin metsätädehakteissa. Tämä Suomessa kehitettävä konsepti on sovellettavissa periaatteessa kaikkiin biomassoihin. Kun näitä bioöljyjä käytetään fossiilisen polttoöljyn sijaan, hiilidioksidipäästöt pienenevät noin 90 %. Vuonna 2010 uusia polttoainekokeiluja tehtiin myös muun muassa Tukholman Värtanin voimalaitoksessa, jossa kokeiltiin oliivin kivien käyttämistä polttoaineena.

Vuonna 2010 Fortum jatkoi kaupunkiasumiseen liittyvien kestävien ratkaisujen kehittämistä. Fortum on keskittynyt tulevaisuuden älykkään verkon rakentamisessa erityisesti sähkö-

verkon kehittämiseen, hajautettuihin energiarjestelmiin ja älykotisovelluksiin. Fortum, ABB ja Kungliga Tekniska Högskolan saivat syksyllä 2010 Ruotsin energiaviranomaiselta rahoituksen esiselvitykseen, jonka tarkoituksena on suunnitella ja asentaa älykäs ja joustava sähköverkko suuressa mittakaavassa Norra Djurgårdsstadenin kaupunginosaan Tukholmaan. Kaupunkialue soveltuu erinomaisesti uusien energiaratkaisujen testaamiseen ja kehittämiseen. Rakennustöiden arvioidaan alkavan vuonna 2011 ja ensimmäiset asukkaat muuttavat alueelle vuonna 2012. Lisäksi Fortum on mukana Skanskan, ABB:n ja KONEen kanssa yhteistyöhankkeessa, jossa kehitetään ekologisen kaupunkiasumisen konseptia Espoossa.

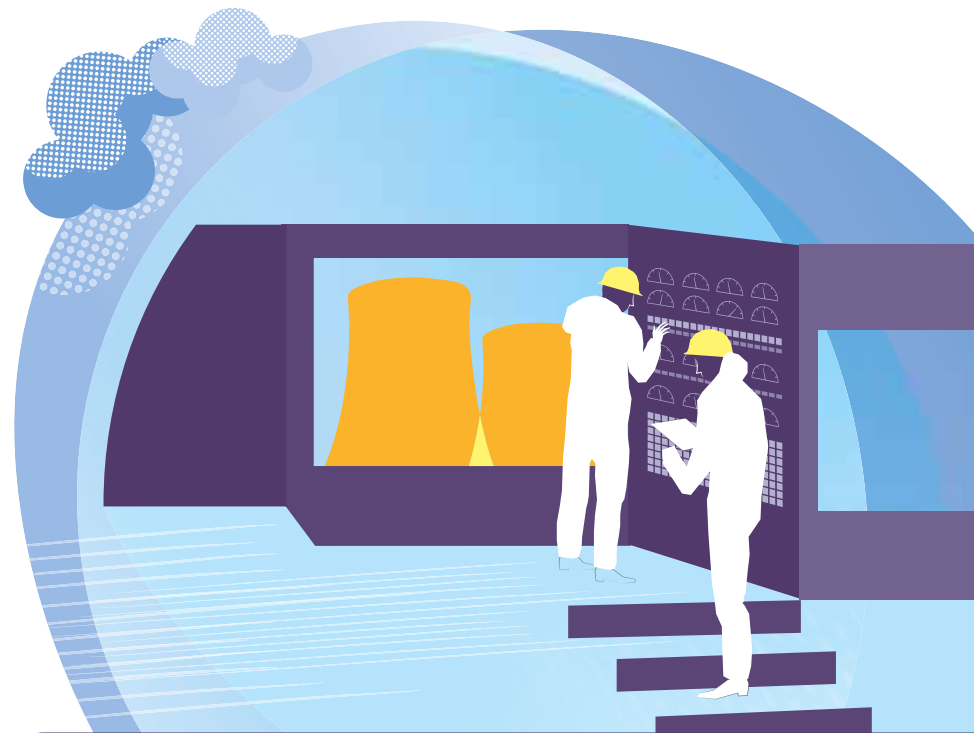
Fortum ja Aalto-yliopisto sopivat syyskuussa 2010 laaja-alaisesta yhteistyöstä. Yhteensä 3 miljoonan euron panostus Aalto-yliopiston peruspääomaan on esimerkki Fortumin T&K-toimintamallista, jonka perustana on verkostojen ja kumppanuussuhteiden rakentaminen johtavien yliopistojen, tutkimusorganisaatioiden, suunnittelualan yritysten sekä laitteiden ja voimalaitosten toimittajien kanssa.

Fortumin T&K-toiminnan prioriteetteja on muokattu vastaamaan yhtiön päivitettyä strategiaa. Tulevaisuudessa CHP-laitoksiin liitettäviin ratkaisuihin kiinnitetään entistä enemmän huomioita ja panostusta lisätään myös läpimurtopotentiaalia omaavien aurinkoenergiateknologioiden ja niiden edellyttämien liiketoimintamallien analysoimiseen.

WWW.FORTUM.COM/TUTKIMUS

Lue lisää Fortumin tutkimus- ja kehitystoiminnasta verkossa.

Kehittämisen keskiössä aina turvallisuus

Fortumin ydinvoimatutkimus- ja kehitystyö on laaja kokonaisuus, joka koostuu noin 50 erillisestä hankkeesta. Fortum tutkii muun muassa ydinvoimamateriaaleja, ydinpoltoaineen käyttäytymistä ja ikääntymisen hallintaa sekä radioaktiivisen jätteen huoltoa. Yhtiö tarkkailee ydinvoimalaitostensa henkilökunnan saamaa säteilyannosta aktiivisesti ja pyrkii ennakoivasti vähentämään syntyvän säteilyn määrää.

Yksi kehityskohde ovat laitoksen käytön aikana aktivoituneet materiaalit ja komponentit, jotka lisäävät työntekijöiden säteilyannosta esimerkiksi huoltoseisokin aikana. Fortum tutkii säteilyn vaikutuksia materiaaleihin ja suunnittelee kehitystoimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään komponenttien käytönaikaista aktivoitumista.

Kaikkilla näillä toimilla Fortum varmistaa, että sen ydinvoimalaitokset ovat tulevaisuudessa turvallisia sekä työntekijöille että ympäristölle.

90%

Tulevaisuuden energijärjestelmien tulisi perustua energian tehokkaaseen käyttöön. Sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksissa (CHP) pystymme hyödyntämään jopa 90 % polttoaineen sisältämästä energiasta.

CHP-TUOTANNON

ENERGIA-

TEHOKKUUS

**MEGATRENDI:
LUONNONVAROJEN
NIUKKUUS JA
ENERGIAPULA**

Kestävä kehitys

Päivitetyn strategian myötä Fortum päivitti myös lähestymisensä kestäväan kehitykseen vuonna 2010: Fortum uskoo saavuttavansa kilpailuetua huomioimalla tasapainoisesti toimintaansa liittyvät taloudelliset, ympäristölliset ja sosiaaliset odotukset.

Suomenojan CHP-laitos, joka avattiin vuonna 2009, käyttää polttoainena maakaasua ja vähentää päästöjä merkittävästi Espoon alueella.

Kestävät ratkaisut ovat keskeinen osa Fortumin strategiaa. Yhtiön kilpailukykyinen ja markkinalähtöinen toiminta luo pitkällä aikavälillä taloudellista arvoa ja kasvua. Ympäristövastuussa korostuu Fortumin osaaminen hiilidioksidipäästöttömässä ja energiatehokkaassa sähkön ja lämmön tuotannossa sekä tutkimus- ja kehitystoiminnassa. Sosiaalisen vastuun alueella Fortumin innovaatiot sekä vähähiilisen energian toimitusvarmuus edistävät yhteiskunnan hyvinvointia ja kehittymistä. Sosiaalisen vastuun painopistealueisiin kuuluvat myös toiminta hyvänä yritys-

kansalaisena sekä henkilöstöstä huolehtiminen.

Kestävälle kehitykselle määriteltiin vuonna 2010 uuden lähestymistavan mukaiset tavoitteet, jotka tulevat voimaan vuoden 2011 alusta. Konsernitasoisten tavoitteiden lisäksi divisioonilla on sertifioitujen ympäristöhallintajärjestelmien (ISO 14001) sekä työterveys- ja turvallisuushallintajärjestelmien (OHSAS 18001) mukaisia tavoitteita.

➤ *Tavoiteasetantaa esitellään tarkemmin Fortumin vuoden 2010 Kestävän kehityksen raportissa.*

Fortumin ilmastotavoitteet seuraavan viiden vuoden ajalle:

- Sähkön tuotannon CO₂-ominaispäästöt EU:ssa: < 80 g/kWh 5 vuoden keskiarvona
- Energiantuotannon (sähkö+lämpö) CO₂-ominaispäästöt: <200 g/kWh 5 vuoden keskiarvona (uusi)

Fortumin muut ympäristötavoitteet:

- Energiatoteutus: polton energiatehokkuus: tuotettu sähkö ja lämpö jaettuna polttoaineen primäärienergialla, 5 vuoden keskiarvona 70 % (uusi)
- ISO 14001 -sertifiointi vuoteen 2012 mennessä Venäjällä
- ISO 14001 -sertifiointi vuoteen 2010 mennessä EU:ssa

Fortumin työturvallisuustavoite:

- Poissaolojohtajien tapaturmien taajuus (LWTF) < 1

Fortumin tavoite kestävän kehityksen suorituskyvyille:

- Nimeäminen kestävän kehityksen Dow Jones World- ja Europe-indekseihin

➔ Tulokset raportoidaan vuosikertomuksessa, osavuositarkastuksissa, Kestävän kehityksen raportissa ja sivulla www.fortum.com/kestavakehitys.

Kestävän kehityksen hallinnointi ja johtaminen

Fortumin toimintaa ohjaa kestävän kehityksen ohjelma, joka kattaa taloudellisen, ympäristöllisen ja sosiaalisen vastuun. Toimintaa ohjaavat myös Fortumin toimintaohje sekä muut politiikat ja ohjeet, jotka on esitelty tarkemmin yhtiön verkkosivuilla.

Fortumissa kestävän kehitys on erottamaton osa strategiaa ja jokapäiväistä toiminnan johtamista. Divisioonat sisällyttävät kestävän kehityksen tavoitteet, samalla tavoin kuin muutkin liiketoiminnan tavoitteet, osaksi jokavuotista liiketoimintasuunnitelmaa. Sustainability and Public Affairs -ohjausryhmä ohjaa Fortumin kestävän kehityksen ohjelman yhtenäistä, johdonmukaista ja tehokasta toteutusta koko organisaatiossa.

Fortumin johtoryhmä seuraa säännöllisesti tavoitteiden toteutumista.

Fortum kunnioittaa ja tukee Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistusta, YK:n sopimusta lapsen oikeuksista sekä kansainvälisen työjärjestön (ILO) perussopimuksia. Vuonna 2010 Fortum rekisteröityi YK:n

Global Compact -aloitteen jäseneksi. Jo tätä ennen yhtiön arvot ja toimintaohjeet ovat olleet Global Compactin kymmenen periaatteen mukaisia.

Taloudellinen vastuu

Taloudellinen vastuu merkitsee Fortumille tasaisen ja pitkäjänteisen taloudellisen hyvinvoinnin ja lisäarvon tuottamista yhtiön toiminta- ja markkina-alueilla. Yhtiön toiminnan suurimmat suorat rahavirrat syntyvät myyntituotoista, palkoista, tavaroiden ja palveluiden ostoista, osingoista, investoinneista ja veroista. Lisäksi Fortumin toiminnasta syntyy yhteiskunnalle merkittäviä epäsuoria taloudellisia vaikutuksia.

Investoinnit tukevat yhteiskunnan toimintaa

Vuonna 2010 Fortum investoi yhteensä 1 222 miljoonaa euroa kasvu- ja kunnossapitohankkeisiin. Tutkimus- ja kehitystoimintaan investoitiin 30 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit tehtiin Venäjällä (599 miljoonaa euroa), Ruotsissa (300 miljoonaa euroa) ja Suomessa (190 miljoonaa euroa). Vuonna 2010 For-

tumin investoinnit hiilidioksidipäästötömmään tuotantoon olivat 214 miljoonaa euroa.

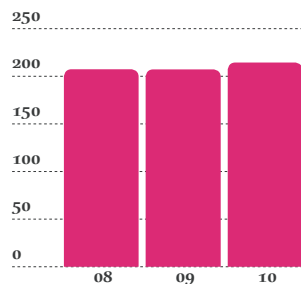
Fortum osti tavaroita ja palveluita yhteensä 2 846 miljoonalla eurolla. Suurin osa ostoista tehtiin Euroopan unionin (EU) alueella toimivilta toimittajilta.

➔ Lue investoinneista lisää sivuilta 24–27 sekä Fortumin taloudellisista vaikutuksista vuoden 2010 Kestävän kehityksen raportista.

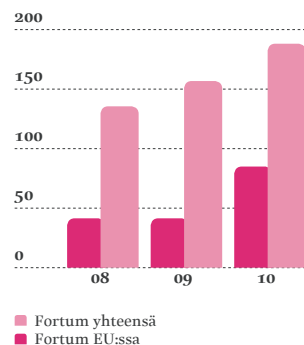
Päästöttömästä tuotannosta taloudellista hyötyä

Hiilidioksidipäästötön tuotanto tuo Fortumille taloudellista etua EU:n alueella, jossa hiilidioksidilla on taloudellinen arvo. Vuonna 2010 Fortumin EU:n päästökaupan piirissä olevat hiilidioksidipäästöt olivat 9,7 miljoonaa tonnia ja Fortumille myönnettyt päästöoikeudet olivat 5,6 miljoonaa. Fortum voi hyödyntää Kiiton mekanismeista (Joint Implementation ja Clean Development Mechanism) saatavia päästövähennyksiköitä EU:n päästökaupassa. Venäjän valtio hyväksyi kaksi kasvihuonepäästöjä vähentävää Joint implementation -yhteistoteutushanketta loppuvuonna

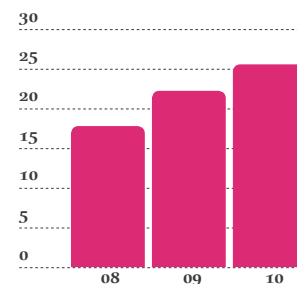
LÄMMÖNTUOTANNON CO₂-PÄÄSTÖT, g/kWh

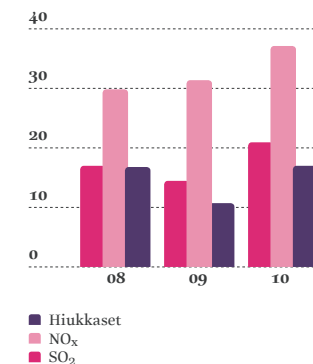
SÄHKÖNTUOTANNON CO₂-PÄÄSTÖT, g/kWh

FORTUMIN CO₂-PÄÄSTÖT, milj. tonnia

RIKKI-, TYPPI- JA HIUKKASPÄÄSTÖT, tuhatta tonnia

2010. Fortum lisäsi myös sijoituksiaan Maailmanpankin päästövähennyksiä tuottavaan Prototype Carbon Fund-hiilirahastoon (PCF). Lisäksi Fortum on sijoittanut Itämeren alueella toimivaan Nefcon Testing Ground Facility -hiilirahastoon.

Fortum kestävän kehityksen indekseissä

Kestävän kehityksen asiantuntija-arviot ja sijoittuminen kestävän kehityksen indekseihin ovat Fortumille tärkeitä, koska ne antavat yhtiölle puolueetonta tietoa toiminnan vastuullisuudesta ja auttavat parantamaan suorituskykyä.

Fortum on ainoana pohjoismaisena sähkö- ja lämpöyhtiönä mukana Dow Jones Sustainability World -indeksissä. SAM Groupin Sustainability Yearbook 2010 -kirjassa Fortumille myönnettiin pronssisija (SAM Bronze Class). Carbon Disclosure -projektin ilmastoasioiden suorituskykyä mittaavassa Carbon Performance -indeksissä Fortum sai kokonaisarvosanan B asteikolla A–D, ja yhtiö on mukana Nordic Carbon Leadership -indeksissä. Fortum on myös nimetty pankkikonserni Storebrandin SRI-rahastojen (Socially Responsible Investments) kriteerit täyttäväksi Best in Class -yritykseksi.

Viimeisimmässä sähköyhtiöiden vastuullisuusarviointissa Fortum oli kokonaisarvioinnin paras.

Ympäristövastuu

Fortumin tärkeimmät ilmastonmuutoksen hillintää tukevat toimenpiteet ovat CO₂-päästöttömän energiantuotannon lisääminen, energiatehokkuuden parantaminen sekä ympäristömyönteinen tutkimus- ja kehitystyö.

Fortumin pitkän aikavälin tavoitetilä on olla hiilidioksidipäästötön sähkö- ja lämpöyhtiö. Uusiutuvat energianlähteet,

biopolttoaineita ja jätettä hyödyntävä CHP sekä edistynyt ydinenergia tulevat olemaan ratkaisuja fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan tuotannon vähentämiseen pitkällä aikavälillä.

Vuonna 2010 Fortumin kokonaisenergiantuotannon (sähkö+lämpö) hiilidioksidimainospäästöt olivat 196 g/kWh, ja viiden vuoden keskiarvo 157 g/kWh. EU:n alueella Fortumin sähköntuotannon hiilidioksidimainospäästöt olivat 84 g/kWh ja viiden vuoden keskiarvo 69 g/kWh.

Keskipitkällä aikavälillä Fortumin tuotannon päästöt tulevat kasvamaan, mikä johtuu laajasta investointiohjelmasta Venäjällä, jossa energiantuotanto on lähes täysin maakaasuun perustuvaa. EU:n ulkopuolella Fortum on sitoutunut parantamaan energiatehokkuutta ja sen myötä pienentämään ominaispäästöjä.

Ydin- ja vesivoimalla CO₂-päästötöntä tuotantoa

Vuonna 2010 hiilidioksidipäästöttömän tuotannon osuus oli 66 % Fortumin sähköntuotannosta ja 19 % lämmöntuotannosta. Hiilidioksidipäästöttömyytensä vuoksi vesi- ja ydinvoimalla on tärkeä rooli Fortumin energiantuotannossa.

Noin 32 % Fortumin vuoden 2010 sähköntuotannosta, 22 terawattituntia (TWh), oli vesivoimaa, joka on uusiutuvaa ja puhdas energianlähde. Vesivoimasta ei aiheudu päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään.

Vuonna 2010 noin 32 % Fortumin sähköntuotannosta, 22 TWh, oli ydinvoimaa. Ydinvoimat tuotanto on täysin hiilidioksidipäästötöntä, ja siksi sillä on tärkeä rooli Fortumin toimenpiteissä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Vuonna 2010 Fortum käytti Loviisan ydinvoimalaitoksessa polttoaineena 25 tonnia uraania. Korkea-aktiivisen käytetyn polttoaineen lisäksi voimalaitos

tuotti yhteensä 250 m³ matala- ja keskiaktiivista jätettä. Fortum on edelläkävijä radioaktiivisen jätteen sijoituksen kehittämisessä, ja yhtiöllä on yli 30 vuoden kehitystyön tuloksena loppusijoitusrakentaisu olemassa. Matala- ja keskiaktiiviset jätteet loppusijoitetaan Loviisan Hästholmenin kallioperään. Korkea-aktiivinen käytetty ydinpoltoaine sijoitetaan Posiva Oy:n loppusijoituslaitokseen Eurajoen Olkiluodossa.

Päästötöntä sähköä ja energiatehokkuutta asiakkaille

Fortum tukee vähähiilisen yhteiskunnan rakentamista myös myymällä kaikille yksityis- ja yritysasiakkailleen Pohjoismaissa vain hiilidioksidipäästötöntä sähköä. Älykkäisiin sähkömittareihin siirtyminen tukee Fortumin asiakkaiden energiankäytön seurainta ja hallintaa. Suomessa mittareiden asentaminen käynnistyi vuonna 2010 ja asennukset saadaan päätökseen vuoteen 2014 mennessä. Ruotsissa vastaavat asennukset valmistuivat vuonna 2009. Fortum osallistuu myös tulevaisuuden kestävän asumisen rakentamiseen kehittämällä älykkäitä sähköverkkoja ja sähköajoneuvojen latausratkaisuja.

➔ Lue lisää Fortumin hankkeista sivuilta 24–27 (Investoinnit ja T&K) ja ympäristövastuusta vuoden 2010 Kestävän kehityksen raportista.

Fortum kantaa huolta ympäristöstä Fortum kehittää toimintaansa systemaattisesti kattavan ympäristösertifiointin avulla. Tavoitteena oli saada ISO 14001 -sertifiointi kaikille Fortumin toiminnolle EU:ssa vuonna 2010. Vuoden lopussa sertifiointi kattoi 98 % Fortumin EU:n alueen toiminnoista ja 86 % koko Fortumin toiminnoista. Fortumin tavoitteena Venäjällä on sertifioida toiminnot vuoden 2012 loppuun mennessä.

Typpi-, rikki- ja hiukkaspäästöt ovat pienentyneet Fortumin tuotannossa Euroopassa huomattavasti viime vuosikymmeninä. Noin 55 % savukaasupäästöistä (SO₂ ja NO_x) ja jopa 90 % hiukkaspäästöistä on peräisin toiminnoista Venäjällä. Yhtenä Venäjän ympäristö-, terveys-, ja turvallisuusohjelman (EHS) tavoitteena on vaihtaa polttoaineena käytettävä hiili parempiin laatuun, mikä vähentää tuotannosta aiheutuvia päästöjä huomattavasti, Argayashin voimalaitoksella jopa 80 % hiukkasten osalta. Polttoaineen vaihtaminen aloitettiin vuoden 2010 lopussa.

Venäjällä hiilen poltosta aiheutuvan tuhkan hyötykäyttö on vähäistä, ja tuhka sijoitetaan tuhka-altaisiin. Vuonna 2010 toimintaa parannettiin tuhka-altaiden ympäristövaikutusten pienentämiseksi.

Fortum teki Venäjällä aiesopimuksen Tseljabinskin aluehallinnon kanssa mittavan energiatehokkuusyhteistyön

TUNNUSLUVUT, YMPÄRISTÖ

	2010	2009	2009
Hiilidioksidipäästöt, tuhatta tonnia	25 300	21 800	17 600
Rikkidioksidipäästöt, tuhatta tonnia	20,7	14,6	16,7
Typen oksidien päästöt, tuhatta tonnia	36,7	31,4	29,5
Sähköntuotannon hiilidioksidipäästöt, g/kWh (omat laitokset + osuudet)	189	155	134
Uusiutuvien energianlähteiden osuus sähköntuotannossa, %	35	36	38
Hiilidioksidipäästöttömien energianlähteiden osuus sähköntuotannossa, %	66	69	75
Uusiutuvien energianlähteiden osuus lämmöntuotannossa, %	18	17	19

käynnistämisestä. Ohjelman laajin toimenpide on Tšeljabinskin kaukolämpöjärjestelmän automaatio- ja perusparannusprojekti, jonka tuloksena energian hävikki alueella laskee yli 30 % ja polttoaineen käyttö sekä päästöt vähenevät merkittävästi.

Joulukuussa 2010 Fortum ja Venäjän valtion energiavirasto allekirjoittivat aiesopimuksen energiatehokkuuteen ja innovaatioihin liittyvästä yhteistyöstä. Sopimuksen mukaan osapuolet pyrkivät yhdessä suunnittelemaan ja toteuttamaan projekteja sähkön ja lämmön yhteistuotannon, ympäristöasioiden kehittämisen ja energiatehokkuusteknologian alueella.

Sosiaalinen vastuu

Fortum on vuorovaikutuksessa miljoonien ihmisten kanssa ja vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan monin eri tavoin. Siksi vastuullisuus yhteiskunnassa on Fortumin toiminnan kulmakiviä.

Hyvinvoiva ja motivoitunut henkilöstö on liiketoiminnan menestymisen perusedellytys - työntekijöistä huolehtiminen on Fortumissa etusijalla.

Lupauksena turvallinen työpaikka

Työturvallisuus on avainasemassa Fortumin kestävä kehityksen ohjelmassa. Työturvallisuuden parantamista tukee johdon vahva sitoutuminen, riskien arviointi, onnettomuuksien systemaattinen tutkinta ja parannustoimet sekä turvallisuusaloitteet ja -kampanjat.

Vuoden 2010 tavoite oli laskea poissaoloon johtaneiden tapaturmien taajuutta (LWIF*). Tavoitteeseen ei päästy, ja tapaturmataajuus oli 2,4 (2009: 2,4). Fortumin Euroopan toiminnoissa turvallisuus tapaturmataajuudella mitattuna oli historian paras: 2,2 (2009: 2,4). Lisäksi Fortumin tavoitteena on välttää kuolemaan johtavat onnettomuudet ja parantaa tuloksia kaikilla turvallisuusmittareilla mitattuna. Vuoden aikana sattui yksi

kuolemaan johtanut tapaturma omalle henkilöstölle Venäjällä. Onnettomuus tutkittiin huolellisesti ja toimintatapoja kehitettiin turvallisuuden parantamiseksi.

Urakoitsijaturvallisuus on parantunut vuodelta. Vuonna 2010 urakoitsijoiden poissaoloon johtaneiden tapaturmien taajuus oli 5,0 (2009: 6,5).

Vuonna 2010 erityishuomiosta turvallisuuden suhteen olivat investointiprojektit. Niissä turvallisuus onkin saatu parannettua esimerkilliselle tasolle. Esimerkiksi Puolassa Czechochovan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen rakennusprojekti voitti Puolan työturvallisuusviranomaisen turvallinen rakennustyömaa -kilpailun ja sai Fortumin sisäisen turvallisuuspalkinnon.

*LWIF: yhden tai useamman päivän tai työvuoron poissaoloon johtaneiden tapaturmien määrä miljoonaa työtuntia kohden

Menestystä hyvinvoinnista

Vahva ja hyvinvoiva organisaatio on avainasemassa menestymiselle. Hyvinvoinnin edellytyksenä on työntekijöiden tasapuolinen ja oikeudenmukainen kohtelu. Konsernin yhtenäisten ohjeiden ja käytäntöjen lisäksi Fortum panostaa rekrytointiin ja perehdytykseen, johtamiseen ja palkitsemiseen sekä työntekijöiden kehittämiseen ja kouluttamiseen. Vuonna 2010 lanseerattiin työhyvinvointimalli ForCARE, jonka tavoitteena on edistää työntekijöiden terveyttä ja työturvallisuutta kehittämällä työtä ja työympäristöä. ForCARE-ohjelma tullaan ottamaan käyttöön Fortumin kaikissa toimipisteissä vuoden 2012 loppuun mennessä.

Vahvuutena osaava henkilöstö

Fortumin henkilöstön osaamista ja suorituskkyä kehitetään vuosittaisilla kehitys- ja suorituskeskusteluilla, palauteprosesseilla ja toimintaa tukevia

TUNNUSLUVUT, TURVALLISUUS

	2010	2009	2008 ¹⁾
Poissaoloon johtaneet tapaturmat, oma henkilöstö	45	37	63
Poissaoloon johtaneet tapaturmat, urakoitsija	43	51	47
Kaikki raportoivat tapaturmat (kpl/milj. työtuntia) ¹⁾ , oma henkilöstö	4,6 ²⁾	6,0 ²⁾	9,4
Kuolemantapaukset	1	2	1
Tapaturmataajuus ¹⁾ , oma henkilöstö	2,4	2,4 ²⁾	4,3
Tapaturmataajuus ¹⁾ , urakoitsija	5,0	6,5 ²⁾	8,2

1) Enemmän kuin yhden päivän poissaoloon johtaneet tapaturmat miljoonaa työtuntia kohti

2) Russia-divisioona pois lukien

TUNNUSLUVUT, HENKILÖSTÖ

	2010	2009	Muutos, %
Henkilöstö keskimäärin	11 156	13 278	-16,0
Henkilöstö 31.12.	10 585	11 613	-8,9
joista vakinaisessa työsuhteessa	10 307	11 332	-9,0
Työsuhteen kesto, vuosia	13	14	-7,1
Henkilöstön keski-ikä	44	46	-4,3
Naisia, %	29	30	-3,3
Naisia johtotehtävissä, %	27	30	-10,0
Terveydenhoitokulut, euroa henkilöä kohti ¹⁾	501	484	3,5
Virkistyskulut, % työajan palkoista ¹⁾	0,4	0,4	0,0

1) Suomessa

työkaluja ja prosesseja kehittämällä. Henkilö- tai tiimikohtaiset tavoitteet asetetaan tukemaan strategiaa, ja niiden saavuttaminen muodostaa pohjan palkitsemiselle. Organisaation ja henkilöstön osaamista kehitetään myös tehtäväkieron kautta. Vuonna 2010 Fortumin sisäisessä haussa oli Suomessa ja Ruotsissa haettavana 603 avointa työpaikkaa (2009: 418). Työkomennuksella ulkomailla vuonna 2010 oli 62 fortumlaista.

Fortumin työntekijöiden määrä väheni vuonna 2010 ja oli keskimäärin 11 156 (2009: 13 278). Vakituksessa työsuhteessa oli 10 307 henkeä (2009: 11 332). Henkilöstöstä määräaikaisia oli 2,6 % (2009: 2,4 %). Naisten osuus koko Fortumin henkilöstöstä oli 29 % (2009: 30 %). Konsernin ja divisioonien johtotehtävissä toimivista henkilöistä naisia oli 27 % (2009: 30 %).

Henkilöstön keski-ikä vuonna 2010 oli 44 vuotta, ja yli 50-vuotiaiden osuus henkilöstöstä oli 36 % (2009: 38 %). Eläköitymiseen on varauduttu panostamalla pitkäjänteisesti työnantajakuvaan, resursointisuunnitteluun, tiedon- ja osaamisen siirtoon sekä henkilöstön osaamisen kehittämiseen.

Fortum toimii vastuullisesti yhteiskunnassa

Fortum edellyttää, että sen hankintaketjua hallitaan kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Fortum suorittaa hankinnassaan toimittajan esivalinnan ja liittää tavaran- ja palveluntoimittajien toimintaohjeen kaikkiin sopimuksiin, joiden hankinta arvo on yli 50 000 euroa. Toimintaohje julkaistiin vuonna 2009, ja vuoden 2010 loppuun mennessä se on otettu käyttöön kaikissa toimintamaissa.

Fortumin toiminta yhteiskunnan hyväksi korostuu myös yhtiön tavoitteissa taata asiakkailleen keskeytymätön sähkön- ja lämmöntoimitus. Fortumin sähköverkkojen luotettavuus on 99,98 %. Verkkojen luotettavuuteen ja tehokkuuteen panostetaan jatkuvasti mm. lisäämällä automaatiota ja korvaamalla ilmajohtoja maakaapeleilla. Myös lämmönjakelun toimitusvarmuus oli vuoden aikana erittäin hyvä eikä suuria häiriöitä ilmennyt.

Lisäksi Fortum tukee yhteiskuntaa toimintamaissaan yhteistyöhankkeiden, sponsoroinnin ja hyväntekeväisyyslahjoitusten kautta. Vuonna 2010 yhtiö tuki hankkeita noin 5,2 miljoonalla eurolla. Tuki suuntautuu erityisesti lapsiin, nuoriin, ympäristöön ja yhteiskuntaan. Lisäksi Fortum tuki Suomessa yliopistoja 2,3 miljoonalla eurolla.

➤ Lue lisää Fortumin sosiaalisesta vastuusta vuoden 2010 Kestävä kehityksen raportista.

Kestävää tulevaisuuden asumista

Tukholman Norra Djurgårdsstadeniin nousee moderni ja ekologisesti kestävä kaupunginosa. Hankkeessa testataan talojen interaktiivisuutta sähköverkon kanssa: energiaa tuotetaan paikallisesti esimerkiksi aurinkopaneeleilla, ja älykäs verkko mahdollistaa ylijääneen energian varastoinnin tai syöttämisen takaisin verkkoon. Lisäksi asukkaat saavat reaaliaikaisia informaatiota sähkön hinnasta ja kulutuksesta. Rakennustyöt saadaan loppuun vuonna 2025, mutta ensimmäiset asukkaat muuttavat alueelle jo vuonna 2012.

Espoossa on samaan aikaan käynnistetty Eco Urban Living -yhteistyöhanke, jonka tarkoituksena on edistää sähköautojen latausinfrastruktuurin nopeaa kehitystä ja tukea näin ympäristöä säästävän kaupunkialueen rakentamista.

3.

Nousevien talouksien, erityisesti Kiinan ja Intian, merkitys kasvaa maailmantaloudessa ja energia-alalla. Intian arvioidaan ohittavan Japanin ja Venäjän energiankäytössä ja nousevan maailman kolmanneksi suurimmaksi energiankuluttajaksi vuoteen 2030 mennessä.

*SUURIN
ENERGIANKULUTTAJA
VUONNA 2030
ON INTIA*

**MEGATRENDI:
MUUTOKSET
TALouden
VOIMASUHITEISSA**

Fortumin tilinpäätös 2010

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS	36
Tuloskehitys ja taloudellinen asema	36
Riskien hallinta	51
Fortumin osake ja osakkeenomistajat	57
KONSERNITILINPÄÄTÖS	62
Konsernin tuloslaskelma	62
Konsernin laaja tuloslaskelma	63
Konsernin tase	64
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	65
Konsernin rahavirtalaskelma	66
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	67
TUNNUSLUVUT	129
Taloudelliset tunnusluvut	129
Osakekohtaiset tunnusluvut	131
Toiminnalliset tunnusluvut, volyymit	132
Toiminnalliset tunnusluvut, segmentit	134
Tunnuslukujen laskentakaavat	134
EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS (FAS)	136
Tuloslaskelma	136
Tase	136
Rahoituslaskelma	137
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot	137
EHDOTUS VOITTOVAROJEN KÄYTÖKSI	142
TILINTARKASTUSKERTOMUS	143
HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO	144
TALOUDELLINEN TIETO VUOSINELJÄNNEKSITTÄIN	145

Hallituksen toimintakertomus

Tuloskehitys ja taloudellinen asema

Sähkönkulutus jatkoi kasvuaan Pohjoismaissa ja Venäjällä vuonna 2010. Teollisuustuotanto Fortumin tärkeimmillä markkina-alueilla kasvoi selvästi, ja Venäjän talouden elpyminen jatkui vakaana.

Tunnuslukuja

milj. euroa	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Liikevaihto	6 296	5 435	5 636	16 %
Liikevoitto	1 708	1 782	1 963	-4 %
Liikevoitto, % liikevaihdosta	27,1	32,8	34,8	-17 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 833	1 888	1 845	-3 %
Tulos ennen veroja	1 615	1 636	1 850	-1 %
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	1 300	1 312	1 542	-1 %
Tulos/osake, euroa	1,46	1,48	1,74	-1 %
Liiketoiminnan kassavirta	1 437	2 264	2 002	-37 %
Oma pääoma/osake, euroa	9,24	9,04	8,96	2 %
Sijoitettu pääoma	16 124	15 350	15 911	5 %
Korollinen nettovelka	6 826	5 969	6 179	14 %
Omavaraisuusaste, %	40	43	41	-7 %
Osakkeiden määrä keskimäärin, tuhatta	888 367	888 230	887 256	0 %

Konsernin taloudelliset tavoitteet

milj. euroa	Tavoite	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Sijoitetun pääoman tuotto, %	12	11,6	12,1	15,0	-4 %
Oman pääoman tuotto, %	14	15,7	16,0	18,7	-2 %
Pääomarakenne: Nettovelka/Käyttökate (EBITDA)	Noin 3	3,0	2,6	2,5	15 %

Heat- ja Russia-divisioonat sekä Distribution-liiketoiminta-alue pystyivät kasvattamaan tulostaan edellisvuodesta. Electricity Salesin tulos laski ensimmäisen ja viimeisen neljänneksen aikana pääosin korkeiden tukkuhintojen seurauksena. Power-divisioonassa kustannukset nousivat, mikä johtui osittain tehonkorotus- ja modernisointiohjelmien jatkumisesta ruotsalaisissa ydinvoimaosakkuusyrityksissä.

Sähkönkulutus jatkoi kasvuaan Pohjoismaissa ja Venäjällä vuonna 2010. Teollisuustuotanto Fortumin tärkeimmillä markkina-alueilla on kasvanut selvästi, ja Venäjän talouden elpyminen on jatkunut vakaana.

Venäjällä sähkön tukkumarkkinoiden uudistus eteni Venäjän hallituksen suunnitelmiin mukaan. Sähkön tukkumarkkinat vapautuivat kokonaan tammikuussa 2011. Lisäksi Venäjän hallitus hyväksyi vuonna 2011 alkaville pitkän aikavälin kapasiteettimarkkinoille

uudet säännöt, jotka koskevat investointivelvoitesopimuksia (CSA – “uusi kapasiteetti”) ja investointivelvoitesopimukseen kuulumattoman kapasiteetin huutokauppaa (CCS – “vanha kapasiteetti”).

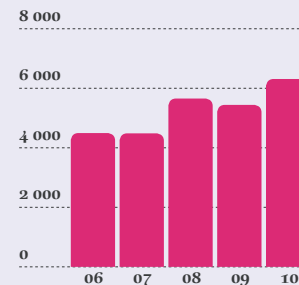
Fortum tarkisti Venäjän investointiohjelmansa aikataulua elpävän sähkönkysynnän ja kapasiteettimarkkinoiden kehityksen johdosta. Investointiohjelma on nyt tarkoitus saattaa päätökseen vuotta aiemmin kuin alun perin arvioitiin, vuonna 2014. Russia-divisioonasta saatavan voiton arvioidaan kasvavan samaa tahtia kapasiteetin kasvun kanssa.

Fortumin päivitetty strategia julkaistiin syyskuussa. Strategian perustana on yhtiön vahva osaaminen hiilidioksidipäästöttömässä ydin- ja vesivoimatuotannossa ja luonnonvaroja tehokkaasti hyödyntävässä sähkön ja lämmön yhteistuotannossa sekä asiantuntemus kilpailluilla energiamarkkinoilla toimimisesta. Tulevina vuosina Fortum aikoo edelleen hyödyntää vankkaa asemaansa pohjoismaisilla sähkö- ja lämpömarkkinoilla ja luoda samalla vakaata tuloskasvua Venäjällä.

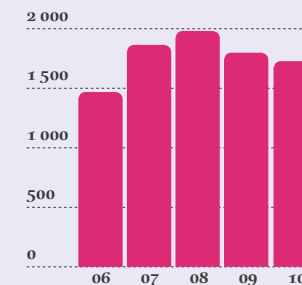
Hiilidioksidipäästöttömien ja energiatehokkaiden ratkaisujen kysynnän kasvu sekä lisääntyvä kulutus nopeasti kasvavilla, vapautuvilla energiamarkkinoilla erityisesti Euroopassa ja Aasiassa tarjoavat myös Fortumille kasvumahdollisuuksia tulevaisuudessa. Euroopan integroituvat sähkömarkkinat ja Fortumin Venäjän liiketoimintojen suhteellisen painoarvon lisääntyminen pienentävät asteittain pohjoismaisen sähkön tukkuhinnan roolia tärkeimpänä Fortumin tulokseen vaikuttavana tekijänä. Fortumin nykyisillä sähkön siirto- ja myyntiliiketoiminnoilla on jatkossakin keskeinen rooli pohjoismaisella markkinalla. Muilla alueilla Fortum näkee houkuttelevampia tulos- ja kasvunäkymiä sähkön- ja lämmöntuotannossa.

Fortumin tavoite taloudellisten tunnuslukujen osalta on saavuttaa sijoitetun pääoman tuotoksi 12 %, oman pääoman tuotoksi 14 % ja nettovelan ja käyttökateen (EBITDA) suhteeksi noin 3.

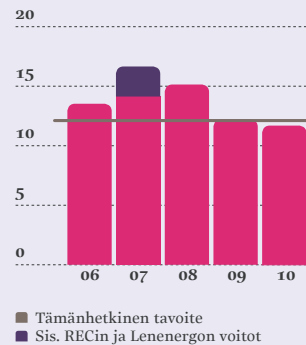
LIIVEVAIHTO, milj. euroa

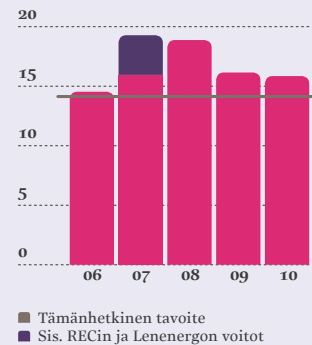
LIIVEVOITTO, milj. euroa

SIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO, %

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO, %

1 Markkinatilanne

1.1 Pohjoismaat

Vuonna 2010 sähkön keskimääräinen systeemihinta pohjoismaisessa Nord Pool Spot -sähköpörssissä (aiemmin Nord Pool) oli 53,0 euroa/MWh (2009: 35,0). Suomen ja Ruotsin aluehinnat olivat Nord Pool Spotin systeemihintatasoa korkeammat: 56,6 euroa/MWh (2009: 37,0) Suomessa ja 56,8 euroa/MWh (2009: 37,0) Ruotsissa. Systeemihinnan sekä Suomen ja Ruotsin aluehintojen ero liittyi lähinnä ensimmäiseen ja viimeiseen vuosineljänneeseen. Ensimmäisellä neljänneksellä korkeammat hinnat Ruotsissa ja Suomessa johtuivat ydinvoiman alhaisemmasta käyttöasteesta Ruotsissa sekä alhaisemmasta siirtokapasiteetista. Viimeisellä neljänneksellä alhainen vesitilanne Ruotsissa ja Norjassa sekä alentunut siirtokapasiteetti vaikuttivat hintoihin.

Vuoden 2010 alussa Pohjoismaiden vesivarastot olivat 7 terawattituntia (TWh) pitkän aikavälin keskiarvoa pienemmät. Vuoden lopussa Pohjoismaiset vesivarastot olivat historiallisen alhaisella tasolla, 29 TWh pitkän aikavälin keskiarvoa pienemmät ja 20 TWh pienemmät kuin vuoden 2009 lopussa.

Vuonna 2010 Pohjoismaissa kulutettiin sähköä yhteensä noin 396 TWh (2009: 378) – noin 5 % enemmän kuin vuonna 2009. Kasvu johtui pääasiassa ensimmäisen ja viimeisen neljänneksen aikana vallinneesta kylmästä säästä sekä teollisuuden lisääntyneestä sähkönkulutuksesta.

1.2 Venäjä

Vuonna 2010 Venäjällä kulutettiin sähköä noin 1 005 TWh (2009: 964). Kasvu johtui pääasiassa Venäjän talouden elpymisestä ja teollisuustuotannon vilkastumisesta.

OAo Fortum toimii Tjumenin ja Tšeljabinskin alueilla. Öljy- ja kaasuteollisuuteen keskittyvällä Tjumenin alueella sähkönkysyntä pysyi suunnilleen samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Taantuma ei vaikuttanut sähkönkysyntään Tjumenin alueella edellisellä vuonna, eikä sähkönkysyntä siten myöskään muuttunut edellisvuodesta. Metalliteollisuuden painottuvalla Tšeljabinskin alueella sähkönkysyntä kasvoi viimeisellä neljänneksellä noin 4 % ja vuonna 2010 noin 9 % edellisvuodesta. Kasvu johtui pääasiassa teollisuuden sähkönkulutuksen elpymisestä.

Keskimääräinen sähkön spot-hinta, kapasiteettihinta pois lukien, nousi hintavyöhykkeellä 1 (Venäjän Euroopan ja Uralin alueilla) 22 % yhteensä 886 ruplaan/MWh (2009: 728) vuoden 2010 viimeisellä neljänneksellä.

Sähkönkulutus

TWh	2010	2009	2008
Pohjoismaat	396	378	396
Venäjä	1 005	964	1 006
Tjumen	82	81	82
Tšeljabinsk	35	32	36
Venäjän Uralin alue	245	236	250

Keskimääräiset hinnat

	2010	2009	2008
Sähkön spot-hinta Nord Pool Spot -sähköpörssissä, euroa/MWh	53	35	45
Sähkön spot-hinta Suomessa, euroa/MWh	57	37	51
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, euroa/MWh	57	37	51
Sähkön spot-hinta Venäjän Euroopan ja Uralin alueilla, RUB/MWh ¹⁾	882	667	708
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh ¹⁾	835	633	672
OAo Fortumin keskimääräinen säännelty sähkön hinta, RUB/MWh ¹⁾	614	533	475
Keskimääräinen säännelty kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	169	187	168
Sähkön spot-hinta Saksassa, euroa/MWh	44	39	66
Keskimääräinen kaasun rajahinta Uralin alueella, RUB/1 000m ³	2 221	1 781	1 560
CO ₂ , (ETS EUA), euroa/tonni CO ₂	14	13	22
Hiili (ICE Rotterdam), USD/tonni	92	70	146
Öljy (Brent Crude), USD/bbl	80	63	98

1) Ilman kapasiteettitariffia

Vesivarastot

TWh	31.12. 2010	31.12. 2009	31.12. 2008
Pohjoismaiset vesivarastot	54	74	75
Pohjoismaiset vesivarastot, pitkän ajan keskiarvo	83	81	81

Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan välillä

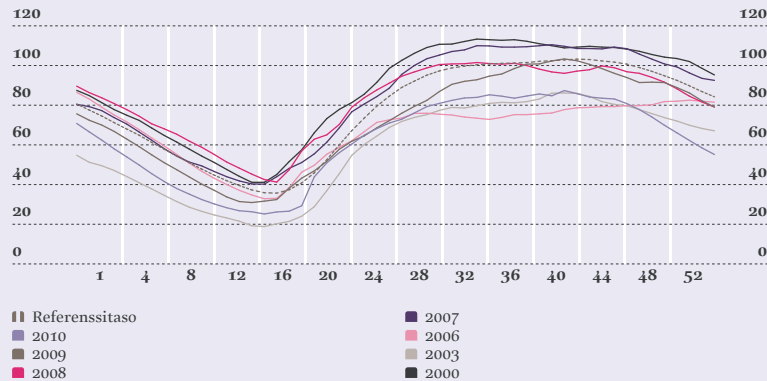
TWh (+ = tuonti, - = vienti Pohjoismaista)	2010	2009	2008
Vienti/tuonti	21	8	0

Venäjän sähköreformi

%	2010	2009	2008
Osuus sähkön myynnistä vapautetuilla markkinoilla	70	40	20
Osuus OAO Fortumin sähkön myynnistä vapautetulla sähkön hinnalla	61	34	19

VESIVARASTOT POHJOISMAISSA, Viikkotiedot energiaksi muutettuna, TWh

2 Fortumin hiilidioksidipäästöt

Ilmastonmuutoksen hillitseminen, hiilidioksidipäästöjen vähentäminen ja energiatehokkuus ovat Fortumille tärkeitä.

Fortumin tavoite EU:ssa on alentaa sähköntuotantonsa hiilidioksidipäästöjen viiden vuoden keskiarvo alle 80 grammaan kilowattitunnilta (g/kWh) vuoteen 2020 mennessä. Viiden vuoden keskiarvo oli vuoden 2010 osalta tavoitetta alhaisempi, 69 g/kWh. Lämmöntuotannossa tavoitteeksi on asetettu päästöjen vähentäminen jokaisessa EU-maassa 10 %:lla vuoden 2006 tasosta vuoteen 2020 mennessä. EU:n ulkopuolella Fortum on sitoutunut lisäämään energiatehokkuutta ja siten vähentämään tuotannon ominaispäästöjä.

Vuonna 2010 noin 66 % (2009: 69) Fortumin sähköntuotannosta oli hiilidioksidipäästötöntä. Fortumin sähköntuotannosta EU-maissa 86 % (2009: 91) oli hiilidioksidipäästötöntä.

Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt vuonna 2010 olivat 25,3 miljoonaa tonnia (Mt) (2009: 22,0), josta 9,7 Mt (2009: 7,7) oli Euroopan päästökauppajärjestelmän (ETS) alaisia päästöjä.

CO₂-päästöt yhteensä

milj. tonnia	2010	2009	2008	2007	Muutos 10/09
Kokonaispäästöt	25,3	22,0	17,6	10,4	15 %
Päästökauppajärjestelmän alaiset päästöt	9,7	7,7	7,2	9,8	26 %
Myönnetyt päästöoikeudet	5,6	5,5	5,9	8,1	2 %
Päästöt Venäjällä	14,6	13,8	9,8	-	6 %

Fortumin sähköntuotannon hiilidioksidin ominaispäästöt

g/kWh	2010	2009	2008	2007	Muutos 10/09
Kokonaispäästöt	189	155			22 %
Päästökauppajärjestelmän alaiset ominaispäästöt	84	41	41	64	105 %
Päästöt Venäjällä	532	493			8 %

3 Taloudelliset tulokset

Liikevaihto divisioonittain

milj. euroa	2010	2009 ³⁾	2008	Muutos 10/09
Power	2 702	2 531	2 892	7 %
Heat	1 770	1 399	1 466	27 %
Distribution ¹⁾	963	800	789	20 %
Electricity Sales ¹⁾	1 798	1 449	1 922	24 %
Russia	804	632	489	27 %
Muut	51	71	83	-28 %
Nord Pool Spot -sähköpörssissä tehtyjen ostojen ja myyntien netotus ²⁾	-1 736	-1 095	-1 736	-59 %
Eliminoinnit	-56	-352	-269	84 %
Yhteensä	6 296	5 435	5 636	16%

Vertailukelpoinen liikevoitto divisioonittain

milj. euroa	2010	2009 ³⁾	2008	Muutos 10/09
Power	1 298	1 454	1 528	-11 %
Heat	275	231	250	19 %
Distribution ¹⁾	307	262	248	17 %
Electricity Sales ¹⁾	11	22	-33	-50 %
Russia	8	-20	-92	140 %
Muut	-66	-61	-56	-8 %
Yhteensä	1 833	1 888	1 845	-3%

Liikevoitto divisioonittain

milj. euroa	2010	2009 ³⁾	2008	Muutos 10/09
Power	1 132	1 363	1 599	-17 %
Heat	303	252	307	20 %
Distribution ¹⁾	321	263	248	22 %
Electricity Sales ¹⁾	46	29	-35	59 %
Russia	53	-20	-91	365 %
Muut	-147	-105	-65	-40 %
Yhteensä	1 708	1 782	1 963	-4 %

1) Osa Electricity Solutions and Distribution-divisioonaa.

2) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Pool Spot -sähköpörssissä netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

3) Lokakuussa 2009 Fortum uudelleenorganisoii liiketoimintarakenteensa neljään liiketoiminta-divisioonaan ja neljään esikuntatoimintoon. Uudelleenorganisointi johti pieniin vaikutuksiin segmenttien sisältöön 1.1.2010 alkaen. Muutos on myös vaikuttanut vuoden 2009 lukuun. Vuoden 2008 luvut ovat alkuperäiset. Muutos koskee kaikkia hallituksen toimintakertomuksessa esitettyjä segmenttitietoja.

➔ Katso liitetieto 5 Segmenttiraportointi sivulta 90.

Konsernin liikevaihto oli 6 296 miljoonaa euroa (2009: 5 435). Konsernin liikevoitto oli yhteensä 1 708 miljoonaa euroa (2009: 1 782). Johdannaisten käypään arvoon arvostaminen loppuvuoden 2010 korkeilla sähkön termiinihinnoilla pienensi Fortumin liikevoittoa. Vaikutus koko vuoden tulokseen oli -216 miljoonaa euroa. Kirjanpito-käytäntö ei vaikuttanut Fortumin kassavirtaan tai vertailukelpoiseen liikevoittoon. Vertailukelpoinen liikevoitto oli yhteensä 1 833 miljoonaa euroa (2009: 1 888).

Kertaluonteiset erät, käypään arvoon arvostamisen vaikutukset ja ydinjätehuoltora-hastoon liittyvä oikaisu olivat koko tilivuoden osalta -125 miljoonaa euroa (2009: -106). Kertaluonteisten erien osuus oli 93 miljoonaa euroa (2009: 29). Ne muodostuivat Swedegasin ja Karlskoga Energi & Miljön osakkeiden myyntivoitoista Ruotsissa sekä Kurgan Generating Companyn, Federal Grid Companyn ja St. Petersburg Sales Companyn osakkeiden myyntivoitoista Venäjällä.

Ruotsin kruunu oli vuonna 2010 keskimäärin 10 % vahvempi euroon nähden kuin vuonna 2009. Ruotsin kruunun vahvistumisella oli noin 103 miljoonan euron positiivinen muuntovaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon. Muuntovaikutus tuntui ennen kaikkea Power-divisioonassa. Vahva Ruotsin kruunu vaikutti negatiivisesti kassavirtaan.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitoista oli 62 miljoonaa euroa (2009: 21). Paranus johtui ennen kaikkea Hafslund ASA:n osuuden myönteisestä kehityksestä.

Konsernin nettora hoituskulut supistuivat 155 miljoonaan euroon (2009: 167) alempien korkokulujen seurauksena. Rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutos oli 12 miljoonaa euroa (2009: -1).

Tulos ennen veroja oli 1 615 miljoonaa euroa (2009: 1 636).

Kauden verot olivat yhteensä 261 miljoonaa euroa (2009: 285). Tuloslaskelman mukainen veroprosentti oli 16,2 (2009: 17,4).

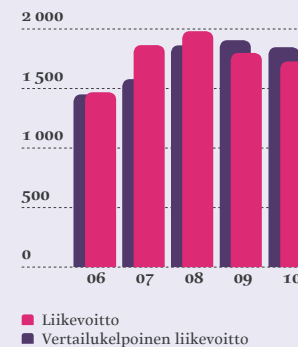
Kauden tulos oli 1 354 miljoonaa euroa (2009: 1 351). Fortumin osakekohtainen tulos oli 1,46 euroa (2009: 1,48). Sähköjohdannaisten kirjanpitoikäytännöstä aiheutunut vaikutus osakekohtaiseen tulokseen oli -0,18 euroa.

Vähemmistöosuus oli 54 miljoonaa euroa (2009: 39). Se liittyy pääosin Fortum Värme Holding AB:hen, josta Tukholman kaupunki omistaa 50 %.

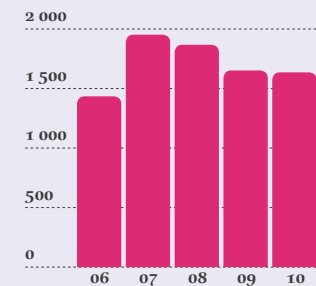
Liiketoiminnan kassavirta oli yhteensä 1 437 miljoonaa euroa (2009: 2 264). Siihen vaikuttivat valuuttakurssieroista realisoituneet voitot ja tappiot, jotka olivat vuonna 2010 yhteensä -535 miljoonaa euroa (2009: 298). Valuuttakurssieroista syntyneet voitot ja tappiot liittyvät pääasiassa Fortumin ruotsalaisten tytäryhtiöiden lainoja suojaavien valuuttavaihtosopimusten jatkamiseen.

Fortumin taloudelliset tunnusluvut vuodelle 2010 olivat: sijoitetun pääoman tuotto 11,6 % (2009: 12,1), oman pääoman tuotto 15,7 % (2009: 16,0) ja nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde 3,0 (2009: 2,6). Nettovelan ja vertailukelpoisen käyttökatteen (EBITDA) suhde oli 2,8.

LIIKEVOITTO JA VERTAILUKELPOINEN LIIKEVOITTO, milj. euroa

TULOS ENNEN VEROJA, milj. euroa

4 Divisioonakatsaukset

4.1 Power

Power-divisioonaan kuuluvat Fortumin sähköntuotanto, fyysinen tuotannonohjaus ja trading-toiminta sekä asiantuntijapalvelut sähköntuottajille.

milj. euroa	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Liikevaihto	2 702	2 531	2 892	7 %
- sähköntuotanto	2 580	2 413	2 566	7 %
- muu myynti	122	118	326	3 %
Liikevoitto	1 132	1 363	1 599	-17 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 298	1 454	1 528	-11 %
Sidottu pääoma 31.12.	5 806	5 494	5 331	6 %
Sidotun pääoman tuotto, %	19,5	24,5	29,6	-20 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	22,3	26,4	28,0	-16 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	122	153	134	-20 %
Henkilöstön lukumäärä	1 819	1 916	3 520	-5 %

Vuonna 2010 divisioonan sähköntuotanto Pohjoismaissa oli 46,3 TWh (2009: 43,7), josta noin 93 % (2009: 97) oli hiilidioksidipäästötöntä.

Vuonna 2010 divisioonan sähköntuotanto Pohjoismaissa oli 2,6 TWh korkeampi kuin vuonna 2009. Erityisesti lämpövoimat tuotanto lisäytyi pääasiassa korkeista sähkön tukkuhinnoista ja Meri-Porin vuokrasopimuksen päättymisestä johtuen. Myös ydinvoimat tuotanto lisäytyi hieman.

Käytettävyys kahdeksassa Fortumin kymmenestä omistamasta tai osaomistamasta ydinvoimalaitosyksiköstä oli hyvä vuonna 2010. Forsmark 2 selviytyi modernisointeihin venttiileihin liittyvistä ongelmista korvaamalla ne toisenlaisella ratkaisulla: yksikkö on toiminut täydellä kapasiteetilla marraskuun alusta lähtien. Oskarshamn 3:lla oli vaikeuksia uusitun turbiinin laakereiden kanssa, mikä aiheutti tuotantohäviöitä joulukuun loppuun asti. Tällä hetkellä yksikköä käytetään noin 1 050 megawatin (MW) teholla, mikä vastaa yksikön tehoa ennen tehonkorotusta. Käytettyvyyden varmistamiseksi yksikköä aiotaan talvikuukausina käyttää tällä teholla, ja käyttöönottestaus alkaa uudelleen 1.3.2011. Tämän jälkeen käyttöönottestaus jatkuu suunnitelmien mukaiseen huolto-oesokkiin, 22.5.2011, saakka.

Sähköntuotanto energialähteittäin

TWh	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Vesivoima, Pohjoismaissa	22,0	22,1	22,9	0 %
Ydinvoima, Pohjoismaissa	22,0	21,4	23,7	3 %
Lämpövoima, Pohjoismaissa	2,3	0,2	0,3	1 050 %
Yhteensä Pohjoismaissa	46,3	43,7	46,9	6 %
Lämpövoima muissa maissa	1,1	1,2	1,0	-8 %
Yhteensä	47,4	44,9	47,9	6 %

Sähköntuotanto Pohjoismaissa

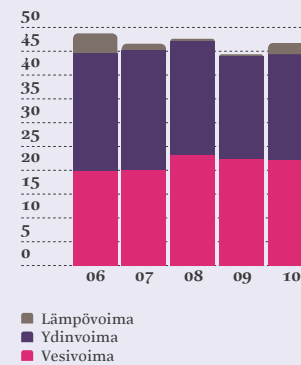
TWh	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Yhteensä	51,5	48,8	52,1	6 %
josta läpikulkueria	3,2	3,6	3,7	-11 %

Myyntihinta

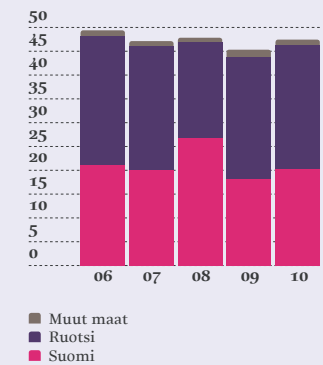
euroa/MWh	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa ¹⁾	49,7	49,8	49,3	0 %

1) Power-divisioonaa Pohjoismaissa ilman läpikulkueria.

DIVISIOONAN SÄHKÖNTUOTANTO POHJOISMAISSA ENERGIÄLÄHTEITTÄIN, TWh

DIVISIOONAN SÄHKÖNTUOTANTO ALUEITTAIN, TWh

Vuonna 2010 divisioonan toteutunut sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa oli 49,7 euroa/MWh, eli myös suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 2009. Selkeästi korkeammat spot-hinnat Nord Pool Spot -sähköpörssissä kompensoivat matalammat suojaushinnat lähes kokonaan. Kokonaistukkumyyntihinta pysyi vakaana lauhdevoimat tuotannon huipputuotannon kysyntähuippujen aikana saavuttamien korkeampien hintojen vuoksi.

Vuonna 2010 Power-divisioonan vertailukelpoinen liikevoitto laski. Ruotsin ydinvoimaosakuusyrityksissä jatkuneet tehonkorotukset ja modernisointihankkeet, lauhdetuotannon suhteellisen osuuden kasvaminen muihin sähköntuotantomuotoihin verrattuna sekä ydinvoimaan liittyvien varausten kasvu ja Loviisa 3 -hankkeeseen liittyvät kulut kasvattivat kustannuksia vuonna 2010 vuoteen 2009 verrattuna.

Fortum ja Venäjän valtion ydinvoimakonserni ROSATOM allekirjoittivat aiesopimuksen (Memorandum of Understanding) ydinvoimayhteistyöstä marraskuussa 2010. Lisäksi

Fortum, ROSATOM ja Bulgarian valtion energiayhtiö NEK allekirjoittivat aiesopimuksen yhteistyöstä Belenen ydinvoimalaitoksen kehittämisestä Bulgariassa. ROSATOMin ja NEKin kanssa tehdyn sopimuksen mukaan Fortum pyrkii osallistumaan ydinvoiman kehittämiseen Bulgariassa tarjoamalla ydinvoimateknologian ja turvallisuuden asiantuntijapalveluita Belenen hankkeeseen. Teknologiapalveluihin liittyen Fortum on varannut mahdollisuuden hankkia 1 % osakkuuden perustettavasta projektityhtiöstä, josta tulee Beleneen rakennettavan ydinvoimalaitoksen ja sen aikanaan tuottaman sähkön omistaja.

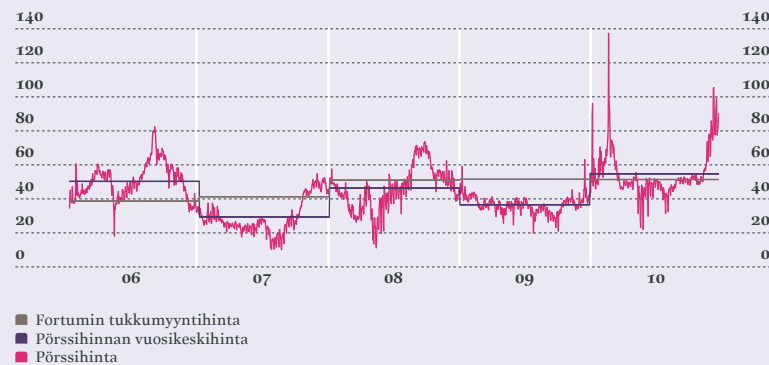
Fortum päätti lakkauttaa Meri-Porin hiilidioksidin talteenotto- ja varastointiprojektin, jota se on kehittänyt yhdessä Teollisuuden Voiman (TVO) kanssa yhtiöiden yhteisesti omistamassa Meri-Porin voimalaitoksessa. Aiemmin myös TVO päätti vetäytyä projektista.

Fortum valmistelee osallistumista Ranskan vesivoimakonsessioiden eli käyttöoikeus-sopimusten tarjouskilpailuihin, joiden odotetaan käynnistyvän virallisesti vuonna 2011. Euroopan unionin linjausten mukaisesti Ranska uusii vesivoimakonsessiot maassa avoimen tarjouskilpailun kautta. Ranskan hallitus aloittaa kymmenen konsession ensimmäisen osuuden tarjousprosessin vuosina 2011–2015. Konsessiot vastaavat kaikkiaan 5 300 MW:n kapasiteettia.

Vuoden 2010 lopussa Power-divisioonan sähköntuotannon kokonaiskapasiteetti oli 9 728 MW (2009: 9 709), josta Pohjoismaissa sijaitsi 9 588 MW (2009: 9 569). Vesivoimantuotannon kapasiteetti Pohjoismaissa oli 4 684 MW (2009: 4 666), ydinvoimantuotannon kapasiteetti 3 217 MW (2009: 3 212) ja lauhdekapasiteetti 1 687 MW (2009: 1 691).

NORD POOL SPOT, TUUKUSÄHKÖN HINTA 2006–2010

Tuukusähkön vuosikeskihinta ja Fortumin saavuttama tuukkumyyntihinta Pohjoismaissa, euroa/MWh

4.2 Heat

Heat-divisioona sisältää sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP), kaukolämpötoiminnan sekä yritysten lämpöratkaisut Pohjoismaissa ja Itämeren alueella.

milj. euroa	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Liikevaihto	1 770	1 399	1 466	27 %
- lämmönmyynti	1 269	1 055	1 120	20 %
- sähkönmyynti	368	224	228	64 %
- muu myynti	133	120	118	11 %
Liikevoitto	303	252	307	20 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	275	231	250	19 %
Sidottu pääoma 31.12.	4 182	3 787	3 468	10 %
Sidotun pääoman tuotto, %	8,4	7,9	8,9	6 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	7,7	7,3	7,3	5 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	305	359	431	-15 %
Henkilöstön lukumäärä	2 394	2 552	2 318	-6 %

Vuonna 2010 lämmönmyynti oli 26,1 TWh (2009: 22,9), ja se tuotettiin pääasiassa Pohjoismaissa. Samana aikana sähkönmyynti oli yhteensä 6,5 TWh (2009: 4,4). Kasvaneet volyymit johtivat talvikauden kylmästä säästä, lisääntyneestä teollisuusmyynnistä ja uudesta CHP-kapasiteetista Suomessa ja Virossa.

Divisioonan vertailukelpoinen liikevoitto vuonna 2010 oli 275 miljoonaa euroa (2009: 231). Kasvu johtui pääasiassa tuotantovolyyymien ja sähkön tukkuhinnan kohoamisesta. Polttoainekulut olivat edellistä vuotta suuremmat. Ruotsissa kruunun vahvistuminen tasoitti talvikauden huippukuormituksen negatiivista vaikutusta tuotantokustannuksiin.

Vuoden 2010 viimeisen neljänneksen aikana kaupallinen käyttö aloitettiin kahdessa uudessa CHP-laitoksessa; Puolan Czechochowassa ja Viron Pärnussa. Fortum aloitti myös työt uuden jätettä hyödyntävän CHP-laitoksen rakentamiseksi Lietuan Klaipedassa sekä uuden niin ikään jätettä polttoaineenaan käyttävän CHP-laitoksen rakentamiseksi Bristaan Tukholman lähelle. Saman neljänneksen aikana Heat allekirjoitti sopimuksen kahden sähkö- ja lämpöyhtiön ostamisesta Puolassa. Yhtiöt myytiin osana maan sähkö- ja lämpösektorin yksityistämistä. Lisäksi allekirjoitettiin sopimus, jonka mukaan Fortum myy Tukholman alueen ulkopuolella sijaitsevat kaukolämpöliiketoimintonsa Macquarien hallinnoimille rahastoille.

Vuoden aikana divisioona myi myös noin 30 pienempää lämmöntuotantolaitosta. Uudelleenorganisoinnit tukevat Fortumin päivitettyä strategiaa jossa CHP-tuotannolla on keskeinen rooli.

Ruotsin kilpailuviranomainen (Konkurrensverket, KKV) ilmoitti marraskuussa 2010 luopuvansa Fortumin markkina-asemaa ja kaukolämmön hinnoittelua Tukholman alueella koskevasta tutkinnasta. Tutkinnan päätteeksi viranomaisen totesi, että kaukolämmön hinnat Tukholman alueella ovat reaalisesti laskeneet 1,5 % vuosina 2005–2010.

Suomessa lämmöntuotannon polttoaineverotus sekä sähkövero kiristyivät huomattavasti tammikuun alusta 2011. Veronkiristykset tulevat heijastumaan vastaavasti lämmön ja sähkön vähittäishintoihin.

Lämmönmyynti maittain

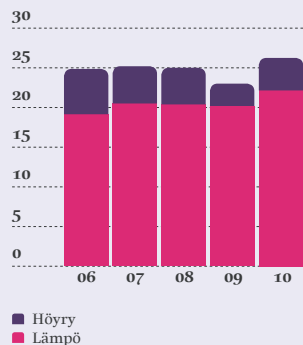
TWh	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Suomi	9,6	8,0	10,8	20 %
Ruotsi	10,9	9,8	9,1	11 %
Puola	4,0	3,7	3,6	8 %
Muut maat	1,6	1,4	1,4	14 %
Yhteensä	26,1	22,9	24,9	14 %

Vuoden 2010 lopussa Heat-divisioonan sähköntuotantokapasiteetti oli 1 600 MW (2009: 1 446), josta 1 478 MW (2009: 1 412) sijaitsi Pohjoismaissa. Heat-divisioonan lämmöntuotantokapasiteetti oli 10 448 MW (2009: 10 284), josta 8 488 MW (2009: 8 414) sijaitsi Pohjoismaissa.

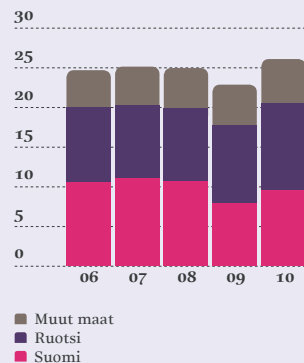
Sähkönmyynti

TWh	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Yhteensä	6,5	4,4	4,7	48 %

DIVISIOONAN KAUKOLÄMMÖN JA HÖYRYN MYYNTI, TWh

DIVISIOONAN KAUKOLÄMMÖN JA HÖYRYN MYYNTI MAITTAIN, TWh

4.3. Electricity Solutions and Distribution

Divisioona vastaa Fortumin sähkön vähittäismyynnistä sekä sähkönsiirrosta, ja se koostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta: Distribution ja Electricity Sales.

4.3.1 Distribution

Fortum omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkkoja sekä siirtää sähköä kaikkiaan noin 1,6 miljoonalle asiakkaalle Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Virossa.

milj. euroa	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Liikevaihto	963	800	789	20 %
- jakeluverkot	820	685	669	20 %
- alueverkot	92	75	77	23 %
- muu myynti	51	40	43	28 %
Liikevoitto	321	263	248	22 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	307	262	248	17 %
Sidottu pääoma 31.12.	3 683	3 299	3 032	12 %
Sidotun pääoman tuotto, %	9,7	8,7	8,1	11 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	9,3	8,6	8,2	8 %
Bruttoinvestoinnit	213	193	296	10 %
Henkilöstön lukumäärä	962	1 088	1 336	-12 %

Vuonna 2010 alueverkkosiirron määrä oli yhteensä 14,8 TWh (2009: 13,6) Ruotsissa ja 2,8 TWh (2009: 2,8) Suomessa.

Vuonna 2010 liiketoiminta-alueen vertailukelpoinen liikevoitto oli 307 miljoonaa euroa (2009: 262). Siihen vaikutti eniten kasvanut myynti, jota kuitenkin tasoitti korkeammat muuttuvat kustannukset sekä ylläpito- ja korjauskustannukset. Lisäksi vahvistunut Ruotsin kruunu kasvatti vertailukelpoista liikevoittoa noin 20 miljoonalla eurolla.

Suomessa sähköverkkoasiakkaiden automaattisen mittarinluennan pilottivaihe käynnistyi lokakuussa 2010. Automaattisesta mittarinluennasta on asiakkaille useita etuja, kuten aiempaa paremmat mahdollisuudet sähkönkulutuksen hallintaan ja ymmärtämiseen. Suomen uusi sähkönmittausvaatimuksia koskeva lainsäädäntö astuu voimaan 1.1.2014.

Ruotsin uusi sähkön siirtohintojen sääntelymalli astuu voimaan vuonna 2012. Uutta mallia työstetään edelleen, ja sen parametreja määritellään parhaillaan. Suomessa on aloitettu kolmannen valvontajakson (2012–2015) valmistelu. Lopullisia päätöksiä Suomen sääntelymallista odotetaan sääntelyviranomaiselta marraskuussa 2011.

Distribution tehostaa toimintaansa kehittämällä automaatiota ja keskittymällä ydinliiketoimintaansa. Tämän vuoksi osa kenttätoiminnoista ulkoistettiin viimeisen vuosineljänneksen aikana.

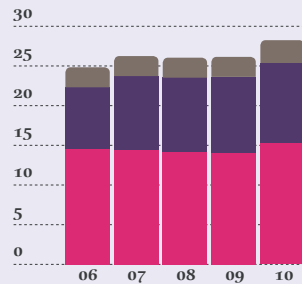
Sähkönsiirto jakeluverkoissa

TWh	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Ruotsi	15,2	14,0	14,0	9 %
Suomi	10,0	9,4	9,3	6 %
Norja	2,5	2,3	2,3	9 %
Viro	0,2	0,2	0,2	0 %
Yhteensä	27,9	25,9	25,8	8 %

Sähköjakeluasiakkaiden lukumäärä maittain

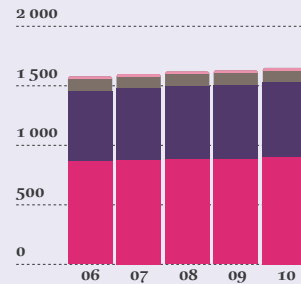
tuhatta	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Ruotsi	893	882	877	1 %
Suomi	620	611	606	1 %
Norja	100	99	99	1 %
Viro	24	24	24	0 %
Yhteensä	1 637	1 616	1 606	1 %

SÄHKÖNSIIRTO JAKELUVERKOSSA MAITAIN, TWh

■ Muut maat
■ Suomi
■ Ruotsi

SÄHKÖJAKELUASIAKKAIDEN LUKUMÄÄRÄ MAITAIN

■ Viro
■ Norja
■ Suomi
■ Ruotsi

4.3.2 Electricity sales

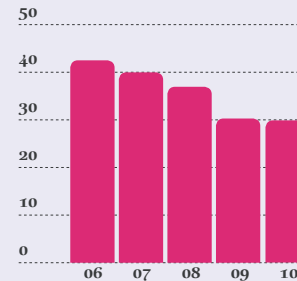
Electricity Sales -liiketoiminta-alue vastaa sähkön vähittäismyynnistä 1,2 miljoonalle kotitalous- ja yritysasiakkaalle sekä muille sähkön vähittäismyynnille Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa. Electricity Sales ostaa sähkönsä pohjoismaisesta sähköpörsistä.

milj. euroa	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Liikevaihto	1 798	1 449	1 922	24 %
- sähkönmyynti	1 778	1 417	1 865	25 %
- muu myynti	20	32	57	-38 %
Liikevoitto	46	29	-35	59 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	11	22	-33	-50 %
Sidottu pääoma 31.12.	210	125	188	68 %
Sidotun pääoman tuotto, %	38,4	28,9	-14,0	33 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	9,3	18,6	-15,3	-50 %
Bruttoinvestoinnit	0	1	3	-100 %
Henkilömäärä	525	611	635	-14 %

Vuonna 2010 sähkönmyynti oli yhteensä 29,8 TWh (2009: 30,0). Kannattamattoman yritysasiakassegmentin uudelleenjärjestelyt käynnistyivät helmikuussa 2010 ja vaikuttavat Electricity Sales -liiketoiminta-alueen myyntivolyymeihin vuoden 2010 viimeisestä neljänneksestä eteenpäin

Viimeisen neljänneksen normaalia kylmemmät sääolosuhteet ja alhainen vesitilanne nostivat tukkumarkkinoiden spot-hintoja merkittävästi, mikä oli pääsyy pienentyneisiin myyntikatteisiin. Ensimmäisen vuosineljänneksen hintapiikkien ohella tämä alensi koko vuoden 2010 vertailukelpoista liikevoittoa, joka oli yhteensä 11 miljoonaa euroa (2009: 22).

SÄHKÖNMYynti, TWh

4.4 Russia

Russia-divisioona koostuu sähkön- ja lämmöntuotannosta ja myynnistä Venäjällä. Se sisältää OAO Fortumin ja Fortumin hieman yli 25 prosentin omistusosuuden TGC-1:ssä. TGC-1 on osakkuusyritys, joka raportoidaan pääomaosuusmenetelmän mukaisesti.

milj. euroa	2010	2009	2008 ¹⁾	Muutos 10/09
Liikevaihto	804	632	489	27 %
- sähkönmyynti	505	390	332	29 %
- lämmönmyynti	287	219	141	31 %
- muu myynti	12	23	16	-48 %
Käyttökate (EBITDA)	139	55	-24	153 %
Liikevoitto	53	-20	-91	365 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	8	-20	-92	140 %
Sidottu pääoma 31.12.	2 817	2 260	2 205	25 %
Sidotun pääoman tuotto, %	2,4	0,0	-3,7	
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	0,7	0,0	-3,8	
Bruttoinvestoinnit	599	218	1 748	175 %
Henkilöstön lukumäärä	4 294	4 855	7 262	-12 %

1) Yhdistelty 31.3.2008 lähtien

OAO Fortum toimii Uralin kehittyneillä teollisuusalueilla ja Länsi-Siperian öljyntuotantoalueilla. Vuoden 2010 sähkönmyynti oli 18,7 TWh (2009: 19,5) ja lämmönmyynti 26,8 TWh (2009: 25,6). Vuonna 2010 OAO Fortum myi 61 % sähköntuotannostaan vapautetulla sähkönhinnalla.

OAO Fortumin keskeiset sähkön, kapasiteetin ja kaasun hinnat

	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh	835	633	672	32 %
OAO Fortumin keskimääräinen säännelty sähkön hinta, RUB/MWh	614	533	475	15 %
Keskimääräinen säännelty kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	169	187	168	-10 %
Keskimääräinen kaasun rajahinta Uralin alueella, RUB/1,000 m ³	2 221	1 781	1 560	25 %

Divisioonan vertailukelpoinen liikevoitto vuonna 2010 oli 8 miljoonaa euroa (2009: -20). Kasvu johtui lähinnä korkeammista sähkön tukkumarkkinahinnoista ja OAO Fortumin tehokkuuden parannusohjelmasta, joka eteni hyvin.

OAO Fortumin liiketoiminta on tyypillisesti hyvin kausiluonteista: sen tulos on yleensä vahvin vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä.

Venäjällä sähkön tukkumarkkinoiden uudistus etenee. Tammikuun 2010 alusta lähtien 60 % Venäjän kaikesta sähköntuotannosta on myyty kilpailuilla markkinoilla. Osuus nousi 80 %:in heinäkuun 2010 alussa. Sähkön tukkumarkkinat ovat vapautuneet kokonaan vuoden 2011 alusta.

Venäjän hallitus on hyväksynyt vuoden 2011 alusta käynnistyvien pitkän aikavälin kapasiteettimarkkinoiden säännöt. Vuoden 2007 jälkeen investointivelvoitesopimusten (CSA - ”uusi kapasiteetti”) perusteella rakennetulle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan. Takuuhinnat on määritelty riittävän investointituoton varmistamiseksi. Kapasiteettimaksut hallituksen investointivelvoitesopimuksiin kuulumatolle kapasiteetille määräytyvät huutokaupalla (CCS - ”vanha kapasiteetti”). Joulukuussa 2010 pidettiin ensimmäinen uusien sääntöjen mukainen pitkän aikavälin kapasiteettimarkkinoiden huutokauppa.

OAO Fortumin uusi kapasiteetti (CSA) tulee valmistuttuaan olemaan tärkeä tekijä vakaalle tuloskasvulle Venäjällä, sillä tuotantovolyymien kasvu tuo lisää myyntituloja ja uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan huomattavasti korkeampia kapasiteettimaksuja kuin vanhalle kapasiteetille. Uuden kapasiteetin kapasiteettitulot ovat noin 3-4 kertaa korkeampia kuin vanhalle kapasiteetille keskimäärin. Investointivelvoitesopimukseen kuulumatollaan vanhan kapasiteetin (CCS) keskihinta tulee olemaan noin 165 000 ruplaa/MW/kuukausi OAO Fortumille.

Fortum on nopeuttanut OAO Fortumin 2 300 MW:n investointiohjelmaa talouskriisin jälkeisen kysynnän elpymisen ja Venäjän kapasiteettimarkkinoiden kehittymisen johdosta. Viimeiset uudet yksiköt on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2014. Investointiohjelman loppuosan arvo joulukuun lopun 2010 valuuttakursseilla laskettuna on arviolta 1,5 miljardia euroa tammikuusta 2011 eteenpäin.

Joulukuussa 2010 vihittiin käyttöön uusi yksikkö Fortumin Tyumen CHP-1 -voimalaitoksella Länsi-Siperian Tjumenissa. Yksikkö on ensimmäinen Fortumin laajan investointiohjelman uusista yksiköistä Venäjällä. Ensimmäisen yksikön odotetaan olevan kaupallisessa käytössä vuoden 2011 alkupuoliskolla ja seuraavien kahden yksikön vuoden 2011 keskivaiheilla.

OAO Fortumin tehokkuuden parannusohjelma etenee suunnitelmien mukaisesti. Tehostamisvaikutusten odotetaan olevan noin 100 miljoonaa euroa vuonna 2011 verrattuna vuoteen 2008, jolloin yhtiö hankittiin.

Vuoden 2010 lopussa Russia-divisioonan sähköntuotannon kokonaiskapasiteetti oli 2 785 MW (2009: 2 785). Vuoden lopussa divisioonan lämmöntuotannon kokonaiskapasiteetti oli 13 796 MW (2009: 13 796).

5 Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit

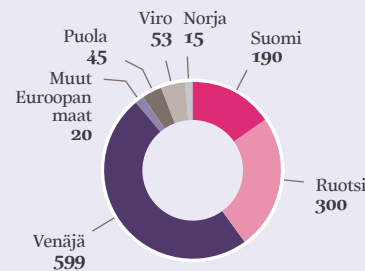
milj. euroa	2010	2009	2008
Investoinnit käyttöomaisuuteen			
Aineettomat hyödykkeet	19	20	24
Aineelliset hyödykkeet	1 203	842	1 084
Yhteensä	1 222	862	1 108
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin			
Tytäryritysosakkeet	0	8	1 506
Osakkuusyritysosakkeet	26	58	8
Myytävikissä olevat osakkeet	1	1	2
Yhteensä	27	67	1 516

Vuonna 2010 investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin olivat 1 249 miljoonaa euroa (2009: 929). Investoinnit ilman yritysostoja olivat 1 222 miljoonaa euroa (2009: 862).

INVESTOINNIT KÄYTTÖOMAISUUTEEN JA BRUTTOINVESTOINNIT OSAKKEISIIN, milj. euroa

INVESTOINNIT KÄYTTÖOMAISUUTEEN MAITAIN, milj. euroa

Fortum suunnittelee ottavansa käyttöön uutta sähkön- ja lämmöntuotantokapasiteettia ja suorittavansa perusparannuksia olemassa oleviin laitoksiin seuraavasti:

Tyyppi	Kapasiteetti sähkö MW	Kapasiteetti lämpö MW	Toimitusaika ¹⁾	
Heat				
Klaipeda, Liettua	Jäte (CHP)	20	60	2012
Power				
Vesivoimalaitosten perusparannus	Vesivoima	10–20		2011
Russia				
Tyumen 1	Kaasu (CCGT)	231		2011 Alkupuolella
Tobolsk	Kaasu (STPP)	200		2011 Keski-vaiheilla
Tšeljabinsk 3	Kaasu (CCGT)	226		2011 Keski-vaiheilla
Njagan 1	Kaasu (CCGT)	418		2012
Njagan 2	Kaasu (CCGT)	418		2012

1) Kaupallisen käytön aloitus, jota edeltää esimerkiksi testikäytöt ja lupamenettelyt.

5.1 Power

Fortum ilmoitti elokuussa 2010 hankkivansa 40 % osuuden Blaikenin tuulivoimahankkeesta Ruotsissa. Ruotsalainen energiayhtiö Skellefteå Kraft omistaa loput 60 % osakkeista. Fortumin ja Skellefteå Kraftin yhteisyritys, Blaiken Vind AB, suunnittelee tuulipuiston rakentamista Blaikenin alueelle Pohjois-Ruotsiin. Tuulipuiston 100 tuulivoimalan kokonaisteho on 250 MW, ja sen arvioitu vuosituotanto on 600–720 gigawattituntia (GWh). Suunnitelman mukaan tuulipuisto rakennetaan vaiheittain. Rakennustyö alkaa vuonna 2011, ja puiston odotetaan valmistuvan vuonna 2015. Fortumin osuus hankkeen kokonaisinvestoinnista on enintään 160 miljoonaa euroa.

Suomen hallitus antoi kielteisen periaatepäätöksen Fortumin hakemukselle uuden ydinvoimalaitosyksikön, Loviisa 3:n, rakentamisesta. Fortum on myös noin 25 %:n osuudella vähemmistöosakas Teollisuuden Voima Oyj:ssä eli TVO:ssa, jonka periaatepäätöshakemuksen neljännen ydinvoimalaitoksen rakentamisesta Eurajoen Olkiluotoon hallitus hyväksyi ja eduskunta ratifioi. Fortum on mukana hankkeen kehitystyössä.

Fortum osallistuu TVO-omistusosuutensa kautta Olkiluoto 3:n 1 600 MW:n ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Suomessa. Olkiluoto 3:n TVO:lle toimittava AREVA-Siemens raportoi, että suurin osa töistä saataisiin päätökseen vuonna 2012. Toimittaja antoi ymmärtää, että laitoksen käyttöönotto kestää kahdeksan kuukautta, mikä tarkoittaa, että laitoksen säännöllinen käyttö alkaa vuoden 2013 toisella puoliskolla.

Syyskuussa 2010 Fortum myi osuutensa tuulivoiman tuotantoyhtiö Hyötytuuli Oy:stä.

5.2 Heat

Tammikuussa 2010 Fortum osti Nokialla sijaitsevan CHP-laitoksen. Voimalaitoksen lämmöntuotantokapasiteetti on noin 85 MW ja sähköntuotantokapasiteetti noin 70 MW.

Helmikuussa 2010 Fortum päätti investoida uuteen jätettä hyödyntävään CHP-laitokseen Liettuun Klaipedassa. Investoinnin arvo on noin 140 miljoonaa euroa. Voimalaitoksen suunnitellaan olevan kaupallisessa käytössä vuoden 2012 loppuun mennessä. Voimalaitos käyttää polttoaineenaan yhdyskunta- ja teollisuusjätettä sekä biomassaa. Laitoksen suunniteltu lämmöntuotantokapasiteetti on noin 60 MW ja sähköntuotantokapasiteetti noin 20 MW.

Fortumin omistamien ruotsalaisen kaasunsiirotyhtiö Swedegas AB:n osakkeiden myynti saatettiin päätökseen helmikuussa. Myyntivoitto sisältyi ensimmäisen neljänneksen kertaluonteisiin eriin.

Syyskuussa 2010 Fortum vihki käyttöön uuden CHP-laitoksen Cześćochowan kaupungissa Puolassa. Voimalaitoksen kaupallinen käyttö alkoi viimeisellä neljänneksellä. Voimalaitos käyttää polttoaineenaan biomassaa (noin 25 %) ja hiiltä. Investoinnin arvo oli noin 135 miljoonaa euroa. Cześćochowan uuden CHP-laitoksen lämmöntuotantokapasiteetti on 120 MW ja sähköntuotantokapasiteetti 64 MW.

Myös Fortumin uusi biopolttoainetta käyttävä CHP-voimalaitos Viron Pärnussa liitettiin verkkoon syyskuussa 2010. Voimalaitoksen kaupallinen käyttö alkoi vuoden viimeisellä neljänneksellä. Investoinnin arvo oli noin 80 miljoonaa euroa. Biomassaa ja turvetta polttoaineenaan käyttävän voimalaitoksen lämmöntuotantokapasiteetti on 50 MW ja sähköntuotantokapasiteetti 24 MW.

Lokakuussa Fortum alkoi rakentaa uutta jätteenpolttoyksikköä Bristan CHP-laitoksellaan Ruotsissa; yksikkö tulee olemaan osa Tukholman alueen kaukolämpöjärjestelmää. Investoinnin arvo on noin 200 miljoonaa euroa, ja uuden tuotantoyksikön odotetaan valmistuvan vuonna 2013. Laitoksen suunniteltu lämmöntuotantokapasiteetti on noin 60 MW ja sähköntuotantokapasiteetti noin 20 MW. Osakkaana laitoksessa on Sollentunan kunnallinen energiayhtiö Sollentuna Energi.

Marraskuussa Fortum allekirjoitti sopimuksen kahden sähkö- ja lämpöyhtiön ostamisesta Puolan valtiolta. Yhtiöt myytiin osana sähkö- ja lämpösektorin yksityistämistä Puolassa. Yrityskauppa kasvattaa merkittävästi Fortumin sähköntuotantokapasiteettia Puolassa. Investointi on suuruudeltaan noin 21 miljoonaa euroa. Yrityskauppa saatettiin päätökseen vuoden lopun jälkeen, 3.1.2011.

Fortum ja Macquarien hallinnoimat rahastot allekirjoittivat joulukuussa sopimuksen, jonka mukaan Fortum myy Tukholman alueen ulkopuolella sijaitsevat kaukolämpöliiketoimintansa ja lämmöntuotantolaitoksensa Macquarielle. Kauppahinta on noin 200 miljoonaa euroa. Fortum odottaa saattavansa myynnin päätökseen vuoden 2011 ensimmäisen neljänneksen aikana.

Joulukuussa Fortum, Naantalin, Raision ja Kaarinan kaupungit sekä Turku Energia allekirjoittivat aiesopimuksen Turun seudun energiantuotannon keskittämistä yhteen yhteisomistuksessa olevaan tuotantoyhtiöön, Turun Seudun Maakaasu ja Energiantuo-

tanto Oy:öön (TSME). Fortum tarjoaa energiantuotantopalveluja TSME:lle. Tuotettu kaukolämpö myydään Turku Energialle, höyry Fortumille ja sähkö TSME:n osakkaille. Fortumin omistusosuus TSME:stä tulee aiesopimuksen mukaan olemaan 50,5 %.

Fortum on lisäksi myynyt noin 30 pientä lämpövoimalaitosta vuoden 2010 aikana. Myynneillä on vähäinen vaikutus tulokseen.

Investoinnit ja myynnit tukevat Fortumin päivitettyä strategiaa, jossa CHP-tuotannolla on keskeinen rooli.

5.3 Distribution

Helmikuun alussa 2010 Fortum myi 49 % osuutensa Karlskoga Energi & Miljössä Ruotsissa Karlskogan kunnalle noin 42 miljoonalla eurolla. Myyntivoitto sisältyi ensimmäisen neljänneksen kertaluonteisiin eriin.

5.4 Russia

Joulukuussa 2010 vihittiin käyttöön uusi yksikkö Fortumin Tyumen CHP-1 -voimalaitoksella Länsi-Siperian Tjumenissa. Uusi yksikkö on ensimmäinen Fortumin laajan investointiohjelman seitsemästä yksiköstä Venäjällä; sen kaupallisen käytön arvioidaan alkavan vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla.

Fortum myi osakkeensa Federal Grid Companyssa (Fortumin omistusosuus oli 0,119 %) ja Kurgan Generating Companyssa (49 % äänioikeuksista) Venäjällä vuoden 2010 ensimmäisellä neljänneksellä. Myyntivoitot sisältyivät ensimmäisen neljänneksen kertaluonteisiin eriin.

Fortum myi noin 31 % omistusosuutensa Saint-Petersburg Sale Company (JSC SSC) -osakeyrityksestä venäläiselle INTER RAO UES -yhtiölle. Myyntivoitto sisältyy divisioonan kolmannen neljänneksen kertaluonteisiin eriin.

5.5 Muut

Norjalainen sähkö- ja lämpöyhtiö Hafslund ASA, josta Fortum omistaa 34,1 %, ilmoitti joulukuussa 2010 myyneensä täysin omistamansa tytäryhtiön Hafslund Fibernett AS:n koko osakekannan 1 477 miljoonalla Norjan kruunulla (noin 188 milj. eurolla). Hafslund kirjaa kaupasta 900 miljoonan Norjan kruunun myyntivoiton (noin 114 milj. euroa). Fortum kirjaa noin 40 miljoonan euron myyntivoiton, eli noin 0,04 euroa osaketta kohti. Voitto kirjataan vuoden 2011 ensimmäisen neljänneksen tulokseen osuutena osakkuusyhtiön tuloksesta.

6 Rahoitus

milj. euroa	2010	2009	2008	Muutos 10/09
Korkokulut	-197	-241	-351	-18 %
Korkotuotot	72	98	143	-27 %
Käypien arvojen muutokset	12	-1	-11	1 300 %
Muut rahoituserät – netto	-42	-23	-20	83 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-155	-167	-239	-7 %
Korolliset velat	7 382	6 859	7 500	8 %
Vähennetään: Likvidit varat	556	890	1 321	-38 %
Korollinen nettovelka	6 826	5 969	6 179	14 %

Nettovelka kasvoi vuoden aikana 857 miljoonalla eurolla 6 826 miljoonaan euroon (2009: 5 969). Nettovelkaa kasvattivat vuoden aikana pääasiassa vahvempi Ruotsin kruunu ja konsernin kruunuvelkojen muuntovaikutus.

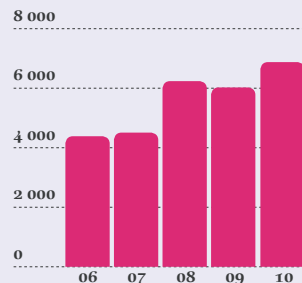
Likvidit varat vähenivät 334 miljoonalla eurolla 556 miljoonaan euroon (2009: 890). Likvideihin varoihin kuuluvat OAO Fortumin käteisvarat ja pankkitalletukset, noin 348 miljoonaa euroa (2009: 632). Likvidien varojen lisäksi Fortumilla oli käytettävissään noin 2,9 miljardia euroa nostamattomia valmiusluottoja.

Konsernin nettorahoituskulut olivat 155 miljoonaa euroa (2009: 167). Kulujen pieneminen johtui pääasiassa korkojen alenemisesta vuonna 2010 edellisvuoteen verrattuna. Nettorahoituskuluihin on kirjattu johdannaisten käyvän arvon muutoksia 12 miljoonaa euroa (2009: -1). Nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde vuonna 2010 oli 3,0 (2009: 2,6).

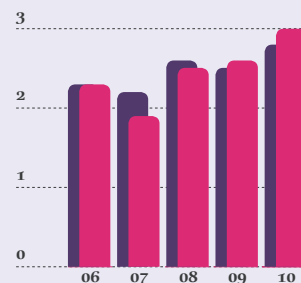
Moody'sin ja Standard & Poor'sin Fortumille antamat pitkän aikavälin luottoluokitukset olivat A2 (vakaat näkymät) ja A (vakaat näkymät).

+ Lisätietoja rahoituksesta löytyy liitetiedosta 3 Rahoitusriskien hallinta sivulta 81.

KOROLLINEN NETTOVELKA, milj. euroa

NETTOVELKA/käyttökate

■ Nettovelka/käyttökate
■ Vertailukelpoinen nettovelka /käyttökate

7 Henkilöstö

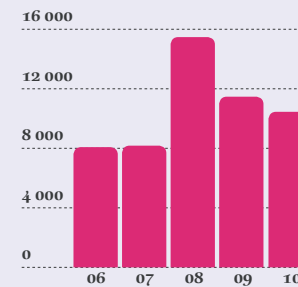
Vuoden 2010 lopussa henkilöstömäärä oli 10 585 (2009: 11 613), joista 10 307 (2009: 11 332) oli vakinaisessa työsuhteessa.

Emoyhtiö Fortum Oyj:n henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 295 (2009: 409).

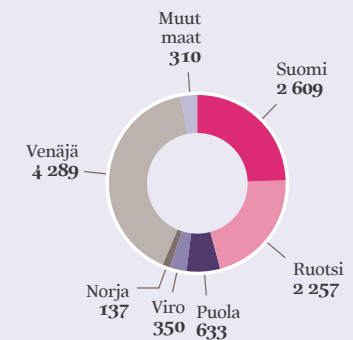
	2010	2009	2008
Henkilöstön lukumäärä, 31.12.	10 585	11 613	15 579
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin	11 156	13 278	14 077
Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma, milj. euroa	507	495	587

+ Lisätietoja konsernin henkilöstöstä on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 13 Henkilöstökulut ja johdon palkkiot sivulla 97.

HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ

HENKILÖSTÖ MAITTAIN

8 Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Tammikuussa 2011 Fortum, Suomen valtio ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen sopivat alustavasti, että Fortum myy 25 % omistusosuutensa Suomen kanta-verkkoyhtiö Fingrid Oyj:ssä. Valtio ostaa noin 81 % ja Ilmarinen noin 19 % Fortumin osakkeista. Kaupan loppuunsaattaminen vaatii vielä lopullisen myyntisopimuksen sekä tarvittavat hyväksynnät osapuolten päätöksentekoeleimissä. Se on myös ehdollinen Kilpailuviraston hyväksynnälle.

Osakkeiden myyntihinnaksi on sovittu kokonaisuudessaan 325 miljoonaa euroa. Fortum ennakoii kirjaavansa osakemyynnistä noin 200 miljoonan euron myyntivoiton, eli noin 0,22 euroa osaketta kohden, kun järjestely on toteutunut. Fortum arvioi saattavansa kaupan päätökseen vuoden 2011 alkupuoliskon aikana. Myyntivoitto käytetään konsernin yleisiin rahoitustarpeisiin.

Fortum myy omistuksensa Fingridissä EU:n kolmannen energiainfrastruktuurin pakettina yhtenä seurauksena. Syyskuun alussa 2009 voimaan saatettu paketti edellyttää sähkön korkeajännitesiiirron ja tuotannon eriyttämistä, ja sen mukaan Fortumin tulee myydä omistusosuutensa kantaverkkoyhtiö Fingridissä viimeistään vuoden 2012 alussa.

9 Näkymät

9.1 Avaintekijät ja riskit

Fortumin tuloksen kannalta tärkein tekijä on sähkön tukkuhinta. Tukkuhinnan kehityksen avaintekijöitä ovat tarjonnan ja kysynnän tasapaino, polttoaineiden ja päästöoikeuksien hinnat sekä vesitilanne. Lisäksi Ruotsin kruunun ja Venäjän ruplan vaihtokurssit vaikuttavat Fortumin tulokseen. Valuuttakurssien vaihtelusta aiheutuvat muuntovaikutukset taseessa kirjataan Fortumin omaan pääomaan.

Fortumin taloudellinen tulos on alttiina useille strategisille, taloudellisille ja operatiivisille riskeille.

➔ *Lisätietoja Fortumin riskeistä ja riskienhallinnasta on esitetty hallituksen toimintakertomuksessa sivulla 51 sekä konsernin tilinpäätöksessä liitteessä 3 Rahoitusriskien hallinta sivulta 81.*

9.2 Pohjoismaiset markkinat

Fortum odottaa tällä hetkellä pohjoismaisen sähkönkysynnän palautuvan vuoden 2008 tasolle vuoteen 2012–2014 mennessä. Sähkön osuus kokonaisenergiankulutuksesta jatkaa kasvuaan. Lämpötilakorjattu energian kulutus Pohjoismaissa on edelleen noin 4 % (16 TWh) alhaisempi kuin vuonna 2008.

Tammikuun lopussa 2011 sähkön termiinihintana NASDAQ OMX Commodities Euroopassa loppuvuodelle 2011 oli noin 55 euroa/MWh. Sähkön termiinihintana vuodelle 2012 oli noin 47 euroa/MWh ja vuodelle 2013 noin 45 euroa/MWh. Hiilen (ICE Rotterdam) termiinihintana loppuvuodelle 2011 puolestaan oli noin 116 Yhdysvaltain dollaria tonnilta ja hiilidioksidipäästöoikeuksien markkinahinta loppuvuodelle 2011 noin 15 euroa hiilidioksiditonnia kohti.

Tammikuun lopussa 2011 Pohjoismaiden vesivarastot olivat historiallisen alhaisella tasolla: noin 29 TWh keskimääräistä pienemmät sekä 20 TWh alle vuoden 2010 vastavan tason.

9.3 Venäjä

Venäjällä sähkön tukku markkinoiden uudistus etenee. Sähkön tukku markkinat ovat vapautuneet täysin vuoden 2011 alussa.

Venäjän hallitus on hyväksynyt vuoden 2011 alusta käynnistyvien pitkän aikavälin kapasiteettimarkkinoiden säännöt. Vuoden 2007 jälkeen investointivelvoitesopimusten (CSA – ”uusi kapasiteetti”) perusteella rakennetulle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan. Takuuhinnat on määritelty riittävän investointituoton varmistamiseksi. Kapasiteettimaksut hallituksen investointivelvoitesopimuksiin kuu-

lumattomalle kapasiteetille määräytyvät huutokaupalla (CCS – ”vanha kapasiteetti”). Joulukuussa 2010 pidettiin ensimmäinen uusien sääntöjen mukainen pitkän aikavälin kapasiteettimarkkinoiden huutokauppa.

OAO Fortumin uusi kapasiteetti (CSA) tulee valmistuttuaan olemaan tärkeä tekijä vakaalle tuloskasvulle Venäjällä, sillä tuotantovolyymien kasvu tuo lisää myyntituloja ja uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan huomattavasti korkeampia kapasiteettimaksuja kuin vanhalle kapasiteetille. Uuden kapasiteetin kapasiteettitulot ovat noin 3–4 kertaa korkeampia kuin vanhalle kapasiteetille keskimäärin. Investointivelvoitesopimukseen kuuluvattoman vanhan kapasiteetin (CCS) keskihinta tullee olemaan noin 165 000 ruplaa/MW/kuukausi OAO Fortumille.

Fortum on nopeuttanut OAO Fortumin 2 300 MW:n investointiohjelmaa talouskriisin jälkeisen kysynnän elpymisen ja Venäjän kapasiteettimarkkinoiden kehittymisen johdosta ja suunnittelee ottavansa viimeiset uudet yksiköt käyttöön vuoden 2014 loppuun mennessä. Investointiohjelman loppuosan arvo joulukuun lopun 2010 valuuttakurssilla laskettuna on arviolta 1,5 miljardia euroa tammikuusta 2011 eteenpäin. Ensimmäisen uuden yksikön odotetaan olevan kaupallisessa käytössä vuoden 2011 alkupuoliskolla ja seuraavien kahden yksikön vuoden 2011 keskivaiheilla.

Kaasun keskimääräinen säännelty hinta nousi 15 % vuoden alusta vuoden 2010 keskimääräiseen hintaan verrattuna. Kaasun säännellyn hinnan odotetaan pysyvän muuttumattomana vuoden 2011 loppuun. Säännelty sähkön hinta on sidottu kaasun hinnan indeksiin ja inflaatioon vuosittain.

Tehostamisvaikutusten odotetaan olevan noin 100 miljoonaa euroa vuonna 2011 verrattuna vuoteen 2008, jolloin yhtiö hankittiin.

9.4 Käyttöomaisuusinvestoinnit ja myynnit

Fortumin vuoden 2010 käyttöomaisuusinvestoinnit jäivät jonkin verran alhaisemmalle tasolle kuin aiemmin on ilmoitettu, noin 1,2 miljardiin euroon. Tällä hetkellä Fortum arvioi käyttöomaisuusinvestointeikseen vuosina 2011 ja 2012 noin 1,6–1,8 miljardia euroa, mikä ei sisällä mahdollisia yritysostoja. Fortumin käyttöomaisuusinvestointien vuositasoksi 2013–2014 on arvioitu yhteensä 1,1–1,4 miljardia euroa. Pääasiallinen syy korkeampiin käyttöomaisuusinvestointeihin vuosina 2011–2012 on OAO Fortumin investointiohjelman aikataulun nopeuttaminen.

Vuonna 2010 Fortum allekirjoitti sopimuksen, jonka mukaan yhtiö myy Tukholman alueen ulkopuolella sijaitsevat kaukolämpöliiketoimintansa ja lämmöntuotantolaitoksensa. Kauppahinta on noin 200 miljoonaa euroa. Kauppa arvioidaan saatavan päätökseen vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä.

Lisäksi Fortum sopi alustavasti myyvänsä 25 % omistusosuutensa Suomen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:ssä. Osakkeiden myyntihinnaksi on sovittu kokonaisuudessaan 325 miljoonaa euroa. Fortum arvioi saattavansa kaupan päätökseen vuoden 2011 alkupuoliskon aikana.

9.5 Verotus

Ruotsin hallitus on päättänyt korottaa vesivoiman kiinteistöveroja vuoden 2011 alusta lähtien. Fortum arvioi veronkorotuksesta aiheutuvien lisäkulojen olevan noin 15 miljoonaa euroa.

Suomessa lämmöntuotannossa käytettävien polttoaineiden sekä sähkön verotusta kiristettiin huomattavasti 1.1.2011 alkaen. Veronkorotukset heijastuvat vastaavasti lämmön ja sähkön vähittäishintoihin. Windfall-vero poistettiin hallituksen esityslistalta Suomessa.

Veroprosentin arvioidaan vuonna 2011 olevan 19–21 %.

9.6 Suojaus

Joulukuun 2010 lopussa Power-divisioonan arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu noin 70 % noin 45 euroon/MWh kalenterivuodeksi 2011. Kalenterivuodeksi 2012 arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu noin 40 % noin 44 euroon/MWh.

Raportoidut suojaussuhteet voivat vaihdella huomattavasti Fortumin sähköjohdannaismarkkinoilla tekemien toimien mukaan. Suojaukset ovat pääosin rahoitussopimuksia, joista suurin osa on NASDAQ OMX Commodities Europessa kaupankäynnin kohteena olevia forward-sopimuksia tai vakioituja futuureja, joihin kuuluu useita erilaisia tuotteita ja joilla on erilaisia maturiteetteja.

9.7 Kannattavuus

Sähkö- ja lämpöliiketoiminnan tulos on yleensä paras vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä.

Fortumin Power-divisioonan toteutuneeseen sähkön tukkumyynnihintaan Pohjoismaissa vaikuttavat muun muassa suojaustasot, suojaushinta, spot-hinnat, Fortumin joustavan tuotantorakenteen käytettävyys ja käyttö sekä valuuttojen kurssivaihtelut. Jos sähköntuotantolähteiden suhteellisissa osuuksissa tapahtuvien muutosten potentiaalisia vaikutuksia ei oteta huomioon, 1 euron muutos megawattituntia kohti Power-divisioonan toteutuneessa sähkön tukkumyynnihinnassa Pohjoismaissa johtaa noin 50 miljoonan euron muutokseen Fortumin vuotuisessa liikevoitossa.

Fortumin tulos oli vakaa. Yhtiöllä on joustava, kustannustehokas ja ilmastomyönteinen tuotantorakenne. Fortumin taloudellinen asema ja maksuvalmius ovat vahvoja.

10 Tutkimus ja kehitys

Kestävät ratkaisut ovat keskeinen osa Fortumin strategiaa, ja Fortumin tutkimus- ja kehitystoiminta tekee ympäristömyönteisistä energiaratkaisuista mahdollisia.

Ydinvoiman tutkimus ja kehitys on suurin ja arvokkain osa Fortumin tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa. Vuoden 2010 tärkeitä saavutuksia olivat muun muassa ydinpolttolaitoksen korkeampi palama ja reaktorin paineastian lisensiointi Loviisan voimalaitoksella.

Muita tärkeitä tutkimus- ja kehitystyön teemoja vuonna 2010 olivat CHP:n kehittäminen, hiilidioksidin talteenotto ja varastointi (CCS) sekä kestävät kaupungit. Fortum jatkoi pyrolyysitekniikan kehitystyötä yhteistyössä Metson, UPM:n sekä VTT:n kanssa. Pyrolyysissä syntyvällä bioöljyllä voidaan korvata raskasta polttoöljyä ja vähentää näin merkittävästi hiilidioksidipäästöjä. Lisäksi Värtanin voimalaitoksella Tukholmassa tehtiin uusia polttoainekokeiluja, joissa käytettiin murskattuja oliivinkiviä polttoaineena.

Fortum on useiden vuosien ajan tehnyt merkittävää tutkimus- ja kehitystyötä, jossa selvitetään suurille kivihiili- ja maakaasukombilauhdelaitoksille soveltuvia hiilidioksidin talteenotto- ja varastointitekniologioita. Nämä teknologiat liittyvät varastointiratkaisuihin, jotka parantavat öljynsaantoa öljylähteistä. Vuonna 2010 tutkimuksen painopiste muutettiin suuriin CHP-laitoksiin soveltuviin menetelmiin.

Vuoden aikana Fortum kehitti aktiivisesti useissa projekteissa kestäväan kaupunkiasumiseen liittyviä ratkaisuja. Fortum, ABB ja Kungliga Tekniska Högskolan saivat Ruotsin energiaviranomaiselta ja Vinnovalta rahoituksen (13,4 miljoonaa kruunua) esiselvitykseen, jonka tarkoituksena on suunnitella sekä asentaa älykäs ja joustava sähköverkko suuressa mittakaavassa Norra Djurgårdsstadenin asuinalueelle Tukholmaan.

Syyskuussa 2010 Fortum ja Aalto-yliopisto sopivat laaja-alaisesta tutkimusyhteistyöstä.

Vuonna 2010 Fortumin tutkimus- ja kehitysmenot olivat yhteensä 30 miljoonaa euroa (2009: 30). Fortumin tutkimus- ja kehitysmenot vuonna 2010 olivat 0,5 % liikevaihdosta (2009: 0,5) ja 0,8 % kaikista kuluista (2009: 0,9).

	2010	2009	2008
T&K-kulut, milj. euroa	30	30	27
T&K-kulut, % liikevaihdosta	0,5	0,5	0,5
T&K-kulut, % kaikista kuluista	0,8	0,9	0,8

+ Lisätietoa tutkimus- ja kehitystyöstä vuosikertomuksessa sivulla 24.

11 Kestävä kehitys

Kestäväan kehitykseen liittyvä huippuosaaminen kuuluu Fortumin päivitetyn strategian ytimeen. Uskomme, että kestävä kehitys on yksi liiketoimintamme menestystekijöistä. Uudistimme kestäväan kehityksen lähestymistapamme vuonna 2010. Uusi lähestymistapamme perustuu kiinteästi Fortumin strategiaan ja huomioi tasapainoisesti kestäväan kehityksen kolme aluetta – taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun.

Uusi kestäväan kehityksen lähestymistapa määrittää liiketoimintaa ohjaavat konsernitason tavoitteet ja niiden seurannassa käytettävät avainmittarit sekä muita konsernitason seurattavia ja raportoitavia mittareita. Kestäväan kehityksen tavoitteet ovat osa vuosittaista liiketoiminnan suunnitteluprosessia. Divisioonien liiketoimintasuunnitelmissa määritellään ne divisioonakohtaiset toimenpiteet, jotka tarvitaan kestäväan

kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Uuden kestävän kehityksen lähestymistavan mukaisesti osa avainmittareista ja tavoitteista tarkistettiin vuonna 2010. Konsernitason tavoitteita 1.1.2011 alkaen ovat:

- Sähköntuotannon CO₂-ominaispäästöt EU:n alueella: Ominaispäästöjen viiden vuoden keskiarvo alle 80 g/kWh seuraavan viiden vuoden aikana
- Kokonaisenergiantuotannon CO₂-ominaispäästöt: Viiden vuoden keskiarvo alle 200 g/kWh seuraavan viiden vuoden aikana (uusi)
- Energiatehokkuus: Polton kokonaishyötysuhde viiden vuoden keskiarvona 70 % seuraavan viiden vuoden aikana (uusi)
- Työturvallisuus: tapaturmataajuus LWIF <1
- ISO 14001-sertifiointi: kaikille Euroopan toiminnoille vuoteen 2010 mennessä ja OAO Fortumille Venäjällä vuoteen 2012 mennessä
- Dow Jonesin kestävän kehityksen World ja Europe indekseihin sisältyminen

Kestävän kehityksen mittarit konsernitason

	2010	2009	2008	2007
Sähköntuotannon CO ₂ -ominaispäästöt EU:n alueella (g/kWh) 5 vuoden keskiarvo	69	59	74	93
Tapaturmataajuus (LWIF)	2,4	2,4	4,3	2,9
ISO 14001-sertifiointi (%)				
Koko Fortum	86	87		
Eurooppa	98	99	97	96
Uudet mittarit 1.1.2011 alkaen:				
Kokonaisenergiantuotannon CO ₂ -ominaispäästöt yhteensä (g/kWh) 5 vuoden keskiarvo	157	-	-	-
Polton kokonaistehokkuus (%) 5 vuoden keskiarvo	69	-	-	-

Kestävän kehityksen lähestymistavan mukaisesti

- haluamme kasvaa kannattavasti ja vastuullisesti
- rakennamme vähähiilistä yhteiskuntaa
- huolehdimme henkilöstömme turvallisuudesta ja hyvinvoinnista
- huolehdimme ympäristöstä ja yhteiskunnasta.

Fortumille taloudellinen vastuu merkitsee vakaan ja pitkäaikaisen kasvun luomista sekä lisäarvon tuottamista osakkeenomistajille, asiakkaille, työntekijöille ja muille sidosryhmille yhtiön toiminta- ja markkina-alueilla.

Toiminnoillamme on sekä suoria että välillisiä taloudellisia vaikutuksia. Vuonna 2010 käyttöömaisuusinvestoinnit olivat 1 222 miljoonaa euroa. Pyrimme kehittämään mittareita ja asettamaan tavoitteita myös uudelle hiilidioksidipäästöttömälle kapasiteetille, energiategokkuutta parantaville investoinneille ja T&K-toiminnan tehokkuudelle. Vuonna 2010 Fortumin investoinnit hiilidioksidipäästöttömään kapasiteettiin olivat yhteensä 214 miljoonaa euroa.

Fortum oli mukana Dow Jones Sustainability World -indeksissä 2010/2011 kahdeksantena perättäisenä vuotena.

Ilmastonmuutoksen hillintä, luonnonvarojen tehokas käyttö sekä energiantuotannon ja toimitusketjun ympäristövaikutusten hallinta ovat keskeinen osa ympäristövastuutamme. Fortumin osaaminen hiilidioksidipäästöttömässä ydin- ja vesivoimassa, energiatehokkaassa sähkön ja lämmön yhteistuotannossa (CHP) sekä tutkimus- ja kehitystoiminnassa tarjoaa erinomaisen perustan kestävien energiaratkaisujen kehittämiseksi.

Fortumin pitkän aikavälin tavoitteena on olla hiilidioksidipäästötön sähkö- ja lämpöyhtiö. Vuonna 2010 Fortum laati tiekartan (Roadmap) tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Suunnitelma on esitetty vuoden 2010 Kestävän kehityksen raportissa.

Fortumin tuottamasta sähköstä oli hiilidioksidipäästötöntä 66 % vuonna 2010. EU:n alueella prosenttiosuus oli 86 %. Sähkön kokonaistuotannon CO₂-ominaispäästöt olivat 189 g/kWh.

Jatkoimme Venäjällä EHS-ohjelman (ympäristö-, työterveys- ja turvallisuusohjelma) toteuttamista. Päämääränä on saattaa Venäjän toiminnot yhdenmukaisiksi Fortumin standardien ja käytäntöjen kanssa. Tavoitteena on saada OAO Fortumin toiminnot sertifioituiksi ISO 14001-standardin mukaisesti vuoden 2012 loppuun mennessä.

Energiategokkuuden parantuminen Venäjän toiminnoissa tulee hyödyttämään yhteiskuntaa, taloutta ja ympäristöä. Vuonna 2010 Fortum solmi energiategokkuusyhteistyötä koskevan aiesopimuksen Tšeljabinskin paikallishallinnon kanssa. Fortum jatkoi myös yhteistoteutusprojektien (JI) valmistelua Venäjällä. Kaksi JI-hanketta hyväksyttiin Sberbankin järjestämässä tarjousprosessissa. Toinen hankkeista on OAO Fortumin ja toinen TGC-1:n.

Yhteiskunnallisen vastuun alueella Fortum korostaa vastuullisena yrityskansalaisena toimimista sekä omasta henkilöstöstä ja ympäröivistä yhteisöistä huolehtimista. Edistämme yhteiskunnallista kehitystä ja parannamme hyvinvointia turvaamalla luotettavan sähkön- ja lämmönjakelun sekä tekemällä teknisiä innovaatioita. Fortumin sähköverkon luotettavuus oli edelleen erittäin hyvä, lähes 100 prosenttia.

Vuonna 2010 käynnistettiin hyvinvointia ja turvallisuutta työssä edistävä ForCARE-ohjelma. Ohjelma otetaan käyttöön yhtiön kaikissa toimipisteissä vuoden 2012 loppuun mennessä. Fortum käynnisti myös vuoden aikana suorituksen ja kasvun johtaminen -aloitteen (Leading Performance and Growth), jonka tavoitteena on varmistaa yhtiön strategian toteutus sekä kehittää yrityskulttuuria ja keskeisiä toimintatapoja.

Fortumin omia työntekijöitä koskeva työturvallisuustavoite oli yksi tapaturma miljoonaa työtuntia kohti vuonna 2010. Vuonna 2010 tapahtui yhteensä 45 työtaturmaa (2009: 37), jotka aiheuttivat yli yhden päivän mittaisen poissaolon töistä. Tämä merkitsee 2,4 tapaturmaa (2009: 2,4) miljoonaa työtuntia kohti, mikä ylittää tavoitearvon. Vuoden aikana tapahtui yksi kuolemaan johtanut onnettomuus.

Vuonna 2010 Fortum tuki toimintamaidensa yleishyödyllisiä yhdistyksiä ja yhteisöjä 5,2 miljoonalla eurolla. Lisäksi Suomessa lahjoitettiin yliopistoille 2,3 miljoonaa euroa.

✚ Lisätietoja kestävästä kehityksestä on vuosikertomuksen sivulla 29 sekä erillisessä Kestävän kehityksen raportissa.

Riskienhallinta

Riskienhallinta on osa liiketoiminnan suunnittelua ja toiminnanohjausta. Sen tarkoituksena on tukea yritystä strategisten ja taloudellisten tavoitteidensa saavuttamisessa.

1 Riskienhallinnan periaatteet

1.1 Tavoite

Sähkö- ja lämpöliiketoiminnan harjoittaminen altistaa Fortumin monenlaisille taloudellisille, operatiivisille ja strategisille riskeille. Sähkön hinta pohjoismaisilla markkinoilla on merkittävin taloudellinen riski, johon vaikuttavia tekijöitä ovat mm. pohjoismainen säätila ja maailman hyödykemarkkinat. Venäjän liiketoiminta altistuu sähkö-, polttoaine- ja kapasiteettihintoihin liittyville riskeille, joihin vaikuttavat pohjoismaisista markkinoista poikkeavat tekijät.

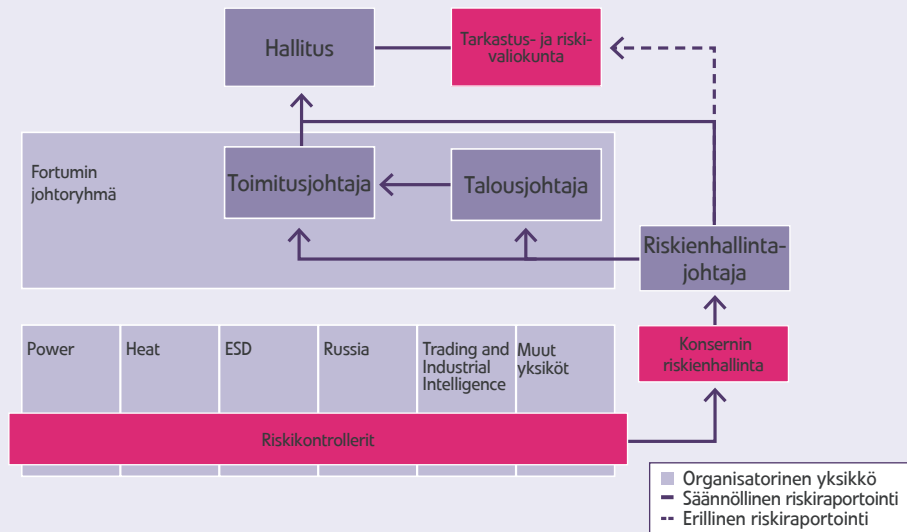
Fortum kehittää jatkuvasti riskienhallintaansa markkinaolosuhteiden, operatiivisen toiminnan ja liiketoimintaympäristön jatkuvien muutosten mukana. Fortum on jatkanut operatiivisen riskienhallinnan tehostamista erityisesti sisäisen valvonnan ja kontrollien osalta sekä compliance riskienhallinnan edelleen kehittämällä. Samaan aikaan on sekä markkina- että luottoriskien mallintamista kehitetty edelleen.

1.2 Poliitiikka

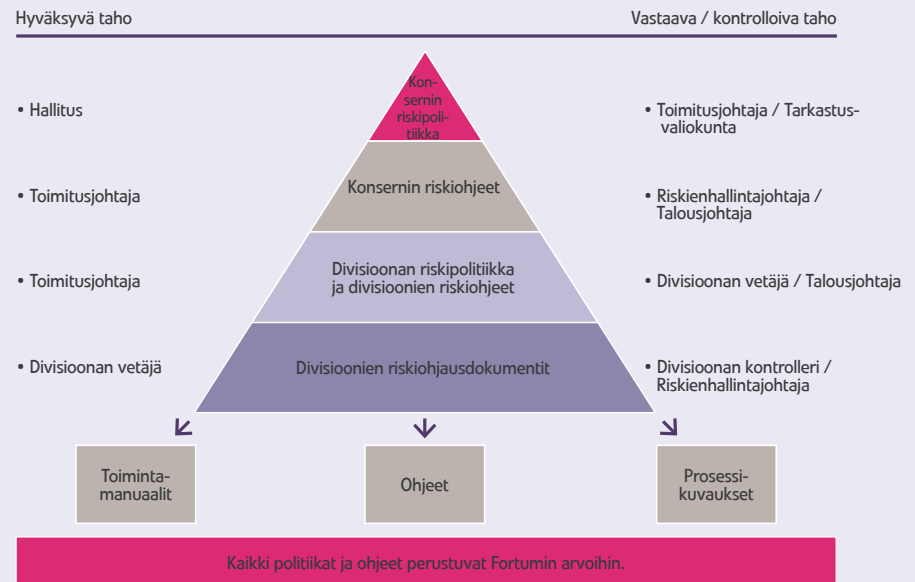
Fortumin hallitus hyväksyy konsernin riskipolitiikan, jossa määritellään riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet ja vastuualueet sekä yleinen riskienhallintaprosessi.

Konsernitasolla riskejä hallitaan toimitusjohtajan hyväksymien konserniohjeistuksien mukaisesti. Ohjeistukset on laadittu markkina-, luotto- ja operatiivisille riskeille ja ne sisältävät useita liitteitä. Corporate Treasury vastaa konsernin valuutta-, korko-, likviditeetti- ja jälleenrahoitusriskien hallinnasta sekä vakuutustoiminnosta. Konsernin luotonvalvonta vastaa vastapuoliriskipositiodien konsolidoinnista ja arvioinnista, seuraa vastapuolten luottokelpoisuutta ja hyväksyy vastapuolia koskevat luottolimiitit. Konsernin Turvallisuus- ja tietohallintoyksikkö vastaa tietotekniikka- ja tietoturvariskien hallinnasta. Fortumilla on konsernitoimintoja myös henkilöstöhallintoon, lainsäädäntöön ja kestäväan kehitykseen liittyvien riskien hallintaa varten.

FORTUMIN RISKIRAPORTOINTIRAKENNE

KONSERNIN RISKIPOLITIIKKARAKENNE

1.3 Organisaatio

Tarkastus- ja riskivaliokunta valvoo riskienhallintaa konsernissa. Riskienhallintajohdajan johtama liiketoiminta- ja palveluyksiköistä riippumaton konsernin riskienhallintayksikkö raportoi talusjohtajalle ja vastaa riskipositioiden konsolidoinnista ja arvioinnista sekä niiden raportoinnista hallitukselle ja johdolle. Konsernin riskienhallinta myös seuraa riskejä suhteessa toimitusjohtajan hyväksymiin riskinottovaltuuksiin ja raportoi niistä. Pääsääntö on, että riskejä hallinnoidaan niiden alkulähteillä, jollei toisin ole sovittu. Tehtävien eriyttämiseksi divisioonien ja konserniyksiköiden, kuten Treasury ja Trading-yksiköiden, riskienvalvontatoiminnot raportoivat riskeistään konsernin riskienhallintayksikölle.

1.4 Prosessi

Riskienhallintaprosessiin kuuluvat riskien tunnistus, arviointi, hallitseminen ja valvonta. Riskien tunnistamisesta ja arvioimisesta vastaavat pääasiassa divisioonat ja konserniyksiköt, jotka noudattavat konsernin ohjeistusta ja konsernin riskienhallinnan hyväksymiä ohjeita ja malleja. Divisioonat ja konserniyksiköt vastaavat myös riskien hallitsemista. Mahdollisia toimenpiteitä ovat riskin minimointi, siirtäminen, tietoinen riskinotto tai näiden yhdistelmä.

Riskien valvonnasta, seurannasta ja raportoinnista huolehtivat divisioonien ja konserniyksiköiden riskienhallintatoiminnot. Raportoinnin tiheys riippuu liiketoiminnan luonteesta ja tarpeesta. Esimerkiksi trading-toiminnasta ja mahdollisista limiittiyli-

tyksistä raportoidaan päivittäin, kun taas strategisista ja operatiivisista riskeistä raportoidaan vuotuisen liiketoimintasuunnittelun yhteydessä ja seurataan vähintään neljännesvuosittain johdon toimesta. Konsernin riskienhallinta arvioi rahoitus- ja markkinariskejä koskevia positioita ja raportoi niistä hallitukselle sekä johdolle kuukausittain ja merkittävimmistä hyödykepositioista johdolle viikoittain.

2 Riskien kuvaus

2.1 Strategiset riskit

Fortumin päivitetty strategia perustuu kolmeen painopistealueeseen, joita ovat

- Pohjoismaisen liiketoiminnan hyödyntäminen
- Vakaa, kannattava kasvu Venäjällä
- Perusta tulevalle kasvulle

Kasvumahdollisuuksiin nykyisillä ja potentiaalisilla markkina-alueilla vaikuttavat muun muassa markkinoiden sääntely ja poliittiset päätökset.

Pohjoismaisten ja Euroopan unionin sähkömarkkinoiden säätelyn harmonisointi, infrastruktuurin kehitys ja pohjoismaisten sähkömarkkinoiden yhdentymisen Manner-Euroopan markkinoiden kanssa riippuvat osittain viranomaisten toimista. Markkinaympäristön ja säätelyn muutokset voivat vaarantaa sähkömarkkinoiden markkinaehtoisuuden kehityksen. Fortum tukee markkinavetoista kehitystä ylläpitämällä aktiivista keskustelua kaikkien sidosryhmien kanssa.

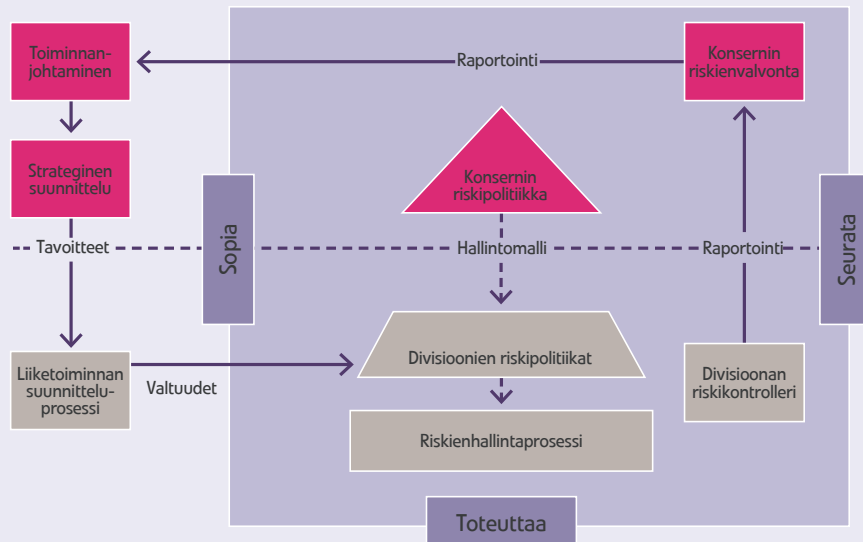
2.1.1 Integraatio- ja investointirisikit

Yhtiön kasvustrategian mukaan Fortum pyrkii laajentumaan erityisesti Puolassa ja Venäjällä. Seurauksena käynnissä olevista integraatioista tai muista potentiaalisista kohteista tulevaisuudessa, toiminnassa on riskejä, jotka näkyvät

- Lisähaasteina ylimmälle johdolle, jotka ovat vastuussa jo olemassa olevista toiminnoista
- Toiminnan moniulotteisuuden lisääntymisenä, joka asettaa vaatimuksia niin henkilöstölle kuin muille resursseille
- Ylimääräisinä menoerinä
- Tarpeena houkuttaa ja säilyttää osaava johto ja muu henkilöstö yhtiössä

HALLITUS
MÄÄRITTÄÄ
KONSERNIN
RISKINOTTOHALUN
MINIMISSÄÄN
SAAVUTETTAVAN
EBITDA:N
MUODOSSA

RISKIENHALLINTAPROSESSI

Fortumin yrityskauppaan OAO Fortumista liittyi ennalta rahoitettu investointiohjelma. Kuten kaikissa suurissa hankkeissa, niissä on esimerkiksi myöhästymisriski uuden kapasiteetin ja verkkoyhteyksien osalta. Fortumin menestys integraatiossa on riippuvainen siitä, pysyvätkö nämä hankkeet aikataulussa. Projektihallinnan riskit Venäjällä ovat jatkuvassa seurannassa asiaan keskittyneen tiimin toimesta ja riskit ovat mukana myös johdon raportoinnissa.

2.1.2 Poliittiset ja lainsäädännölliset riskit

Poliittisen ja lainsäädännöllisen ympäristön kehityksellä on merkittävä vaikutus energia-alaan ja sen toimintaedellytyksiin. Siten Fortum on altistunut lainsäädännöllisille riskeille useassa maassa. Lainsäädännölliset elimet ja kilpailuvirastot tekevät säännöllisesti analyyseja, tutkimuksia ja kyselyitä, jotka voivat johtaa muutoksiin liiketoimintaympäristössä. Esimerkkejä käynnissä olevista keskusteluista, jotka saattavat vaikuttaa negatiivisesti Fortumiin, ovat kolmansien osapuolien pääsy lämmönjakeluverkkoihin Ruotsissa, windfall-verotus, Suomen ydinvoimaluvat sekä uraanivero Suomessa. Hallitakseen poliittisia ja lainsäädännöllisiä riskejä ja osallistua ennakoivasti energia-alan toimintaympäristön määrittelyyn (mukaan lukien energiaverotus) Fortum on aktiivisessa ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa niiden toimielinten kanssa, jotka valmistelevat ja toimeenpanevat lakeja ja säädöksiä.

OAO Fortumin hankinnan johdosta Fortum omistaa ja operoi lämpö- ja sähkölaitoksia Venäjällä. Markkinoiden vapautuminen on edennyt hyvin, ja sen odotetaan nostavan

sähkön hintaa. Merkittävien polttoaine lämmön- ja sähköntuotannossa Venäjällä on kaasu. Kaasun hinta on osaksi säänneltyä ja toimituksissa ollaan riippuvaisia muutamista toimittajista. Tulevat muutokset tässä sääntelyssä saattavat vaikuttaa niin kaasun saatavuuteen kuin hintaan. Tämän lisäksi jos sähkö- ja kaasumarkkinoiden vapautuminen ei ole linjassa, hinnan muutoksilla saattaa olla merkittävä vaikutus.

Kehittyvillä ja kasvavilla markkinoilla poliittinen, taloudellinen ja sosiaalinen epävarmuus on suurempaa kuin kehittyneemmissä talouksissa, jolloin myös muutokset lainsäädännössä, taloudessa, sosiaalisissa kysymyksissä ja muissa tekijöissä saattavat olla merkittäviä riskitekijöitä.

2.1.3 Lainsäädäntö ja compliance -riskit

Fortumin toimintaan sovelletaan eri viranomaisten, pörssien sekä muiden sääntelyelinten sääntöjä ja määräyksiä kaikilla markkinoilla, joilla se toimii.

Epäloogisuudet lainsäädännössä ja sen tulkinnassa Venäjällä ja muissa kehittyvissä talouksissa altistavat Fortumin riskille, joka aiheutuu kilpailijoiden, toimittajien tai sopimuskumppanien rikollisista tai hyväksikäyttävistä käytännöistä. Mahdolliset vaikeudet puolustaa tai varmistaa omia oikeuksiaan erilaisissa riitatilanteissa sopimus- ja muiden osapuolten kanssa saattavat vaikuttaa negatiivisesti Fortumin liiketoimintaan Venäjällä esimerkiksi koskien viranomaissäännöksiä liiketoimintaympäristöstä ja markkinasäännöistä. Tämä koskee myös tulevia muutoksia sääntelyssä ja lainsäädännössä.

Fortumilla on tiukat sisäiset markkinakäyttäytymissäännöt ja -menettelyt, joilla estetään esimerkiksi julkistamattoman tiedon käyttöä. Tehtävien eriyttämisen ja sisäisen valvonnan avulla minimoidaan luvattoman toiminnan mahdollisuuksia.

Kilpailulainsäädännölliset kysymykset ovat tärkeitä Fortumille ja niitä koordinoidaan yhtiön kilpailulainsäädännön compliance-ohjelman avulla. Fortum on myös vahvistanut compliance-riskien hallintaa muodostamalla systemaattisen viitekehyksen osaksi operatiivista riskienhallintaa. 25 % kontroleista Fortumin sisäisen valvonnan viitekehyksessä liittyvät tavalla tai toisella compliance-riskien hallintaan.

FORTUMIN RISKIKARTTA

2.2 Taloudelliset riskit

Taloudelliset riskit johtuvat markkinahintojen ja volyymien vaihtelusta sekä maksuvalmiudesta ja vastapuolien kyvyistä vastata sitoumuksistaan. Konsernissa käytetään rahoitus- ja markkinariskien kvantifiointiin useita eri menetelmiä, kuten Value-at-Risk- ja Profit-at-Risk-analyyssejä. Erityisesti sähkön, säätötilan, hiilidioksidin ja tärkeimpien käytettyjen polttoaineiden hinta- ja volyymimuutosten vaikutuksia analysoidaan huomioiden niiden keskinäiset riippuvuudet. Lisäksi tehdään stressitestejä, joilla arvioidaan suurten hinnanmuutosten vaikutusta Fortumin tulokseen.

Riskinottoa rajoittavat riskinottovaltuudet. Näitä ovat hallituksen hyväksymä konsernin minimitulo mandaatti sekä toimitusjohtajan divisioonien ja tradingin positioidille asettamat limiitit kuten volyymi- ja Value-at-Risk-limiitit, stop loss -limiitit sekä vastapuolilimiitit.

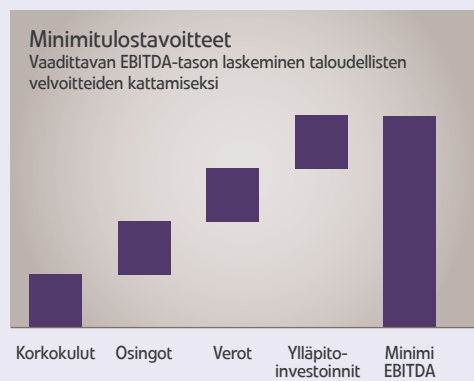
➔ Lisätietoa suojausasteista, positioista, herkkyyksistä ja avoimista johdannaisopimuksista katso tilinpäätöksen liitetieto 3 Rahoitusriskien hallinta sivulta 81.

2.2.1 Sähkön hintariskit

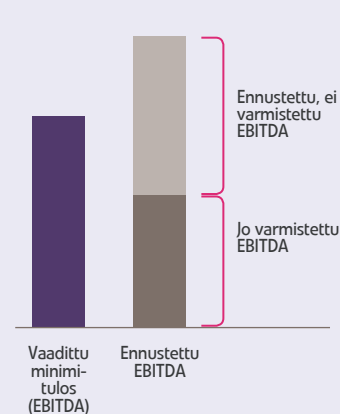
Sähkömarkkinoiden hintakehitys vaikuttaa pääasiassa Fortumin sähköntuotanto- ja myyntiliiketoimintoihin. Lyhyellä aikavälillä sähkön hintaan pohjoismaisilla markkinoilla vaikuttavia tekijöitä ovat vesitilanne, lämpötila, hiilidioksidin päästöoikeuksien hinnat, polttoaineiden hinta sekä vienti- ja tuontitilanne. Fortum hallitsee sähkön hintariskipositioita suojausstrategioilla, joita keskitetty trading-yksikkö toteuttaa

KONSERNINÄKÖKULMA MINIMITULOSMANDAATTEIHIN

Taloudelliset velvoitteet

Linjaukset riskienhallinnalle

valtuuksiensa puitteissa. Sähkön hintariskeiltä Fortum suojautuu sähköjohdannaisopimuksilla.

Venäjällä sähkön hinta ja kapasiteettimyynti muodostavat pääasiallisen markkinariskin. Markkinoiden vapautuminen on edennyt suunnitellusti ja sähkön hinta korreloi pitkälti kaasun hinnan kanssa. Suojauksia tehdään pääosin säänneltyjen bilateraalisten sopimusten avulla. Fortum kartoittaa mahdollisuuksia hyödyntää kehittyvää finanssimarkkinaa sähkön hintariskin hallinnassa.

2.2.2 Volyymiriskit

Sähkön- ja lämmöntuotannon, asiakasmyyntin ja sähköjakelun volyymit vaihtelevat esimerkiksi vesitilanteen ja lämpötilan muutosten vuoksi. Epävarmuus ydinvoimavolyymeissa on kasvanut viime vuosina johtuen venyneistä ylläpitoseisokeista ja kapasiteettinostojen myöhästymisistä etenkin yhteisomisteisissa laitoksissa Ruotsissa. Vaikka volyymiriskejä pienentää osittain sähkön- ja lämmöntuotannon joustavuus, volyymimuutoksia seurataan tiiviisti, jotta suojauksia voidaan sopeuttaa tarpeen mukaan.

2.2.3 Hiilidioksidin päästöoikeuksiin liittyvät riskit

Euroopan Unionissa on otettu käyttöön päästökauppajärjestelmä, jolla rajoitetaan hiilidioksidipäästöjen määrää. Osaan Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta sovelletaan päästökauppajärjestelmän vaatimuksia. Fortum hallinnoi hiilidioksidin päästöoikeuksien hintariskiä käyttämällä hiilidioksidijohdannaisia sekä varmistamalla, että tuotannonsuunnittelussa otetaan huomioon kaikki päästöoikeuksista aiheutuvat kustannukset.

2.2.4 Polttoaineen hintariskit

Lämmön- ja sähköntuotanto vaatii polttoaineita, joita ostetaan maailmanlaajuisilta tai paikallisilta markkinoilta. Tärkeimmät konsernin käyttämät polttoaineet ovat uraani, hiili, maakaasu, turve, öljy ja monet biopolttoaineet, kuten puupelletit. Polttoaineisiin liittyvä hintariski on rajallinen, koska Fortum voi joustavien tuotantovaihtoehtojensa johdosta käyttää eri polttoaineita vallitsevien markkinaolojen mukaan, ja joissakin tapauksissa tämä riski on siirrettävissä asiakkaalle. Jäljellejääneitä polttoaineiden hintariskejä minimoidaan kiinteähintaisilla ennustettua kulutusta vastaavilla ostoilla. Kiinteähintaiset ostot voivat olla fyysisiä toimituksia, tai ne voivat liittyä markkinariskisuojauksiin.

2.2.5 Trading-toiminnan riskit

Fortum harjoittaa tietyn tason liikevoittoon tähtäävää trading-toimintaa syvällisen markkinatietämyksensä pohjalta. Fortumin trading-toiminta rajoittuu standardisoihin sähkö-, hiili- ja öljysopimuksiin ja hiilidioksidien päästöoikeussopimuksiin, joilla Fortum käy kauppaa pääasiassa vakiintuneilla markkinoilla, kuten NASDAQ OMX Commodities Europe, EEX ja ICE -pörsseissä.

Trading-toimintaan liittyviä riskejä rajoitetaan tiukoilla johdon asettamilla limiiteillä. Stop loss -limiitit rajoittavat tappioiden kumulatiivisen enimmäismäärän vuoden aikana, ja Value-at-Risk-limiiteillä rajoitetaan yhden päivän aikana otettavan riskin enimmäismäärää. Kaikkia trading-toiminnan riskejä seurataan ja niistä raportoidaan päivittäin. Konsernin riskienhallintajohtaja on hyväksynyt kaikki uudet tuotteet ja markkinapaikat joita käytetään kaupankäynnissä.

2.2.6 Likviditeetti- ja jälleerahoitusriskit

Fortumin liiketoiminta on pääomavaltaita, ja konsernilla on säännöllisesti tarvetta hankkia rahoitusta. Fortumilla on hajautettu lainasalkku, joka koostuu pääasiassa pitkäaikaisista joukkovelkakirjalainoista mutta myös erilaisista muista pitkän ja lyhyen ajan rahoitusjärjestelyistä.

Viimeaikainen kansainvälinen rahoituskriisi on korostanut likviditeetti- ja jälleerahoitusriskien hallintatarvetta. Vaikka maailmantalous on alkanut elpyä, rahoitusongelmat Kreikassa ja muissa Euroopan maissa saattavat luoda markkinatilanteen, jossa rahoittaminen ja likviditeetinhallinta ovat vaikeita. Fortum hallitsee likviditeetti- ja jälleerahoitusriskejä kassavaroilla ja keskeisten yhteistyöpankkien kanssa tehtyjen sitovien valmiusluottosopimusten avulla. Konsernilla on aina oltava käytettävissään käteisvaroja, talletuksia ja nostamattomia sitovia valmiusluottoja tililuotot mukaan lukien riittävästi kattamaan kaikki 12 seuraavan kuukauden aikana erääntyvät lainat.

2.2.7 Korkoriskit

Fortumin velkasalkku koostuu eripituisista kiinteä- ja vaihtuvakorkoisista rahoitusvaroista ja korollisesta vieraasta pääomasta. Fortum hallinnoi velkasalkun duraatiota tekemällä erilaisia rahoitussopimuksia sekä korkojohdannaissopimuksia, kuten koronvaihtosopimuksia ja korkoterminisopimuksia (FRA-sopimuksia).

2.2.8 Valuuttariskit

Fortumilla on myös muita kuin euromääräisiä kassavirtoja, varoja ja velkoja. Siten valuuttakurssien muutokset voivat vaikuttaa Fortumin tulokseen ja taseeseen. Fortumin merkittävin valuuttariski liittyy Ruotsin kruunun ja euron väliseen kurssivaihteluun johtuen konsernin laajoista Ruotsin toimintoista, sekä OAO Fortumin isoon EUR/RUB -translaatorisktiin.

Konsernin valuuttariskit jaetaan translaatoriskeihin (valuuttariskit, jotka liittyvät sellaisiin kassavirtoihin ja tase-eriin, joiden muutokset valuuttakurssien johdosta vaikut-

OPERATIIVISEN RISKIENHALLINNAN JA SISÄISEN VALVONNAN PÄÄPAINO ON TOIMINNAN LAADUSSA

tavat tulokseen ja kassavirtoihin) sekä translaatoriskeihin (valuuttariski, joka syntyy, kun ulkomaisten tytäryhtiöiden tulos- ja tase-eriä konsolidoidaan konsernitasolla). Translaatoriskin osalta pääperiaate on, että kaikki merkittävät erät suojataan. Translaatoriskiä ei suojata, tai sitä suojataan selektiivisesti.

2.2.9 Vastapuoliriskit

Fortumille aiheutuu vastapuoliin liittyviä riskejä ulkopuolisen osapuolen kanssa solmituista sopimuksista. Fortum minimoi vastapuoliriskejä niiden tunnistamiseen, arviointiin ja hallintaan suunniteltujen vakiintuneiden rutiinien ja prosessien avulla. Konsernin luottoriskiohjeistus määrää, että mihinkään sopimussuhteeseen ei tule ryhtyä ilman soveltuva, kohtuullista ja toteuttamiskelpoista luottokelpoisuuden tarkistusta.

Konsernin luotonvalvonta vastaa tiukkojen rajojen asettamisesta kaikille suuremmille yksittäisille luottoriskeille. Luottokelpoisuutta seurataan jatkuvasti sisäisten ja ulkoisten lähteiden avulla sen varmistamiseksi, että tarvittaessa voidaan ryhtyä toimiin välittömästi, ja vuosittaisia luottokelpoisuuden tarkistuksia suoritetaan manuaalisesti kaikille suuremmille hyväksytyille riskilimiiteille. Jokainen divisioona vastaa siitä, että riskit pysyvät hyväksytyjen limiittien rajoissa. Luottoriskejä hallitaan muun muassa käyttämällä lainatakauksia/vastavakuuksia, hallitsemalla maksuehtoja ja sopimuksen voimassaoloaika sekä solmimalla netotussopimuksia. Konsernin luotonvalvonta valvoo jatkuvasti luottoriskejä hyväksytyjen riskilimiittien perusteella ja raportoi niistä.

Fortumin vastapuolet ovat jakautuneet laajasti eri toimialoille, loppukuluttajiin ja maantieteellisille alueille. Vaikka Pohjoismaat muodostavat pääosan vastapuoliriskipositivista, Venäjä on kasvanut merkittävästi OAO Fortumin hankinnan myötä. Suurimmat riskit tulevat pääosin investointiohjelmaan korvamerkityistä talletuksista ja takauksista venäläisiltä pankeilta, mutta myös maksuvaikeuksista erityisesti lämpöasiakkailla.

2.3 Operatiiviset riskit

Operatiiviset riskit aiheutuvat puutteellisista sisäisistä prosesseista, inhimillisistä virheistä ja laitteisiin tai järjestelmiin liittyvistä toimintahäiriöistä sekä ulkopuolisista tekijöistä. Operatiivisen riskienhallinnan päätavoite on vähentää riskejä selkeästi dokumentoitujen ja automatisoitujen prosessien avulla sekä varmistamalla päätöksenteon ja valvonnan erillään pysyminen. Laatu- ja ympäristöjärjestelmät ovat yksi keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Fortumilla on useita sertifikaatteja, esimerkiksi ISO 9001 ja ISO 14001. Järjestelmiin ja laitteisiin liittyviä teknisiä riskejä hallinnoidaan ensisijaisesti ylläpitoinvestointien suunnittelulla ja liiketoiminnan jatkuvuus varmistetaan valmius-/varasuunnitelmien avulla.

Konsernin vakuutuspolitiikalla hallinnoidaan vakuutettavissa olevia operatiivisia riskejä. Vakuutushallinnan tavoitteena on optimoida vahingontorjuntatoimenpiteet, omavastuut ja vakuutussummat kustannustehokkaasti pitkällä aikavälillä. Fortum on tehnyt koko konsernia koskevia omaisuusvahinkoihin, liiketoiminnan keskeytymiseen ja vastuisiin liittyviä vakuutusopimuksia.

2.3.1 Tuotantolaitoksiin liittyvät riskit

Sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksissa tai sähkönjakelussa operatiiviset riskit voivat johtaa fyysisiin vahinkoihin tai liiketoiminnan keskeytymiseen, tai niistä voi aiheutua kolmansia osapuolia koskevia vastuuvollisuuksia. Ruotsissa patovahingoista johtuvat kolmansia osapuolia koskevat vastuuvollisuudet ovat yksin laitoksen omistajan vastuulla. Fortumilla on yhdessä muiden vesivoimantuottajien kanssa yhteinen patovahinkovakuutusjärjestelmä, joka kattaa patovahinkovastuut enintään 8 000 miljoonan Ruotsin kruunun arvosta. Tuotantolaitosten operatiivisia riskejä minimoidaan laitosten jatkuvan kunnossapidon ja kunnan seurannan sekä muiden operatiivisten parannusten avulla.

Myrskyt ja muut odottamattomat tapahtumat voivat aiheuttaa sähkökatkoja, jotka aiheuttavat korjauskustannuksia ja korvauksia. Vaikka sähkökatkot ovat yleensä lyhyitä, pitkiäkään katkoja ei pystytä estämään kokonaan poikkeustilanteissa. Fortumilla on käytössä kattavat toimintatavat sähkökatkojen pituuden ja vaikutusten minimoimiseksi.

2.3.2 Ydinvoimariskit

Fortum omistaa Loviisan ydinvoimalan, ja sillä on lisäksi vähemmistöosakkuuksia yhdessä suomalaisessa ja kahdessa ruotsalaisessa ydinvoimayhtiössä. Loviisan voimalaitoksen ydinturvallisuuden arviointi ja kehittäminen on jatkuva prosessi, jota Suomen Säteilyturvakeskus (STUK) valvoo. Suomessa ja Ruotsissa ydinvoimalaitoksen käyttäjä vastaa ydinvoimaonnettomuuksiin liittyvistä vastuuvollisuuksista kolmansia osapuolia kohtaan, ja vastuu on katettava vakuutuksella. Loviisan ydinvoimalan toiminnasta vastaavana Fortumilla on noin 175 miljoonan SDR:n (erityisen nosto-oikeuden) + 20 % eli noin 240 miljoonan euron lakisääteinen vakuutus ydinvoimalaonnettomuuden aiheuttamien vahinkojen kattamiseksi. Vastaavanlaisia vakuutuksia on käytössä myös niissä ydinvoimayhtiöissä, joissa Fortum on vähemmistöosakkaana.

Sekä Suomessa että Ruotsissa on tehty päätöksiä uudistaa nykyinen ydinvastuulainsäädäntö Pariisin ja Brysselin konventioiden mukaisesti helmikuulta 2004. Uuden lainsäädännön oletetaan astuvan voimaan aikaisintaan 2012.

Tämän lakiehdotuksen mukaan muutokset muodostuvat ydinvoimaoperaattoreiden korvausvastuista vahinkotilanteissa; Suomessa EUR 700 miljoonaan ja Ruotsissa EUR 1 200 miljoonaan per vahinko, joka tulee vakuuttaa tai muuten kattaa vakuudella. Tämän lisäksi molemmissa maissa voimalaitosoperaattoreilla on tiukka ja rajoittamaton vastuu.

2.3.3 Ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskit

Sähkön- ja lämmöntuotannossa ja sähkönjakelussa käytetään, säilytetään ja kuljetetaan aineita ja materiaaleja, jotka ovat ympäristölle haitallisia varomattomasti käsiteltynä. Tästä syystä tuotantoon ja toimitusketjuun liittyvien riskien hallinnassa kiinnitetään erityisesti huomiota kestävään kehitykseen ja näiltä yrityksiltä edellytettävän vastuullisen toiminnan vaatimuksiin. Laitosten käyttö ja huolto altistavat henkilöstön potentiaalisille turvallisuusriskeille. Ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskejä arvi-

oidaan säännöllisesti sisäisin ja ulkoisin tarkastuksin ja riskikartoituksin, ja korjaavia ja ehkäiseviä toimia käynnistetään tarvittaessa. Investointeihin liittyviä ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskejä arvioidaan järjestelmällisesti Fortumin investointien arviointi- ja hyväksymismenettelyn mukaisesti.

2.3.4 Tietotekniikka- ja tietoturvariskit

Tietoturvariskien valvonta on keskitetty konsernin turvallisuus- ja tietohallintoyksiköön. Divisioonat ja konserniyksiköt vastaavat liiketoimintakohtaisten riskien hallinnasta. Konsernipolitiikassa määritellään ohjeet ja menettelytavat tietotekniikkaan ja tietoturvakysymyksiin liittyvien riskien vähentämiseksi ja hallitsemiseksi. Päätaavoite on varmistaa tietojärjestelmien hyvä käytettävyys ja nopea käyttöön palauttaminen ongelmatilanteissa.

Fortumin osake ja osakkeenomistajat

Fortum Oyj:n osake on ollut listattuna NASDAQ OMX Helsinki Oy:n pörssissä 18. joulukuuta 1998 lähtien. Kaupankäyntitunnus on FUM1V. Fortum Oyj:n osakkeet kuuluvat Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään. Euroclear Finland Oy myös ylläpitää Fortum Oyj:n virallista osakerekisteriä.

Osakekohtaiset tunnusluvut

Euroa	2010	2009	2008
Tulos/osake	1,46	1,48	1,74
Kassavirta/osake	1,62	2,55	2,26
Oma pääoma/osake	9,24	9,04	8,96
Osinko/osake	1,00 ¹⁾	1,00	1,00
Osinko/osakekohtainen tulos, %	68,5 ¹⁾	67,6	57,5
Efektiiivinen osinkotuotto, %	4,4 ¹⁾	5,3	6,6

1) Hallituksen esitys yhtiökokoukselle 31.3.2011.

➔ Kaikki osakekohtaiset tunnusluvut vuosilta 1998–2010 löytyvät tilinpäätöksen lopusta osiosta Tunnusluvut sivulta 129.

1 Osakekurssin kehitys ja kaupankäyntivolyymit

Fortumin osakkeen suhteellinen kehitys on viitenä viimeisenä vuonna ollut parempaa kuin eurooppalaisen verrokkiryhmän. Fortumin osakkeen arvo on kohonnut noin 41 % viidessä vuodessa. Samaan aikaan eurooppalaisten sähkkyhtiöiden indeksi (DJ European Utilities) on laskenut 9 % ja OMX Helsinki Cap yleisindeksi on noussut 10 %.

Vuoden 2010 aikana Fortumin osakekurssi nousi noin 16 %, kun samaan aikaan eurooppalaisten sähkkyhtiöiden indeksi aleni noin 9 % ja OMX Helsinki Cap yleisindeksi nousi 22 %.

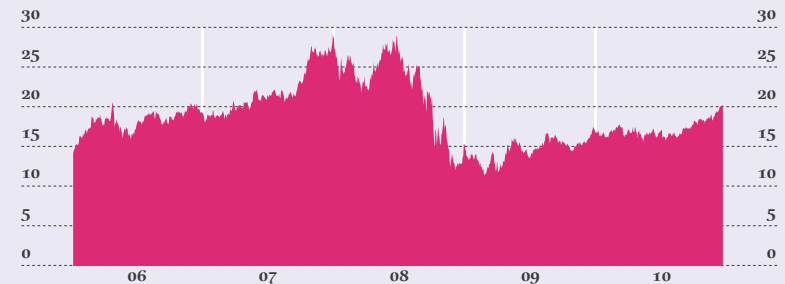
Vuonna 2010 osakevaihto oli yhteensä 493,4 miljoonaa osaketta (2009: 580,9) arvoltaan 9 399 miljoonaa euroa. Fortumin markkina-arvo vuoden viimeisen päivän päätöskurssin mukaan laskettuna oli 20 015 miljoonaa euroa. Fortumin osakkeen korkein hinta NASDAQ OMX Helsingissä vuonna 2010 oli 22,69 euroa, alin 17,18 euroa ja osakkeen vaihdolla painotettu keskihinta oli 19,05 euroa. Vuoden viimeisen päivän päätöskurssi oli 22,53 euroa (2009: 18,97).

NASDAQ OMX Helsingin lisäksi Fortumin osakkeilla käytiin kauppaa useilla vaihtoehdoilla markkinapaikoilla, lähinnä Chi-X Euroopassa, BATS:ssa ja Turquoiseissa. Fortum Oyj:n osakkeen vaihto vuonna 2010 vaihtoehdoilla markkinapaikoilla oli 199,4 miljoonaa osaketta ja noin 29 % kokonaisvaihdosta.

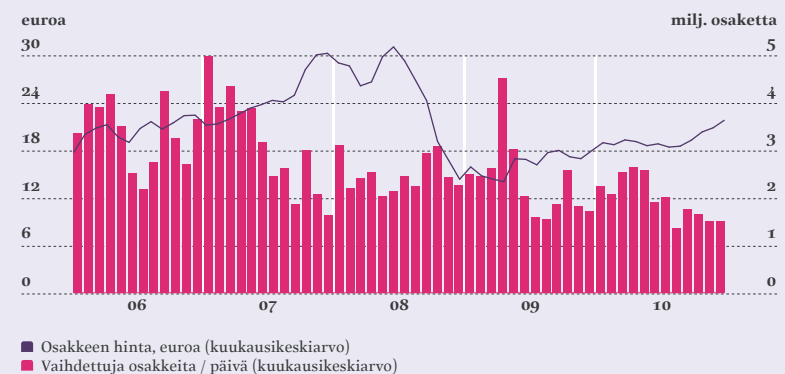
OSAKKEEN KURSSIKEHITYS 2006–2010, Indeksi 100 = 2.1.2006

MARKKINA-ARVO 2006–2010, mrd. euroa

OSAKKEIDEN VAIHTO 2006–2010

2 Omistaja-arvo

Fortum on jatkanut rakenteellista ja operatiivista kehitystä strategiensa mukaisesti. Vuodesta 2000 alkaen Fortum on tehnyt yrityshankintoja 11 miljardilla eurolla ja myynyt omaisuutta 7 miljardilla eurolla. Vuodesta 2000 alkaen osakekurssi on noussut noin 520 %.

OSAKKEEN KURSSIKEHITYS, euroa

3 Osakepääoma

Fortum Oyj:llä on yksi osakesarja. Vuoden 2010 lopussa osakkeita oli laskettu liikkeelle kaikkiaan 888 367 045 kappaletta. Osakkeen nimellisarvo on 3,40 euroa osakkeelta. Osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Kaikki osakkeet oikeuttavat samansuuruisen osinkoon. Vuoden 2010 lopussa Fortum Oyj:n kokonaan maksettu ja kaupparekisteriin rekisteröity osakepääoma oli 3 046 185 953,00 euroa.

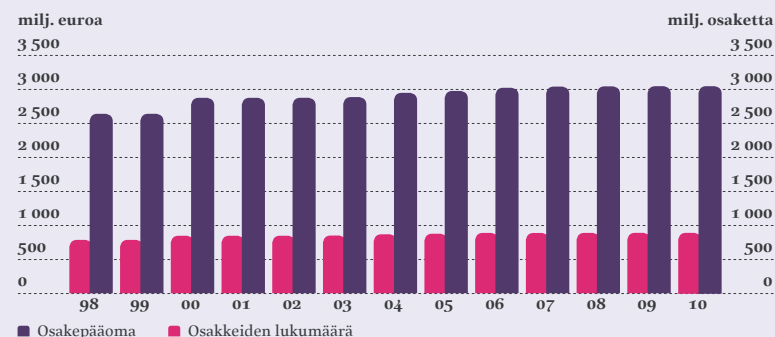
Rekisteröity osakepääoma ylittää liikkeelle laskettujen osakkeiden kokonaisnimellisarvon johtuen yhtiön omien osakkeiden mitätöimisestä vuosina 2006 ja 2007 (yhteensä 7 570 000 osaketta). Osakkeiden mitätöinti ei ole pienentänyt osakepääomaa.

Osakepääoma 1998–2010

	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma, euroa
Yhtiön perustaminen 7.2.1998	500 000	1 681 879
Uusmerkintä vuonna 1998	782 282 635	2 631 409 886
Henkilöstöanti vuonna 1998	2 000 000	6 727 517
31.12.1998	784 782 635	2 639 819 282
31.12.1999	784 782 635	2 639 819 282
Rahastoanti vuonna 2000	-	28 441 677
Uusmerkintä vuonna 2000	60 825 940	206 808 196
31.12.2000	845 608 575	2 875 069 155
31.12.2001	845 608 575	2 875 069 155
Merkinnät vuonna 2002		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	148 380	504 492
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	3 000	10 200
31.12.2002	845 759 955	2 875 583 847
Merkinnät vuonna 2003		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	159 520	542 368
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	2 913 000	9 904 200
31.12.2003	848 832 475	2 886 030 415
Merkinnät vuonna 2004		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	4 560 730	15 506 482
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	7 154 000	24 323 600
- merkitty optio-ohjelman 2002A perusteella	6 536 700	22 224 780
31.12.2004	867 083 905	2 948 085 277

	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma, euroa
Merkinnät vuonna 2005		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	1 284 370	4 366 858
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	1 698 000	5 773 200
- merkitty optio-ohjelman 2001A perusteella	1 636 350	5 563 590
- merkitty optio-ohjelman 2002A perusteella	3 591 400	12 210 760
31.12.2005	875 294 025	2 975 999 685
Merkinnät vuonna 2006		
- merkitty optio-ohjelman 2001A perusteella	3 026 200	10 289 080
- merkitty optio-ohjelman 2001B perusteella	5 360 133	18 224 452
- merkitty optio-ohjelman 2002A perusteella	516 800	1 757 120
- merkitty optio-ohjelman 2002B perusteella	4 856 488	16 512 059
Mitätöidyt omat osakkeet	-1 660 000	-
31.12.2006	887 393 646	3 022 782 396
Merkinnät vuonna 2007		
- merkitty optio-ohjelman 2001A perusteella	274 920	934 728
- merkitty optio-ohjelman 2001B perusteella	1 339 867	4 555 548
- merkitty optio-ohjelman 2002A perusteella	122 100	415 140
- merkitty optio-ohjelman 2002B perusteella	3 462 525	11 772 585
Mitätöidyt omat osakkeet	-5 910 000	-
31.12.2007	886 683 058	3 040 460 397
Merkinnät vuonna 2008		
- merkitty optio-ohjelman 2002B perusteella	955 022	3 247 075
31.12.2008	887 638 080	3 043 707 472
Merkinnät vuonna 2009		
- merkitty optio-ohjelman 2002B perusteella	728 965	2 478 481
31.12.2009	888 367 045	3 046 185 953
31.12.2010	888 367 045	3 046 185 953

OSAKEPÄÄOMA 1998–2010

4 Osakkeenomistajat

Vuoden 2010 lopussa Suomen valtion omistusosuus Fortumista oli 50,76 %. Suomen Eduskunta on valtuuttanut hallituksen vähentämään Suomen Valtion omistusta Fortumissa siten, että omistus ei laske alle 50,1 % osakepääomasta ja äänivallasta.

Hallintarekisteröityjen ja suorien ulkomaisten osakkeenomistajien osuus oli 30,2 % (2009: 31,0).

Osakkeenomistajat 31.12.2010

Osakkeenomistaja	Osakkeiden lukumäärä	Osuus, %
Suomen valtio	450 932 988	50,76
Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	13 956 250	1,57
Varma Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö	8 894 843	1,00
Kansaneläkelaitos	7 195 896	0,81
Kurikan kaupunki	6 203 500	0,70
Valtion eläkerahasto	5 278 500	0,59
OP-Delta sijoitusrahasto	3 200 000	0,36
Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera	2 364 259	0,27
Svenska Handelsbanken Ab, Suomi	2 072 815	0,23
Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Fennia	2 000 000	0,23
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	1 958 845	0,22
Tapiola keskinäinen eläkevakuutusyhtiö	1 700 000	0,19
Hallintarekisteröidyt ja suora ulkomainen omistus	268 620 580	30,24
Muut osakkeenomistajat yhteensä	113 988 569	12,83
Osakkeiden lukumäärä yhteensä	888 367 045	100,00

Osakasryhmän mukaan	% osakkeiden lukumäärästä
Suomalaiset osakkeenomistajat	
Liikeryitykset	1,34
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2,63
Julkisyhteisöt	56,80
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1,60
Kotitaloudet	7,39
Ulkomaaiset osakkeenomistajat	30,24
Yhteensä	100,00

Osakkeenomistuksen jakautuminen 31.12.2010

Osakkeita	Osakkeenomistajien lukumäärä	% osakkeenomistajista	Osakkeiden lukumäärä	% osakkeiden lukumäärästä
1–100	23 767	24,25	1 452 739	0,16
101–500	40 904	41,74	10 977 346	1,24
501–1 000	17 582	17,94	12 587 920	1,42
1 001–10 000	14 793	15,10	37 046 498	4,17
10 001–100 000	839	0,86	20 333 770	2,29
100 001–1 000 000	88	0,09	29 502 657	3,32
1 000 001–10 000 000	18	0,02	50 466 956	5,68
yli 10 000 000	2	0,00	464 889 238	52,33
	97 993	100,00	627 257 124	70,61
Rekisteröimättömät/ selvittämättä olleet kaupat			75 696	0,01
Hallintarekisteröidyt osakkeet			261 034 225	29,38
Yhteensä			888 367 045	100,00

5 Johdon osakeomistus 31. joulukuuta 2010

Vuoden 2010 lopussa toimitusjohtaja ja muut Fortumin johtoryhmän jäsenet omistivat 208 333 osaketta (2009: 185 345) edustaen noin 0,02 % yhtiön osakkeista.

➤ Lisätietoa Fortumin osakekannustimista on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 30 Henkilöstön tulospalkkiojärjestelmä, henkilöstörahasto ja kannustinohjelmista sivulla 113. Katso myös liitetieto 13 Henkilöstökulut ja johdon palkkiot missä on lisäksi tietoja toimitusjohtajan ja Fortumin johtoryhmän muiden jäsenten osakeomistuksista ja kannustinohjelmista sivulta 97.

6 Yhtiökokouksen 2010 antamat valtuudet

Hallituksella ei ole tällä hetkellä yhtiökokouksen myöntämiä käyttämättömiä valtuuksia vaihtovelkakirjojen tai optiolainojen liikkeelle laskemiseksi tai uusien osakkeiden liikkeelle laskemiseksi tai omien osakkeiden oston.

7 Osinkopolitiikka

Fortumin osinkopolitiikan mukaisesti yhtiö pyrkii maksamaan osinkoa keskimäärin 50–60 % tuloksestaan.

8 Osingonjakoehdotus

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31.12.2010 olivat 4 191 864 236,08 euroa. Tilikauden päättymisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia.

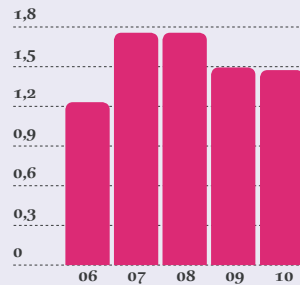
Fortum Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2010 osinkoa 1,00 euroa osaketta kohti eli 1.2.2011 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella yhteensä 888 miljoonaa euroa. Yhtiökokous pidetään 31.3.2011 kello 15.00 alkaen Finlandia-talolla Helsingissä.

Fortumin toiminta pääomamarkkinoilla vuonna 2010

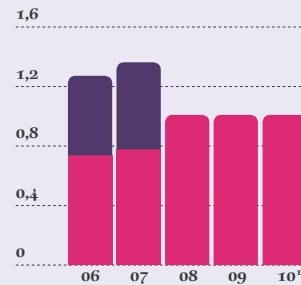
Fortumin sijoittajasuhdetoiminta kattaa osake- ja korkomarkkinat ja sen tavoitteena on varmistaa yhtiön osakkeiden täysi ja käypä arvostus, pääsy rahoituslähteisiin sekä joukkovelkakirjojen vakaa hinnoittelu. Pääasiassa Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa olevia sijoittajia ja analyyttikkoja tavataan säännöllisesti.

Vuonna 2010 Fortum järjesti lähes 400 yksityis- ja ryhmätapaamista ammatti- maisten osakesijoittajien kanssa sekä ylläpiti jatkuvaa yhteyttä investointipankkien ja arvopaperinvälitysliikkeiden osakeanalyttikkoihin. Lisäksi sijoitusalan edustajille järjestettiin voimalaitosvierailuja. Vuoden aikana sijoittajasuhdetoiminnon edustajat ja ylin johto pitivät noin 15 esitelmää sijoittajakonferensseissa, joita järjestettiin Skandinaviassa, Isossa-Britanniassa ja Pohjois-Amerikassa.

TULOS/OSAKE, euroa

OSINKO/OSAKE, euroa

■ Lisäosinko 2006 ja 2007

1) Hallituksen ehdotus maaliskuun 2011 yhtiökokoukselle.

Konsernitilinpäätös

Konsernin tuloslaskelma

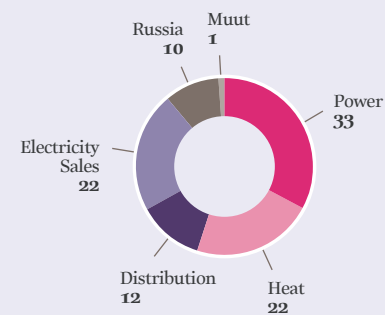
milj. euroa	Liite	2010	2009
Liikevaihto	5	6 296	5 435
Muut tuotot	10	108	84
Materiaalit ja palvelut	11	-2 846	-2 027
Henkilöstökulut	13	-507	-495
Poistot ja arvonalentumiset	5, 14	-563	-510
Muut kulut	12	-655	-599
Vertailukelpoinen liikevoitto	5	1 833	1 888
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	6, 7	-125	-106
Liikevoitto	5	1 708	1 782
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	5, 23	62	21
Korkokulut	15	-197	-241
Korkotuotot	15	72	98
Johdannaisten käypien arvojen muutokset	7, 15	12	-1
Muut rahoituserät - netto	15	-42	-23
Rahoitustuotot ja -kulut	15	-155	-167
Voitto ennen veroja		1 615	1 636
Tuloverot	16	-261	-285
Tilikauden voitto		1 354	1 351
Jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		1 300	1 312
Määräysvallattomille omistajille		54	39
		1 354	1 351
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta konsernin voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)			
Laimentamaton	17	1,46	1,48
Laimennettu		1,46	1,48

milj. euroa	2010	2009
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 833	1 888
Kertaluonteiset erät (myyntivoitot)	93	29
Tulevaisuuden rahavirtoja suojaavien johdannaisten käyvävarvon muutokset	-216	-76
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	-2	-59
Liikevoitto	1 708	1 782

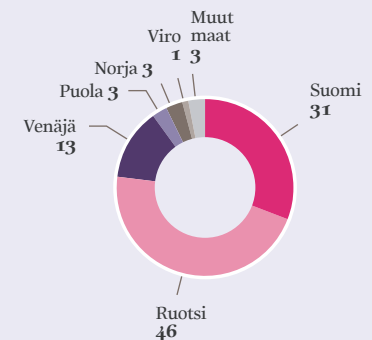
Hafslund ASA:n vaikutus tuloksen kasvamiseen oli 32 miljoonaa euroa.

Rahoituskulujen lasku johtuu pääosin velkojen keskikoron alenemisesta 3,4 %:iin (2009: 3,7).

LIKEVAIHTO SEGMENTEITTÄIN, %

LIKEVAIHTO KOHDEMAITTAIN, %

Konsernin laaja tuloslaskelma

milj. euroa	2010	2009
Tilikauden voitto	1 354	1 351
Muut laajan tuloksen erät		
Kassavirran suojaukset		
Käyvän arvon muutokset	-583	-195
Siirrot tuloslaskelmaan	1	-218
Siirrot vaihto-omaisuuteen/aineellisiin hyödykkeisiin	-16	-4
Verot	151	108
Nettosijoitusten suojaus		
Käyvän arvon muutokset	-1	-25
Verot	0	6
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Käyvän arvon muutokset	0	0
Muuntoerot	344	21
Osuus osakkuusyritysten muista laajan tuloksen eristä	-69	-37
Muut muutokset	-16	1
Muut laajan tuloksen erät, verojen jälkeen	-189	-343
Laaja tulos yhteensä	1 165	1 008
Laajan tuloksen jakautuminen		
Emoyhtiön omistajille	1 064	971
Määräysvallattomille omistajille	101	37
	1 165	1 008

Muut laajan tuloksen erät ovat tuotto- ja kulueriä, joita ei kirjata tulospäätöksessä vaan ne kirjataan omaan pääomaan. Tällaisia ovat realisoitumattomat erät, kuten voitot ja tappiot kassavirtasuojauksissa käytettävien rahoitusinstrumenttien arvostamisesta käypään arvoon. Tulospäätös näistä eristä kirjataan, kun suojattu erä vaikuttaa tuloslaskelmaan. Laajan tuloksen eriin sisältyy myös myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostamisesta johtuvat voitot ja tappiot, osakkuusyritysten laajan tuloksen erät sekä muuntoerot.

← Kassavirtasuojauksen käyvän arvon muutokset liittyvät lähinnä sähkön hinnan suojaamiseen. Kun sähkön hinta on korkeampi (alhaisempi) kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on negatiivinen (positiivinen).

← Muuntoerot ulkomaisten tytäryhtiöiden muuntamisesta euroiksi (lähinnä SEK, NOK ja RUB).

← Lähinnä Hafslundin REC-omistuksen käyvän arvon muutos ml. kurssierovaikutus, yht. -77 miljoonaa euroa (2009: -37).

Konsernin tase

milj. euroa	Liite	2010	2009
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	21	421	391
Rakennukset, koneet ja kalusto	22	14 621	12 855
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	23	2 161	2 188
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	34	625	570
Varat etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	36	62	59
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	24	72	69
Laskennalliset verosaamiset	33	141	47
Johdannaisinstrumentit	3	183	195
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	25	1 149	918
Pitkäaikaiset varat yhteensä		19 435	17 292
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	26	387	447
Johdannaisinstrumentit	3	148	182
Myyntisaamiset ja muut saamiset	27	1 284	1 030
Pankkitalletukset		271	397
Rahat ja pankkisaamiset		285	493
Likvidit varat	28	556	890
Myytavissä olevat pitkäaikaiset varat	39	154	-
Lyhytaikaiset varat yhteensä		2 529	2 549
Varat yhteensä		21 964	19 841

milj. euroa	Liite	2010	2009
OMA PÄÄOMA			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	29	3 046	3 046
Ylikurssirahasto		73	73
Kertyneet voittovarot		5 448	4 762
Muut oman pääoman erät		-357	153
Yhteensä		8 210	8 034
Määräysvallattomat omistajat	31	532	457
Oma pääoma yhteensä		8 742	8 491
VELAT			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	32	6 520	6 002
Johdannaisinstrumentit	3	238	191
Laskennalliset verovelat	33	1 725	1 750
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	34	625	570
Muut varaukset	35	239	209
Eläkevaraukset	36	20	23
Muu pitkäaikainen vieras pääoma	37	471	472
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		9 838	9 217
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	32	862	857
Johdannaisinstrumentit	3	1 207	276
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	38	1 265	1 000
Myytavissä oleviin pitkäaikaisiin varoihin liittyvä vieras pääoma	39	50	-
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		3 384	2 133
Vieras pääoma yhteensä		13 222	11 350
Oma pääoma ja velat yhteensä		21 964	19 841

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

milj. euroa	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarot		Muut oman pääoman erät			Emoyhtiön omistajat	Määräys- vallat- tomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
			Kertyneet voittovarot	Muunto- erot	Kassavirta- suojaukset	Muut laajan tuloksen erät	Muut laajan tu- loksen erät osakkuus- yrityksissä			
	Liite									
Oma pääoma 31.12.2009	3 046	73	5 329	-567	21	1	131	8 034	457	8 491
Kauden tulos			1 300					1 300	54	1 354
Muuntoerot				289	3		14	306	55	361
Kauden muut laajan tuloksen erät			-15		-443	-1	-83	-542	-8	-550
Laaja tulos yhteensä			1 285	289	-440	-1	-69	1 064	101	1 165
Osingonjako	18		-888					-888		-888
Osingonjako määräysvallattomille omistajille								0	-22	-22
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä	8							0	-4	-4
Oma pääoma 31.12.2010	3 046	73	5 726	-278	-419	0	62	8 210	532	8 742
Oma pääoma 31.12.2008	3 044	73	4 888	-576	321	36	168	7 954	457	8 411
Kauden tulos			1 312					1 312	39	1 351
Muuntoerot				9	-4		28	33	12	45
Kauden muut laajan tuloksen erät			6		-296	-19	-65	-374	-14	-388
Laaja tulos yhteensä			1 318	9	-300	-19	-37	971	37	1 008
Osingonjako	18		-888					-888		-888
Osingonjako määräysvallattomille omistajille								0	-19	-19
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä	8		-5					-5	-18	-23
Käytetyt optio-oikeudet ¹⁾	30	2	16			-16		2		2
Oma pääoma 31.12.2009	3 046	73	5 329	-567	21	1	131	8 034	457	8 491

1) Viimeisen optio-ohjelman (2002B) merkintäajan päättymisen 1.5.2009 kirjanpitokäsittelyn vaikutus.

Muuntoerot

Ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätöstiedot muunnetaan euroiksi käyttäen tuloslaskelman osalta keskikurssia ja taseen osalta tilinpäätöspäivän kurssia. Kurssiero, joka syntyy muunnosta euroiksi, kirjataan omaan pääomaan.

Muuntoerot vaikuttivat emoyhtiön omistajille kuuluvaan osuuteen omasta pääomasta 306 miljoonaa euroa vuonna 2010 (2009: 33), sisältäen SEK:n, NOK:n ja RUB:n nettovaikutuksen yhteensä 299 miljoonaa euroa (2009: 27). Osa muuntoerosta syntyy, kun Hafslundin omistamat NOK-määräiset REC:n osakkeet arvostetaan käypään arvoon. Arvostuksen vaikutus 6 miljoonaa euroa (2009: 22) näytetään yhdessä osakkuusyhtiöiden muiden laajan tuloksen erien kanssa.

➔ Lisätietoja käytetyistä kursseista on esitetty liitetiedossa 9 sivulla 96.

Kassavirtasuojaukset

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus kassavirtasuojausten käyvän arvon muutoksista oli -443 miljoonaa euroa vuoden 2010 aikana (2009: -296) ja se liittyi lähinnä sähkön hinnan suojaamiseen. Kun sähkön hinta on korkeampi/alhaisempi kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on negatiivinen/positiivinen.

Määräysvallattomien omistajien osuus

Olenneisimmat muutokset määräysvallattomien omistajien osuudessa omasta pääomasta ovat 55 miljoonan euron (2009: 12) muuntoero, joka johtuu RUB- ja SEK-valuuttojen muutoksista, -22 miljoonan euron (2009: -19) osingonjako määräysvallattomille omistajille ja OAO Fortumin hankinta erässä muutokset yrityshankintojen yhteydessä.

Konsernin rahavirtalaskelma

milj. euroa	Liite	2010	2009
Liiketoiminnan rahavirta			
Kauden voitto		1 354	1 351
Oikaisuerät:			
Verot		261	285
Rahoitustuotot- ja kulut		155	167
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta		-62	-21
Poistot ja arvonalentumiset		563	510
Liikevoitto ennen poistoja (käyttökate)		2 271	2 292
Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua		124	46
Saadut korot		66	106
Maksetut korot		-234	-291
Saadut osingot		62	33
Muut rahoituserät ja toteutuneet kurssierot		-535	298
Maksetut välittömät verot		-355	-239
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta		1 399	2 245
Käyttö pääoman muutos	40	38	19
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		1 437	2 264
Investointien rahavirta			
Investoinnit käyttöomaisuuteen	5,21,22, 40	-1 134	-845
Hankitut osakkeet	40	-28	-87
Käyttöomaisuuden myynnit		7	48
Myydyt osakkeet	40	147	14
Muiden sijoitusten muutos		-94	-104
Investointien rahavirta yhteensä		-1 102	-974
Rahavirta ennen rahoitusta		335	1 290
Rahoituksen rahavirta			
Pitkäaikaisten velkojen nostot		924	2 168
Pitkäaikaisten velkojen lyhennykset		-912	-2 711
Lyhytaikaisten velkojen muutos		191	-215
Osakepääoman korotus liittyen optioiden käyttöön	29	-	2
Osingonjako emoyhtiön omistajille	18	-888	-888
Muut rahoituserät		-25	-27
Rahoituksen rahavirta yhteensä		-710	-1 671
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos		-375	-381
Likvidit varat 1.1.		890	1 321
Likvidien varojen kurssimuutokset		41	-50
Likvidit varat 31.12.	28	556	890

Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua sisältää pääasiassa johdannaisten realisoitumattomat käyvän arvon muutokset, ydinvoimaan liittyvät erät sekä varausten muutokset. Lisäksi erä sisältää käyttökatteeseen kirjattujen myyntivoittojen ja -tappioiden oikaisut. Luovutustulot käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynneistä, 154 miljoonaa euroa (2009: 62), esitetään kokonaisuudessaan investointien rahavirrassa.

Sisältää -535 miljoonaa euroa toteutuneita valuuttakurssivoittoja ja -tappioita (2009: 298), jotka aiheutuvat taseen valuuttaposiitiota suojaavista valuuttatermiineistä, jotka liittyvät pääasiassa Fortumin ruotsalaisten tytäryritysten Ruotsin kruunumääräiseen rahoitukseen sekä siihen, että konsernin pääasiallinen ulkoinen rahoitus on euroissa. Suurin osa näistä termiineistä eräänntyy 12 kuukauden sisällä.

Maksamattomat investoinnit eivät sisälly käyttöomaisuusinvestointeihin. Aktivoidut vieraan pääoman kulut sisältyvät maksettuihin korkokuluihin.

Nettovelan muutokset

milj. euroa	2010	2009
Nettovelka kauden alussa	5 969	6 179
Muuntoerot	244	144
Käyttökate	2 271	2 292
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua, sekä maksetut rahoituskulut ja verot	-872	-47
Käyttö pääoman muutos	38	19
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 134	-845
Yrityshankinnat	-28	-87
Yritys- ja käyttöomaisuusmyynnit	154	62
Muutos korollisissa saamisissa	-94	-104
Osingot	-888	-888
Muut rahoitustoiminnot	-25	-25
Nettorahavirta (- nettovelan kasvu)	-578	377
Joukkovelkakirjojen käypien arvojen muutos ja arvostus jaksotettuun hankintamenoön	35	23
Nettovelka kauden lopussa	6 826	5 969

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

	Sivu
1 Laadintaperiaatteet	67
2 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat	79
3 Rahoitusriskien hallinta	81
4 Pääomariskien hallinta	90
5 Segmenttiedot	90
6 Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	95
7 Johdannaisten käyppien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa	95
8 Yrityshankinnat ja -myynnit	96
9 Valuuttakurssit	96
10 Muut tuotot	97
11 Materiaalit ja palvelut	97
12 Muut kulut	97
13 Henkilöstökulut ja johdon palkkiot	97
14 Poistot ja arvonalentumiset	101
15 Rahoituskulut (netto)	101
16 Tuloverot	102
17 Osakekohtainen tulos	103
18 Osakekohtainen osinko	103
19 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat luokittain	104
20 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat käypään arvoon	105
21 Aineettomat hyödykkeet	106
22 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	106
23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin	108
24 Muut pitkäaikaiset sijoitukset	111
25 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset	111
26 Vaihto-omaisuus	112
27 Myyntisaamiset ja muut saamiset	112
28 Likvidit varat	112
29 Osakepääoma	113
30 Henkilöstön tulospalkkiojärjestelmä, henkilöstörähoito ja kannustinohjelmat	113
31 Määräysvallattomien omistajien osuus	115
32 Korolliset velat	115
33 Laskennalliset verot	117
34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat	118
35 Muut varaukset	119
36 Eläkevelvoitteet	120
37 Muut pitkäaikaiset velat	122
38 Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	123
39 Myytävissä olevat pitkäaikaiset varat	123
40 Rahavirtalaskelman lisätietoja	123

	Sivu
41 Pantatut varat	124
42 Muut vuokrasopimukset	124
43 Investointisitoumukset	125
44 Vastuut	125
45 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt	125
46 Lähipiiritapahtumat	126
47 Tilikauden jälkeiset tapahtumat	126
48 Tytäryritykset segmenteittäin 31.12.2010	127

1 Laadintaperiaatteet

1.1 Liiketoiminnan kuvaus

Fortum Oyj (jäljempänä ”Yhtiö”) on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Espoo, Suomi. Yhtiö noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä.

Fortum Oyj tytäryhtiöineen (yhdessä Fortum-konserni) on johtava energiayhtiö, joka keskittyy liiketoimintoissaan Pohjoismaihin, Venäjään ja muuhun Itämeren alueeseen. Fortumin liiketoimintaan kuuluvat sähkön ja lämmön tuotanto, myynti ja jakelu, voimalaitosten käyttö- ja kunnossapitopalvelut sekä energiaan liittyvät muut palvelut.

Fortum Oyj:n hallitus on hyväksynyt tämän tilinpäätöksen 1.2.2011.

1.2 Laadintaperusta

Fortum-konsernin konsernitilinpäätös on laadittu Euroopan unionissa hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) ja niitä koskevien tulkintojen (IFRIC) mukaisesti. Tilinpäätös täyttää myös Suomen kirjanpitolain säännökset ja muut Suomessa voimassa olevat tilinpäätöksen laadintaa koskevat säännökset ja määräykset.

Konsernitilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta myytävissä olevia rahoitusvaroja, käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja (mukaan lukien johdannaisinstrumentit) sekä käypään arvoon suojattuja eriä.

1.2.1 Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää tiettyjen merkittävien kirjanpidollisten arvioiden tekemistä ja johdon harkintaa konsernin tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden soveltamisessa. Niitä tilinpäätöksen osa-alueita, jotka ovat tavanomaista monimutkaisempia tai joiden osalta on käytetty tavanomaista suuremman määrin harkintaa, tai joihin liittyvät oletukset ja arviot ovat konsernitilinpäätöksen kannalta merkittäviä, on esitetty liitetiedossa 2 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

1.2.2 Uudet standardit sekä muutokset ja tulkinnat käytössä oleviin standardeihin

Fortum aloitti seuraavien uusien tai muutettujen standardien sekä käytössä olevien standardien tulkintojen soveltamisen 1.1.2010 alkaneella tilikaudella:

- IFRS 2:n muutokset ”Käteisvaroina maksettavat osakeperusteiset liiketoimet konsernissa” (voimassa 1.1.2010 alkaen). Sen lisäksi, että IFRIC 8 ”IFRS 2:n soveltamisala” ja IFRIC 11 ”IFRS 2 – omia osakkeita ja konserniyritysten osakkeita koskevat liiketoimet” yhdistettiin osaksi standardia, muutoksella myös laajennettiin IFRIC 11:een sisältyvää ohjeistusta konsernissa tapahtuvista järjestelyistä, joita kyseinen tulkinta ei aiemmin kattanut. Uudella ohjeistuksella ei ollut olennaista vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.
- Uudistettu standardi IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardimuutokset vaikuttavat lähinnä seuraavien aihealueiden kirjanpitoikäisyyteen: hankintaan liittyvät menot, vaiheittaiset hankinnat, liikearvo ja määräysvallattomien omistajien osuus (aiemmin vähemmistö-osuus) sekä ehdollinen vastike. Fortum soveltaa uudistettua standardia kaikkiin liiketoimintojen yhdistämisiin 1.1.2010 lähtien.
- Uudistettu standardi IAS 27 *Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös* (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardimuutokset edellyttävät kaikkien määräysvallattomien omistajien kanssa tehtyjen liiketoimien vaikutusten kirjaamista omaan pääomaan, ellei määräysvalta muutu. Fortum soveltaa muutettua standardia ei-takautuvasti määräysvallattomien omistajien kanssa tehtyihin liiketoimiin 1.1.2010 lähtien.
- Muutos standardiin IAS 17 *Vuokrasopimukset* (voimassa 1.1.2010 alkaen). Muutos on yksi huhtikuussa 2009 julkistetuista IFRS-normiston vuosittaisista muutoksista. Muutos koski IAS 17 Vuokrasopimukset -standardin säännöksiä liittyen maa-alueiden vuokrasopimusten luokitteluun. Aikaisempi IAS 17 -standardi edellytti, että maa-alueita koskeva vuokrasopimus luokiteltiin muuksi vuokrasopimukseksi, koska maa-alueen taloudellisen vaikutusajan katsotaan olevan ikuinen. Muutoksen jälkeen maa-alueiden vuokrasopimukset tulee luokitella joko rahoitusleasing- tai muiksi vuokrasopimuksiksi IAS 17 pääperiaatteiden mukaan. Fortum on soveltanut muuttunutta standardia 1.1.2010 alkaen. Muutoksella ei ollut olennaista vaikutusta Fortumin konsernitilinpäätökseen sillä merkittävien maanvuokrasopimusten luokittelu ei muutoksen seurauksena muuttunut.
- Muutos standardiin IAS 24 *Lähipiiriä koskevat tiedot tilinpäätöksessä* (voimassa 1.1.2011 alkaen). Muutos helpottaa julkiseen valtaan sidoksissa olevien yhteisöjen lähipiiritietoja koskevia vaatimuksia sekä täsmentää lähipiirin määritelmää. Uudistettu standardi sisältää poikkeuksen julkiseen valtaan sidoksissa olevien yhteisöjen liitetietoihin, silloin kun toinen yhteisö kuuluu raportoivan yhteisön lähipiiriin siksi koska sama julkisen vallan taho käyttää määräysvaltaa, yhteistä määräysvaltaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa molemmissa yhteisöissä. Fortum otti käyttöön muutuneen standardin ennenaikaisesti 1.1.2010.

- Muutos standardiin IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* (voimassa takautuvasti 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksella annetaan lisäohjeistusta suojauslaskennan kohteeksi määrittelyyn. Muutoksella ei ollut olennaista vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.
- Tulkinta IFRIC 17 *Muiden kuin käteisvarojen jakaminen omistajille* (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta selventää, että maksettava osinko tulee kirjata kun osinko on asianmukaisesti hyväksytty eikä se ole enää yhteisön harkittavissa. Tulkinnassa todetaan myös, että maksettava osinko on arvostettava jaettavien nettovarojen käypään arvoon ja että maksettavan osingon ja nettovarojen kirjanpitoarvon erotus kirjataan tuloslaskelmaan. Tulkinnalla ei ollut olennaista vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.
- Huhtikuussa 2009 julkistettiin IFRS-normiston vuosittaiset muutokset, joiden pääasiallisena tarkoituksena on poistaa standardien väliset epä johdonmukaisuudet sekä selventää standardien sanamuotoja. Jokaisella standardilla on omat siirtymäsäännöksensä. Muutoksilla ei ollut vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.
- Fortum otti käyttöön IFRIC 18 *Omaisuserien siirrot asiakkailta* -tulkinnan ennenaikaisesti tilikaudella 2009.

Fortum aloittaa seuraavien uusien tai muuttuneiden standardien sekä käytössä olevien standardien tulkintojen soveltamisen 1.1.2011 alkavalla tilikaudella tai sen jälkeen. Konserni ei ole ottanut niitä käyttöön ennenaikaisesti.

- Muutokset IAS 12 *Tuloverot* -standardiin (voimassa 1.1.2012 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutos sisältää käytännön ohjeistusta laskennallisten verosaamisten ja -velkojen määrittämiseen silloin kun sijoituskiinteistö arvostetaan käypään arvoon IAS 40 *Sijoituskiinteistöt* -standardin mukaisesti. Muutoksella ei odoteta olevan vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen, sillä konsernilla ei tällä hetkellä ole sijoituskiinteistöjä. Standardimuutosta ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* (voimassa 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi sisältää uusia säännöksiä koskien rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista. Standardiin tullaan lisäämään uusia säännöksiä ja se tulee viime kädessä korvaamaan IAS 39 and IFRS 7 -standardit. Fortum tulee soveltamaan uutta standardia viimeistään sen voimaantultua.
- Muutokset IFRIC 14 *Etukäteen suoritettujen vähimmäisrahastointivaatimukseen perustuvat maksut* -tulkintaan (voimassa 1.1.2011 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksen myötä yrityksen on mahdollista merkitä varoiksi taseeseen tiettyjä vapaaehtoisesti etukäteen suorittamia vähimmäisrahastointivaatimukseen perustuvia maksuja. Muuttuneella tulkinnalla ei odoteta olevan vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.
- IFRIC 19 *Rahoitusvelkojen kuolettaminen oman pääoman ehtoisilla instrumenteilla* (voimassa 1.7.2010 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta selventää kirjanpitoikäisyyttä tapauksessa, jossa rahoitusvelan ehdot neuvotellaan uudelleen ja sen tuloksena yritys laskee liikkeeseen oman pääoman ehtoisia instrumentteja velkojalleen. Tulkinnalla ei odoteta olevan vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.

- Toukokuussa 2010 julkistettiin IFRS-normiston vuosittaiset muutokset, joiden pääasiallisena tarkoituksena on poistaa standardien väliset epä johdonmukaisuudet sekä selventää standardien sanamuotoja. Jokaisella standardilla on omat siirtymäsäännöksensä. Muutoksilla ei odoteta olevan vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen. Standardimuutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

1.2.3 Lyhyt- ja pitkäaikaisten varojen ja velkojen luokittelu

Omaisuserä tai velka luokitellaan lyhytaikaiseksi omaisuseräksi tai velaksi silloin, kun sen odotetaan realisoituvan normaalin toimintajakson aikana tai 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä tai silloin kun se on luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi varaksi tai velaksi. Likvidit varat luokitellaan lyhytaikaisiksi varoiksi.

Kaikki muut varat ja velat luokitellaan pitkäaikaisiksi varoiksi ja veloiksi.

1.2.4 Tuloslaskelman esittäminen

Konsernin tuloslaskelmassa esitetään vertailukelpoinen liikevoitto, jonka katsotaan antavan paremman kuvan konsernin toiminnasta verrattaessa esitettävää kautta aikaisempiin kausiin.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät on eriytetty esitettäväksi tuloslaskelmassa omana eränään ja sisältävät:

- kertaluonteiset erät, koostuen luovutusvoitoista ja -tappioista
- suojaustarkoituksessa pidettävien johdannaisten käyvän arvon muutokset, joihin ei IAS 39:n mukaisesti sovelleta suojauslaskentaa. Valtaosaan Fortumin kassavirtasuojauksista sovelletaan suojauslaskentaa, joiden käyvän arvon muutos kirjataan omaan pääomaan.
- kirjanpitokäsittelyn vaikutus, joka aiheutuu siitä, että IFRIC 5:n mukaan Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua varauksen määrää taseessa.

Vertailukelpoista liikevoittoa käytetään konsernin suoritustason hallintaprosessissa tapahtuvassa taloudellisten tavoitteiden asettamisessa, seurannassa ja resurssien allokoinnissa.

1.3 Yhdistely konsernitilinpäätökseen

1.3.1 Tytäryritykset

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Fortum Oyj:n ja kaikki ne yhtiöt, joissa Fortum Oyj:llä on välittömästi tai välillisesti yhteensä yli 50 %:n osuus osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin oikeus määrätä yhteisön tai liiketoiminnan talouden ja toiminnan periaatteista. Arvioitaessa, onko konsernilla toisessa yrityksessä määräysvalta, otetaan huomioon sellaisen potentiaalisen äänivallan olemassaolo ja vaikutus, joka on tarkasteluhetkellä toteutettavissa käyttämällä oikeus tai suorittamalla vaihto.

➔ Fortum Oyj:n tytäryritykset on esitetty liitetiedossa 48 Tytäryritykset segmentteittäin 31.12.2010 sivulla 127.

Fortum muodostettiin vuonna 1998 käyttämällä yhdistelmä- eli pooling-menetelmää Fortum Power and Heat Oy:n sekä Fortum Oil and Gas Oy:n yhdistelemiseksi konsernitilinpäätökseen (näistä jälkimmäinen jakautui Fortum Oil Oy:ksi ja Fortum Heat and Gas Oy:ksi 1.5.2004). Vuonna 2005 Fortum Oil Oy eriytettiin Fortumista jakamalla 85 % yhtiön osakkeista Fortumin osakkeenomistajille ja myymällä loput 15 % osakkeista. Pooling-menetelmän käyttö tarkoittaa sitä, että Fortum Power and Heat Oy:n ja Fortum Heat and Gas Oy:n hankintamenot on eliminoitu näiden yhtiöiden osakepääomia vastaan. Tästä syntyvä eliminointiero on kirjattu oman pääoman vähennykseksi.

Tytäryritysten hankinta käsitellään hankintamenomenetelmällä. Hankintamenoksi muodostuu hankintahetken käypiin arvoihin arvostettujen vastikkeeksi annettujen varojen ja syntyneiden tai vastuulle otettujen velkojen sekä hankinnasta välittömästi johtuneiden menojen yhteisumma. Liiketoimintojen yhdistämisessä hankitut, yksilöitävissä olevat varat ja velat arvostetaan alun perin hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin, riippumatta mahdollisen vähemmistöosuuden suuruudesta. Se määrä, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi. Jos hankintameno on pienempi kuin hankitun tytäryrityksen nettovarojen käypä arvo, tämä erotus kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Tytäryritykset yhdistellään täysimääräisesti konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lähtien, jolloin määräysvalta siirtyy konsernille ja yhdistely päättyy sinä päivänä, kun määräysvalta lakkaa.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä konsernin sisäisistä liiketapahtumista syntyneet realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernitilinpäätöksessä. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtuma osoita, että siirretyn omaisuserän arvo on alentunut. Tytäryritysten tilinpäätösten laadintaperiaatteita on tarvittaessa muutettu konsernin laadintaperiaatteiden mukaisiksi, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmukaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden kanssa.

1.3.2 Osakkuusyrietykset ja osuudet yhteisyrityksissä

Osakkuusyrietyksiä ovat yhteisöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Huomattava vaikutusvalta liittyy yleensä 20–50 % omistusosuuteen äänivallasta. Yhteisyritykset ovat yrityksiä, joissa konserni on sopimuksellisin järjestylin jakanut oikeuden määrätä kyseisen yrityksen taloudellisista ja liiketoiminnallisista periaatteista toisen osapuolen tai toisten osapuolten kanssa. Konsernin sijoitukset osakkuusyrietyksiin ja yhteisessä määräysvallassa oleviin yrityksiin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Osakkuus- tai yhteisyritykseen tehdyn sijoituksen yhteydessä hankitut varat ja vastuulle otetut velat arvostetaan alun perin niiden hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin. Se määrä, jolla sijoituksen hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi. Jos hankintameno alittaa tehtyyn osakkuus- tai yhteisyrityssijoitukseen liittyvien nettovarojen käyvän arvon, tämä erotus kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Konsernin osuus sen osakkuus- tai yhteisyritysten hankinnan jälkeisistä voitoista tai tappioista verojen jälkeen kirjataan tuloslaskelmaan vähennettynä kuluilla, jotka

syntyvät varojen ja velkojen käypien arvojen oikaisuista. Sijoituksen kirjanpitoarvoa oikaistaan hankinnan jälkeisillä oman pääoman muutoksilla. Konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyritysten hankinnan jälkeisistä oman pääoman oikaisuista, joita ei ole kirjattu osakkuus- tai yhteisyritysten tuloslaskelmaan, kirjataan suoraan konsernin omaan pääomaan ja sijoituksen kirjanpitoarvon oikaisuksi.

Kun konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrityksen tappioista on yhtä suuri tai suurempi kuin sen sijoitus osakkuus- tai yhteisyritykseen, muut vakuudettomat saamiset mukaan lukien, konserni ei kirjaa sijoitusta suurempaa tappiota, ellei konsernilla ole näihin liittyviä velvoitteita tai ellei se ole suorittanut maksuja osakkuus- tai yhteisyrityksen puolesta.

Konsernin ja sen osakkuus- tai yhteisyrityksen välisistä liiketoimista syntyneet realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtuma anna näyttöä siitä, että siirretyn omaisuuserän arvo on alentunut. Osakkuus- tai yhteisyritysten tilinpäätösten laadintaperiaatteita on tarvittaessa muutettu, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmukaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden kanssa.

Fortum omistaa osakkuusyrittöksiä sähköntuotantoyrityksissä (pääasiassa ydinvoima- ja vesivoima), jotka oikeuttavat ostamaan sähköä omakustannushintaan, sisältäen korkokustannukset ja valmisteverot. Osuus näiden yritysten osakkuustuloksesta koostuu pääosin eristä, jotka syntyvät muuttaessa osakeyhtiön laadintaperiaatteita IFRS-standardien mukaiseksi sekä käyvän arvon kohdistuksista tehtävistä poistoista, koska yritykset paikallisen kirjanpitosäännösten mukaan eivät tuota voittoa.

✚ Lisätietoa liittyen Fortumin osakkuusyrittöksiin näissä sähköntuotantoyrityksissä, on esitetty liitetiedossa 23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin sivulla 108, sekä liitetiedossa 46 Lähipiiri-tapahtumat sivulla 126.

Jos tietoja ei ole saatavilla, osuus eräiden osakkuus- tai yhteisyritysten voitosta on sisällytetty konsernitilinpäätökseen perustuen viimeisimpiin saatavilla oleviin tietoihin.

Fortum omistaa osakkeita listatuissa yrityksissä kuten Hafslund ASA:ssa. Osuus osakkuusyrittöksistä näissä yrityksissä perustuu edellisen vuosineljänneksen tietoihin.

Hafslund ASA omistaa osakkeita listatussa Renewable Energy Company:ssä (REC). Hafslund on luokitellut osakeomistuksensa REC-yhtiössä ryhmään ”Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat” marraskuun 19. 2008 asti, jolloin Hafslund muutti laadintaperiaatteitaan siten että omistus luokitellaan ryhmään ”Myytävisissä olevat rahoitusvarat”. Uuden periaatteen mukaisesti realisoitumattomat käyvän arvon muutokset kirjataan suoraan omaan pääomaan. Kirjattessaan osuuttaan osakkuusyhtiön tuloksesta Fortum on vuodesta 2006 alkaen muuttanut Hafslundin käyttämiä periaatteita siten, että omistus on luokiteltu ”Myytävisissä olevaksi rahoitusvaraksi”, jolloin realisoitumattomat käyvän arvon muutokset viedään suoraan omaan pääomaan. Jos Hafslund päättää luopua osakeomistuksestaan REC:ssä tai alaskirjaa omistustaan, Fortum oikaisee Hafslundin kirjaamaa tuottoa tai kuluja tai arvonalennuskirjausta johtuen laadintaperiaatteissa aiemmin olleesta eroavuudesta. Koska REC-yhtiö on listattu Oslo pörssissä, Fortum

laskee REC-yhtiön osakkeen käyvän arvon muutoksen joka välitilinpäätöksen yhteydessä perustuen osakkeen hintaan Oslo pörssissä ja Hafslundin tilinpäätöshetkellä omistamisen osakkeiden määrään. Jos Hafslund ilmoittaa myyvänsä omistuksensa REC-yhtiössä, Fortum kirjaa osuutensa voitoista tai tappiosta niin pian kuin tiedot ovat saatavilla.

Fortumin osakkuusyhtiötulos TGC-1 -yhtiössä perustuu viimeisimpiin käytettävissä oleviin IFRS-standardien mukaisiin osavuositilikaustietoihin

✚ Lisätietoa liittyen Fortumin osakkuusyrittöksiin Hafslund ASA:ssa ja TGC-1:ssä on esitetty liitetiedossa 23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin sivulla 108.

1.3 Määräysvallattomien omistajien osuus

Määräysvallattomien omistajien osuus tytäryhtiöiden omasta pääomasta esitetään erillään emoyhtiön omistajien osuudesta. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus määritetään hankintahetkellä määräysvallattomien omistajien suhteellisen osuutena hankittujen omaisuuserien nettoarvosta. Hankinnan jälkeen määräysvallattomien omistajien osuus on hankinnassa määritetty osuus lisättynä kyseisille omistajille kuuluvalla osuudella oman pääoman muutoksista.

1.4 Segmenttiraportointi

Fortum esittää segmenttitiedot tavalla, joka on yhtenevä Fortumin hallitukselle ja toimitusjohtajan vetämälle johtoryhmälle tapahtuvan sisäisen raportoinnin kanssa. Fortumin segmentit muodostuvat liiketoiminta-alueittain määritellyistä segmenteistä sekä yhdestä maantieteellisen alueen perusteella määritellyistä segmenteistä.

Konsernin liiketoiminta-alueet jakautuvat seuraaviin raportoitaviin segmentteihin:

- Power-segmentin toimintaan kuuluu muualla kuin Venäjällä tapahtuva sähköntuotanto, fyysinen tuotannonohjaus ja trading-toiminta sekä asiantuntijapalvelut sähköntuottajille Pohjoismaissa ja valituilla kansainvälisillä markkinoilla. Power-segmentti myy tuottamansa sähkön markkinoille pääosin Nord Pool Spot -sähköpörssin kautta.
- Heat-segmentin toimintaan kuuluu lämmön tuotanto ja myynti Pohjoismaissa ja muualla Itämeren alueella. Segmentti myös tuottaa sähköä yhdistetyissä sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksissaan ja myy sitä sekä loppuasiakkaille pääasiassa pitkäaikaisin sopimuksin että Nord Pool Spot -sähköpörssiin.
- Distribution-segmentti omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkkoja sekä toimittaa sähköä asiakkaille Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Virossa.
- Electricity Sales-segmentti keskittyy sähkön vähittäismyyntiin kotitalous- ja yritysasiakkaille ja vähittäismyyjille Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa. Segmentti ostaa sähköä Nord Pool Spot -sähköpörssistä.
- Russia-segmenttiin sisältyvät sähkön- ja lämmöntuotanto sekä myynti Venäjällä. Pääasiassa segmentti sisältää venäläisen tytäryrityksen OAO Fortumin sekä osakeomistuksen osakkuusyrittö TGC-1:ssä.
- Muut-segmentti sisältää pääasiassa osakeomistuksen Hafslund ASA osakkuusyri-

tyksessä, konsernihallinnon sekä konserninlaajuiset palveluyksiköt. Palveluyksiköt laskuttavat yhtiötä solmittujen palvelusopimusten perusteella.

➔ *Lisätietoja raportoitavista segmenteistä on esitetty liitetiedossa 5 Segmenttiraportointi sivulla 90.*

1.5 Luovutetut toiminnot ja myytävänä olevat omaisuuserät

Luovutetut toiminnot edustavat erillistä keskeistä liiketoiminta-alueetta, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi. Luovutettuihin toimintoihin liittyvät varat ja velat on voitava selkeästi erottaa muista konsernitilinpäätökseen yhdisteltävistä yksiköistä sekä toiminnallisina että rahavirtaa tuottavina yksikköinä. Lisäksi raportoivalla yksiköllä ei saa olla mitään merkittävää yhteyttä toimintoihin, jotka on luokiteltu luovutetuiksi toiminnoiksi.

Pitkäaikaiset varat (tai luovutettavien erien ryhmät), jotka on luokiteltu myytävänä oleviksi omaisuuseriksi, arvostetaan kirjanpitoarvoonsa tai sitä alempana myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä kertyy pääasiallisesti myynnistä sen sijaan, että se kertyisi omaisuuserien jatkuvasta käytöstä. Näihin luokkiin eivät sisälly käytöstä poistamisen jälkeen romutettavat käyttöomaisuuserät tai sellaiset erät, jotka on tilapäisesti poistettu käytöstä. Arvon alentumistappio (tai myöhemmin syntyvä voitto) vähentää (tai lisää) myytävänä olevien pitkäaikaisten varojen tai luovutettavien ryhmien kirjanpitoarvoa. Näistä omaisuuseristä ei tehdä poistoja. Näihin liittyvät korkokulut tai muut kulut kirjataan samalla tavalla kuin ennen myytävänä olevaksi luokittelemista.

Neste Oil sisältyi Fortum-konserniin 31. maaliskuuta 2005 asti, jolloin Fortumin varsinainen yhtiökokous päätti eriyttää öljyliiketoiminnat jakamalla noin 85 % Neste Oil Oyj:n osakkeista osingonjakona. Loput 15 % osakkeista myytiin sijoittajille huhtikuussa 2005.

➔ *Öljyliiketoiminnat on esitetty luovutettuina toimintoina vuosilta 2004 ja 2005, katso Tunusluvut sivulta 129.*

1.6 Ulkomaanrahan määräiset erät ja niiden muuntaminen

1.6.1 Toimintavaluutta ja esittämismuuntamista

Jokaisen konserniyrityksen tilinpäätöksiin sisältyvät erät arvostetaan käyttäen sen taloudellisen ympäristön valuuttaa, jossa yritys pääasiallisesti toimii ("toimintavaluutta"). Konsernitilinpäätös esitetään euroissa, joka on emoyhtiön toiminta- ja esittämismuuntamista.

1.6.2 Liiketapahtumat ja tase-erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saatavat ja velat arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Kurssierot kirjataan tuloslaskelmaan. Rahoituseriin liittyvät kurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin tai -kuluihin. Suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttävien kassavirran suojausten kurssivoitot ja tappiot kirjataan omaan pääomaan. Myytävissä olevien rahoitusvarojen aiheuttamat kurssierot kirjataan muihin oman pääoman eriin.

1.6.3 Konserniyritykset

Niiden tytäryhtiöiden, joiden toiminta- ja esittämismuuntamista ei ole euro, tuloslaskelmat ja kassavirrat muunnetaan konsernin esittämismuuntamista määräisiksi käyttämällä kuukauden lopun kurssien perusteella laskettua vuoden keskimääräistä valuuttakurssia. Tytäryhtiöiden taseet muunnetaan euroiksi käyttämällä tilikauden päätöspäivän kurssia. Konsernitilinpäätöksessä kurssierot, jotka syntyvät ulkomaisiin yrityksiin tehtyjen nettosijoitusten sekä lainojen ja muiden tällaisten sijoitusten suojausmaksiksi määritettyjen valuuttainstrumenttien muuntamisesta, kirjataan omaan pääomaan. Kun ulkomainen tytäryritys myydään, nämä kurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti osana myyntivoittoa tai -tappiota. Ulkomaisen yrityksen hankinnasta johtuvaa liikearvoa ja hankinnan yhteydessä tehtäviä käypien arvojen oikaisuja käsitellään ulkomaisen yrityksen varoina ja velkoina ja ne muunnetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. IFRS-standardeihin siirtymähetkellä, eli 1.1.2004 konserni oletti kaikkien ulkomaisista yrityksistä kertyneiden muuntoerojen olevan nolla.

➔ *Konsernitilinpäätöksen laadinnassa käytetyt valuuttakurssit on esitetty liitetiedossa 9 Valuuttakurssit sivulla 96.*

1.6.4 Osakkuus- ja yhteisyritykset

Konsernin sijoitukset osakkuusyrityksiin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Niiden osakkuus- ja yhteisyritysten, joiden toiminta- ja esittämismuuntamista ei ole euro, muunnetaan konsernin esittämismuuntamista määräisiksi käyttäen samoja periaatteita kuin tytäryhtiöissä, katso 1.6.3 Konserniyritykset.

1.7 Myyntituottojen määrittäminen

Myyntituotot määritetään saadun tai saatavan vastikkeen käyvän arvon perusteella tuotteita tai palveluksia luovutettaessa. Myyntituotot esitetään vähennettynä nettohivityksillä, alennuksilla sekä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla kuten arvonlisäveroilla ja valmistajana suoritetuilla valmisteveroilla. Myyntituotot on kirjattu seuraavasti:

1.7.1 Sähkön, lämmön, jäähdytyksen ja sähkönjakelun myyntituotot

Sähkön, lämmön, kylmäenergian ja sähkönjakelun myyntituotot kirjataan toimituksen perusteella. Kirjatut myyntituotot teollisille ja kaupallisille asiakkaille sekä loppuasiakkaille perustuvat toimitettuihin määriin, mukaan lukien se arvioitu määrä, joka on toimitettu asiakkaille vuoden lopun ja viimeisimmän mittarinluennan välillä.

Fyysiset energian myynti- ja ostosopimukset jaksotetaan suoriteperiaatteella konsernin odotettavissa olevien ostojen, myynnin ja käytön vaatimuksien mukaisesti.

Ruotsissa peritään sähköveroa paikallisten yhtiöiden jälleenmyyjille toimittamasta sähköstä. Vero lasketaan kilowattituntikohtaisen kiinteän verokannan mukaan. Verokanta vaihtelee eri asiakasryhmien mukaan. Tuloslaskelmassa sähkön myyntituotot on esitetty ilman sähköveron osuutta.

Fyysiset sähkön myynti- ja ostosopimukset tehdään Nord Pool Spot -sähköpörsissä. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Pool Spotissa netotetaan konsernitasolla ja esi-

tetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Viranomaiset säätelevät sähkönjakelusta asiakkailta perittäviä hintoja. Sääntelyjärjestelmä vaihtelee maittain. Viranomaisen määrittelemä yli- tai alilaskutus käsitellään sääntelystä johtuvana omaisuuseränä tai velkana, jota ei kirjata taseeseen sillä asiakkaan kanssa ei ole tehty sopimusta jossa olisi määritelty viranomaissääntelyyn liittyvät seikat ja siten saaminen riippuu tulevasta toimituksesta. Yli- tai alilaskutus hyvitetään tai veloitetaan yleensä tulevina vuosina asiakkaalta, joka tuolloin käyttää kyseistä sähköliittymää. Takautuvia hyvityksiä tai veloituksia ei anneta tai tehdä.

1.7.2 Liittymismaksut

Maksut, jotka asiakas maksaa liittyessään sähkö-, maakaasu-, kaukolämpö- tai kaukokylmäverkkoon, kirjataan tuotoksi siihen määrään asti, joka ei kata tulevaisuudessa syntyviä kuluvelvoitteita. Jos liittymismaksu on sidoksissa asiakassopimukseen, tuotto kirjataan asiakassopimuksen voimassaoloajalle.

Ne sähköverkon liittymismaksut, jotka on suoritettu ennen vuotta 2003, on maksettava takaisin asiakkaille Suomessa, mikäli asiakas haluaisi joskus irtisanoutua sähköverkoliittymästä kokonaan. Suomessa myös kaukolämpöverkon liittymismaksuihin liittyy palautusvelvollisuus. Näitä liittymismaksuja ei ole kirjattu tuloslaskelmaan, vaan ne on kirjattu taseeseen muihin velkoihin.

1.7.3 Pitkäaikaishankkeet

Konserni käyttää valmistusasteeseen perustuvaa menetelmää määrittääkseen kirjatavien tuottojen ja kulujen asianmukaiset määrät kyseisellä kaudella. Valmistusaste määritetään laskemalla kunkin hankkeen tilinpäätöspäivään mennessä kertyneiden menojen prosenttiosuus kyseisen hankkeen arvioiduista kokonaismenoista. Valmistusastetta määritettäessä kyseisenä vuonna syntyneitä, hankkeen tuleviin toimintoihin liittyviä menoja ei ole otettu mukaan hankkeen menoihin. Ne on esitetty niiden luonteesta riippuen vaihto-omaisuutena, ennakkomaksuina tai muina varoina.

Konserni esittää taseessa varoina hankkeita koskevat saamiset asiakkailta kaikista keskeneräisistä hankkeista, joista syntyneet menot kirjatulla voitoilla lisätynä (ja kirjatulla tappiolla vähennettynä) ylittävät työn edistymiseen perustuvan laskutuksen. Työn edistymiseen perustuva laskutus, jota asiakkaat eivät ole vielä suorittaneet ja pidätetyt määrät sisältyvät ryhmään "myyntisaamiset ja muut saamiset". Konserni esittää taseessa velkoina hankkeita koskevat bruttovelat asiakkaille kaikista keskeneräisistä hankkeista, joiden työn edistymiseen perustuva laskutus on suurempi kuin menot kirjatulla voitoilla lisätynä (ja kirjatulla tappiolla vähennettynä).

1.7.4 Muut tuotot

Tavanomaisen liiketoiminnan ulkopuoliset tuotot sisältyvät muihin tuottoihin. Tähän ryhmään luetaan toistuvat erät, kuten vuokratuotot.

1.8 Julkiset avustukset

Julkiset avustukset merkitään kirjanpitoon niiden käypään arvoon silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että avustukset tullaan saamaan ja että konserni täyttää niiden saamiseen liittyvät ehdot. Menoihin liittyvät avustukset merkitään tuloennakoksi taseeseen ja kirjataan tuloslaskelmaan samalla kaudella, jolloin niihin liittyvät menot kirjataan. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintoihin liittyvät avustukset vähennetään asianomaisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintamenosta ja kirjataan tulosvaikutteisesti vähentäen kyseisen käyttöomaisuushyödykkeen poistoja.

1.9 Päästöoikeudet

Päästöoikeudet kirjataan konsernissa perustuen voimassaoleviin IFRS-standardeihin. Näiden mukaan ostetut päästöoikeudet kirjataan aineettomiin hyödykkeisiin hankintahintaisina ja ilmaiseksi saadut päästöoikeudet kirjataan nimellisarvoonsa. Palautettavia päästöoikeuksia varten kirjataan varaus. Jos konsernilla on riittävästi päästöoikeuksia kattamaan palautusvelvoitteet, varaus kirjataan ko. päästöoikeuksia vastaavalla kirjanpitoarvolla. Jos päästöoikeuksia ei ole riittävästi kattamaan palautusvelvollisuutta, arvostetaan varaus ko. päästöoikeuksien markkina-arvoon. Varauksista johtuva kulu kirjataan tuloslaskelmaan materiaalit ja palvelut ryhmän kuluihin. Päästöoikeuksien myyntivoitot sisältyvät muihin tuottoihin.

1.10 Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot, jotka välittömästi johtuvat ehdot täyttävän omaisuuserän hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta, kirjataan taseeseen osaksi kyseisen omaisuuserän hankintamenoa kunnes omaisuuserä on valmis sille aiottua käyttötarkoitusta tai myyntiä varten. Ehdot täyttävä omaisuuserä on sellainen omaisuuserä, jonka saattaminen valmiiksi sille aiottua käyttötarkoitusta tai myyntiä varten vaatii välttämättä huomattavan pitkän ajan.

Muut vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät.

1.11 Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimus- ja kehittämismenot kirjataan kuluksi, kun ne syntyvät, ja ne sisältyvät konsernituloslaskelman muihin kuluihin. Mikäli kehittämismenojen arvioidaan kerryttävän tuloja tulevaisuudessa, kyseiset menot aktivoidaan aineettomiksi hyödykkeiksi ja kirjataan poistoina kuluksi tulovirtojen kertymisen aikana.

1.12 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet koostuvat pääasiassa sähkön ja lämmön tuotantoon käytettävistä rakennuksista ja koneista, sähkön alue- ja jakeluverkoista, tunneleista, vesiputousoikeuksista ja kaukolämpöverkoista. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on merkitty konsernitaseeseen alkuperäiseen hankintamenoonsa vähennettynä kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla kertyneillä arvonalentumistappioilla. Alkuperäinen hankintameno sisältää menot, jotka johtuvat välittömästi kyseisen hyödykkeen hankinnasta.

Hankintamenoon voi myös sisältyä omasta pääomasta siirrettyjä voittoja ja tappioita, jotka liittyvät ulkomaan rahan määräisten aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ostoja suojaaviin, suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttäviin kassavirran suojaussopimuksiin. Uuden tytäryrityksen hankinnan yhteydessä hankitut omaisuuserät merkitään taseeseen niiden hankinta-ajankohdan käypään arvoon.

Myöhemmin syntyvät menot sisältyvät kyseisen hyödykkeen kirjanpitoarvoon tai ne on soveltuvin osin kirjattu taseeseen erillisenä omaisuuseränä vain silloin, kun on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja että hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Kaikki muut korjaus- ja ylläpitokulut kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet.

Lisäksi aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintameno sisältää arvioidut menot hyödykkeen purkamisesta, siirtämisestä ja alkuperäiseen tilaan palauttamisesta.

➔ *Lisätietoja liitetiedossa 1.24.2 Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvät velvoitteet sivulla 77.*

Maa- ja vesialueista, vesiputousoikeuksista sekä tunneleista ei tehdä poistoja, koska niiden taloudellista vaikutusaikaa ei voida määrittellä. Poistot muista omaisuuseristä lasketaan tasapoistoina kirjaamalla hankintamenot kuluksi arvioitujen taloudellisten vaikutusaikojen kuluessa seuraavasti:

Vesivoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	40–50 vuotta
Lämpövoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	25 vuotta
Ydinvoimalaitoksen rakennukset, rakennelmat ja koneet	25 vuotta
Yhdistettyjen sähkön- ja lämmöntuotantolaitosten (CHP) rakennukset, rakennelmat ja koneet	15–25 vuotta
(kullakin CHP-laitoksella on oma poistoaikansa)	
Sähköasemien rakennukset, rakennelmat ja koneet	30–40 vuotta
Voimajohdot	15–40 vuotta
Kaukolämpöverkko	30–40 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	20–40 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	20–40 vuotta
Muut koneet ja muu kalusto	3–20 vuotta
Muut pitkäaikaiset omaisuuserät	5–10 vuotta

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden jäännösarvot ja taloudelliset vaikutusajat arvioidaan ja oikaistaan tarvittaessa jokaisena tilinpäätöspäivänä. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on sen arvioitua kerrytettävissä olevaa rahamäärää suurempi, kyseisen omaisuuserän kirjanpitoarvoa alennetaan välittömästi siten, että se vastaa kerrytettävissä olevaa rahamäärää.

1.12.1 Yhteisessä määräysvallassa olevat omaisuuserät

Fortum omistaa tytäryhtiönsä Fortum Power and Heat Oy:n kautta Suomessa Meri-Porin hiililauhdevoimalan, johon Teollisuuden Voima Oyj:llä (TVO) on sopimukseen perustuva

45,45 %:n osallistumisoikeus. Hiilivoimalan kapasiteetti ja tuotanto on jaettu Fortumin ja TVO:n osuuksiin. Kumpikin omistaja voi päättää milloin ja kuinka paljon energiaa tuotetaan. Sekä Fortum että TVO ostavat polttoaineita ja hiilidioksidin päästöoikeuksia itsenäisesti. Koska sekä Fortumilla että TVO:lla on määräysvalta voimalaitoksessa sekä osuuksista johtuvat riskit ja edut, Meri-Porin voimalaitos on käsitelty kirjanpidossa yhteisessä määräysvallassa olevana omaisuuseränä.

Fortum käsittelee osuutensa sijoituksesta tekemänsä investoinnin määräisenä, ts. 54,55 %:n mukaan.

Fortumilla on myös oikeus osaan TVO:n Meri-Porin voimalaitoksessa tuottamasta sähköstä, sillä Fortum omistaa 26,58 % TVO:n C-sarjan osakkeista.

➔ *Lisätietoja Fortumin omistuksesta TVO:ssa on esitetty liitetiedossa 23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin sivulla 108.*

1.13 Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet, paitsi liikearvo, arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoonsa vähennettyinä kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla kertyneillä arvonalentumistappioilla. Ne poistetaan tasapoistoina arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

1.13.1 Atk-ohjelmat

Hankitut atk-ohjelmien lisenssit aktivoidaan hankinnasta ja käyttöönnotosta johtuvien menojen määräisinä. Näistä menoista tehdään poistot niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa (3–5 vuotta). Atk-ohjelmien kehittämiseen tai ylläpitoon liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi sillä kaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Sellaiset menot, jotka liittyvät välittömästi konsernin määräysvallassa ja yksilöitävissä olevien, räätälöityjen tietokoneohjelmien kehittämiseen ja jotka todennäköisesti tuottavat vastaavat kulut ylittävää taloudellista hyötyä yli yhden vuoden ajan, merkitään taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi. Tällaiset välittömät kulut sisältävät tietokoneohjelmien kehittämiseen liittyvät henkilöstökulut ja kehittämiseen liittyvät kohtuulliset yleiskulut. Aktivoidut atk-ohjelmien kehittämiskulut poistetaan niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

1.13.2 Tavaramerkit ja lisenssit

Tavaramerkit ja lisenssit merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintamenoon kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla arvonalentumistappioilla vähennettyinä. Poistot lasketaan tasapoistoin kirjaamalla hankintamenot kuluksi arvioitujen taloudellisten vaikutusaikojen kuluessa (15–20 vuotta).

1.13.3 Sopimuksiin perustuvat asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankitut sopimuksiin perustuvat asiakassuhteet kirjataan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Niiden taloudellinen vaikutusaika on rajallinen, joten ne merkitään taseeseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä poistoilla. Asiakassuhteista kirjataan tasapoistot niiden odotettavissa olevana taloudellisena vaikutusaikana.

1.13.4 Liikearvo

Liikearvo on se määrä, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankitun tytäryhtiön tai osakkuusyrityksen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta hankintahetkellä. Tytäryhtiöiden hankinnoista syntynyt liikearvo sisältyy aineettomiin hyödykkeisiin. Osakkuusyritysten hankinnoista syntynyt liikearvo sisältyy osakkuusyrityssijoituksen tasearvoon ja nämä liikearvot testataan arvonalentumisen varalta ao. kokonaisuuden osana. Erikseen taseeseen merkityt liikearvot testataan vuosittain arvonalentumisen varalta ja ne on merkitty taseeseen hankintamenoon kertyneillä arvonalentumistappioilla vähennettyinä. Liikearvosta kirjattuja arvonalentumistappioita ei peruuteta. Tytäryhtiön tai osakkuusyrityksen luovutuksen yhteydessä syntyneet voitot ja tappiot sisältävät myydyn yhtiön liikearvon kirjanpitoarvon.

1.14 Rahoitusvaroihin kuulumattomien omaisuuserien arvon alentuminen

Yksittäisen rahoitusvaroihin kuulumattoman omaisuuserän kirjanpitoarvoa tarkastellaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti siltä osin kuin omaisuuserän kirjanpitoarvo ylittää siitä kerrytettävissä olevan rahamäärän.

Arvioidessaan tarvetta arvonalentumiselle Fortum tarkastelee viittaavatko tapahtumat tai olosuhteiden muutokset siihen, että kirjanpitoarvoa vastaava rahamäärä ei ehkä ole kerrytettävissä. Tämä tarkastelu dokumentoidaan vuosittain konsernin budjetointiprosessin yhteydessä. Viitteitä mahdolliseen arvonalentumiseen tulee tarkastella erikseen divisioonakohtaisesti koska ne vaihtelevat liiketoiminta-alueittain. Mahdollisia tarkasteltavia riskejä ovat mm. sähkön ja polttoaineiden hinnan muutokset, muutokset sääntelyssä tai poliittiset muutokset liittyen energiaveroihin ja hintasäännöksiin. Mikäli viitteitä arvonalentumisesta on, omaisuuserän arvo on testattava. Omaisuuseristä kuten liikearvosta, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton, ei kirjata poistoja, vaan niille tehdään vuosittain arvonalentumistesti.

Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti siltä osin kuin omaisuuserän kirjanpitoarvo ylittää siitä kerrytettävissä olevan rahamäärän. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on se, joka on korkeampi seuraavista: omaisuuserän käypä arvo myyntikuluilla vähennettynä tai käyttöarvo. Arvonalentumistestausta varten omaisuuserät on jaettu ryhmiin sen alimman tason mukaan, jolla ko. ryhmät tuottavat erikseen laskettavissa olevaa rahavirtaa (rahavirtaa tuottavat yksiköt). Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvoa kohdistetaan niille yksiköille tai yksikköjen ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä, jossa liikearvo on syntynyt.

Käyttöarvo määritetään diskonttaamalla kyseisen omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön arvioidut tulevat nettorahavirrat nykyarvoon. Rahavirtaennusteet perustuvat konsernin johdon hyväksymään viimeisimpään budjettiin. Tulevista investoinneista, kuten rakennettavista tuotantolaitoksista aiheutuvat rahavirrat poistetaan näistä laskel-

mista, jollei laitosten rakentamista ole jo aloitettu. Mikäli rakentaminen on käynnissä, laskelmiin sisällytetään rakentamisen loppuunsaattamisesta aiheutuvat rahavirrat.

Ennakoitujen rahavirtojen ajanjakso määritetään pääosin testattavan omaisuuserän taloudelliseen vaikutusaikaan perustuen. Yleensä arviot vastaisista rahavirroista voidaan tehdä enintään seuraaville viidelle vuodelle, mutta koska voimalaitosten ja muiden merkittävien omaisuuserien taloudellinen vaikutusaika on yli 20 vuotta, on konsernin käyttämä ennakoitujen rahavirtojen ajanjakso pitempi. Ennakoidut rahavirrat arvioidaan omaisuuserän taloudellisen vaikutusajan päättymiseen saakka ekstrapoloimalla budjetteihin perustuvat ennakoitut rahavirrat myöhemmille vuosille arvioitua vakio tai pienenevää kasvuvauhtia käyttäen.

Rahoitusvaroihin kuulumattomia omaisuuseriä lukuun ottamatta liikearvoa, josta on kirjattu arvonalentumistappio, tarkastellaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen peruutuksen varalta.

1.15 Rahoitusvarat

Konserni luokittelee rahoitusvaransa seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvaroihin kuuluvat erät, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu rahoitusvarojen käyttötarkoituksesta. Konsernin johto määrittää rahoitusvarojen luokittelun alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja arvioi tämän luokittelun uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä.

1.15.1 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvaroihin kuuluva erä luokitellaan tähän ryhmään, jos se on hankittu pääasiallisena tarkoituksena myydä se lyhyen ajan kuluessa. Johdannaissovimukset on myös ryhmitelty kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi, ellei niitä ole määritetty suojauksiksi. Tämän ryhmän omaisuuserät luokitellaan lyhytaikaisiin varoihin, jos ne ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä tai niiden odotetaan realisoituvan 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä.

1.15.2 Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Ne syntyvät, kun konserni antaa lainaa tai toimittaa tuotteita ja palveluja suoraan velalliselle. Ne sisältyvät pitkäaikaisiin saamisiin, lukuun ottamatta eriä, joiden maturiteetti on lyhyempi kuin 12 kuukautta tilinpäätöspäivästä lukien. Tällaiset erät luokitellaan lyhytaikaisiin saamisiin.

1.15.3 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, jotka on joko määritetty tähän erään kuuluviksi tai joita ei ole luokiteltu mihinkään muuhun rahoitusvarojen ryhmään. Ne sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin, ellei

sijoituksesta aiota luopua 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä.

Myytavissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit merkitään kirjanpitoon kaupankäyntipäivänä, joka on se päivä jolloin konserni sitoutuu ostamaan tai myymään kyseisen omaisuuserän. Kaikki ne rahoitusvarat, joita ei arvosteta käypään arvoon tulosvaikutteisesti, merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon transaktiokustannuksilla lisättyinä. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun oikeudet niiden kassavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai ne on siirretty ja konserni on siirtänyt olennaisilta osin omistamiseen liittyvät riskit ja edut.

Myytavissä olevat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat merkitään taseeseen käypään arvoon. Lainat kirjataan taseeseen jaksotettuun hankintamenoa käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Voitot ja tappiot, jotka johtuvat "käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat" -ryhmän käyvän arvon muutoksista sisältyvät sen kauden tuloslaskelmaan, jonka aikana ne syntyvät. Myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokiteltujen arvopaperien käyppien arvojen muutoksista syntyvät voitot ja tappiot kirjataan omaan pääomaan. Kun myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokitellut arvopaperit myydään tai niiden arvo on alentunut, kertyneet käyvän arvon oikaisut kirjataan tuloslaskelmaan.

Noteerattujen sijoitusten käyvät arvot perustuvat kyseisen hetken ostokursseihin. Jos rahoitusvaroihin kuuluvan erän (ja noteeraamattomien sijoitusten) markkinat eivät ole toimivat, konserni määrittää käyvän arvon arvostusmenetelmien avulla. Näitä ovat viimeaikaisten markkinatransaktioiden käyttö, vertaaminen toisiin olennaisilta osin samanlaisiin instrumentteihin, kassavirtojen diskonttaaminen ja optionhinnoittelumallit, jotka heijastavat liikkeeseenlaskijan erityisiä olosuhteita.

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko olemassa objektiivista näyttöä siitä, että rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai erien ryhmän arvo on alentunut. Jos tällaista näyttöä on myytävissä olevien rahoitusvarojen osalta, kertynyt tappio kirjataan pois omasta pääomasta ja tuodaan tuloslaskelmaan. Kertynyt tappio on hankintameno ja tarkasteluhetken käyvän arvon erotus vähennettynä kyseisestä rahoitusvaroihin kuuluvasta erästä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappioilla.

1.16 Myyntisaamiset

Myyntisaamiset on kirjattu taseeseen niiden käypään arvoon. Varaus myyntisaamisten arvonalentumisen johdosta kirjataan välittömästi, kun on näyttöä siitä, että konserni ei pysty saamaan myyntisaamia alkuperäisten sopimusten mukaisesti. Tällaisiksi arvonalentumisiin johtaviksi näytöiksi voidaan lukea velallisen vakavat taloudelliset ongelmat, todennäköisyys, että velallinen ajautuu konkurssiin tai muihin taloudellisiin järjestelyihin sekä maksujen eräpäivien laiminlyönti. Arvonalentumisen määrä on taseeseen alun perin kirjatun myyntisaamisen ja arvioitujen tulevien kassavirtojen nykyarvon erotus.

Myyntisaamisiin sisältyy myyntituottoja, jotka perustuvat arvioon jo toimitetusta, mutta vielä mittaamattomasta ja siten laskuttamattomasta sähköön, lämmön, jäähdytyksen ja sähkönjakelun myynnistä.

1.17 Likvidit varat

Likvideihin varoihin sisältyvät rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista erittäin likvideistä sijoituksista, joiden maturiteetti on kolme kuukautta tai sitä lyhyempi. Käytössä olevat luottolimiitit esitetään lainojen ryhmässä taseen lyhytaikaisissa veloissa.

1.18 Omat osakkeet

Jos jokin konserniyhtiö hankkii Fortum Oyj:n osakkeita (omat osakkeet), maksettu vastike ja välittömästi hankinnasta johtuvat kulut (verojen jälkeen) vähennetään Fortum Oyj:n omistajille kuuluvasta omasta pääomasta kunnes ne mitätöidään tai lasketaan uudelleen liikkeelle. Kun näitä osakkeita myöhemmin myydään tai lasketaan liikkeeseen, saadut vastikkeet sisällytetään omaan pääomaan.

1.19 Lainat

Lainat merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon transaktiomenoilla vähennettyinä. Myöhemmillä kausilla ne kirjataan taseeseen jaksotettuun hankintameno; maksetun rahamäärän (josta transaktiomenot on vähennetty) ja lunastusarvon välinen erotus kirjataan korkokuluksi kyseisen lainan laina-ajalle käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Sellaiset lainat tai niiden osa, jotka ovat käyvän arvon suojauksen kohde-etuutena, merkitään taseeseen käypään arvoon.

1.20 Vuokrasopimukset

1.20.1 Rahoitusleasingsopimukset

Aineellisen käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa konsernille siirtyy olennainen osa omistamiselle ominaisista eduista ja riskeistä, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Ne merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana varoiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin sopimuksen syntymisajankohtana määritetty vuokratun hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Maksettava leasingvuokra jaetaan velan vähennykseen ja rahoitusmenoon. Vastaavat leasingvuokraveloitteet rahoituskustannuksella vähennettynä sisältyvät pitkä- ja lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin erääntymisensä mukaan. Rahoitusmenon korko-osuus kirjataan tuloslaskelmaan vuokrasopimuksen aikana siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti. Rahoitusleasingillä vuokratusta aineellisesta käyttöomaisuudesta tehdään poistot joko taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa.

Sellaiset myynti- ja takaisinvuokraussopimukset, joiden tuloksena syntyy rahoitusleasingsopimus, merkitään taseeseen ylläkuvatujen periaatteiden mukaisesti. Myyntihinnan ja kirjanpitoarvon välinen erotus kirjataan taseeseen ja tuloutetaan vuokrasopimuksen kuluessa.

Rahoitusleasingsopimuksella konsernin ulkopuolelle vuokrattu aineellinen käyttöomaisuus esitetään korollisissa saamisissa määrään, joka on yhtä suuri kuin nettosijoitus vuokrasopimukseen. Jokainen saatava vuokraerä jaetaan pääoman palautukseen ja rahoitustuottoon. Rahoitustuotto kirjataan tuotoksi tuloslaskelmaan vuokrauden

aikana siten, että jäljellä olevalle saamiselle tulee kullakin tilikaudella samansuuruisen tuottoaste.

1.20.2 Muut vuokrasopimukset

Ne aineellisen käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut eivät ole olennaisilta osin siirtyneet konsernille, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muun vuokrasopimuksen perusteella määräytyvät vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasasuuruusina kuluerinä vuokra-ajan kuluessa.

Muiden vuokrasopimusten perusteella saadut vuokratuotot konsernin vuokralle antamasta käyttöomaisuudesta kirjataan Muihin tuottoihin tuloslaskelmassa.

1.21 Vaihto-omaisuus

Fortumin vaihto-omaisuus koostuu pääasiassa tuotantoprosessissa ja palvelutoiminnassa käytettävistä polttoaineista. Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alempaan nettorealisointiarvoon. Hankintameno määritetään käyttämällä FIFO (first in, first out) -menetelmää. Nettorealisointiarvo on arvioitu normaalin toiminnan mukainen myyntihinta vähennettynä muuttuvilla myyntikuluilla ja muilla tuotantokuluilla.

Pääasiallisesti kaupankäyntitarkoituksessa hankittu vaihto-omaisuus arvostetaan käypään arvoon vähennettynä myynnistä aiheutuvilla kuluilla.

1.22 Tuloverot

Tilikaudelta maksettavat tuloverot perustuvat tilikauden verotettavaan tulokseen. Verotettava tulos eroaa konsernitilinpäätöksessä raportoidusta tuloksesta johtuen tuottojen ja kulujen kirjanpitoikäisyyden ja verokäsittelyn eriaikaisuudesta tai siitä että tietyt erät eivät ole lainkaan verotettavia tai verotuksessa vähennyskelpoisia. Tilikauden vero on laskettu käyttämällä niitä verokantoja (ja soveltaen niitä verolakeja), joista on säädetty tai joiden hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä.

Laskennalliset verot on kirjattu konsernitilinpäätökseen varojen ja velkojen verotuksen arvojen sekä näiden kirjanpitoarvojen välisistä väliaikaisista eroista velkamenetelmää käyttäen. Laskennallista veroa ei kuitenkaan kirjata, jos se syntyy, kun omaisuuserä tai velka alun perin merkitään kirjanpitoon ja kyseinen liiketoimi ei ole liiketoimintojen yhdistäminen, ja joka ei vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon (tai verotukselliseen tappioon) liiketapahtuman toteutumisajankohtana. Laskennallinen vero määritetään käyttämällä niitä verokantoja (ja soveltaen niitä verolakeja), joista on säädetty tai joiden hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä ja joiden oletetaan olevan voimassa, kun kyseinen laskennallinen verosaaminen realisoituu tai verovelka suoritetaan.

Laskennalliset verosaamiset kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että se voidaan hyödyntää tulevaisuudessa syntyvää verotettavaa tuloa vastaan. Laskennalliset verosaamiset vähennetään laskennallisista verovelkoista, jos ne liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin.

Laskennallinen vero kirjataan väliaikaisista eroista, jotka johtuvat tytäryhtiöihin sekä osakkuus- ja yhteisyrityksiin tehdyistä sijoituksista, paitsi silloin, kun konserni voi mää-

rätä väliaikaisen eron purkautumisajankohdan ja väliaikainen ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

1.23 Työsuhde-etuudet

1.23.1 Eläkevelvoitteet

Konserniyhtiöillä on erilaisia eläkejärjestelyjä kunkin toimintamaan paikallisten olosuhteiden ja käytäntöjen mukaisesti. Järjestelyt on yleensä rahoitettu vakuutusyhtiöihin tai konsernin eläkesäätiöihin suoritetuilla, määräajoin tehtäviin eläkevastuulaskelmiin perustuvilla maksuilla. Konsernilla on sekä etuus- että maksupohjaisia järjestelyjä.

Konsernin maksuperusteisiin järjestelyihin suorittamat maksut kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, johon kyseiset maksut kohdistuvat.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä eläkekulut arvioidaan käyttämällä ennakoituun etuus-oikeusyksikköön perustuvaa menetelmää. Eläkkeiden suorittamisesta johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelmaan tavoitteena jakaa työsuorituksen perustuva meno työntekijöiden palvelusajalle. Etuuspohjaiseen järjestelyyn liittyvä velvoite arvostetaan arvioitujen vastaisten kassavirtojen nykyarvoon käyttäen sellaisten korkealuokkaisten yritysten joukkovelkakirjalainojen korkoa, joiden juoksuaika suunnilleen vastaa kyseisen eläkevelan kestoaikaa. Maissa, joissa tällaisille joukkovelkakirjalainoille ei ole syviä markkinoita, käytetään valtion joukkolainojen markkinatuottoa. Taseeseen merkitty velka on etuuspohjaisen järjestelyn velvoite tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla sekä kirjaamattomilla vakuutusmatemaattisilla voitoilla tai tappioilla tai takautuvaan työsuorituksen perustuvilla menoilla. Ennakkomaksut kirjataan varoiksi siihen määrään asti, kuin rahana saatava palautus tai vastaisten maksujen vähennys on saatavissa.

Ne vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot, jotka ylittävät 10 % kaikkien etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvien velvoitteiden nykyarvosta tai järjestelyyn kuuluvien varojen käyvästä arvosta (sen mukaan kumpi näistä on suurempi), kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden odotetun keskimääräisen jäljellä olevan työssäoloajan kuluessa. Nämä raja-arvot lasketaan ja niitä sovelletaan erikseen kuhunkin etuuspohjaiseen järjestelyyn. Takautuvaan työsuorituksen perustuvat menot kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti, paitsi milloin eläkejärjestelyyn tehty muutos edellyttää työsuhteen jatkuvan tietyn ajan (vapaakirjautumiseen tarvittava ajanjakso). Tällöin takautuvasta työsuorituksesta johtuvat menot kirjataan kuluiksi tasaerinä vapaakirjautumiseen tarvittavan ajanjakson kuluessa.

1.23.2 Osakeperusteinen palkitseminen

Konsernissa on käytössä johdon pitkäaikainen osakepohjainen kannustinohjelma. Kannustinohjelman mahdollinen palkkio perustuu konsernin, sen divisioonien ja Fortum Oyj:n pörssikurssin kehitykseen. Kannustinohjelman mahdollinen palkkio käsitellään rahana selvitettävänä järjestelyinä. Palkkio kirjataan kuluksi oikeuden syntymisajanjakson aikana ja vastaava lisäys merkitään velkoihin. Mahdollisen palkkion käypä arvo liittyen ulkona oleviin osakeoikeuksiin perustuu Fortumin osakkeen markkinahintaan silloin kun myönnettävien osakeoikeuksien määrä määritetään ja sen jälkeen

jokaisena tilinpäätöspäivänä. Arvioidut poikkeamat otetaan huomioon mahdollisen palkkion käypää arvoa määritettäessä. Mahdollisen palkkion käyvän arvon muutokset jaksotetaan jäljellä olevan oikeuden syntymisajanjakson aikana. Järjestelyyn liittyvistä henkilöstösivukuiluista kirjataan varaus.

Mahdollisten palkkioiden käypien arvojen muutoksilta suojautumiseksi konserni on solminut osaketermiinisopimuksia, jotka selvitetään rahana. Osaketermiinisopimukset eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä ja siksi niiden käypien arvojen muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti.

1.24 Varaukset

Konserni kirjaa varaukset ympäristön alkuperäiseen tilaan palauttamisesta, hyödykkeen käytöstä poistamisesta, uudelleenjärjestelykuluista ja lakiin perustuvista vaateista silloin, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena olemassa oleva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite kolmatta osapuolta kohtaan ja kun on todennäköistä, että velvoitteen täyttäminen edellyttää voimavarojen siirtymistä pois konsernista ja kun velvoitteen määrä on luotettavasti arvioitavissa.

Varauksen määrä on niiden menojen nykyarvo, joita velvoitteen täyttämisen odotetaan edellyttävän. Arvostamisessa käytetään ennen veroja määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä tarkasteluhetkellä rahan aika-arvosta ja kyseistä velkaa koskevasta erityisriskistä tarkasteluhetkellä. Ajan kulumisesta johtuva varauksen määrän kasvu kirjataan korkokuluksi.

➔ *Tietoja ydinvoimalaitosten käytöstä poistamiseen ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamiseen liittyvistä varauksista, katso kohta 1.25.*

1.24.1 Ympäristövaraukset

Ympäristölakien ja -säännösten tilinpäätöshetkellä vallinneeseen tulkintaan perustuvat, ympäristöön liittyvät varaukset kirjataan silloin, kun on todennäköistä, että on syntynyt olemassa oleva velvoite, jonka määrä on luotettavasti arvioitavissa. Ne ympäristökustannukset, jotka ovat syntyneet aikaisempien toimintojen aiheuttamien olemassa olevien olosuhteiden korjaamisesta ja jotka vaikuttavat tämänhetkisiin tai tuleviin tuottoihin, kirjataan kuluksi sillä tilikaudella kun kyseiset kustannukset syntyvät.

1.24.2 Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvät velvoitteet

Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan joko silloin, kun on olemassa kolmanteen osapuoleen kohdistuva sopimukseen perustuva velvoite tai kun on olemassa oikeudellinen velvoite ja tämän velvoitteen määrä voidaan arvioida luotettavasti. Velvoitteen synnyttävä tapahtuma on esimerkiksi se, kun vuokratulle maa-alueelle rakennetaan laitos, jota koskee purkamis- ja poistamisvelvoite tai kun Fortumia koskeva oikeudellinen velvoite muuttuu. Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan osana kyseisen hyödykkeen hankintamenoa, kun laitos otetaan käyttöön tai kun ympäristön vahingoittuminen tapahtuu. Menot kirjataan poistoina hyödykkeen jäljellä olevan taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

1.24.3 Uudelleenjärjestelyvaraukset

Uudelleenjärjestelystä johtuvia menoja varten kirjataan varaus silloin, kun konserni on laatinut uudelleenjärjestelyä koskevan suunnitelman ja kun niillä, joihin järjestely vaikuttaa, on riittävä peruste odottaa, että uudelleenjärjestely tullaan toteuttamaan. Riittävänä perusteena voidaan pitää joko suunnitelman toimeenpanon aloittamista tai suunnitelman keskeisistä kohdista tiedottamista niille, joihin järjestely vaikuttaa. Uudelleenjärjestelyvaraukseen on sisällytettävä vain uudelleenjärjestelystä johtuvat välittömät menot, jotka uudelleenjärjestely välttämättä aiheuttaa ja jotka eivät liity yhteisön jatkuvaan toimintaan. Uudelleenjärjestelyvaraukset koostuvat pääasiassa työntekijöiden ja vuokrasopimusten irtisanomiskustannuksista.

1.25 Ydinvoimalaitosten käytöstä poistamiseen ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksen liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Fortumin ydinjätehuoltovastuu sekä siihen liittyvä rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta esitetään bruttomääräisenä pitkäaikaisissa korollisissa varauksissa ja varoissa. Fortumin rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastossa on käsitelty IFRIC 5 *Oikeudet osuuksiin rahastoista, jotka on tarkoitettu käytöstä poistamiseen, alkuperäiseen tilaan palauttamiseen ja ympäristön kunnostamiseen* -tulkinnan mukaisesti, jossa todetaan, että rahaston varat arvostetaan joko käypään arvoon tai sitä alempaan kyseisten velkojen arvoon, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa tai yhteistä määräysvaltaa Valtion ydinjätehuoltorahastossa. Varaukset liittyvät laitoksen käytöstäpoistamiseen ja käytetyn polttoaineen loppusijoitukseen.

Varausten käypä arvo on laskettu diskonttaamalla kassavirrat, jotka perustuvat arviointeihin tuleviin kustannuksiin ja jo tehtyihin toimenpiteisiin. Käytöstä poistamiseen liittyvän varauksen alkuperäinen netto nykyarvo (ydinvoimalaitoksen käyttöönottohetkellä) on kirjattu kyseisen investoinnin hankintamenoa osana taseeseen. Muutokset teknisissä suunnitelmissa, jotka vaikuttavat käytöstä poistamisesta aiheutuviin tulevaisuuden kassavirtoihin, diskonttataan tähän hetkeen ja tällä oikaistaan ko. investoinnin hankintamenoa taseessa. Käytöstä poistamiseen liittyvästä investoinnista tehdään poistot ydinvoimalaitoksen oletetun käyttöajan kuluessa.

Käytettyyn ydinpolttoaineeseen liittyvä varaus kattaa tulevat loppusijoituskustannukset kunkin tilikauden loppuun mennessä käytetyn ydinpolttoaineen osalta. Käytetyn polttoaineen loppusijoitukseen liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi laitoksen käyttöaikana polttoaineen käytön perusteella. Suunnitelmiin mahdollisesti tulevien muutosten vaikutus kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan perustuen tähän asti käytetyn polttoaineen määrään kunkin tilikauden loppuun mennessä. Varauksen diskonttaukseen liittyvä korkokulu vastaavalta kaudelta kirjataan tuloslaskelmaan.

Rahan aika-arvo otetaan huomioon kirjaamalla ydinjätehuoltovarauksen diskonttaukseen liittyvä korkokulu. Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahaston osuudelle kertyvä korko esitetään rahoitustuotoissa.

Fortumin Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvä rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta on suurempi kuin rahasto-osuutta vastaava taseessa esitetty omaisuus. Ydinjätehuoltovastuun tulee olla maksuilla tai takauksilla täysin katettu Valtion ydin-

jätehuoltorahastossa Suomen ydinenergialain mukaisesti. Toisin kuin ydinjätehuoltovaraus, lainmukaista ydinjätehuoltovastuuta ei diskontata, ja koska tulevat kassavirrat ulottuvat yli sadalle vuodelle, erot lainmukaisen vastuun ja ydinjätehuoltovaruksen välillä ovat merkittävät.

Vuosittainen maksu Valtion ydinjätehuoltorahastoon perustuu ydinjätehuoltovastuun tai rahastotavoitteen muutokseen, osuuteen Valtion ydinjätehuoltorahaston korkotuo- toista ja tehdyistä toimenpiteistä.

Fortumilla on myös vähemmistöosuuksia ydinvoimaa tuottavissa osakkuusyhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oyj (TVO) Suomessa ja sekä suorat että epäsuorat omistukset Oskarshamn Kraftgrupp AB (OKG) ja Forsmarks Kraftgrupp AB yhtiöissä Ruot- sissa. Konsernin sijoitukset osakkuusyhtiöihin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Osakkuusyhtiöiden tilinpäätösten laadintaperiaatteita ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen suhteen on tarvittaessa muutettu, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmu- kaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden kanssa.

➔ *Lisätietoja ydinvoimaan liittyvistä varoista ja veloista liitetiedossa 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat sivulla 118.*

1.26 Ehdolliset velat

Ehdollinen velka esitetään tilinpäätöksessä silloin, kun kyseessä on mahdollinen vel- voite, joka on syntynyt aikaisempien tapahtumien seurauksena ja jonka olemassaolo varmistuu vasta yhden tai useamman epävarman tapahtuman myötä tulevaisuudessa. Ehdollisena velkana esitetään myös velvoite, jota ei merkitä taseeseen velaksi tai vara- ukseksi, koska voimavarojen poistuminen konsernista ei ole todennäköistä tai koska luotettavaa arviota veloitteen määrästä ei ole tehtävissä.

1.27 Osakekohtainen tulos

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön omistajille kuulu- va voitto liikkeeseen laskettujen kantaosakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla, ja on vähennetty konsernin hankkimat ja omistuksessaan pitämät omat osakkeet.

Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos lasketaan oikaisemalla ulkona olevien kantaosakkeiden painotettua keskiarvoa olettaen, että kaikki laimentavat poten- tiaaliset kantaosakkeet olisi vaihdettu osakkeisiin. Osakkeiden merkintäoikeuksien ja osakeoptioiden osalta on tehty laskelma sen määrittämiseksi, mikä määrä osakkeita olisi voitu hankkia käypään arvoon (määritettynä Fortumin osakkeen vuosittaisen markki- nahinnan keskiarvona) perustuen ulkona olevien osakeoptioihin liittyvien merkintäoi- keuksien rahalliseen arvoon.

Yllä kuvatun mukaisesti laskettu osakkeiden lukumäärä vähennetään siitä osakemää- räst, joka olisi laskettu liikkeeseen olettaen että osakeoptiot olisi käytetty. Optioiden ja merkintäoikeuksien käyttöä koskevan oletuksen perusteella saadut ylimääräiset osakkeet lisätään ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettuun keskiarvoon.

Optioilla ja merkintäoikeuksilla on laimentava vaikutus vain silloin, kun kantaosak- keen keskimääräinen markkinahinta kauden aikana ylittää optioiden tai merkintäoi-

keuksien toteutushinnan. Aikaisemmin esitettyjä osakekohtaisia tuloksia ei ole oikaistu takautuvasti kantaosakkeen hinnan muutosten kuvaamiseksi.

1.28 Osingot

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamaa osingonjakoa ei kirjata velaksi tilinpäätök- seen ennen kuin yhtiön osakkeenomistajat ovat hyväksyneet sen yhtiökokouksessa.

1.29 Johdannaisinstrumentteihin ja suojaustoimenpiteisiin liittyvät laskentaperiaatteet

Konsernin tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvat hyödykkeiden myynti- ja ostolii- ketoimet. Suurin osa näistä liiketoimia koskevista sopimuksista on sellaisia, jotka on solmittu ja jotka pidetään edelleen voimassa hyödykkeiden vastaanottoa ja toimittamista varten konsernin odotettavissa olevien osto-, myynti- ja käyttötarpeiden mukaisesti. Tällaiset sopimukset eivät kuulu IAS 39:n soveltamisalaan. Kaikki muut nettomääräisinä toteutettavat hyödykesopimukset arvostetaan käypään arvoon ja niiden voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan.

Johdannaiset merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon sinä päivänä, jolloin johdannaissopeimus tehdään, ja arvostetaan aina jatkossa tilinpäätöshetken käypään arvoonsa. Arvostuserosta syntyvän voiton tai tappion kirjaamistapa riippuu siitä, onko johdannainen määritetty suojausinstrumentiksi, ja jos on, suojatun kohteen luontees- ta. Konserni määrittää tietyt johdannaiset joko: 1) erittäin todennäköisten ennakoitu- jen liiketoimien suojauksiksi (kassavirran suojaus); 2) taseeseen merkittyjen varojen tai velkojen tai taseeseen merkitsemättömien kiinteäehtoisten sitoumusten käypien arvojen suojauksiksi (käyvän arvon suojaus); tai 3) ulkomaisiin yksikköihin tehtyjen nettosijoitusten suojauksiksi. Konserni dokumentoi liiketoimen syntymisajankohtana suojausinstrumenttien ja suojattujen kohteiden välisen suhteen, sekä riskienhallinnan tavoitteensa ja erilaisiin suojauksiin ryhtymisen strategiansa. Konserni dokumentoi myös sekä suojausta aloitettaessa että sen jälkeen arvionsa siitä, ovatko suojausliiketoimissa käytettävät johdannaiset erittäin tehokkaita kumoamaan suojattavien kohteiden käypien arvojen tai kassavirtojen muutokset. Johdannaiset jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikai- siin niiden erääntymisajankohdan perusteella. Sähköjohdannaisien käyvät arvot jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin varoihin sekä velkoihin vain niiden sähköjohdannaisien osalta, joiden kassavirrat ajoittuvat eri vuosille.

1.29.1 Kassavirran suojaus

Kassavirtojen suojauksiksi määritettyjen ja kassavirran suojauksen ehdot täyttävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutosten tehokas osuus merkitään omaan pääomaan. Tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tu- loslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet käypien arvojen muutokset merkitään tuloslaskelmaan sillä kaudella, jolloin suojattu erä vaikuttaa voittoon tai tappioon (esimerkiksi silloin, kun ennakoitu suojattu myyntitapahtuma toteutuu). Kuitenkin silloin, kun suojattu ennakoitu liiketoimi johtaa rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuulu-

mattoman omaisuuserän tai velan kirjaamiseen (esimerkiksi vaihto-omaisuus), omaan pääomaan kirjatut voitot ja tappiot siirretään omasta pääomasta ja sisällytetään kyseisen omaisuuserän tai velan alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Kun suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä, kyseisellä hetkellä omassa pääomassa oleva kertynyt voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti, kun myös ennakoitu liiketoimi toteutuu ja merkitään tuloslaskelmaan. Kun ennakoitun liiketoimen ei enää odoteta tapahtuvan, omassa pääomassa oleva kertynyt voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

1.29.2 Käyvän arvon suojaukset

Käyvän arvon suojausiksi määritettyjen ja nämä ehdot täyttävien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan tuloslaskelmaan, samoin ne suojatun omaisuuserän tai velan käyvän arvon muutokset, jotka ovat kohdistettavissa suojatulle riskille.

Jos suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä, suojattavan kohteen kirjanpitoarvoon efektiivisen koron menetelmällä tehdyt oikaisut jaksotetaan tulosvaikutteisesti juoksuajalle.

1.29.3 Ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten suojaus

Ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten suojaukset käsitellään kirjanpidossa kassavirran suojausten tavoin. Se osa suojausinstrumentin voitosta tai tappiosta, joka liittyy suojauksen tehokkaaseen osuuteen, merkitään omaan pääomaan, tehostomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ulkomaisesta yksiköstä luovutaan.

1.29.4 Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä

Tietyt johdannaissinstrumentit eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Tällaisten johdannaissinstrumenttien käypien arvojen muutokset kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin.

1.30 Käypien arvojen arviointi

Käypiin arvoihin arvostetut rahoitusvarat ja -velat esitetään käyvän arvon määrittämiseen perustuvien hierarkiatasojen mukaisesti käyttäen Tasoja 1, 2 ja 3, jotka kuvaavat käytettyjen syöttötietojen merkittävyyttä käypien arvojen määrittämisessä.

➔ *Rahoitusinstrumentit, jotka ovat arvostettu käypään arvoon taseessa, on esitetty käyvän arvon hierarkiatasojen mukaisesti liitetiedossa 20 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat käypään arvoon sivulla 105.*

1.30.1 Tason 1 mukainen käypien arvojen määrittämishierarkia

Toimivilla markkinoilla noteerattujen rahoitusinstrumenttien (kuten noteeratut sähköoptiot, hiili- ja öljytermiinit) käyvät arvot ovat tilinpäätöspäivänä noteerattuja markkinahintoja.

1.30.2 Tason 2 mukainen käypien arvojen määrittämishierarkia

Toimivilla markkinoilla noteerattujen rahoitusinstrumenttien, mukaan lukien noteeratut sähköjohdannaiset (kuten noteeratut johdannaiset, kaupankäyntiarvopaperit sekä myytävissä olevat rahoitusvarat), käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivänä noteerattuihin markkinahintoihin. Olemassa olevia arvostusmenetelmiä, kuten arvioituja diskontattuja kassavirtoja, käytetään määrittäessä korko- ja valuuttainstrumenttien käypiä arvoja. Koronvaihtosopimusten käypä arvo lasketaan arvioitujen vastaisten kassavirtojen nykyarvona. Valuuttatermiinisopimusten käypä arvo määritetään käyttämällä tilinpäätöspäivän termiinikurssia. Optioiden käyvät arvot määritetään optioiden arvostusmallien avulla. Rahoitusvelkojen käypä arvo arvioidaan diskonttaamalla vastaiset sopimusperusteiset kassavirrat vastaavalla markkinakorkokannalla, jolla konserni saisi samantyyppisen velkainstrumentin. Käypään arvoon arvostamisessa ei ole otettu huomioon luottomarginaalia, koska käytettyjen johdannaissopimusten noteerattujen markkinahintojen katsotaan parhaiten vastaavan instrumenttien käypää arvoa.

Konsernin laskelmat perustuvat kunakin tilinpäätöspäivänä vallinneeseen markkinatilanteeseen. Fortumissa käytetyt rahoitusinstrumentit ovat standardoituja tuotteita, jotka joko selvitetään pörssien kautta tai joilla on vakiintuneet toimivat markkinat. Hyödykejohdannaiset selvitetään normaalisti pörssien, kuten NASDAQ OMX Commodities European, kautta ja rahoitusjohdannaiset tehdään hyvämaineisten rahoituslaitosten kanssa.

1.30.3 Tason 3 mukainen käypien arvojen määrittämishierarkia

Yli kuuden vuoden kuluttua erääntyvien sähköjohdannaisten, jotka eivät ole standardoituja NASDAQ OMX Commodities Europe tuotteita, käyvän arvon määrittäminen perustuu hintoihin, jotka on koottu luotettavilta markkinaosapuolilta.

1.30.4 Muiden instrumenttien arvostaminen

Myyntisaamisten ja ostovelkojen arvioiduilla alaskirjauksilla vähennettyjen nimellisarvojen oletetaan suunnilleen vastaavan niiden käypiä arvoja.

2 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat

Konsernitilinpäätöksen laatiminen IFRS-tilinpäätöskäytännön mukaisesti edellyttää, että yhtiön johto tekee tiettyjä arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoitavien varojen ja velkojen määriin, ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen konsernitilinpäätöksen laatimishetkellä sekä tuottojen ja kulujen määriin raportoitavalla kaudella. Ennusteita ja harkintoja arvioidaan jatkuvasti ja ne perustuvat historiallisiin kokemuksiin ja muihin tekijöihin sisältäen odotukset tulevaisuuden tapahtumista, joiden uskotaan olevan perusteltuja. Toteutuneet tulokset ja ajoitus voivat kuitenkin olla erilaisia verrattuna näihin ennusteisiin. Yhtiön kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat on kuvattu alla.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

2.1 Tytäryrityksen hankintojen kautta saadut aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Yrityshankinnassa saatu aineeton ja aineellinen omaisuus arvostetaan käypään arvoon ja sen taloudellinen vaikutusaika määritetään. Yhtiön johto uskoo, että arvioidut käyvät arvot ja taloudellinen vaikutusaika sekä taustalla olevat oletukset ovat asianmukaisia, vaikka eriävät arviot ja vaikutusajat voisivat vaikuttaa merkittävästi raportoituihin lukuihin.

2.2 Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentuminen

Konsernin merkittäviä käyttöomaisuushyödykkeiden ja liikearvon kirjanpitoarvoja testataan arvonalentumisen varalta liitetiedossa 1 Laadintaperiaatteet kuvattujen tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät perustuvat käyttöarvolaskelmiin. Nämä laskelmat perustuvat kasvavirtaennusteisiin, joiden laatiminen edellyttää johdolta arvioita tulevaisuuden rahavirroista. Arvioiden luonne vaihtelee riippuen siitä mihin liiketoimintaan testattavat käyttöomaisuushyödykkeet kuuluvat. Sähkön- ja lämmöntuotannon osalta tärkeimpiä arvioita ovat arviot tulevista liiketoiminnan kassavirroista sekä korkokannasta jolla nämä kassavirrat diskontataan nykyhetkeen. Sähkönsiirtoliiketoiminta on säänneltyä ja kansallisten viranomaisten valvomaa. Kassavirtaennusteet sisältävät arvioita liittyen säätelyviitekehityksen tulevasta kehittämisestä.

➤ *Liikearvon arvonalentumistestauksessa käytetyt keskeiset oletukset on esitetty liitetiedossa 21 Aineettomat hyödykkeet sivulla 106.*

Vuoden 2010 lopulla tehdyt arvonalentumistestaukset eivät antaneet aihetta arvonalentumistappioiden kirjaamiseen.

➤ *Vuoden 2010 aikana yksittäisiin eriin kirjatut arvonalentumistappiot on esitetty liitetiedoissa 5 Segmenttitiedot sivulla 90, 21 Aineettomat hyödykkeet ja 22 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet sivulla 106.*

Konserni on tehnyt herkkyyksanalyysin arvonalentumistestausten pohjalla olevien keskeisten oletusten muutosten vaikutuksista testauksen tuloksiin. Analysoitaessa on otettu huomioon myös yhden oletuksen muutoksen mahdollinen vaikutus muihin muuttujiin. Liikevoittoennusteiden ja diskonttokoron muutoksilla on huomattava vaikutus testaustuloksiin. Jos arvioitu liikevoitto ennen poistoja 31.12.2010 olisi ollut 10 % pienempi kuin johdon arvio tai kassavirtojen laskennassa käytetty diskonttokorko ennen veroja olisi ollut 10 % korkeampi, konserniyhtiöillä ei olisi ollut tarvetta kirjata arvonalentumista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä tai liikearvosta.

2.3 Laskennalliset verot ja tuloverot

Fortumilla on laskennallisia verosaamisia ja -velkoja, joiden arvioidaan realisoituvan tuloslaskelmaan kirjattavaksi tiettyinä ajanjaksoina tulevaisuudessa. Laskennallisten

verosaamisten ja -velkojen laskennassa Fortumin pitää tehdä tiettyjä oletuksia ja arvioita liittyen tulevaisuuden veroseuraamuksiin, jotka johtuvat varojen ja velkojen tilinpäätökseen kirjattujen kirjanpitoarvojen sekä niiden verotuksellisten arvojen eroista.

Tulevaisuuden veroseuraamuksiin liittyviä oletuksia ovat, että tulevaisuudessa tytäryhtiöiden liiketoiminnalliset tulokset ovat johdonmukaisia historiallisiin tasoihin verrattuna, vähennyskelpoisten vahvistettujen verotappioiden hyödyntämisaika pysyy muuttumattomana, ja että voimassaolevat verolait ja verokannat pysyvät muuttumattomina lähitulevaisuudessa. Fortum pitää laskennallisten verosaamisten- ja velkojen laskennassa käyttämiään oletuksia varovaisina.

Konsernissa kirjataan verovelkoja ennakoitavissa olevien verotarkastuksessa ilmenneiden kysymysten varalta perustuen odotettavissa oleviin ennusteisiin lisäveroista. Jos lopulliset verot poikkeavat alun perin kirjatusta veroista, tällaiset erot vaikuttavat tilikauden veroihin ja verovarausten määriin kaudella, jolloin ratkaisu on tehty.

Mikäli lopulliset ratkaisut (verotarkastuksiin liittyen) poikkeaisivat 10 %:lla johdon tekemistä arvioista, verovelat kasvaisivat 5 miljoonalla eurolla.

2.4 Ydinvoiman tuottamiseen liittyvät velat

Fortumin ydinvoimalan tulevaan käytöstä poistoon ja käytetyn ydinjätteen loppusijoitukseen liittyvä varaus perustuu pitkäaikaisiin kassavirtaennusteisiin arvioiduista syntyvistä kustannuksista. Pääasialliset oletukset liittyvät teknisiin suunnitelmiin, ajoitukseen, kustannusennusteisiin ja diskonttokorkoon. Valtion viranomaiset hyväksyvät tekniset suunnitelmat, oletukset ajoituksesta ja kustannusennusteet.

Muutokset oletetussa diskonttokorossa vaikuttavat varauksen määrään. Jos diskonttokorkoa pienennetään, varaus kasvaa. Fortumin maksut Valtion ydinjätehuoltorahastolle ovat perustuneet diskonttaamattomaan velkaan, mikä johtaa siihen, että varauksen kasvun vaikutus kompensoituisi taseeseen kirjattavalla vastaavalla Fortumin osuuden kasvulla Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista. Tämä pätee niin kauan kuin maksut Valtion ydinjätehuoltorahastoon perustuvat diskonttaamattomaan velkaan, ja kun IFRS:n mukaan varojen kirjanpitoarvo ei voi ylittää varauksen arvoa, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa Valtion ydinjätehuoltorahastossa.

➤ *Katso liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat sivulta 118.*

2.5 Eläkeveloitteet

Eläkevelvoitteiden nykyarvo riippuu lukuisista tekijöistä, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin oletuksiin. Mikä tahansa muutos näissä oletuksissa vaikuttaa eläkevelvoitteiden tasearvoon.

➤ *Käytetyt oletukset sekä herkkyyksanalyysi merkittävien oletusten muutosten vaikutuksista on esitetty liitetiedossa 36 Eläkeveloitteet sivulla 120.*

3 Rahoitusriskien hallinta

Riskienhallinnan tavoitteet ja periaatteet sisältäen hallinnoinnin, organisaation ja prosessit sekä strategisten, operatiivisten ja rahoitus- ja markkinariskien kuvaukset sisältyvät hallituksen toimintakertomukseen.

➔ Katso Riskienhallinta sivulta 51.

3.1 Rahoitus- ja markkinariskit

Fortumin määritelmän mukaan rahoitus- ja markkinariskit johtuvat markkinahintojen ja volyymien vaihtelusta sekä maksuvalmiudesta ja vastapuolien kyvystä vastata sitoumuksistaan. Fortumissa käytetään rahoitus- ja markkinariskien kvantifointiin useita eri menetelmiä, kuten Value-at-Risk- ja Profit-at-Risk-analyseja. Erityisesti sähkön, säätilan, hiilidioksidin ja tärkeimpien polttoainoiden hinta- ja volyymimuutosten vaikutuksia analysoidaan huomioiden niiden keskinäiset riippuvuudet. Lisäksi tehdään stressitestejä, joilla arvioidaan suurten hinnannuutosten vaikutusta Fortumin tulokseen.

Liiketoimintayksiköt voivat ottaa tiettyssä määrin rahoitus- ja markkinariskejä tavoitteenaan saavuttaa lisähyötyjä optimoimalla suojausta tai harjoittamalla trading-toimintaa. Riskinottoa rajoittavat riskinottovaltuudet. Riskinottovaltuudet sisältävät hallituksen hyväksymän konsernin minimi käyttökattteen (EBITDA) ja volyymi-, Value-at-Risk-, Stop-Loss- ja vastapuolilimiitit toimitusjohtajan määrittämällä valtuutustasoilla.

3.2 Sähkön hintariskit

Trading ja Industrial Intelligence -yksikkö, yhteistyössä liiketoimintayksikköjen kanssa kehittävät ja toteuttavat sähkön hinnan suojausstrategioita Fortumin toimitusjohtajan hyväksymien valtuuksien puitteissa. Pohjoismaisilla markkinoilla näitä suojausstrategioita toteutetaan tekemällä sähköjohdannaissopimuksia. Venäjän markkinoiden liberalisointi on edennyt suunnitellusti. Suojausstrategioita kehitetään Venäjällä sitä mukaan kun markkinat vapautuvat. Suojausstrategioiden toteuttamista ja niihin liittyviä riskejä seurataan jatkuvasti riskienhallintojohtajan hyväksymien mallien ja toimitusjohtajan hyväksymien valtuutuksien mukaisesti.

Fortumin herkkyys sähkön markkinahinnalle määräytyy tietyn ajanjakson suojaustasteen mukaan. Suojaustaso 31.12.2010 oli noin 70 % vuodelle 2011 ja noin 40 % vuodelle 2012. Jos tuotantomäärät, suojaustaso tai kustannusrakenne ei muutu, vaikuttaisi markkinahinnan yhden euron suuruinen muutos megawattitunnilta Fortumin vuoden 2011 tulokseen ennen veroja noin 15 miljoonaa euroa ja vuonna 2012 noin 30 miljoonaa euroa. Tässä herkkyysanalyysissä on käytetty 50 TWh:n volyymia, joka sisältää Power ja Heat-divisioonien sähköntuotannon myynnin Suomen ja Ruotsin spot-markkinoille ilman vähemmistöosakkaiden osuutta sähköstä ja muita läpikulkueria. Tämä volyymi on voimakkaasti riippuvainen hintatasosta, vesitilanteesta, vuosihuoltojaksosten pituudesta ja voimalaitosten käytettävyydestä. Herkkyys on laskettu ainoastaan markkinahinnan

muutokselle, koska vesitilanne, lämpötila, hiilidioksidipäästöoikeuksien hinnat, polttoainoiden hinnat sekä tuonti-/vientitilanne vaikuttavat kaikki sähkön hintaan lyhyellä tähtämällä ja näiden tekijöiden vaikutuksia ei voida esittää erillisinä herkkyysanalyysinä. Venäjällä markkinariskilaskelmat seuraavat kulloinkin voimassa olevia markkinamekanismeja ja -sääntöjä.

3.2.1 IFRS 7:n mukainen herkkyysanalyysi

Herkkyysanalyysi osoittaa sähköjohdannaista aiheutuvan herkkyuden kuten IFRS 7-standardissa on määritelty. Näitä rahoitusjohdannaista käytetään suojaus- ja trading-toimintaan Fortumin eri liiketoimintayksiköissä. Herkkydet on laskettu 31.12.2010 (31.12.2009) positioille. Positioita hallinnoidaan aktiivisesti päivittäisessä liiketoiminnassa ja siksi herkkydet vaihtelevat hetkestä toiseen. Herkkyysanalyysi sisältää ainoastaan johdannaista syntyvän markkinariskin eli suojattavan fyysisen sähkön myynnin ja oston hintariskiä ei ole analyysissä mukana. Herkkyys on laskettu sillä oletuksella, että sähkötermiinien noteeraus NASDAQ OMX Commodities Europessa ja EEX:ssä muuttuisi yhden euron megawattitunnilta ajanjaksolla, jolla Fortumilla on johdannaista.

IFRS 7:n mukainen herkkyysanalyysi

+/- 1 EUR/MWh muutos sähkötermiinien noteerauksissa, milj. euroa	Vaikutus	2010	2009
Vaikutus tulokseen ennen veroja	-/+	11	1
Vaikutus omaan pääomaan	-/+	43	53

3.2.2 Sähköjohdannaiset

Seuraavissa taulukoissa on esitetty konsernin sähköjohdannaiset, joita käytetään pääasiassa sähkön hintariskin suojaamiseen. Käyvät arvot edustavat taseeseen kirjattuja arvoja.

➔ Katso myös liitetieto 1 Laadintaperiaatteet, käypien arvojen arviointi sivulta 79 sekä liitetieto 7 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa sivulta 95, missä kerrotaan suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien sähköjohdannaisten vaikutukset tuloslaskelmaan.

Sähköjohdannaiset käytön mukaan 2010

Brutto	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Myydyt termiinisopimukset	76	48	0	124	44	2 113	-2 069
Ostetut termiinisopimukset	48	23	0	71	1 253	29	1 224
Ostetut optiot	0	0	0	0	0	0	0
Asetetut optiot	1	1	0	2	1	10	-9
Yhteensä	125	72	0	197	1 298	2 152	-854
Netotukset sähköpörssiä vastaan ¹⁾					-1 204	-1 204	0
Yhteensä					94	948	-854

1) Kun sähköpörssien kanssa tehdyillä standardijohdannaissopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

Sähköjohdannaiset kirjanpitokäsittelytavan mukaan 2010

Brutto	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa	69	44	0	113	628	1 249	-621
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	56	28	0	84	670	903	-233
Yhteensä	125	72	0	197	1 298	2 152	-854
Netotukset sähköpörssiä vastaan ²⁾							
Johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa					-626	-626	0
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾					-578	-578	0
Yhteensä					-1 204	-1 204	0
Yhteensä					94	948	-854
Pitkäaikaisia					33	176	-143
Lyhytaikaisia					61	772	-711

Sähköjohdannaiset käytön mukaan 2009

Brutto	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Myydyt termiinisopimukset	97	59	1	157	559	550	9
Ostetut termiinisopimukset	71	31	0	102	347	426	-79
Ostetut optiot	-	1	-	1	1	2	-1
Asetetut optiot	2	1	-	3	2	1	1
Yhteensä	170	92	1	263	909	979	-70
Netotukset sähköpörssiä vastaan ²⁾					-779	-779	0
Yhteensä					130	200	-70

Sähköjohdannaiset kirjanpitokäsittelytavan mukaan 2009

Brutto	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa	98	60	0	158	582	628	-46
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	72	32	1	105	327	351	-24
Yhteensä	170	92	1	263	909	979	-70
Netotukset sähköpörssiä vastaan ²⁾							
Johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa					-523	-523	0
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾					-256	-256	0
Yhteensä					-779	-779	0
Yhteensä					130	200	-70
Pitkäaikaisia					54	101	-47
Lyhytaikaisia					76	99	-23

1) Ne johdannaispöörssit, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, koostuvat trading-johdannaisista ja kassavirran suojauksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä.

2) Kun sähköpörssien kanssa tehdyillä standardijohdannaispöörssillä on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

Sähköjohdannaisten eräntyminen

Alla esitetyt määrät ovat sähköjohdannaisten diskonttaamattomia kassavirtoja.

milj. euroa	2010				2009			
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Sähköjohdannaiset, velat	-1 800	-352	0	-2 152	-677	-300	-2	-979
Sähköjohdannaiset, saamiset	1 094	204	0	1 298	652	255	2	909

3.3 Volyymiriskit

Sähkön- ja lämmöntuotannon, myynnin ja sähkönjakelun volyymit vaihtelevat huomattavasti liiketoiminnan luonteesta johtuen. Vaihtelu johtuu esimerkiksi muutoksista vesitilanteesta, taloudellisesta tilanteesta ja lämpötilassa. Epävarmuus ydinvoiman tuotannossa on myös noussut viime vuosina johtuen pidennetyistä huoltokatkoista ja myöhästyneistä modernisointihankkeista, etenkin Ruotsin osa-omistetuissa voimalaitoksissa.

Volyymimuutoksia seurataan tiiviisti, jotta suojauksia voidaan sopeuttaa. Volyymiriskejä pienentää osittain myös sähkön ja lämmön tuotantoportfolion joustavuus.

3.4 Polttoaineen hintariskit

Fortum käyttää rahoitusjohdannaisia, kuten öljy- ja hiilijohdannaisia, pienentämään polttoaineen hintariskiä. Tämän lisäksi Fortumilla on trading-salkku. 31.12.2010 Fortumilla oli öljyjohdannaisten myyntisopimuksia 11 473 tuhatta barrelia (2009: 1 555) ja öljyn ostosopimuksia 11 541 tuhatta barrelia (2009: 1 450). Vastaavat käyvät nettoarvot olivat -93 miljoonaa euroa (2009: -4) ja 76 miljoonaa euroa (2009: 4). Hiilijohdannaisten myyntisopimuksia oli 6 865 kt (2009: 1 259) ja ostosopimuksia 7 985 kt (2009: 1 762) ja vastaavat käyvät nettoarvot -117 miljoonaa euroa (2009: -3) ja 137 miljoonaa euroa (2009: -1).

3.5 Hiilidioksidin päästöoikeuksiin liittyvät hintariskit

Fortum hallinnoi hiilidioksidin (CO₂) päästöoikeuksien hintariskiä käyttämällä hiilidioksiditermiinejä sekä varmistamalla, että tuotannonsuunnittelussa otetaan huomioon kaikki päästöoikeuksista aiheutuvat kustannukset. Nämä omaan käyttöön tarkoitetut päästöoikeudet arvostetaan hankintamenoon.

Omaan tuotantoon liittyvien päästöoikeuksien lisäksi Fortumilla on hiilidioksidin päästöoikeustradingiä. Nämä päästöoikeudet on käsitelty tilinpäätöksessä johdannaisina. 31.12.2010 myytyjen ja ostettujen hiilidioksidipäästöoikeuksien tradingvolyymit olivat 5 225 ktCO₂ (2009: 366) ja 8 882 ktCO₂ (2009: 686). Vastaavat käyvät nettoarvot olivat 7 miljoonaa euroa (2009: 1) ja -7 miljoonaa euroa (2009: -2).

Helmikuun 20. päivänä 2008 Fortum, The Russian Territorial Generation Company No.1 (TGC-1) ja ECF Project Ltd. allekirjoittivat sopimuksen, jonka seurauksena Fortum ostaa noin 4 miljoonaa tonnia päästöoikeusyksiköitä (ERU) TGC-1:ltä. Nämä päästöoikeudet syntyvät yhteistyöhankkeista TGC-1:n tuotantolaitoksilla Kioto-periodin (2008–2012) aikana, osana eurooppalaista päästökauppajärjestelmää. Sopimus käsitellään omana käytönä ja on kirjattu hankintamenoon.

3.6 Trading-toiminnan riskit

Fortum käy kauppaa sähkötermineillä, -futuureilla ja -optioilla pääasiassa NASDAQ OMX Commodities Europessa ja EEX -pörseissä, hiilidioksidin päästöoikeuksilla Euroopan markkinoilla ja hiili- ja öljyjohdannaisilla ICE ja OTC -markkinoilla.

Trading-toiminnan riskejä valvotaan ja niistä raportoidaan päivittäin, ja niihin liittyvät kontrollit ovat tiukat. Fortumin toimitusjohtaja asettaa tradingin kokonaisvaluudet, jotka jaetaan yksittäisille salkuille. Stop-loss -limiitit rajoittavat tappioiden kumulatiivisen enimmäismäärän vuoden aikana ja lisäksi niin sanotut red-flag -tasot varoittavat tappioiden kertymisestä hyvissä ajoin sovituin väliajoin, jotta johto voi tehdä tarvittavia päätöksiä ennen Stop-Loss -tason saavuttamista. Value-at-Risk -valuudet asetetaan rajoittamaan otettavan riskin maksimimäärää kullakin hetkellä.

3.7 Rahoitus ja likviditeetin hallinta

Fortumin liiketoiminta on pääomavaltaista, ja konsernilla on säännöllisesti tarvetta hankkia rahoitusta. Fortumilla on hajautettu luottosalkku, joka koostuu pääasiassa pitkäaikaisesta euromääräisestä rahoituksesta. Pitkäaikainen rahoitus koostuu pääasiallisesti joukkovelkakirjalainoista, joita on on laskettu liikkeelle Fortumin EMTN-ohjelman (Euro Medium Term Note programme) puitteissa sekä erilaisista kahdenkeskisistä ja syndikoiduista rahoitusjärjestelyistä usean eri rahoituslaitoksen kanssa. Kausiluontoiset vaihtelut käyttöpääomassa on pääasiassa rahoitettu käyttämällä konsernin Ruotsin kruunumääräistä (SEK) ja euromääräistä (EUR) yritystodistusohjelmaa.

Rahoitusta on pääasiassa nostettu emoyhtiötasolla ja jaettu erilaisten sisäisten rahoitusjärjestelyjen kautta. Ulkoisesta velasta 31.12.2010 oli 91 % (2009: 92) emoyhtiö Fortum Oyj:n nostamaa.

Fortumin korollinen velka 31.12.2010 oli yhteensä 7 382 miljoonaa euroa (2009: 6 859) ja korollinen nettovelka oli 6 826 miljoonaa euroa (2009: 5 969).

Fortum hallitsee likviditeetti- ja jälleenrahoitusriskejä kassavaroilla ja keskeisten yhteistyöpankkien kanssa tehtyjen valmiusluottosopimusten avulla. Konsernilla on aina oltava käytettävissään käteisvaroja tai niihin verrattavissa olevia jälkimarkkinakelpoisia arvopapereita sekä käyttämättömiä valmiusluottoja (tililuotot mukaan lukien) riittävästi kattamaan kaikki 12 seuraavan kuukauden aikana erääntyvät lainat. Kuitenkin likvidien varojen ja käyttämättömien valmiusluottolimiittien tulee aina olla vähintään 500 miljoonaa euroa.

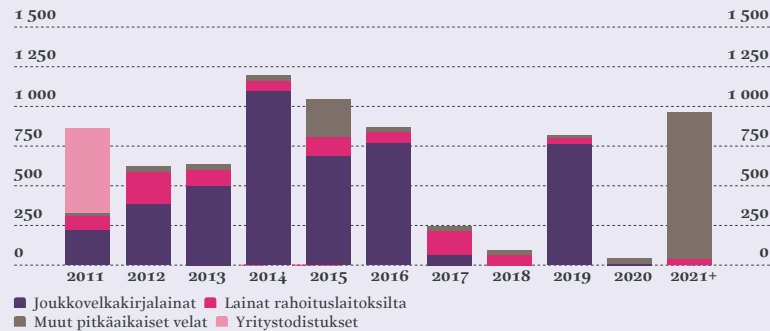
Vuoden 2010 lopussa 12 seuraavan kuukauden aikana erääntyviä lainoja oli yhteensä 862 miljoonaa euroa (2009: 857), likvidit varat olivat 556 miljoonaa euroa (2009: 890) mukaan lukien OAO Fortumin pankkitalletukset 336 miljoonaa euroa (2009: 626). Luottolimiittien yhteismäärä oli 2 918 miljoonaa euroa (2009: 2 911), joista 2 918 miljoonaa euroa (2009: 2 911) oli käyttämättömiä valmiusluottoja.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

Korollisten lainojen erääntyminen

milj. euroa	2010
2011	862
2012	624
2013	636
2014	1 191
2015	1 042
2016 ja myöhemmin	3 027
Yhteensä	7 382

LAINOJEN VUOSITTAINEN ERÄÄNTYMINEN, milj. euroa

Likvidit varat sekä tärkeimmät luottolimiitit ja luotto-ohjelmat 2010

milj. euroa	Kokonais- määrä	Nostettu määrä	Jäljellä
Likvidit varat			
Rahat ja pankkisaamiset			285
Pankkitalletukset yli kolme kuukautta			271
Yhteensä			556
joista Venäjällä (OAO Fortum)			
Luottolimiitit			
1 200 miljoonan euron syndikoitu luottolimiitti	1 200	-	1 200
1 500 miljoonan euron syndikoitu luottolimiitti	1 500	-	1 500
Luotolliset tilit	218	0	218
Yhteensä	2 918	0	2 918
Luottolimiitit (ei sitoumuksia)			
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 500 milj. euroa	500	148	352
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 5 000 milj. SEK	558	386	172
Fortum Oyj, EMTN-ohjelma 6 000 milj. euroa	6 000	4 504	1 496
Yhteensä	7 058	5 038	2 020

Likvidit varat olivat 556 miljoonaa euroa (2009: 890), sisältäen OAO Fortumin pankkitalletuksia 336 miljoonaa euroa (2009: 626), jotka on korvamerkitty käytettäväksi Venäjän investointiohjelmaan, joka nostaa tuotantokapasiteettia. Vuoden 2010 lopussa näistä talletuksista 336 miljoonaa euroa (2009: 587) oli euromääräisiä ja 0 miljoonaa euroa (2009: 39) oli Venäjän ruplamääräisiä talletuksia.

Likvidit varat sekä tärkeimmät luottolimiitit ja luotto-ohjelmat 2009

milj. euroa	Kokonais- määrä	Nostettu määrä	Jäljellä
Likvidit varat			
Rahat ja pankkisaamiset			493
Pankkitalletukset yli kolme kuukautta			397
Yhteensä			890
joista Venäjällä (OAO Fortum)			
Luottolimiitit			
1 200 miljoonan euron syndikoitu luottolimiitti	1 200	-	1 200
1 500 miljoonan euron syndikoitu luottolimiitti	1 500	-	1 500
Luotolliset tilit	211	-	211
Yhteensä	2 911	-	2 911
Luottolimiitit (ei sitoumuksia)			
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 500 milj. euroa	500	78	422
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 5 000 milj. SEK	488	172	316
Fortum Oyj, EMTN-ohjelma 5 000 milj. euroa	5 000	4 166	834
Yhteensä	5 988	4 416	1 572

Korollisten velkojen ja johdannaissopimusten erääntyminen

Alla esitetyt määrät ovat korollisten velkojen sekä korko- ja valuuttajohdannaisten diskonttaamattomia kassavirtoja ja näistä kahdesta ryhmästä odotettuja kassavirtoja (tulevat koronmaksut ja lyhennykset).

milj. euroa	2010				2009			
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Korolliset velat	1 117	4 418	3 419	8 954	1 106	3 697	3 752	8 555
Korko- ja valuuttajohdannaisiin liittyvät velat	8 235	734	202	9 171	6 347	1 795	265	8 407
Korko- ja valuuttajohdannaisiin liittyvät saamiset	-7 904	-771	-217	-8 892	-6 310	-1 832	-256	-8 398
Netto	1 448	4 381	3 404	9 233	1 143	3 660	3 761	8 564

Korolliset velat sisältävät lainat Valtion ydinjätehuoltorahastolta ja Teollisuuden Voima Oyj:ltä 835 miljoonaa euroa (2009: 774). Nämä lainat uusitaan vuosittain ja korkotuotot näistä lainoista on laskettu kymmenelle vuodelle tässä taulukossa.

✚ *Lisätietoja lainoista Valtion ydinjätehuoltorahastolta sekä Teollisuuden Voima Oyj:ltä, katso liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat sivulta 118.*

3.8 Korkoriski ja valuuttariski

3.8.1 Korkoriskit

Treasuryn riskipolitiikassa määrätään, että velkasalkun keskimääräisen duraation on oltava aina 12–36 kuukautta ja että korkojen muutokset eivät saa vaikuttaa konsernin nettokorkomenoihin seuraavan liukuvan 12 kuukauden jaksolla enemmän kuin 50 miljoonaa euroa. Koronhallintastrategioita arvioidaan ja kehitetään näiden valtuuksien puitteissa, jotta löydetään optimaalinen suhde riskien ja rahoituskustannusten välillä.

Vuoden 2010 lopussa Fortumin velkasalkun (johdannaiset mukaan lukien) keskimääräinen duraatio oli 2,1 vuotta (2009: 1,8). Noin 49 % (2009: 62) velkasalkusta oli vaihtuvakorkoisia tai seuraavien 12 kuukauden aikana jälleenrahoitettavia kiinteäkorkoisia lainoja. 31.12.2010 korkotason yhden prosenttiyksikön suuruisen muutoksen vaikutus velkasalkun nykyarvoon oli 150 miljoonaa euroa (2009: 120). Virtariski, joka lasketaan ennusteen perusversion nettokorkokulujen ja ääritapaussennusteen erotuksena Fortumin velkasalkulle seuraavan 12 kuukauden aikana, oli 28 miljoonaa euroa (2009: 23).

Lainojen ja johdannaisten keskikorko 31.12.2010 oli 3,5 % (2009: 3,4). Lainojen ja johdannaisten kumulatiivinen keskikorko vuonna 2010 oli 3,4 % (2009: 3,7).

3.8.2 Valuuttariskit

Fortumin politiikkana on suojata huomattavat transaktioriskit, jotta välttyttäisiin tuloslaskelman kurssieroilta. Suojaus tapahtuu pääasiassa termiinisopimuksilla. Translaatiopositio syntyy, kun konserniyhtiöiden, joiden kotivaluutta on muu kuin euro, tulokset ja taseet yhdistellään konserniin euroina (Fortumissa tämä tarkoittaa pääasiassa yhtiöitä Ruotsissa, Venäjällä, Norjassa ja Puolassa). Yleisesti ottaen tätä positiota ei

suojata, koska pääosaa näistä omistuksista pidetään Fortum-konsernin pitkäaikaisina strategisina sijoituksina. Vain osa Ruotsin kruunusta on suojattu.

Valuuttariskin määrittelyssä käytetään Value-at-Risk-laskelmaa (VaR) yhden päivän jaksolle 95 %:n luotettavuustasolla transaktiopositioille ja viiden päivän jaksolle 95 %:n luotettavuustasolla translaatiopositioille. Transaktioriskin Value-at-Risk-raja on 5 miljoonaa euroa. 31.12.2010 avoimet transaktiopositio ja translaatiopositio olivat 2 miljoonaa euroa (2009: 42) ja 3 975 miljoonaa euroa (2009: 3 880). Transaktiopositio VaR oli 0 (2009: 0) ja translaatiopositioille laskettu VaR, johon ei ole otettu mukaan Hafslundin omistamien Renewable Energy Corporation (REC)-yhtiön osakkeiden käyvän arvon muutosta, oli 57 miljoonaa euroa (2009: 53).

✚ *Lisätietoja Hafslundin osakeomistuksen käsittelystä liitetiedossa 23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin sivulla 108.*

Konsernirahoituksen transaktiopositio

milj. euroa	2010			2009		
	Netto	Suojaus	Avoin positio	Netto	Suojaus	Avoin positio
SEK	5 964	-5 964	0	6 051	-6 051	0
USD	-197	197	0	-163	163	0
NOK	230	-230	0	227	-226	1
RUB	70	-70	0	-	-	-
Muut	123	-121	2	154	-197	-43
Yhteensä	6 190	-6 188	2	6 269	-6 311	-42

Lisäksi OAO Fortum suojaa euromääräisiä investointejaan 336 miljoonan euron (2009: 587) eurotalletuksilla, joihin sovelletaan kassavirtasuojauslaskentaa Fortum-konsernissa.

Transaktiopositio koostuu jo sovitusta tai ennustetuista valuuttamääräisistä eristä ja kassavirroista. Transaktiopositio jaetaan tase- ja kassavirtapositioihin. Tasepositiosta ovat valuuttamääräiset saamiset ja velat kuten talletukset ja lainat sekä myyntisaamiset ja ostovelat muussa kuin yhtiön kotivaluutassa. Kassavirtapositiossa on tulevia ennustettuja tai sovitteja valuuttamääräisiä kassavirtoja, jotka syntyvät liiketoimintojen myynneistä, ostoista tai investoinneista. Transaktiopositio nettoero kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin, kun ne liittyvät rahoituseriin ja kun ne liittyvät myyntisaamiin ja ostovelkoihin ne kirjataan liikevoittoon sisältyviin eriin. Kassavirran suojauslaskennan vaatimukset täyttävät kaupat kirjataan omaan pääomaan.

Fortumin politiikan mukaan tasepositiot suojataan, jotta vältetään tuloslaskelman kurssierot. Ulkoinen rahoitus on pääasiallisesti euromääräistä, joten konsernin tasepositio liittyy lähinnä ruotsalaisten tytäryhtiöiden rahoittamiseen. Tasepositio suojauksiin Fortum ei sovelleta suojauslaskentaa, koska tulovaikutukset netottuvat tuloslaskelmassa.

Sovitut kassavirtaerät suojataan, jotta vältetään tulevien kassavirtojen vaihteluita. Suojaukseen käytetään yleensä valuuttajohdannaista, jotka kohdistetaan alla olevan kassavirran eräpäivän mukaan. Fortumilla on sekä kassavirtasuojauksia, joihin sovelletaan suojauslaskentaa, että suojauksia, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa IFRS:n mukaisesti. Kassavirran suojaukset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa suojavat etupäässä

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

sähköjohdannaisia. Suojaukset, jotka eivät ole erääntyneet, aiheuttavat tuloslaskelman volatiliiteettia.

Konsernirahoituksen translaatiopositio

milj. euroa	2010			2009		
	Investointi	Suojaus	Avoin	Investointi	Suojaus	Avoin
RUB	2 774	-	2 774	2 614	-	2 614
SEK	543	-112	431	690	-85	605
NOK	429	-	429	443	-	443
PLN	121	-	121	118	-	118
Muut	220	0	220	174	-74	100
Yhteensä	4 087	-112	3 975	4 039	-159	3 880

Translaatiopositio sisältää nettoinvestoinnit ulkomaisiin tytäri- ja osakkuusyhtiöihin. Norjan kruunumäärään sisältyy Hafslundin omistamien Renewable Energy Corporation (REC) -yhtiön osakkeiden käyvän arvon muutos 13 miljoonaa euroa (2009: 89). Konsolidoinnissa ulkomaisten yhtiöiden nettoinvestointien muuntamisesta syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan. Ruotsin ja Norjan kruunun sekä ja Venäjän ruplan muuntoeron nettomuutos vuonna 2010 vaikutti konsernin emoyhtiön omistajille kuuluvaan omaan pääomaan 299 miljoonaa euroa (2009: 27).

Korko- ja valuuttajohdannaiset instrumenteittain 31.12.2010

milj. euroa	Nimellismäärä				Käypä arvo		
	Erääntymisprofiili				Posi- tiivinen	Nega- tiivinen	Netto
Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä				
Valuuttatermiinit	7 375	242	2	7 619	28	361	-333
Koronvaihtosopimukset	341	2 203	1 554	4 098	141	45	96
Koron- ja valuutanvaihto- sopimukset	538	-	-	538	15	40	-25
Korkotermiinit	-	167	-	167	0	0	0
Yhteensä	8 254	2 612	1 556	12 422	184	446	-262
Pitkäaikaisia					145	55	90
Lyhytaikaisia					39	391	-352

Korko- ja valuuttajohdannaiset käyttötarkoituksen mukaan 31.12.2010

milj. euroa	Nimellismäärä				Käypä arvo		
	Erääntymisprofiili				Posi- tiivinen	Nega- tiivinen	Netto
Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä				
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus	195	-	-	195	0	1	-1
Kassavirran suojaus valuuttajohdannaisilla	137	98	2	237	9	6	3
Valuuttajohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	7 043	144	-	7 187	19	354	-335
Valuuttatermiinit yhteensä	7 375	242	2	7 619	28	361	-333
Käyvän arvon suojaus korkojohdannaisilla	-	25	1 050	1 075	76	0	76
Kassavirran suojaus korkojohdannaisilla	-	922	204	1 126	14	8	6
Korkojohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	341	1 423	300	2 064	51	37	14
Koronvaihtosopimukset yhteensä	341	2 370	1 554	4 265	141	45	96
Korko- ja valuuttajohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	538	-	-	538	15	40	-25
Koron- ja valuutanvaihto- sopimukset yhteensä	538	-	-	538	15	40	-25
Yhteensä	8 254	2 612	1 556	12 422	184	446	-262

1) Koostuu sopimuksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä.

Korko- ja valuuttajohdannaiset instrumenteittain 31.12.2009

milj. euroa	Nimellismäärä				Käypä arvo		
	Erääntymisprofiili				Posi- tiivinen	Nega- tiivinen	Netto
Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä				
Valuuttatermiinit	4 663	1 671	-	6 334	43	166	-123
Koronvaihtosopimukset	1 536	1 012	1 447	3 995	99	58	41
Koron- ja valuutanvaihto- sopimukset	911	543	-	1 454	95	30	65
Korkotermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	7 110	3 226	1 447	11 783	237	254	-17
Pitkäaikaisia					139	85	54
Lyhytaikaisia					98	169	-71

Korko- ja valuuttajohdannaiset käyttötarkoituksen mukaan 31.12.2009

milj. euroa	Nimellismäärä				Käypä arvo		
	Erääntymisprofiili				Positiivinen	Negatiivinen	Netto
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä			
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus	159	-	-	159	-	3	-3
Kassavirran suojaus valuuttajohdannaisilla	167	102	-	269	6	4	2
Valuuttajohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	4 337	1 569	-	5 906	37	159	-122
Valuuttatermiinit yhteensä	4 663	1 671	-	6 334	43	166	-123
Käyvän arvon suojaus korkojohdannaisilla	-	450	1 050	1 500	59	-	59
Kassavirran suojaus korkojohdannaisilla	65	146	97	308	-	12	-12
Korkojohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	1 471	416	300	2 187	40	46	-6
Koronvaihtosopimukset yhteensä	1 536	1 012	1 447	3 995	99	58	41
Korko- ja valuuttajohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	911	543	-	1 454	95	30	65
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset yhteensä	911	543	-	1 454	95	30	65
Yhteensä	7 110	3 226	1 447	11 783	237	254	-17

1) Koostuu sopimuksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä.

3.9 Osakejohdannaiset

Käteisenä selvittettäviä osaketermiinejä käytetään suojausinstrumentteina Fortum-konsernin pitkän ajan osakekannustinjärjestelmässä suojaamaan Fortumin osakkeen hintariskiä.

Tässä esitetyt määrät ovat osakejohdannaisen diskonttaamattomia arvoja. Osaketermiinit erääntyvät 1–3 vuoden kuluessa.

➔ Katso liitetieto 30 Henkilöstön tulospalkkiojärjestelmä, henkilöstörahoisto ja kannustinohjelmasta sivulta 113, jossa on lisätietoja konsernin osakekannustinjärjestelmään liittyen.

milj. euroa	2010		2009	
	Nimellisarvo	Netto käypä arvo	Nimellisarvo	Netto käypä arvo
Osaketermiinit	19	20	24	21

3.10 Luottoriskit

Kaikkien vastapuolien kanssa tehdyt sopimukset altistavat Fortumin luottoriskille. Fortumilla on prosessi ja toimintamalli, jolla luottoriskit pidetään hyväksyttävällä tasolla. Kaikkia suurimpia riskipositioita valvotaan keskitetysti hyväksytyjä vastapuolilimiittejä vastaan, joiden hyväksymistasot on määritetty konsernin luotto-ohjeissa. Vastapuolten luottokelpoisuutta seurataan ja niistä raportoidaan säännöllisesti.

Johdannaisiin liittyvät vastapuoliriskipositiot ovat usein hyvin volatiileja, koska markkina-arvot muuttuvat nopeasti ja sen vuoksi niitä seurataan aktiivisesti. Valuutta- ja korkojohdannaisien kauppa on rajoitettu hyvän luottoluokituksen (investment grade) omaaviin pankkeihin ja rahoituslaitoksiin. Vastapuolista valtaosan kanssa on voimassa puitesopimukset, kuten ISDA, joissa on netotusoikeudet. Valtaosa konsernin hyödykejohdannaisista selvitetään pörssin, kuten NASDAQ OMX Commodities European (aiemmin Nord Poolin), kautta, mutta OTC -markkinoilla selvitys tapahtuu suoraan sopimusvastapuolten kanssa. Näiden osalta kauppaa käydään vain sellaisten vastapuolien kanssa joilla on hyvä luottokelpoisuus. Vastapuolista valtaosan kanssa on voimassa puitesopimukset, kuten ISDA, FEMA ja EFET, joissa on netotusoikeudet. Jos kaupankäyntiä on vastapuolen kanssa, jolla ei ole limiittiä tai riskiposition katsotaan nousevan liian suureksi vastapuolen luottokelpoisuus huomioon ottaen, vaaditaan vastapuolelta takuut. Emoyhtiötakaus vaaditaan sellaisilta tytäryhtiöiltä, joiden kanssa käydään kauppaa ja joilla ei ole riittävää luottokelpoisuutta erillisyyhtiönä.

Pankkeihin liittyvää luottoriskiä valvotaan aktiivisesti, koska rahoituslaitosten luottokelpoisuus voi heiketä nopeasti. Vaikutus voi olla negatiivinen myös venäläisten rahoituslaitosten luottokelpoisuuteen, kun likviditeetti ja rahoitus voi nopeasti huveta ulkomaisten sijoittajien vetäytyessä kehittyviltä markkinoilta. Fortum, kuten mikä tahansa pääomaintensiivinen liiketoiminta, on altistunut rahoitusriskille ja näin on OAO Fortumin hankinnan myötä myös Venäjällä. Kun mahdollista, positiot on keskitetty pääyhteistyöpankkeihin, joilla nähdään olevan hyvä luottokelpoisuus ja tärkeä rooli rahoitusmarkkinoiden vakaudessa ko. maissa. Venäjällä pankkitakuita on käytetty varmistamaan OAO Fortumin investointiohjelmaan liittyviä positioita. Jos toimittaja ei kykene täyttämään sitoumuksiaan, takaukset kattavat ennakkomaksut ja puuttuvat suoritukset. Näiden takausten myöntäjät ovat pankkeja, joilla on vahva paikallinen läsnäolo ja toimittajien tuntemus. Näiden pankkien luottokelpoisuutta sekä takauksista syntyviä positioita seurataan tarkasti.

Vähittäis- ja tukkuliiketoiminnan luottoriski on hyvin hajautettua suurelle määrälle yksityisiä kuluttajia ja teollisia yrityksiä eri maantieteellisillä alueilla. Suurin osa riskistä on Suomessa ja Ruotsissa, mutta OAO Fortumin hankinnan jälkeen Venäjän luottotapioriski on kasvanut, etenkin lämmön myynnissä.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

3.10.1 Rahoitusvarojen luottoriskin arviointi

Alla on esitetty vastapuolittain korolliset saatavat mukaan lukien leasing saatavat, pankkitalletukset ja johdannaisinstrumentit, jotka käsitellään taseessa saamisina.

milj. euroa	2010		2009	
	Tasearvo	josta erääntynyt	Tasearvo	josta erääntynyt
Saamiset yhtiöiltä, joilla hyvä luottokelpoisuus (investment grade)	575	-	986	-
Sähköpörssit	8	-	10	-
Osakkuusyhtiöt	1 073	-	868	-
Muut	208	-	193	-
Yhteensä	1 864	-	2 057	-

Saamiset yhtiöiltä, joilla on hyvä luottokelpoisuus (investment grade), sisältävät pankkitalletuksia 336 miljoonaa euroa (2009: 736), korko- ja valuuttajohdannaisia käypään arvoon 184 miljoonaa euroa (2009: 237) ja sähkö-, hiili- ja öljyjohdannaisia käypään arvoon 55 miljoonaa euroa (2009: 13). Saatavat sähköpörssiltä on NASDAQ OMX Commodities Europe -johdannaisten käypä arvo. Saatavat osakkuusyhtiöiltä sisältävät lainasaamisia 1 071 miljoonaa euroa (2009: 852) ja sähköjohdannaisten käypää arvoa 2 miljoonaa euroa (2009: 16). Muut saatavat muodostuvat lainasaamisista ja muista korollisista saatavista 76 miljoonaa euroa (2009: 15) ja rahoitusleasing-saatavista 59 miljoonaa euroa (2009: 77) sekä sähkö-, hiili- ja öljyjohdannaisten käyvistä arvoista 73 miljoonaa euroa (2009: 101).

Oheisissa taulukoissa näkyy pankkitalletuksien ja johdannaisten käypien arvojen jakautuminen luottoluokkiin.

Pankkitalletukset

milj. euroa	2010	2009
Vastapuolet ulkopuolisten luottoluokitusten mukaan (Standard & Poor's ja/tai Moody's)		
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade)		
AAA	-	-
AA+/AA/AA-	60	218
A+/A/A-	-	80
BBB+/BBB/BBB-	276	438
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade) yhteensä	336	736
Alemmat luottoluokitukset (non-investment grade)	-	0
Vastapuolet ilman ulkopuolista luottoluokitusta (Standard & Poor's ja/tai Moody's)	-	-
Yhteensä	336	736

Ylläolevien pankkitalletusten lisäksi, rahaa pankkitileillä oli yhteensä 220 miljoonaa euroa 31.12.2010 (2009: 154).

Korko- ja valuuttajohdannaiset

milj.euroa	2010		2009	
	Saamiset	Nettosumma	Saamiset	Nettosumma
Vastapuolet ulkopuolisten luottoluokitusten mukaan (Standard & Poor's ja/tai Moody's)				
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade)				
AAA	-	-	-	-
AA+/AA/AA-	58	16	98	28
A+/A/A-	126	45	139	76
BBB+/BBB/BBB-	-	-	0	0
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade) yhteensä	184	61	237	104
Vastapuolet ilman ulkopuolista luottoluokitusta (Standard & Poor's ja/tai Moody's)	0	0	0	0
Yhteensä	184	61	237	104

Sähkö-, hiili- ja öljyjohdannaiset

milj.euroa	2010		2009	
	Saamiset	Nettosumma	Saamiset	Nettosumma
Vastapuolet ulkopuolisten luottoluokitusten mukaan (Standard & Poor's ja/tai Moody's)				
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade)				
AAA	-	-	-	-
AA+/AA/AA-	0	0	0	0
A+/A/A-	55	11	13	6
BBB+/BBB/BBB-	-	-	-	-
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade) yhteensä	55	11	13	6
Alemmat luottoluokitukset kuin hyvä luottokelpoisuus (non-investment grade)				
BB+/BB/BB-	2	1	2	2
B+/B/B-	-	-	-	-
Alle B-	-	-	-	-
Alemmat luottoluokitukset kuin hyvä luottokelpoisuus (non-investment grade) yhteensä	2	1	2	2
Osakkuusyhtiöt yhteensä	2	0	16	1
Vastapuolet ilman ulkopuolista luottoluokitusta Standard & Poor's:lta ja/tai Moody's:lta				
Valtiot ja kunnat	5	0	11	7
Fortum luokitus 5 - alin riski	46	8	76	50
Fortum luokitus 4 - alhainen riski	18	14	7	2
Fortum luokitus 3 - normaali riski	1	0	-	-
Fortum luokitus 2 - korkea riski	-	-	-	-
Fortum luokitus 1 - korkein riski	0	0	-	-
Ei luokitusta	1	1	5	2
Ei ulkopuolista luokitusta yhteensä	71	23	99	61
Sähkö-, hiili- ja öljyjohdannaiset yhteensä	130	35	130	70

Johdannaisaamiset ovat positiivisten käypien arvojen summa. Nettosumma sisältää myös negatiiviset käyvät arvot, jos netotussopimus on voimassa ko. vastapuolen kanssa tai netotus on lain mukaan mahdollista. Kun nettosumma on pienempi kuin nolla, se ei ole mukana. Jos on olemassa emoyhtiötakaus, näytetään positio takauksen antajan mukaan.

Kaikilla valuutta- ja korkojohdannaisvastapuolilla ja pääosalla pankkitalletusvastapuolista on ulkopuolisten luottoluokittajien Standard & Poor'sin ja/tai Moody's luokitus. Yllä oleva luokituskaala on Standard & Poor'sin mukainen. Vastapuolille, joilla ei ole kuin Moody'sin luokitus, luokitus on muutettu vastaamaan Standard & Poor'sin luottoluokitusta.

Sähkö-, hiili- ja öljyjohdannaismarkkinoilla on paljon vastapuolia, joilla ei ole Standard & Poor'sin tai Moody'sin luokitusta. Niille Fortum antaa oman sisäisen luokituksen. Sisäinen luokitus perustuu muiden ulkoisten luottoluokittelijoiden luokituksiin. Asiakastiedon riskiluokituksia käytetään vastapuolille Suomessa, Creditinformin luokitusta Norjassa, UC:n (Upplysningscentralen) riski-indikaattoria Ruotsissa ja muiden osalta Dun&Bradstreetin luokituksia. Valtioita ja kunnallisia laitoksia ei tyypillisesti luokitella ja ne näytetään erikseen. Tämä luokka ei sisällä kuntien tai valtion omistamia yhtiöitä. Ne vastapuolet, joilla ei ole ollenkaan luokitusta, näytetään ”Ei luokitusta” -rivillä.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

4 Pääomariskien hallinta

Fortum haluaa, että sillä on varovainen ja tehokas pääomarakenne, joka samalla mahdollistaa strategian toteuttamisen. Vahva tase ja joustava pääomarakenne ovat prioriteetteja. Fortum valvoo pääomarakennettaan perustuen Korollinen nettovelka/käyttökate (EBITDA) -tunnuslukuun. Nettovelka lasketaan siten, että korollisista veloista vähennetään likvidit varat. Käyttökate (EBITDA) lasketaan lisäämällä poistot ja arvonalentumiset liikevoittoon. Fortum julkaisi uuden strategian syyskuussa 2010 ja muutti nettovelka/käyttökateen tavoitesuhteeksi noin 3. Aikaisemmin se oli määritelty välille 3,0–3,5.

Käyttöomaisuusinvestoinnit, yrityshankinnat, osingonjaot, omien osakkeiden takaisinostot ja pääoman palautukset ovat tapoja päästä tavoittepääomarakenteeseen. Fortum Oyj:n tarkoituksena on maksaa osinkona keskimäärin 50–60 % edellisen vuoden nettotuloksesta.

Moody'sin ja Standard & Poor'sin Fortumille antamat pitkän aikavälin luottoluokitukset olivat A2 (vakaa) ja A (vakaa).

Nettovelka / käyttökate (EBITDA)

milj. euroa	Liite	2010	2009
Korolliset velat	32	7 382	6 859
Vähennetään: Likvidit varat	28	556	890
Nettovelka		6 826	5 969
Liikevoitto		1 708	1 782
Lisätään: Poistot ja arvonalentumiset		563	510
Käyttökate (EBITDA)		2 271	2 292
Nettovelka / käyttökate (EBITDA)		3,0	2,6

5 Segmenttiraportointi

5.1 Fortumin liiketoimintarakenne

Lokakuussa 2009 Fortum uudelleenorganisoiti liiketoimintarakenteensa neljään liiketoimintadivisioonaan ja neljään esikuntatoimintoon. Muutoksen tavoitteena oli parantaa organisaation tehokkuutta ja selkeyttää tulosvastuullisuutta ja samalla yksinkertaistaa sen rakennetta. Divisioonat ovat Power, Heat, Russia sekä Electricity Solutions and Distribution. Electricity Solutions and Distribution -divisioona (ESD) muodostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta, Distributionista ja Electricity Salesista (aikaisemmin Markets). IFRS:n mukaan raportoitavat segmentit on nimetty vastaavasti.

Uudelleenorganisoinnilla ei ollut vaikutusta Fortumin ulkoisen raportoinnin rakenteeseen, sillä raportoitavat segmentit ovat pysyneet samoina. Muutoksella on kuitenkin ollut pieniä vaikutuksia segmenttien sisältöön 1.1.2010 alkaen. Muutos on myös vaikuttanut vuoden 2009 lukuihin. Muutokset liittyvät lähinnä Power-divisioonan Power

Solutions -liiketoiminta-alueen siirtoon Russia- ja Heat-divisiooniin sekä keskitetyn Trading and Industrial Intelligence -yksikön perustamiseen.

5.2 Fortumin segmenttirakenne

Fortumin liiketoiminnot on organisoitu neljään divisioonaan ja neljään esikuntatoimintoon. Esikuntatoiminnot ovat Talous, Konsernin yhteiskuntasuhteet ja kestävä kehitys, Konsernin henkilöstöyksikkö sekä Konsernin strategia ja Tutkimus ja Kehitys (T&K). Trading and Industrial Intelligence -yksikkö on osa Talous-yksikköä, mutta suurin osa toiminnan tuloksesta jakautuu divisioonien tuloksiin. Palveluyksiköt, jotka ovat osa esikuntatoimintoja, veloittavat yhtiötä palvelusopimusten mukaisesti.

Konsernin raportoitavat segmentit ovat:

Power-segmenttiin kuuluvat Fortumin sähköntuotanto muualla kuin Venäjällä, fyysinen tuotannonohjaus ja trading-toiminta sekä asiantuntijapalvelut sähköntuottajille pohjoismaisilla ja valikoiduilla kansainvälisillä markkinoilla. Power myy tuottamansa sähkön pääsääntöisesti pohjoismaiseen Nord Pool Spot -sähköpörssiin.

Heat tuottaa kaukolämpöä, kylmäenergiaa, prosessihöyryä ja jätteenpolttolaitoksissa tuotettua energiaa teollisille asiakkaille, kunnille ja loppukäyttäjille Pohjoismaissa sekä muualla Itämeren alueella. Segmentti tuottaa myös sähköä yhdistetyissä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksissa (CHP) ja myy sen pääosin pitkäaikaisilla sopimuksilla loppukuluttajille sekä Nord Pool Spot -sähköpörssiin.

Distribution on vastuussa luotettavasta ja varmasta sähkönjakelusta pohjoismaisille ja virolaisille asiakkailleen. Fortum omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkkoja sekä toimittaa sähköä kaikkiaan noin 1,6 miljoonalle asiakkaalle Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Virossa. Sähkönjakelun katsotaan ja hyväksytään olevan tiukasti säännelty toimiala ja siksi sitä valvovat kansalliset energiaviranomaiset. Valvonnan mallit ja periaatteet sekä näkemykset kohtuullisista tariffeista vaihtelevat maittain.

Electricity Sales -liiketoiminta-alue vastaa sähkön vähittäismyynnistä 1,2 miljoonalle kotitalous- ja yritysasiakkaalle sekä muille sähkön vähittäismyynnille Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa. Electricity Sales ostaa sähkönsä Nord Pool Spot -sähköpörssistä. Sähkönjakelu Pohjoismaissa vapautettiin säännöstelystä vuonna 1995, mikä tarkoittaa että asiakkaat voivat vapaasti vaihtaa sähköntoimittajaa.

Russia-segmentti perustuu yhteen maantieteelliseen alueeseen, Venäjään, ja siihen sisältyvät sähkön- sekä lämmöntuotanto ja myynti Venäjällä. Russia-segmentti sisältää pääasiassa venäläisen yhtiön OAO Fortumin, joka on yhdistelty konsernitilinpäätökseen 31.3.2008 alkaen, sekä osakeomistuksen TGC-1 -osakkuusyrityksessä.

Muut-segmentti sisältää pääasiassa osakemistuksen Hafslund ASA osakkuusyrityksessä ja konsernin esikuntatoiminnot.

5.3 Segmenttitietojen määritelmä

Tavoiteasetanta, seuranta ja resurssien allokointi konsernin suoritusjohtamisprosessissa perustuvat pääasiassa liiketoimintayksiköiden vertailukelpoiseen liikevoittoon sisältäen osakkuusyhtiötulokset, ja vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton. Fortum esittää segmenteittäin liikevoiton, vertailukelpoisen liikevoiton ja osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sekä sidotun pääoman tuoton ja vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton.

Segmenttien konsolidointi perustuu samoihin periaatteisiin kuin koko konsernin yhdistely. Vertailukelpoinen liikevoitto esitetään, jotta liiketoimintasegmentin toiminnan tuloksesta saataisiin parempi kuva. Liikevoiton ja Vertailukelpoisen liikevoiton ero on "Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät", joka koostuu seuraavista eristä:

- kertaluonteiset erät, jotka ovat pääasiassa aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoittoja ja -tappioita;
- käyvän arvon muutokset tulevaisuuden kassavirtoja suojaavista rahoitusinstrumenteista, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä IAS 39 -standardin mukaan. Suurin osa Fortumin tulevaisuuden kassavirtoja suojaavista rahoitusinstrumenteista täyttää suojauslaskennan edellytykset ja siten niiden käyvän arvon muutokset kirjataan omaan pääomaan, katso liitetieto 7 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa sivulta 95.
- IFRIC 5 -tulkinnan vaikutus, joka aiheutuu siitä, että taseen saamisiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaerää, katso liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat sivulta 118.

Segmentin sidottu pääoma koostuu pääasiassa korottomista varoista ja veloista, kuten aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä, aineettomista hyödykkeistä, osakkuusyrityssijoituksista, vaihto-omaisuudesta, toimintaan liittyvistä siirtyvistä eristä sekä myyntisaamista ja muista saamisista ja veloista. Sidottuun pääomaan sisältyy myös Fortumin rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastossa, ydinvoimaan liittyvät varaukset, eläkevaraukset ja muut varaukset sekä IAS 39 -standardin mukaan suojauslaskennan piiriin kuulumattomien tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käypään arvoon arvostamisesta johtuvat varat ja velat.

FORTUM PITÄÄ SEGMENTTIEN TÄRKEIMPINÄ MITTAREINA VERTAILUKELPOISTA LIIKEVOITTOA JA VERTAILUKELPOISTA SIDOTUN PÄÄOMAN TUOTTOA

Segmentin sidottuun pääomaan eivät sisälly korolliset saamiset ja velat eivätkä niihin liittyvät siirtyvät erät, tuloverot ja laskennalliset verot eivätkä IAS 39 -standardin mukaan suojauslaskennan piiriin kuuluvat tulevia kassavirtoja suojaavien johdannaisten käypään arvoon arvostamisesta johtuvat varat ja velat.

Jotta segmentin vertailukelpoinen sidottu pääomaa vastaa vertailukelpoista liikevoittoa, sitä oikaistaan IAS 39 -standardin mukaan suojauslaskennan piiriin kuulumattomilla varoilla ja veloilla, jotka syntyvät tulevia kassavirtoja suojaavien erien arvostamisesta käypään arvoon.

Bruttoinvestoinnit osakkeisiin sisältävät investoinnit tytäryritysosakkeisiin, osakkuusyrityksien osakkeisiin ja muihin myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Investoinneista tytäryritysosakkeisiin on vähennetty tytäryrityksen rahavarat ja niihin on lisätty hankitun yrityksen korolliset velat.

✚ Katso myös tunnuslukujen laskentakaavat sivulta 134, keskeiset taloudelliset tunnusluvut sekä keskeiset toiminnalliset tunnusluvut sivulta 129 ja taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin sivulta 145.

✚ Segmenttien tiedot vuosineljänneksittäin vuodesta 2005 vuoteen 2010 löytyvät Fortumin internetsivuilta www.fortum.fi/sijoittajat.

5.4 Segmenttien väliset tapahtumat ja eliminoinnit

Power-segmentti myy kaiken tuottamansa sähkön Nord Pool Spot -sähköpörssiin ja Electricity Sales -segmentti ostaa kaiken sähkönsä Nord Pool Spotista. Myyntien eliminoinnit sisältävät ostot ja myynnit Nord Pool Spotissa, jotka netotetaan konsernitasolla tuntiperusteisiin myynteihin ja ostoihin perustuen. Ne esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tiettyinä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Konsernin sisäiset toimitukset vaikuttavat eri liiketoimintasegmenttien välisiin myynteihin, kuluihin ja tuloksiin, jotka eliminoidaan konsernitalinpäätöksessä. Sisäiset hinnat ovat markkinaperusteiset.

5.5 Segmenttitiedot 2010

Tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	Power	Heat	Distri- bution	Electrici- ty Sales	Russia	Muut	Netotus ja elimi- noinnit ¹⁾	Yhteensä
Liikevaihto		2 702	1 770	963	1 798	804	51	-1 792	6 296
josta sisäistä		-281	-8	18	158	-	169	-56	0
Liikevaihto konsernin ulkopuolelle		2 983	1 778	945	1 640	804	-118	-1 736	6 296
Poistot ja arvonalentumiset		-100	-187	-178	-2	-86	-10		-563
Vertailukelpoinen liikevoitto		1 298	275	307	11	8	-66		1 833
Kertaluonteiset erät	6	6	29	12	-	45	1		93
Tulevaisuuden kas- savirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	6, 7	-170	-1	2	35	-	-82		-216
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	6, 34	-2	-	-	-	-	-		-2
Liikevoitto		1 132	303	321	46	53	-147		1 708
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	23, 24	-25	31	19	1	8	28		62
Rahoitustuotot ja -kulut (netto)									-155
Tuloverot									-261
Tilikauden voitto									1 354

1) Netotus ja eliminoinnit sisältää konsernin sisäisten erien eliminoinnit ja Nord Pool Spot netotuksen, 1 736 miljoonaa euroa. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Pool Spotissa netotetaan konsernitilillä ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tiettyä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Arvonalentumistappiot ja uudelleenjärjestelykulut

milj. euroa	Power	Heat	Distri- bution	Electrici- ty Sales	Russia	Muut	Yhteensä
Kuluksi kirjatut epävarmat myyntisaamiset	1	0	-1	-1	-26	0	-27
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiset	0	0	-	-1	-2	-1	-3
Uudelleenjärjestelykulut	0	0	-1	-4	-1	-1	-7

Arvonalentumistappiot ja uudelleenjärjestelykulut sisältyvät vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Varat ja velat

milj. euroa	Power	Heat	Distri- bution	Electrici- ty Sales	Russia	Muut	Elimi- noinnit	Yhteensä
Korottomat varat	6 022	4 574	3 990	650	2 750	286	-576	17 696
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	912	159	217	13	423	437		2 161
Sidottuun pääomaan sisältyvät varat	6 934	4 733	4 207	663	3 173	723	-576	19 857
Korolliset saamiset								1 208
Laskennalliset verot								141
Muut varat								202
Rahavarat								556
Varat yhteensä								21 964
Sidottuun pääomaan sisältyvät velat	1 128	551	524	453	356	694	-576	3 130
Laskennalliset verovelat								1 725
Muut velat								985
Sidottuun pääomaan sisältyvät velat								5 840
Korolliset velat								7 382
Oma pääoma								8 742
Oma pääoma ja velat yhteensä								21 964

Investoinnit

milj. euroa	Liite	Power	Heat	Distri- bution	Electrici- ty Sales	Russia	Muut	Yhteensä
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	8, 23	25	1	0	-	-	1	27
Investoinnit käyttöomaisuuteen	21, 22	97	304	213	0	599	9	1 222
josta aktivoitunut vieraan pääoman kulut		0	11	-	-	34	-	45

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto

milj. euroa	Sidottu pääoma	Sidotun pääoman tuotto (%)	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto (%)
Power	5 806	19,5	22,3
Heat	4 182	8,4	7,7
Distribution	3 683	9,7	9,3
Electricity Sales	210	38,4	9,3
Russia	2 817	2,4	0,7
Muut	29	-48,2	-7,7

Henkilöstö

	Power	Heat	Distri- bution	Electrici- ty Sales	Russia	Muut	Yhteensä
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	1 819	2 394	962	525	4 294	591	10 585
Henkilöstö keskimäärin	1 891	2 482	1 098	538	4 555	592	11 156

5.6 Segmenttiedot 2009

Tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	Power	Heat	Distribution	Electricity Sales	Russia	Muut	Netotus ja eliminoinnit ¹⁾	Yhteensä
Liikevaihto		2 531	1 399	800	1 449	632	71	-1 447	5 435
josta sisäistä		254	23	13	67	-	-5	-352	0
Liikevaihto konsernin ulkopuolelle		2 277	1 376	787	1 382	632	76	-1 095	5 435
Poistot ja arvonalentumiset		-93	-162	-164	-6	-75	-10		-510
Vertailukelpoinen liikevoitto		1 454	231	262	22	-20	-61		1 888
Kertaluonteiset erät	6	6	21	1	0	0	1		29
Tulevaisuuden kasvavirta suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	6, 7	-38	0	0	7	-	-45		-76
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	6, 34	-59	-	-	-	-	-		-59
Liikevoitto		1 363	252	263	29	-20	-105		1 782
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	23, 34	-35	30	10	0	20	-4		21
Rahoitustuotot ja -kulut (netto)									-167
Tuloverot									-285
Tilikauden voitto									1 351

1) Netotus ja eliminoinnit sisältää konsernin sisäisten erien eliminoinnit ja Nord Pool Spot netotuksen, 1 095 miljoonaa euroa. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Pool Spotissa netotetaan konsernitason ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietyssä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Arvonalentumistappiot ja uudelleenjärjestelykulut

milj. euroa	Power	Heat	Distribution	Electricity Sales	Russia	Muut	Yhteensä
Kuluksi kirjatut epävarmat myyntisaamiset	0	0	-2	-4	-5	-	-11
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiset	0	0	-	-	-2	-1	-3
Uudelleenjärjestelykulut	-2	-2	0	-1	-5	-1	-11

Arvonalentumistappiot ja uudelleenjärjestelykulut sisältyvät vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Varat ja velat

milj. euroa	Power	Heat	Distribution	Electricity Sales	Russia	Muut	Eliminoinnit	Yhteensä
Korottomat varat	5 397	4 066	3 535	463	2 117	141	-293	15 426
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	863	178	230	12	425	480		2 188
Sidottuun pääomaan sisältyvät varat	6 260	4 244	3 765	475	2 542	621	-293	17 614
Korolliset saamiset								943
Laskennalliset verot								47
Muut varat								347
Rahavarat								890
Varat yhteensä								19 841
Sidottuun pääomaan sisältyvät velat	766	456	466	350	282	240	-293	2 267
Laskennalliset verovelat								1 750
Muut velat								474
Sidottuun pääomaan sisältyvät velat								4 491
Korolliset velat								6 859
Oma pääoma								8 491
Oma pääoma ja velat yhteensä								19 841

Investoinnit

milj. euroa	Liite	Power	Heat	Distribution	Electricity Sales	Russia	Muut	Yhteensä
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	8, 23	57	1	5	-	3	1	67
Investoinnit käyttöomaisuuteen	21, 22	96	358	188	1	215	4	862
josta aktivoidut vieraan pääoman kulut		-	12	-	-	18	-	30

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto

milj. euroa	Sidotun pääoman tuotto (%)	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto (%)
Power	5 494	24,5
Heat	3 787	7,9
Distribution	3 299	8,7
Electricity Sales	125	28,9
Russia	2 260	0,0
Muut	382	-19,4

Henkilöstö

	Power	Heat	Distribution	Electricity Sales	Russia	Muut	Yhteensä
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	1 916	2 552	1 088	611	4 855	591	11 613
Henkilöstö keskimäärin	2 068	2 652	1 166	629	6 170	593	13 278

5.7 Konserninlaajuiset tiedot

Konsernin toimintasegmentit toimivat pääasiassa Pohjoismaissa, Venäjällä, Puolassa sekä muilla Itämeren alueilla. Power, Distribution ja Electricity Sales toimivat lähinnä Suomessa ja Ruotsissa, kun taas Heat toimii näillä kaikilla maantieteellisillä alueilla, Venäjää lukuun ottamatta. "Muut maat" kattaa pääasiassa Latvian, Liettuan ja Ison-Britannian. Kotivaltio on Suomi.

Seuraavat tiedot näyttävät myynnin tuoteryhmittäin sekä kohdemaittain asiakkaiden sijainnin mukaan. Varat, investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin ja henkilöstö on ilmoitettu niiden sijainnin mukaan. Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksiin ei ole jaettu maittain, koska kyseessä olevilla yhtiöillä voi olla liiketoimintaa usealla maantieteellisellä alueella.

Ulkoiset myyntituotot tuoteryhmittäin

milj. euroa	2010	2009
Sähkönmyynti ilman välillisiä veroja	3 615	3 192
Lämmönmyynti	1 596	1 314
Sähkönsiirto	912	760
Muu myynti	173	169
Yhteensä	6 296	5 435

Lämmönmyyntiin sisältyvät lämmöntoimitukset ja lämmönjakelu.

Koska konsernin asiakkaiden lukumäärä on suuri ja liiketoiminta-alueet erilaiset, konsernilla ei ole sellaisia yksittäisiä asiakkaita, joiden merkitys olisi olennainen Fortumin koko liiketoiminnan kannalta.

Liikevaihto maittain asiakkaiden sijainnin mukaan

milj. euroa	2010	2009
Pohjoismaat	5 039	4 449
Venäjä	802	632
Puola	169	136
Viro	99	71
Muut maat	187	147
Yhteensä	6 296	5 435

Pohjoismaista sähköntuotantoa ei ole jaettu esitettäväksi kohdemaittain, sillä pohjoismainen sähköntuotanto myydään pääsääntöisesti Nord Pool Spot -sähköpörssiin.

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin maittain

milj. euroa	2010	2009
Suomi	190	255
Ruotsi	300	264
Venäjä	599	215
Puola	45	65
Viro	53	47
Norja	15	12
Muut maat	20	4
Yhteensä	1 222	862

Segmentin varat maittain

milj. euroa	2010	2009
Suomi	4 755	4 148
Ruotsi	9 980	8 760
Venäjä	2 747	2 111
Puola	356	310
Viro	269	222
Norja	254	223
Muut maat	136	185
Eliminoinnit	-801	-533
Korottomat varat	17 696	15 426
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	2 161	2 188
Segmentin varat yhteensä	19 857	17 614

Henkilöstön lukumäärä maittain 31.12.

	2010	2009
Suomi	2 609	2 700
Ruotsi	2 257	2 445
Venäjä	4 289	4 853
Puola	633	756
Viro	350	357
Norja	137	143
Muut maat	310	359
Yhteensä	10 585	11 613

6 Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

milj. euroa	2010	2009
Kertaluonteiset erät (luovutusvoitot ja -tappiot)	93	29
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	-216	-76
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	-2	-59
Yhteensä	-125	-106

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät on eriytetty esitettäväksi Fortumin tuloslaskelmassa omana eränään antaakseen paremman kuvan konsernin toiminnasta verrattaessa esitettävää kautta aikaisempiin kausiin. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät eivät sisälly Vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Vuonna 2010 myyntivoitot koostuivat pääosin Swedegas AB:n osakkeiden myynnistä Heat-segmentissä, Karlskoga Energi & Miljö AB:n osakkeiden myynnistä Distribution-segmentissä sekä Kurgan Generating Companyn, Federal Grid Companyn and St. Petersburg Sales Companyn osakkeiden myynnistä Russia-segmentissä.

Vuonna 2009 myyntivoitot koostuivat pääosin Kokkolassa sijaitsevan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen myynnistä ja käyttöomaisuuden myynnistä Tukholmassa, molemmat Heat-segmentissä, sekä Power-segmentissä tapahtuneesta infrastruktuurin rakentamis- ja kunnossapitoliiketoiminnan yhdistämisestä Hafslund Infratek ASA:n kanssa.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin kirjataan myös sellaisten tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset, jotka eivät ole suojauslaskennan piirissä.

Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu on kirjanpitokäsittelyn vaikutus, joka aiheutuu siitä, että IFRIC 5:n mukaan Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua ydinvoimaan liittyvää varauksen määrää taseessa.

➤ *Tarkempia tietoja johdannaisten käypien arvojen muutoksista on liitetiedossa 7 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa sivulla 95.*

➤ *Lisätietoja osakkeiden myynnistä on liitetiedossa 8 Yrityshankinnat ja -myynnit sivulla 96 ja liitetiedossa 23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin sivulla 108.*

➤ *Tarkempia tietoja ydinjätehuollon laskentavaikutuksista on liitetiedossa 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat sivulla 118.*

7 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa

Alla eritelty liikevoittoon sisältyvät käypien arvojen muutokset johtuvat suojauslaskennan ulkopuolelle IAS 39-standardin mukaisesti jäävistä tulevia kassavirtoja suojaavista rahoitusinstrumenteista sekä suojausten tehottomasta osuudesta.

Rahoituseriin sisältyvät IAS 39:n mukaan suojauslaskennan ulkopuolelle jäävistä valuuttajohdannaista syntyvät käyvän arvon muutokset, jotka liittyvät pääosin taseerien suojaukseen. Nämä muodostavat luonnollisen suojauksen saamisille ja veloille. Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien korkojohdannaisten käypien arvojen muutos oli 0 miljoonaa euroa (2009: 5). Suojausinstrumenttien ja suojattujen joukkovelkakirjojen käypien arvojen nettomuutos oli 2 miljoonaa euroa (2009: -12).

milj. euroa	2010	2009
Sisältyy liikevoittoon		
Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien johdannaisten käypien arvojen muutokset		
Sähköjohdannaiset	-206	-9
Valuuttajohdannaiset	-34	-57
Öljyjohdannaiset	2	3
Hiiilijohdannaiset	27	1
Osakejohdannaiset sisältäen suojatun erän ¹⁾	2	5
Kassavirran suojausten tehoton osuus	-7	-19
Kokonaisvaikutus liikevoittoon	-216	-76
Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien johdannaisten käypien arvojen muutokset, jotka sisältyvät osuuksiin osakkuusyritysten tuloksista	-5	-4
Sisältyy rahoituskuluihin		
Lainojen ja saamisten valuuttakurssierot	744	315
Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien johdannaisten käypien arvojen muutokset		
Valuuttajohdannaiset	-731	-306
Korkojohdannaiset	0	5
Käyvän arvon suojauksesta syntyneet suojausinstrumenttien käypien arvojen muutokset	34	3
Käyvän arvon suojauksesta syntyneet suojattavien kohteiden käypien arvojen muutokset	-32	-15
Yhteensä ²⁾	-729	-313
Kokonaisvaikutus rahoituskuluihin	15	2
Kokonaisvaikutus tulokseen ennen veroja	-206	-78

1) Osakejohdannaiset liittyvät Fortum-konsernin osakepalkkiojärjestelmän suojaukseen.

2) Sisältää rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista johtuvat voitot ja tappiot sekä johdannaisten valuuttakurssierot.

8 Yrityshankinnat ja -myynnit

Bruttoinvestoinnit tytäryritysosakkeisiin segmentteittäin

milj. euroa	2010	2009
Power	0	-
Heat	0	0
Distribution	0	5
Electricity Sales	-	-
Russia	-	3
Muut	0	-
Yhteensä	0	8

Bruttoinvestoinnit tytäryritysosakkeisiin maittain

milj. euroa	2010	2009
Suomi	0	0
Ruotsi	0	5
Venäjä	-	3
Muut maat	0	-
Yhteensä	0	8

Bruttoinvestoinnit tytäryritysosakkeisiin koostuvat kauppasopimuksen mukaisesta käteissuorituksesta, johon on lisätty hankittavan yrityksen korolliset velat sekä hankintaan välittömästi liittyvät menot. Lisäksi on vähennetty hankitun tytäryrityksen rahavarat.

8.1 Hankinnat vuonna 2010 ja 2009

Vuosien 2010 ja 2009 aikana ei ollut olennaisia yrityshankintoja. Sijoitukset tytäryritysosakkeisiin vuonna 2010 olivat 0 miljoonaa euroa (2009: 8).

Vuoden 2010 marraskuussa Fortum ja Puolan valtiovarainministeriö allekirjoittivat sopimuksen, jonka mukaan Fortum ostaa 85 % puolalaisten Elektrociepłownia Zabrze S.A. ja Zespól Elektrociepłowni Bytom S.A. sähkö- ja lämpöyhtiöiden osakekannoista. Kauppahinta on yhteensä 21 miljoonaa euroa (82 miljoonaa Puolan zlotya). Yhtiöt myydään osana sähkö- ja lämpösektorin yksityistämistä Puolassa. Puolan kilpailuviranomaiset hyväksyivät kaupan 3.1.2011. Yhtiöt konsolidoidaan Fortumin konsernitilinpäätökseen vuodesta 2011 alkaen ja ne sisältyvät Heat-segmenttiin.

8.2 Yritysmyyynnit vuonna 2010 ja 2009

Vuosien 2010 ja 2009 aikana ei ollut olennaisia yritysmyyntejä. Joulukuussa 2010 Fortum allekirjoitti sopimuksen, jonka mukaan se myy Tukholman alueen ulkopuolella sijaitsevat kaukolämpö- ja lämmöntuotantolaitoksensa. Myyntihinta on 200 miljoonaa euroa. Suurimman osan myytävistä toiminnoista omistaa Fortumin tytäryhtiö AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad, josta Tukholman kaupungilla on 50 % taloudellinen omistusosuus. Fortum arvioi, että kaupasta vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä syntyvällä myyntivoitolla on vähäinen vaikutus vuoden 2011 osakekoh-

taiseen tulokseen. Toiminnot ovat osa Heat-segmenttiä. Myytäviin toimintoihin liittyvät varat ja vieras pääoma on esitetty taseessa kohdassa myytävissä olevat pitkäaikaiset varat ja vieras pääoma.

+ Lisätietoa liitetiedossa 39 Myytävissä olevat pitkäaikaiset varat sivulla 123.

Tammikuussa 2009 Fortum ja norjalainen Hafslund Infratek ASA yhdistivät infrastruktuurin rakentamis- ja kunnossapitoliiketoimintansa Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa. Transaktiossa Fortum sai 33 % omistusosuuden uudesta yhdistetystä yhtiöstä.

+ Lisätietoa liitetiedossa 23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyhtiöihin sivulla 108.

9 Valuuttakurssit

Niiden tytäryritysten, joiden toiminta- tai raportointivaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat ja kassavirrat muunnetaan konsernin raportointivaluutan määräisiksi käyttämällä tilikauden keskikurssia, kun taas taseet muunnetaan tilinpäätöspäivän valuuttakurssija käyttäen.

Tilinpäätöspäivän kurssi on Euroopan keskuspankin kyseisen päivän päätöskurssi. Tilikauden keskikurssi lasketaan Euroopan keskuspankin kyseisen vuoden kunkin kuukauden lopun kurssien ja edellisen vuoden päätöskurssin keskiarvona.

Fortumin käyttämät valuuttakurssit

	Valuutta	Tilikauden keskikurssi		Tilinpäätöspäivän kurssi	
		2010	2009	31.12.2010	31.12.2009
Ruotsi	SEK	9,5510	10,6092	8,9655	10,2520
Norja	NOK	8,0262	8,7708	7,8000	8,3000
Puola	PLN	4,0126	4,3321	3,9750	4,1045
Venäjä	RUB	40,4473	44,0684	40,8200	43,1540

10 Muut tuotot

milj. euroa	2010	2009
Päästöoikeuksien luovutusvoitot	6	6
Vuokratuotot	24	42
Vakuutuskorvaukset	7	10
Muut	71	26
Yhteensä	108	84

Muina tuottoina esitetään tavallisen liiketoiminnan ulkopuoliset tuotot. Tähän ryhmään sisältyy toistuvia eriä, kuten vuokratuottoja, sekä kertaluonteisia eriä, kuten vakuutuskorvaukset.

Päästöoikeuksien myyntivoitot olivat 6 miljoonaa euroa (2009: 6). Kulut syntyneistä päästöistä, joita vastikkeettomasti saadut päästöoikeudet eivät kata, olivat 33 miljoonaa euroa (2009: 12) vuonna 2010. Nämä kustannukset sisältyvät Materiaalit ja palvelut -erään.

Fortum oli vuokrannut 308 MW:n tuotantokapasiteettiosuutensa Meri-Porin voimalaitoksessa konsernin ulkopuolelle tammikuusta 2007 kesäkuun 2010 loppuun. Vuokrasopimus oli luokiteltu muuksi vuokrasopimukseksi ja siitä kertyvät vuokratuotot sisältyvät muihin tuottoihin.

11 Materiaalit ja palvelut

milj. euroa	2010	2009
Ostot	1 804	1 159
Ostot osakkuusyrityksiltä	764	556
Sähkön siirtokulut	167	131
Ulkopuoliset palvelut	111	181
Yhteensä	2 846	2 027

Ostot koostuvat pääosin hiili-, kaasu- ja ydinpolttoainehankinnoista sähkön- ja lämmöntuotantoon. Ostot ovat kasvaneet viime vuoteen verrattuna johtuen lähinnä kohonneista polttoainekustannuksista sekä sähköntuotantolähteiden suhteellisten osuuksien erilaisesta jakautumisesta.

Ostot osakkuusyrityksiltä koostuvat ydin- ja vesivoimalla tuotetun sähkön hankinnasta omakustannushintaan sisältäen korkokulut ja valmisteverot. Ostoja osakkuusyrityksiltä ovat kasvattaneet osittain Ruotsin ydinvoimaosakkuusyrityksissä jatkuneet tehonkorotus- ja modernisointiohjelmat.

Materiaalit ja palvelut yhteensä -erä sisältää valmisteveroja ja tulleja 190 miljoonaa euroa (2009: 148), josta ydinvoimatuotantoon liittyvät teho- ja kiinteistöverot olivat 85 miljoonaa euroa (2009: 62) ja vesivoimatuotantoon liittyvät kiinteistöverot olivat 12 miljoonaa euroa (2009: 11). Edellä mainitut ydin- ja vesivoimatuotantoon liittyvät verot sisältyvät sähköostoihin osakkuusyrityksiltä.

➔ Katso liitetieto 23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin sivulta 108.

12 Muut kulut

milj. euroa	2010	2009
Käyttö- ja kunnossapitokulut	248	212
Kiinteistöverot	89	79
Atk- ja tietoliikennekulut	65	64
Tutkimus- ja kehittämismenot	30	30
Muut kulut	223	214
Yhteensä	655	599

Suurimmat Muut kulut -ryhmään kirjatut erät ovat voimalaitosten ja sähköverkkojen käyttö- ja kunnossapitokuluja. Kiinteistöveroihin sisältyy suoraan omistettuun vesivoimatuotantoon liittyviä kiinteistöveroja 69 miljoonaa euroa (2009: 63).

Tilintarkastajien palkkiot

milj. euroa	2010	2009
Tilintarkastuspalkkiot	1,3	1,4
Palkkiot muista tilintarkastukseen liittyvistä toimeksiannoista	0,1	0,1
Palkkiot veropalveluista	0,0	0,0
Palkkiot muista palveluista	0,1	0,1
Yhteensä	1,5	1,6

Deloitte on nimitetty tilintarkastajaksi tilikaudella 2011 pidettävään yhtiökokoukseen saakka. Tilintarkastuspalkkiot sisältävät palkkiot konsernitilinpäätösten tarkastamisesta, osavuosikatsausten läpikäynnistä sekä emoyhtiön ja sen tytäryritysten tarkastamisesta. Tilintarkastukseen liittyvät toimeksiannot ovat varmennuspalveluita ja muita vastaavia tilintarkastukseen liittyviä palveluita. Palkkiot veropalveluista sisältävät veroneuvonnasta sekä verosuunnittelusta veloitetut palkkiot.

13 Henkilöstökulut ja johdon palkkiot

milj. euroa	2010	2009
Palkat ja palkkiot	365	351
Eläkkeet		
Maksupohjaiset järjestelyt	35	35
Etuuspohjaiset järjestelyt	11	13
Sosiaalikulut	68	67
Pitkän aikavälin kannustinohjelmat	7	9
Muut henkilöstökulut	21	20
Yhteensä	507	495

Pitkän aikavälin osakepalkkiojärjestelmien suojaussopimusten käyvän arvon muutokset on esitetty erässä "Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät" -2 -5

Fortumin työntekijöille tarjoamat kokonaispalkkiot muodostuvat palkoista, luontoiseduista, lyhyen tähtäimen tulospalkkiojärjestelmästä, henkilöstörahas-
tolla maksetusta voitonjaosta sekä pitkälle aikavälille jakautuvista osakepalkkiojärjestelmästä. Enemmistö Fortumin työntekijöistä kuuluu tulospalkkiojärjestelmän piiriin. Pitkän tähtäimen kannustinjärjestelmät on tarkoitettu ylimmän johdon jäsenille ja muille Fortum-konsernin johtohenkilöille.

Nimitys- ja palkkiovaliokunnan tehtävänä on käsitellä, arvioida ja tehdä hallitukselle suosituksia ja esityksiä konsernin ja sen johdon palkitsemisperiaatteista, palkkaus-
kenteista sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmästä ja valmistella osaltaan konsernin nimityskysymyksiä. Palkitsemisperiaatteista päättää hallitus.

➔ *Tarkempia tietoja Fortumin työntekijöiden palkitsemis- ja kannustinjärjestelmästä sekä henkilöstörahas-
tosta on liitetiedossa 30 Henkilöstön tulospalkkiojärjestelmä, henkilöstörahas- ja kannustinohjelmien sivulla 113, ja eläkevastuista liitetiedossa 36 Eläkevelvoitteet sivulla 120.*

13.1 Hallintoneuvoston jäsenten palkkiot

Hallintoneuvostoon kuuluu vähintään kuusi ja enintään 12 jäsentä. Hallintoneuvoston kokouksiin osallistuu myös henkilöstöryhmien edustajia, jotka eivät ole hallintoneu-
voston jäseniä. Yhtiökokous vahvistaa hallintoneuvoston jäsenten palkkiot.

Kullekin hallintoneuvoston jäsenelle maksetaan kiinteä kuukausipalkkio ja kokous-
palkkio. Henkilöstöryhmien edustajat saavat vain kokouspalkkion. Kaikki jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustussääntöjen mukaisiin matkakorvauksiin. Hallintoneu-
voston jäsenille ei tarjota pitkän aikavälin kannustinohjelmia eikä mahdollisuutta osallistua muihin kannustinohjelmiin. Fortumilla ei myöskään ole heitä koskevaa eläkejärjestelmää.

Hallintoneuvoston palkkiot:

euroa/kuukausi	2010	2009
Puheenjohtaja	1 000	1 000
Varapuheenjohtaja	600	600
Jäsenet	500	500
Kokouspalkkio	200	200

Hallintoneuvoston kokonaispalkkiot

euroa	2010	2009
Markku Laukkanen, Puheenjohtaja	13 000	13 000
Sanna Perkiö, Varapuheenjohtaja	8 000	8 000
Martti Alakoski	7 000	7 000
Tarja Filatov (7.4.2009 alkaen)	6 800	5 300
Sampsä Kataja	7 000	6 600
Kimmo Kiljunen	7 200	6 600
Katri Komi	6 800	6 800
Panu Laturi	7 200	6 600
Juha Mieto	7 000	7 000
Jukka Mäkelä (19.10.2010 asti)	5 800	6 800
Helena Pesola (7.4.2009 alkaen)	7 200	5 300
Rakel Hiltunen (7.4.2009 asti)	NA	1 700
Yhteensä	83 000	80 700

13.2 Hallituksen jäsenten palkkiot

Hallitukseen kuuluu viidestä seitsemään jäsentä. Yhtiökokous valitsee jäsenet yhden vuoden mittaiseksi toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavaan ensimmäiseen varsinaiseen yhtiökokoukseen. Vuonna 2010 yhtiökokous valitsi hallitukseen seitsemän jäsentä (aiemmin kuusi jäsentä).

Varsinainen yhtiökokous vahvistaa hallituksen jäsenten palkkiot. Lisäksi maksetaan 600 euron kokouspalkkio. Kokouspalkkio maksetaan myös valiokuntien kokouksista ja se maksetaan kaksinkertaisena niille jäsenille, jotka asuvat Suomen ulkopuolella Euroopassa sekä kolminkertaisena niille jäsenille, jotka asuvat Euroopan ulkopuolella. Jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustussääntöjen mukaisiin matkakorvauksiin. Hallituksen jäsenille ei tarjota pitkän aikavälin kannustinohjelmia eikä mahdollisuutta osallistua muihin kannustinohjelmiin. Fortumilla ei myöskään ole heitä koskevaa eläkejärjestelmää.

Hallituksen palkkiot:

euroa/vuosi	2010	2009
Puheenjohtaja	66 000	66 000
Varapuheenjohtaja	49 200	49 200
Jäsenet	35 400	35 400
Kokouspalkkio	600	600

Hallituksen kokonaispalkkiot

euroa	2010	2009
Puheenjohtaja, Matti Lehti (7.4.2009 alkaen)	75 600	53 800
Puheenjohtaja, Peter Fagernäs (7.4.2009 asti)	NA	21 475
Varapuheenjohtaja, Sari Baldauf (7.4.2009 alkaen)	58 800	41 480
Varapuheenjohtaja, Matti Lehti (7.4.2009 asti)	NA	16 720
Esko Aho	45 000	43 200
Ilona Ervasti-Vaintola	45 000	43 200
Birgitta Johansson-Hedberg	52 800	49 200
Joshua Larson (25.3.010 alkaen)	46 391	NA
Christian Ramm-Schmidt	45 600	43 200
Marianne Lie (7.4.2009 asti)	NA	16 788
Yhteensä	369 191	329 063

13.3 Toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän palkkiot

1.10.2009 lähtien konsernin johtoryhmään kuuluu yhdeksän jäsentä (aiemmin kahdeksan jäsentä) mukaan lukien toimitusjohtaja, jolle muut johtoryhmän jäsenet raportoivat. Vuoden 2009 aikana tapahtui muutoksia Fortumin johdossa. 1.5.2009 alkaen Tapio Kuula nimitettiin toimitusjohtajaksi Mikael Liliuksen tilalle. Fortumin liiketoimintarakenteen uudelleenorganisoinnin yhteydessä uudet johtoryhmän jäsenet nimitettiin 1.10.2009 alkaen.

Seuraavat taulukot esittävät toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän palkkioita kunkin toimikauden ajalta. Tapio Kuula on myös aikaisemmin ollut johtoryhmän jäsen, joten hänen palkkansa on jaettu kahteen osaan. Vuonna 2009 johdossa tapahtuneiden muutosten vuoksi palkkiot on esitetty vertailuvuonna toimikauden mukaisesti. Sosiaaliturvakulut 353 tuhatta euroa (2009: 324) on kirjattu palkoista, vuosipalkkioista ja muista lyhytaikaisista työsuhte-etuuksista paikallisen lainsäädännön mukaan jokaisessa maassa. Näiden lisäksi vuonna 2009 on kirjattu kuluksi työsuhteen päättymisen yhteydessä suoritettavia etuuksia 833 tuhatta euroa sisältäen sosiaalikulut entisen johtoryhmän jäseniin liittyen.

Alla esitetyt palkkiot ovat suoriteperusteisia.

✚ Lisätietoa palkitsemisesta on saatavilla vuosikertomuksen kohdassa Palkitseminen sivulla 156.

Johdon palkitseminen 2010

tuhatta euroa	Toimitusjohtaja	Muut johtoryhmän jäsenet
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhte-etuudet	912	2 482
Tulospalkkiot ¹⁾	307	871
Osakepalkkiot	513	1 225
Eläke-etuudet	487	946
Yhteensä	2 219	5 524

1) Vuodelle 2010 kirjatut tulospalkkiot perustuvat arvioihin

Johdon palkitseminen 2009

	Toimitusjohtaja 1.5.–31.12.	Entinen toimitusjohtaja 1.1.–30.4.	Muut johtoryhmän jäsenet 1.10.–31.12.	Muut johtoryhmän jäsenet 1.1.–30.9.	Toimitusjohtaja ²⁾ Vuosiansio
tuhatta euroa					
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhte-etuudet	604	288	805	1 114	745
Tulospalkkiot	158	80	177	272	237
Osakepalkkiot	318	140	226	892	477
Eläke-etuudet	191	713	193	746	479
Yhteensä	1 271	1 221	1 401	3 024	1 938

2) Toimitusjohtaja Tapio Kuulan koko vuoden 2009 ansio ajalta 1.1.–30.4. johtoryhmän jäsenenä ja 1.5. alkaen toimitusjohtajana.

Fortum tarjoaa konsernijohdolle kokonaispalkan, mikä koostuu peruspalkasta, taroituksenmukaisista muista eduista, vuosittaisista lyhyen aikavälin kannustimista (tulospalkkio) sekä pitkän aikavälin osakepalkkiojärjestelmistä. Ylimmän johdon tulospalkkioiden määräytymisperusteet vahvistaa hallitus vuosittain nimitys- ja palkkiovaliokunnan esityksen pohjalta. Kunkin ylimpään johtoon kuuluvan henkilön suorituksia arvioidaan vuosittain. Ylimpään johtoon kuuluville johtajille maksettavien tulospalkkioiden määrä riippuu konsernin taloudellisesta tuloksesta ja heidän onnistumisestaan henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa. Nimitys- ja palkkiovaliokunta määrittelee arvioinnin perusteella toimitusjohtajan palkkiotason, jonka se esittää hallitukselle hyväksyttäväksi. Tulospalkkiot maksetaan kunkin vuoden osalta seuraavan vuoden keväällä tuloksen julkistamisen ja henkilökohtaisten suorituskeskustelujen jälkeen.

Toimitusjohtaja ja konsernin johtoryhmän jäsenet osallistuvat osakepalkkiojärjestelmiin. Tuloslaskelmaan kirjattu kulu näistä järjestelmistä on laskettu IFRS 2 *Osakeperusteiset maksut* -standardin mukaisesti.

✚ Lisätietoja johdon osakepalkitsemisjärjestelmistä liitetiedossa 30 Henkilöstön tulospalkkiojärjestelmä, henkilöstörahoisto ja kannustinohjelmat sivulla 113.

Toimitusjohtajan lisäeläkejärjestelmä on maksupohjainen järjestelmä, jonka vuosimaksu on 25 % vuosipalkasta. Vuosipalkka koostuu peruspalkasta, luontoiseduista ja tulospalkkiosta. Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Mikäli toimitusjohtaja irtisanotaan ennen eläkeikää, on hän oikeutettu siihen mennessä eläkerahastoon maksettuihin varoihin.

Konsernin muiden johtoryhmän jäsenten eläkeikä on 60 tai 63 vuotta eläkejärjestelmästä riippuen. Eläkkeen määrä on korkeintaan 66 % tai 60 % eläkeikään mennessä saavutetuista palkkioista. Ensiksi mainitussa tapauksessa eläkkeet ovat etuusperusteisia, jotka Fortumin eläkesäätiö vakuuttaa ja maksaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa eläkkeet ovat joko maksu- tai etuusperusteisia eläkejärjestelmiä ja vakuutettu vakuutusyhtiössä.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37
- 38
- 39
- 40
- 41
- 42
- 43
- 44
- 45
- 46
- 47
- 48

Mikäli Fortum irtisanoo toimitusjohtajan, tämä on oikeutettu saamaan 24 kuukauden palkkaa vastaavan korvauksen. Muut johtoryhmän jäsenet ovat oikeutettuja 12–24 kuukauden palkkaa vastaavaan korvaukseen.

➤ Lisätietoa toimitusjohtaja Tapio Kuulan palkitsemisehdoista internetissä [www.fortum.fi/Sijoittajat/Hallinto ja johtaminen/Konsernin johtoryhmä/Toimitusjohtajan palkitseminen sekä vuositomituksessa kohdassa Palkitseminen sivulla 156](http://www.fortum.fi/Sijoittajat/Hallinto_ja_johtaminen/Konsernin_johtoryhmä/Toimitusjohtajan_palkitseminen_sekä_vuositomituksessa_kohdassa_Palkitseminen_sivulla_156).

Johdolle luovutetut tai luovutettavat osakkeet

Alla oleva taulukko esittää osakepalkkiojärjestelmien myötä toimitusjohtajalle ja muille Fortumin johtoryhmän jäsenille luovutetut ja luovutettavat osakkeet. Keväällä 2011 osakkeita luovutetaan sekä edellisen LTI-järjestelmän 2005–2010 että uuden LTI-järjestelmän 2008–2012 johdosta. Uuden järjestelmän alaiset luovutetut osakkeet ovat seuraavan kahden vuoden ajan rajoitusjakson alaisia, jonka aikana osakkeita ei saa myydä tai siirtää kolmannelle osapuolelle. Alla olevassa taulukossa esitetty uuden järjestelmän myötä luovutettavien osakkeiden määrä perustuu arvioon ja todellinen määrä määräytyy toimitushetkellä keväällä 2011.

Talospoliittisen ministerivaliokunnan valtion omistamia yrityksiä koskevien ohjeiden mukaan luovutettavien osakkeiden määrän verotuksellinen bruttoarvo ei voi ylittää osallistujan vuosipalkan määrää luontoisetuineen. Taulukossa esitetyissä osakemäärissä ei ole huomioitu tätä rajoitusta, jota tullaan soveltamaan toimitushetkellä keväällä 2011.

➤ Lisätietoa LTI-järjestelmistä on liitetiedossa 30 Henkilöstön tulospalkkiojärjestelmä, henkilöstörahassto ja kannustinojelmat sivulla 113.

Johdolle luovutetut tai myönnetty osakeoikeudet

	Vuosi 2010 ¹⁾	Vuosi 2011 ²⁾
Tapio Kuula	8 422	24 639
Anne Brunila	-	2 491
Alexander Tšuvaev	-	12 586
Mikael Frisk	6 041	8 984
Timo Karttinen	5 166	9 173
Juha Laaksonen	7 014	11 684
Per Langer	2 989	6 691
Maria Paatero-Kaarnakari	2 539	4 767
Matti Ruotsala	-	6 137

1) Todellinen luovutettujen osakkeiden määrä

2) Arvioitu edellisen LTI-järjestelmän sekä uuden LTI-järjestelmän yhteenlaskettu määrä

13.4 Johdon omistamat osakkeet

Fortum Oyj:n hallintoneuvoston jäsenet omistivat 31.12.2010 yhteensä 1 208 (2009: 1 090) osaketta, eli 0,00 % osakkeista ja äänivallasta. Hallituksen jäsenet omistivat yhteensä 11 450 (2009: 12 700) osaketta, mikä vastaa 0,00 % yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Toimitusjohtaja ja muut Fortum Oyj:n johtoryhmän jäsenet omistivat yhteensä 208 333 (2009: 185 345) osaketta, eli noin 0,02 % (2009: 0,02) osakkeista ja äänivallasta.

Hallituksen jäsenten omistamat osakkeet

	2010	2009
Puheenjohtaja Matti Lehti	2 000	2 000
Varapuheenjohtaja Sari Baldauf	2 300	2 300
Esko Aho	-	-
Ilona Ervasti-Vaintola	4 000	4 000
Birgitta Johansson-Hedberg	900	900
Joshua Larson	-	NA
Christian Ramm-Schmidt	2 250	3 500
Yhteensä	11 450	12 700

Fortumin johtoryhmän omistamat osakkeet

	2010	2009
Tapio Kuula	81 569	73 147
Anne Brunila	-	-
Alexander Tšuvaev	-	-
Mikael Frisk	30 000	31 642
Timo Karttinen	48 962	43 796
Juha Laaksonen	34 241	27 227
Per Langer	8 478	5 489
Maria Paatero-Kaarnakari	5 083	4 044
Matti Ruotsala	-	-
Yhteensä	208 333	185 345

14 Poistot ja arvonalentumiset

milj. euroa	2010	2009
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot		
Rakennukset ja rakennelmat	91	86
Koneet ja kalusto	443	396
Muut aineelliset hyödykkeet	5	5
Poistot aineettomista hyödykkeistä	21	20
Yhteensä	560	507
Arvonalentumiset		
Muut aineettomat hyödykkeet	1	-
Rakennukset ja rakennelmat	2	3
Yhteensä	3	3
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	563	510

⊕ Katso myös liitetieto 5 Segmenttiraportointi sivulla 90.

15 Rahoituskulut (netto)

milj. euroa	Liite	2010	2009
Korkokulut			
Lainat		-241	-268
Muut korkokulut		-1	-3
Aktivoituiden korkokulut	22	45	30
Yhteensä		-197	-241
Korkotuotot			
Lainasaamiset		66	88
Muut korkotuotot		6	10
Yhteensä		72	98
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista johtuvat voitot ja tappiot	7	12	-1
Valuuttakurssierot			
Lainat ja saamiset	7	744	315
Johdannaiset	7	-741	-312
Osinkotuotot		1	1
Korkotuotto rahasto-osuudelle Valtion ydinjätehuoltorahastossa	34	14	20
Ydinjätehuoltovaruksen diskonttauksen purkautuminen	34	-40	-26
Muiden varauksien diskonttauksen purkautuminen	35	-16	-14
Muut rahoitustuotot		3	2
Muut rahoituskulut		-7	-9
Yhteensä		-42	-23
Rahoituskulut (netto)		-155	-167

Korkokuluihin sisältyvät korollisten lainojen ja koron- ja valuutanvaihtosopimusten korkokulut sekä lainoja ja saamia suojaavien valuuttatermiinien termiinipisteet. Muut korkokulut koostuvat rahoitusleasingsopimusten koroista -1 miljoonaa euroa (2009: -1) ja muista koroista 0 miljoonaa euroa (2009: -2).

⊕ Katso lisätietoja taulukossa mainituista liitetiedoista.

Korkotuottoihin sisältyy Suomen ja Ruotsin ydinvoimayhtiöille annetuista osakaslainoista saatuja korkotuottoja 38 miljoonaa euroa (2009: 37), pankkitalletuksista saatuja korkotuottoja 25 miljoonaa euroa (2009: 55) sekä 0 miljoonan euron (2009: -5) vaikutus Ruotsin kruunumääräisten korkotuottojen suojauksista. Muut korkotuotot liittyvät lähinnä rahoitusleasingsopimuksiin, joissa Fortum on vuokralleantaja.

Rahoitusinstrumenttien käypään arvoon arvostamisesta syntyvät voitot ja tappiot sisältävät suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien koron- ja valuutanvaihtosopimusten muutokset ilman kertyneitä korkoja. Tähän ryhmään kuuluvat myös korkojohdannaisien ja suojattujen kohteiden käypien arvojen muutokset. Näiden johdannaisien kertynyt korko kirjataan lainojen korkokuluihin. Käypään arvoon arvostamisesta johtuviin

voittoihin ja tappioihin sisältyvät myös suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien lainoja ja saamia suojaavien termiinisopimusten korkopisteiden erot.

Valuuttakurssivoitot ja -tappiot sisältävät kurssierot, jotka syntyvät ulkomaanvaluutan määräisten lainojen ja saamisten muuntamisesta sekä valuuttatermiineihin ja koron- ja valuutanvaihtosopimuksiin liittyvät kurssierot.

Koron- ja valuuttajohdannaisten käypien arvojen muutokset

milj. euroa	2010	2009
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset		
Lainojen korkokulut	22	20
Johdannaisten valuuttakurssierot	-130	-95
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutokset – korkoero ¹⁾	34	8
Korokorjohdannaisten käypien arvojen muutos yhteensä rahoituskuluissa (netto)	-74	-67
Valuuttatermiinit		
Lainojen korkokulut	-7	-4
Johdannaisten valuuttakurssierot	-611	-217
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutokset – korkoero	10	6
Valuuttajohdannaisten käypien arvojen muutos yhteensä rahoituskuluissa (netto)	-608	-215
Koron- ja valuuttajohdannaisten käypien arvojen muutos yhteensä rahoituskuluissa (netto)	-682	-282

¹⁾ Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista johtuviin voittoihin ja tappioihin sisältyvät käypien arvojen muutokset niistä koronvaihtosopimuksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan vaatimuksia, määrältään 0 miljoonaa euroa (2009: 5).

Liikevoitto sisältää 1 miljoonaa euroa (2009: -1) ja rahoituskulut 3 miljoonaa euroa (2009: 3) valuuttakurssieroja.

16 Tuloverot

16.1 Tulos ennen veroja

milj. euroa	2010	2009
Suomalaiset yhtiöt	513	540
Ruotsalaiset yhtiöt	666	659
Muut yhtiöt	436	437
Yhteensä	1 615	1 636

16.2 Tuloverojen erittely

milj. euroa	2010	2009
Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero		
Suomalaiset yhtiöt	-183	-168
Ruotsalaiset yhtiöt	-178	-179
Muut yhtiöt	-29	-40
Yhteensä	-390	-387
Laskennalliset verot		
Suomalaiset yhtiöt	74	70
Ruotsalaiset yhtiöt	5	17
Muut yhtiöt	50	8
Yhteensä	129	95
Edellisten tilikausien verojen oikaisut		
Suomalaiset yhtiöt	0	-2
Ruotsalaiset yhtiöt	0	-2
Muut yhtiöt	0	11
Yhteensä	0	7
Tuloverot yhteensä	-261	-285

16.3 Tuloverokanta

Vero konsernin tuloksesta ennen veroja eroaa Suomen nimellisen verokannan mukaan lasketusta verosta seuraavasti:

milj. euroa	2010	%	2009	%
Tulos ennen veroja	1 615		1 636	
Vero laskettuna Suomen nimellisellä verokannalla	-420	26,0	-425	26,0
Suomen ja ulkomaisten verokantojen ja -säännösten erot	113	-7,0	126	-7,7
Verovapaat tuloerät	5	-0,3	16	-1,0
Verovapaat myyntivoitot	20	-1,2	1	-0,1
Verotuksessa vähennyskeltottomat kulut	-5	0,3	-5	0,4
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitoista	16	-1,0	5	-0,4
Osingonjakoon liittyvät verot	-1	0,1	-3	0,2
Verotappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista veroa	-1	0,1	-6	0,4
Aikaisemmin käyttämättömät verotappiot	1	-0,1	-	-
Muutokset verovarauksissa	11	-0,7	-1	0,1
Edellisiin tilikausiin perustuva verojen korjaus	0	0,0	7	-0,5
Tuloverot tuloslaskelmassa	-261	16,2	-285	17,4

Verokannan painotettu keskiarvo konsernissa oli 26,9 % (2009: 27,5). Tuloslaskelman mukainen verokanta oli 16,2 % (2009: 17,4). Tuloslaskelman verokantaan vaikuttaa aina se, että osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista perustuu Fortumin osuuteen verojen jälkeisestä tuloksesta. Verokanta oli 17,7 % (2009: 18,5) kun osakkuusyritysten tulosta, verovapaita myyntivoittoja sekä muita kertaluonteisia eriä ei huomioida.

Fortumin tuloslaskelman mukaiseen verokantaan (16,2 %) vaikutti tulon kertyminen eri maista sekä viimeisimpien yrityskauppojen, operatiivisten toimenpiteiden ja rakenteiden verokäsittelyn yhteisvaikutus. Vuonna 2010 Fortum purki myös osan verotukseen liittyvistä varauksista. Varaukset purettiin verotettavan tulon kohottua niin paljon, että kertyneitä verotappioita voidaan käyttää enemmän kuin aiempina vuosina on arvioitu. Verovarausta on purettu myös tiettyjen erien verokäsittelyn vähentyneen epävarmuuden vuoksi. Verovarausten muutos on vaikuttanut puolestaan myös verokantaan alentavasti.

16.4 Kertaluonteiset vaikutukset

Vuoden 2010 aikana oli useita verovapaita myyntivoittoja. Suurin osa niistä aiheutui St. Petersburg Sales Companyn, Swedegas AB:n sekä Karlskoga Energi & Miljö AB:n osakkeiden myynneistä.

Suurin osa verovapaista luovutusvoitoista vuonna 2009 syntyi infrastruktuurin rakentamis- ja kunnossapitotoimintaa harjoittavien yhtiöiden myynneistä.

➔ Katso myös liitetieto 33 Laskennalliset verot sivulta 117.

17 Osakekohtainen tulos

17.1 Laimentamaton

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön omistajille kuuluva voitto tai tappio osakkeiden keskimääräisellä osakeantioikaistulla lukumäärällä tilikauden aikana.

	2010	2009
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto, milj. euroa	1 300	1 312
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä, 1 000 kpl	888 367	888 230
Osakekohtainen tulos (euroa)	1,46	1,48

17.2 Laimennettu

Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa ulkona olevien osakkeiden painotetussa keskimääräisessä lukumäärässä otetaan huomioon kaikkien potentiaalisten osakkeiden laimentava vaikutus. Vuoden 2010 lopussa konsernilla ei ole yhtään optio-ohjelmaa jolla on laimentava vaikutus.

18 Osakekohtainen osinko

Yhtiökokoukselle 31.3.2011 on ehdotettu jaettavaksi vuodelta 2010 osinkoa 1,00 euroa osakkeelta, yhteensä 888 miljoonaa euroa, mikä perustuu 1.2.2011 rekisteröityjen osakkeiden lukumäärään. Ehdotettua osinkoa ei ole kirjattu osinkovelaksi tässä tilinpäätöksessä.

Varsinainen yhtiökokous päätti 25.3.2010 jakaa vuodelta 2009 osinkona 1,00 euroa osakkeelta. Maksetut osingot olivat yhteensä 888 miljoonaa euroa perustuen 30.3.2010 rekisteröityjen osakkeiden lukumäärään. Osingot maksettiin 8.4.2010.

Varsinainen yhtiökokous päätti 7.4.2009 jakaa vuodelta 2008 osinkona 1,00 euroa osakkeelta. Maksetut osingot olivat yhteensä 888 miljoonaa euroa perustuen 14.4.2009 rekisteröityjen osakkeiden lukumäärään. Osingot maksettiin 12.4.2009.

19 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat luokittain

Rahoitusvarat ja -velat on alla olevassa taulukossa jaettu IAS 39:n mukaisiin kategorioihin. Kategoriat on edelleen jaettu luokkiin, joiden perusteella rahoitusvarat ja -velat arvostetaan. Lisätietoja on liitetiedoissa, joihin taulukossa viitataan.

Rahoitusvarat luokittain		Lainat ja saamiset		Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				Käypä arvo kirjataan omaan pääomaan, rahavirran suojaus		Myyttävissä olevat rahoitusvarat		Rahoitusleasingit		Rahoitusvarat yhteensä	
		Jaksotettu hankintameno		Suojauslaskenta, käyvän arvon suojaus		Ei sovelleta suojauslaskentaa		2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009
milj. euroa	Liite	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat															
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	24	31	25							41	44			72	69
Johdannaisinstrumentit	3														
Sähköjohdannaiset						30	38	3	16					33	54
Korko- ja valuuttajohdannaiset				76	59	51	77	18	3					145	139
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit						5	2							5	2
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	25	1 101	854									48	64	1 149	918
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset varat															
Johdannaisinstrumentit	3														
Sähköjohdannaiset						61	33		43					61	76
Korko- ja valuuttajohdannaiset						34	95	5	3					39	98
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit						48	8							48	8
Myyntisaamiset	27	943	784											943	784
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	27	46	12									11	13	57	25
Pankkitalletukset	28	271	397											271	397
Rahavarat	28	285	493											285	493
Yhteensä		2 677	2 565	76	59	229	253	26	65	41	44	59	77	3 108	3 063

Rahoitusvelat luokittain		Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				Käypä arvo kirjataan omaan pääomaan, rahavirran suojaus		Muut rahoitusvelat				Rahoitusleasingit		Rahoitusvelat yhteensä	
		Suojauslaskenta, käyvän arvon suojaus		Ei sovelleta suojauslaskentaa		2010	2009	Jaksotettu hankintameno		Käypä arvo		2010	2009	2010	2009
milj. euroa	Liite	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset velat															
Korolliset velat	32							5 379	4 464	1 115	1 514	26	24	6 520	6 002
Johdannaisinstrumentit	3														
Sähköjohdannaiset				46	34	130	67							176	101
Korko- ja valuuttajohdannaiset				45	75	10	10							55	85
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				7	5									7	5
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset velat															
Korolliset velat	32							860	854			2	3	862	857
Johdannaisinstrumentit	3														
Sähköjohdannaiset				278	60	494	39							772	99
Korko- ja valuuttajohdannaiset				386	161	5	8							391	169
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				44	8									44	8
Ostovelat	38							435	317					435	317
Muut velat	38							205	158					205	158
Yhteensä		-	-	806	343	639	124	6 879	5 793	1 115	1 514	28	27	9 467	7 801

20 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat käypään arvoon

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on esitetty seuraavien käyvän arvon määrittämiseen perustuvien hierarkiatasojen mukaisesti:

- Taso 1: täysin samanlaisten varojen tai velkojen noteeratut (oikaisemattomat) hinnat toimivilla markkinoilla;
- Taso 2: muut syöttötiedot kuin tasoon 1 sisältyvät noteeratut hinnat, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle on todettavissa joko suoraan (ts. hintana) tai epäsuorasti (ts. hinnoista johdettuina);
- Taso 3: omaisuuserää tai velkaa koskevat syöttötiedot, jotka eivät perustu todettavissa olevaan markkinatietoon (ei todettavissa olevat syöttötiedot).

➔ Katso liitetieto 1 Laadintaperiaatteet, 1.30 Käypien arvojen arviointi sivulta 79.

Rahoitusvarat

milj. euroa	Liite	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ³⁾		Yhteensä	
		2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat											
Myytävissä olevat rahoitusvarat ¹⁾	24					41	44			41	44
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				90	164			-87	-148	3	16
Ei sovelleta suojauslaskentaa		19	3	95	86		2 ²⁾	-84	-53	30	38
Korko- ja valuuttajohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				94	62					94	62
Ei sovelleta suojauslaskentaa				51	77					51	77
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Ei sovelleta suojauslaskentaa		25	2					-20		5	2
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset varat											
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				539	418			-539	-375	0	43
Ei sovelleta suojauslaskentaa		152		403	236			-494	-203	61	33
Korko- ja valuuttajohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				5	3					5	3
Ei sovelleta suojauslaskentaa				34	95					34	95
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Ei sovelleta suojauslaskentaa		200	8					-152		48	8
Yhteensä		396	13	1 311	1 141	41	46	-1 376	-779	372	421

Rahoitusvelat

milj. euroa	Liite	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ³⁾		Yhteensä		
		2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset velat												
Korolliset velat	32			1 115	1 514					1 115	1 514	
Johdannaisinstrumentit	3											
Sähköjohdannaiset												
Sovelletaan suojauslaskentaa				216	215			1	-87	-149	130	67
Ei sovelleta suojauslaskentaa		24	2	105	83			1 ²⁾	-84	-52	46	34
Korko- ja valuuttajohdannaiset												
Sovelletaan suojauslaskentaa				10	10					10	10	
Ei sovelleta suojauslaskentaa				45	75					45	75	
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit												
Ei sovelleta suojauslaskentaa		27	5						-20		7	5
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset velat												
Johdannaisinstrumentit	3											
Sähköjohdannaiset												
Sovelletaan suojauslaskentaa				1 033	413				-539	-375	494	38
Ei sovelleta suojauslaskentaa		156	1	616	263				-494	-203	278	61
Korko- ja valuuttajohdannaiset												
Sovelletaan suojauslaskentaa				5	8					5	8	
Ei sovelleta suojauslaskentaa				386	161					386	161	
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit												
Ei sovelleta suojauslaskentaa		196	8						-152		44	8
Yhteensä		403	16	3 531	2 742	-	2	-1 376	-779	2 560	1 981	

1) Myytävissä olevat rahoitusvarat, jotka ovat muita kuin osakkuus- ja yhteisyritysosakkeita, koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista, arvoltaan 38 miljoonaa euroa (2009: 43), joiden käypää arvoa ei pystytä määrittelemään luotettavasti. Nämä sijoitukset on arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä mahdollisilla arvonalentumistappioilla.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvien noteerattujen yritysten osakkeiden käypä arvo oli 3 miljoonaa euroa (2009: 1). Fortumin omaan pääomaan kirjattujen kertyneiden käypien arvojen muutokset olivat -1 miljoonaa euroa (2009: -1).

2) NASDAQ OMX Commodities Europe noteeraa lähimmät viisi vuotta, näiden vuosien jälkeen käytetään Fortumin tekemää hintaennustetta. Syy sähköjohdannaisien siirtämiseen tasolta 3 tasolle 2 on sopimusten erääntymisaika.

3) Kun sähköpörssien kanssa tehdyillä standardijohdannais sopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

21 Aineettomat hyödykkeet

milj. euroa	Liikearvo		Muut aineettomat hyödykkeet		Yhteensä	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Hankintameno 1.1.	285	298	372	379	657	677
Kurssierot ja muut oikaisut	16	-13	16	-27	32	-40
Investoinnit	-	-	19	20	19	20
Päästöoikeuksien muutokset	-	-	13	0	13	0
Vähennykset	-	-	-25	-6	-25	-6
Uudelleenryhmittelyt	-	-	17	6	17	6
Hankintameno 31.12.	301	285	412	372	713	657
Kertyneet poistot 1.1.	-	-	266	282	266	282
Kurssierot ja muut oikaisut	-	-	25	-30	25	-30
Vähennykset	-	-	-25	-6	-25	-6
Uudelleenryhmittelyt	-	-	4	-	4	-
Tilikauden arvonalentumiset	-	-	1	-	1	-
Tilikauden poisto	-	-	21	20	21	20
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	-	292	266	292	266
Tasearvo 31.12.	301	285	120	106	421	391

Liikearvo sisältyy Russia-segmenttiin ja liittyy OAO Fortumin (entinen TGC-10) hankintaan. Liikearvo on testattu arvonalentumisen varalta vertaamalla OAO Fortumin liiketoiminnan nettovarujen kerrytettävissä olevia rahamääriä (sisältäen liikearvon) kyseisten erien kirjanpitoarvoihin. Kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttöarvon perusteella diskontattuja rahavirtoja käyttäen.

Käyttöarvon määrittämisessä käytetyt keskeiset oletukset ovat johdon määrittelemiä. Merkittävimpiä oletuksia olivat oletukset Venäjän energiamaarkkinoiden odotetusta kehittämisestä, voimalaitosten ja muiden vastaavien omaisuuserien käyttöasteista, tulevista ylläpito- ja perusparannusinvestoinneista, investointiohjelman valmistumisaikataulusta sekä käytetystä keskimääräisestä painotetusta pääoman kustannuksesta. Oletukset pohjautuvat odotuksiin tulevaisuuden tapahtumista, joiden uskotaan olevan realistisia näissä olosuhteissa. Tapa näiden oletuksien tekemiseen ei ole muuttunut aiemmista vuosista. Laskelmissa käytetyt rahavirrat perustuvat hallituksen hyväksymiin liiketoimintasuunnitelmiin. Sähkömarkkinoiden vapautuminen Venäjällä on edennyt odotetusti vuonna 2010. Kasvanut kysyntä ja Venäjän markkinoiden kapasiteetin kehittyminen ovat vauhdittaneet OAO Fortumin investointiohjelman edistymistä. Viimeisenä valmistuvien uusien yksiköiden käyttöönoton on suunniteltu tapahtuvan vuoden 2014 loppuun mennessä, toisaalta samanaikaisesti kolmen ensimmäisen yksikön käyttöönotto on hieman viivästynyt. Diskonttokorko määritetään ottaen huomioon sen maan riskiprofiili, josta rahavirrat muodostuvat. Venäjällä käytetty diskonttokorko ennen veroja oli 10,4 % (2009: 11,7). Diskonttokoron komponenteissa tai niiden määrittämisessä käytetyissä menetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Tilinpäätöspäivänä kerrytettävissä olevien rahamäärien todettiin ylittävän kyseessä olevien omaisuuserien kirjanpitoarvot ja siten liikearvon arvo ei ole alentunut. Johdon mukaan kohtuullinen muutos diskonttokorossa tai tuottotasossa ei aiheuttaisi sitä, että Venäjän rahavirtaa tuottavien yksiköiden kirjanpitoarvot ylittäisivät kerrytettävissä olevat rahamäärät.

Aineettomien hyödykkeiden merkittävimmät erät ovat tietokoneohjelmat ja ohjelmallisenssit, jotka kirjataan poistoina kuluksi niiden taloudellisten vaikutusaikojen kuluessa. Muut aineettomat hyödykkeet sisältävät ostettuja ja vastikkeetta saatuja päästöoikeuksia, jotka kirjataan taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi alkuperäiseen hankintamenuon tai sitä alempaan käypään arvoon. Aineettomiin hyödykkeisiin sisältyvien päästöoikeuksien arvo on 27 miljoonaa euroa (2009: 14).

22 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

milj. euroa	Maa- ja vesialueet sekä tunnelit	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	2 840	2 752	12 570	206	1 091	19 459
Kurssierot ja muut oikaisut	392	201	1 091	14	100	1 798
Investoinnit	1	83	221	1	897	1 203
Ydinvoiman käytöstäpoistamiskulut	-	-	18	-	-	18
Vähennykset	-1	-13	-66	-	2	-78
Uudelleenryhmittelyt	12	93	339	-21	-440	-17
Siirretty myytävissä oleviin pitkäaikaisiin varoihin	-1	-18	-236	-2	-1	-258
Hankintameno 31.12.2010	3 243	3 098	13 937	198	1 649	22 125
Kertyneet poistot 1.1.2010	-	1 184	5 284	136	-	6 604
Kurssierot ja muut oikaisut	-	84	449	9	-	542
Vähennykset	-	-8	-44	-	-	-52
Tilikauden poistot	-	91	443	5	-	539
Tilikauden arvonalentumiset	-	2	-	-	-	2
Uudelleenryhmittelyt	-	-7	3	-	-	-4
Siirretty myytävissä oleviin pitkäaikaisiin varoihin	-	-7	-119	-1	-	-127
Kertyneet poistot 31.12.2010	-	1 339	6 016	149	-	7 504
Tasearvo 31.12.2010	3 243	1 759	7 921	49	1 649	14 621

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvon kasvu vuonna 2010 aiheutui pääasiassa OAO Fortumissa käynnissä olevasta investointiohjelmasta ja Heat-segmentin neljästä yhdistetyn lämmön- ja sähköntuotantolaitoksen rakennusprojektista (CHP), joista kaksi saatiin tilikaudella päätökseen ja kaksi on edelleen käynnissä. Lisäksi kasvuun vaikutti valuuttojen, erityisesti Ruotsin kruunun, vahvistuminen euroa vastaan.

✚ Lisätietoja käynnissä oleviin investointeihin liittyvistä luottoriskeistä on esitetty liitetiedossa 3.10 Luottoriskit sivulla 87.

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä on pantattu kiinteistökiinnityksin 292 miljoonan euron arvosta (2009: 357).

+ Katso liitetieto 41 Pantatut varat sivulta 124.

milj. euroa	Maa- ja vesialueet sekä tunnelit	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Hankintameno 1.1.2009	2 684	2 520	11 720	198	1 011	18 133	
Kurssierot ja muut oikaisut	156	60	354	4	21	595	
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	-	-	2	-	-	2	
Investoinnit	1	111	229	2	499	842	
Ydinvoiman käytöstäpoistamiskulut	-	-	-7	-	-	-7	
Vähennykset	-1	-18	-23	-2	-56	-100	
Uudelleenryhmittelyt	0	79	295	4	-384	-6	
Hankintameno 31.12.2009	2 840	2 752	12 570	206	1 091	19 459	
Kertyneet poistot 1.1.2009	-	1 082	4 785	128	-	5 995	
Kurssierot ja muut oikaisut	-	21	163	4	-	188	
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	-	-	-	-	-	-	
Vähennykset	-	-12	-56	-1	-	-69	
Tilikauden poistot	-	86	396	5	-	487	
Tilikauden arvonalentumiset	-	3	0	0	-	3	
Uudelleenryhmittelyt	-	4	-4	-	-	0	
Kertyneet poistot 31.12.2009	-	1 184	5 284	136	-	6 604	
Tasearvo 31.12.2009	2 840	1 568	7 286	70	1 091	12 855	

22.1 Aktivoitua vieraan pääoman kulut

milj. euroa	Rakennukset ja rakennelmat		Koneet ja kalusto		Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		Yhteensä	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009
1.1.	0	-	21	13	44	23	65	36
Kurssierot ja muut oikaisut	0	0	0	0	4	0	4	0
Lisäykset	-	-	-	-	45	30	45	30
Uudelleenryhmittelyt	7	0	13	9	-20	-9	0	0
Poistot	0	0	-2	-1	-	-	-2	-1
31.12.	7	0	32	21	73	44	112	65

Vuonna 2010 aktivoitiin taseeseen uusia vieraan pääoman kuluja 45 miljoonaa euroa (2009: 30). Uudet aktivoitua vieraan pääoman kulut liittyvät Venäjällä OAO Fortumin investointiohjelmaan sekä Puolassa, Virossa ja Liettuassa rakennettaviin yhdistettyjen sähkö- ja lämmöntuotantolaitosten (CHP) -projekteihin. Maasta ja lainavaluutasta riippuen käytetty korkokanta vaihteli 2,9 ja 9,0 % välillä (2009: 5,4–11,0).

22.2 Investoinnit ¹⁾

milj. euroa	Suomi		Ruotsi		Muut maat		Yhteensä	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Power								
Vesivoima	10	4	42	49	-	-	52	53
Ydinvoima	39	35	-	-	-	-	39	35
Fossiilinen energia/Sähköntuotanto	5	3	-	-	-	-	5	3
Muut	1	5	-	-	-	-	1	5
Power yhteensä	55	47	42	49	-	-	97	96
Heat								
Fossiilinen energia/Lämmöntuotanto	16	53	24	17	39	66	79	136
Fossiilinen energia/Sähköntuotanto	5	37	-	-	-	-	5	37
Uusiutuva lämpöenergia	14	21	57	24	59	32	130	77
Kaukolämpö	19	14	36	56	22	18	77	88
Muut	-	0	12	20	1	0	13	20
Heat yhteensä	54	125	129	117	121	116	304	358
Distribution	73	79	128	98	12	11	213	188
Electricity Sales	0	1	-	-	-	-	0	1
Muut	8	3	1	-	0	1	9	4
Yhteensä, ilman Russia-segmenttiä	190	255	300	264	133	128	623	647
Russia								
Fossiilinen energia/Sähköntuotanto							544	199
Fossiilinen energia/Lämmöntuotanto							21	16
Muut							34	0
Russia yhteensä							599	215
Yhteensä, sisältäen Russia-segmentin							1 222	862

1) Sisältää investoinnit sekä aineellisiin että aineettomiin hyödykkeisiin.

Vuonna 2010 kunnossapitoinvestoinnit aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin olivat 164 miljoonaa euroa (2009: 139). Lainsäädännön edellyttämät investoinnit olivat 148 miljoonaa euroa (2009: 129). Tuottavuutta lisäävät investoinnit olivat 151 miljoonaa euroa (2009: 138) ja kasvua lisäävät investoinnit olivat 759 miljoonaa euroa (2009: 456).

22.2.1 Power

Fortum investoi Suomessa 42 miljoonaa euroa (2009: 35) Loviisan ydinvoimalaitokseen. Lisäksi Fortum jatkoi investointejaan useisiin kasvuun ja tuottavuuteen tähtääviin vesivoimalaitosprojekteihin. Nämä investoinnit olivat yhteensä 23 miljoonaa euroa (2009: 20), joista suurin yksittäinen kohde oli Montta Suomessa, johon Fortum sijoitti noin 7 miljoonaa euroa (2009: 1). Laitosten ylläpitoinvestoinnit Power-segmentissä olivat noin 32 miljoonaa euroa (2009: 41).

22.2.2 Heat

Heat-segmentissä on ollut vuonna 2010 käynnissä neljän CHP-voimalaitoksen rakentaminen. Näistä kaksi, Czeřtochowan laitos Puolassa ja Pärnun laitos Virossa valmistuivat vuoden 2010 aikana. Rakenteilla ovat sen sijaan edelleen Klaipeidan CHP-laitos Liettuassa

sekä Brista Ruotsissa. Kokonaisuudessaan Heat-segmentin kasvuprojekteihin on investoitu noin 202 miljoonaa euroa, mikä on noin 60 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2009. Ylläpito- ja muut normaalit investoinnit ovat segmentissä noin 102 miljoonaa euroa, mikä on noin 6 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2009. Nämä viimeksi mainitut investoinnit koostuvat lähinnä investoinneista kaukolämpöverkostoon, uusien liittymien rakentamiseen ja olemassa olevien CHP-voimalaitosten kunnossapitoon.

22.2.3 Distribution

Fortum investoi 213 miljoonaa euroa (2009: 188) sähkönsiirron luotettavuuteen, ylläpitoon ja uusinvestointeihin sähkönsiirtoliiketoiminnassaan Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Virossa.

Suomessa sähköverkkoasiakkaiden automaattisen mittarinluennan pilottivaihe käynnistyi lokakuussa 2010. Fortum investoi Suomessa automaattisen mittarinluennan projektiin vuonna 2010 yhteensä noin 9 miljoonaa euroa (2009: 8).

22.2.4 Russia

OAO Fortumilla on käynnissä mittava investointiohjelma, jolla pyritään kasvattamaan sähköntuotantokapasiteettia 2 300 megawatilla. Vuoden 2010 aikana ohjelman mukaisista investoinneista toteutui noin 540 miljoonaa euroa (2009: 186). Investointiohjelmasta arvioidaan tammikuusta 2011 lähtien olevan jäljellä 1,5 miljardia euroa. Joulukuussa 2010 vihittiin käyttöön uusi yksikkö Fortumin Tyumen CHP-1 -voimalaitoksella. Sen kaupallisen käytön arvioidaan alkavan vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla. Uusi yksikkö on ensimmäinen OAO Fortumin laajan investointiohjelman seitsemästä yksiköstä.

22.3 Rahoitusleasingsopimuksilla hankitut hyödykkeet

milj. euroa	2010	2009
Hankintameno	41	54
Kertyneet poistot 1.1.	-14	-14
Tilikauden poistot	-2	-4
Tasearvo	25	36

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokratut hyödykkeet on kirjattu koneisiin ja kalustoon.

Fortumilla on myös rahoitusleasingsopimuksia, joissa se toimii vuokralleantajana ja on vuokrannut konsernin ulkopuolelle aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä 50 miljoonan euron (2009: 60) arvosta. Nämä varat eivät sisälly konsernitaseen aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin.

22.4 Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet

milj. euroa	2010	2009
Hankintameno	12	179
Kertyneet poistot 1.1.	-3	-106
Tilikauden poistot	-2	-7
Yhteensä	7	66

Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet koostuivat lähinnä Meri-Porin voimalaitoksesta, josta Fortum vuokrasi 308 MW:n osuutensa tammikuusta 2007 alkaen kesäkuun 2010 loppuun asti. Voimalaitoksen tuotantokapasiteetti on palautettu Fortumin omaan käyttöön 1.7.2010 alkaen.

23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin

milj. euroa	2010	2009
Hankintameno		
Hankintameno 1.1.	1 669	1 655
Kurssierot ja muut oikaisut	63	-36
Hankinnat	6	33
Uudet osakeannit ja osakkaiden sijoitukset	20	25
Uudelleenryhmittelyt	-	-7
Vähennykset	-97	-1
Hankintameno 31.12.	1 661	1 669
Osakkuus- ja yhteisyritysomistuksiin liittyvät oman pääoman oikaisut		
Oikaisut 1.1.	519	457
Kurssierot ja muut oikaisut	41	109
Osuus osakkuusyritysten tilikauden voitosta	62	21
Vähennykset	8	-
Saadut osingot	-61	-32
Osakkuusyritysten muut laajan tuloksen erät	-69	-36
Oikaisut 31.12.	500	519
Tasearvo 31.12.	2 161	2 188

Osakkuusyrityssijoitusten tasearvo vuoden 2010 lopussa oli 2 161 miljoonaa euroa (2009: 2 188). Fortum omistaa osakkeita kahdesta (2009: yhdestä) yhteisyritykseksi luokitellusta yrityksestä. Kyseisten yhteisyritysosuuksien tasearvo oli yhteensä 54 miljoonaa euroa (2009: 42).

23.1 Investoinnit

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) varsinainen yhtiökokous päätti maaliskuussa 2010 nostaa yhtiön osakepääomaa 79,3 miljoonalla eurolla (2009: 100), josta Fortumin osuus on 19,8 miljoonaa euroa (2009: 25). Fortumin osuus korotuksesta maksettiin joulukuussa 2010.

Vuonna 2010 Fortum hankki 40 % osuuden Blaiken Vind AB:stä Skellefteå Kraft AB:ltä. Blaiken Vind Ab on yhteisyritys, joka suunnittelee tuulipuiston rakentamista Blaikenin alueelle Pohjois-Ruotsiin. Tuulipuistoon tulee korkeintaan 100 tuulivoimalaa, kokonais-
teholtaan 250 MW, ja sen arvioitu vuosituotanto valmistuessaan vuonna 2015 on 600–720 gigawattituntia (GWh). Hankkeen kokonaisinvestoinnin arvo on enintään 400 miljoonaa euroa, josta Fortumin osuus on 40 %.

Fortum ja norjalainen Hafslund Infratek ASA yhdistivät infrastruktuurin rakentamis- ja kunnossapitoliiketoimintansa Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa vuoden 2009 alussa. Transaktiossa Fortum sai osakkeita Hafslund Infratek ASA:ssa ja omistaa näin 33 % osuuden uudesta yhdistetystä yhtiöstä.

23.2 Yritysmyyntit

Helmikuun 2010 alussa Distribution liiketoiminta-alue myi Fortumin 49 % osuuden Karlskoga Energi & Miljö AB:ssä. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Heat-divisioona myi Fortumin 20,4 % osuuden Swedegas AB:ssä ja Russia-divisioona myi OAO Fortumin 49 % omistusosuuden Kurgan Generating Companyssa. Vuoden kolmannella neljänneksellä Russia-divisioona myi myös Fortumin noin 31 % omistusosuuden St. Petersburg Sale Companyssa.

Vuonna 2009 ei tapahtunut merkittäviä osakkuusyhtiöiden myyntejä.

23.3 Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

Eräät merkittävimmistä osakkuusyrityksistä esittävät tilinpäätöksensä paikallisten laskentaperiaatteiden mukaan. Fortum tekee ko. raportoituihin tilinpäätöksiin korjausvientejä taatakseen, että osakkuusyritysten luvut ovat yhtenevät Fortumin käytämien laskentaperiaatteiden kanssa. Jos uudempaa tietoa ei ole saatavilla, osuudet osakkuusyritysten tuloksesta lasketaan perustuen edellisen neljänneksen lukuihin.

Fortumin osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta vuodelta 2010 oli 62 miljoonaa euroa (2009: 21), josta Hafslundin osuus oli 28 miljoonaa euroa (2009: -4), TGC-1:n osuus 7 miljoonaa euroa (2009: 19) ja Gasumin osuus 27 miljoonaa euroa (2009: 26). Osuus voitosta sisältää Fortumin osakkuusyhtiöomistuksen mukaisen osuuden ruotsalaisten ydinvoimayhtiöiden, Forsmarks Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n, voitosta yhteensä -19 miljoonaa euroa (2009: -16). Tästä -11 miljoonaa euroa (2009: -6) aiheutui ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen kirjauksista.

➔ Katso liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat sivulta 118.

Hafslund myi 18 miljoonaa REC:n osaketta marraskuussa 2009. Laskentaperiaatteiden mukaisesti Fortum kirjasi 13 miljoonan euron voiton liittyen Hafslundin myymiin REC:n osakkeisiin osana osuuksia osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta.

Hafslund ASA ilmoitti joulukuussa 2010 myyneensä täysin omistamansa tytäryhtiön Hafslund Fibernett AS:n koko osakekannan 1 477 miljoonalla Norjan kruunulla (noin 188 milj. eurolla). Hafslund kirjaa kaupasta noin 900 miljoonan Norjan kruunun myyntivoiton (noin 114 milj. euroa). Osakemyynnin seurauksena Fortum kirjaa noin 40

miljoonan euron myyntivoiton Muut-segmenttiinsä, eli noin 0,04 euroa osaketta kohden. Myyntivoitto kirjataan tuloslaskelmaan osuutena osakkuusyritysten tuloksesta vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä.

23.4 Saadut osingot

Saadut osingot -erä rahavirtalaskelmassa, 61 miljoonaa euroa (2009: 32), sisältää Hafslundin maksamat osingot, yhteensä 19 miljoonaa euroa (2009: 17).

23.5 Käyvän arvon ja muut oman pääoman muutokset

Laskiessaan osuuttaan osakkuusyrityksensä Hafslundin tuloksesta Fortum on omien laskentaperiaatteidensa mukaisesti luokitellut uudelleen Hafslundin osakeomistuksen Renewable Energy Corporation (REC) -yhtiössä vuodesta 2006 lähtien 19.11.2008 saakka. Tänä aikana Hafslund luokitteli osakeomistuksensa REC-yhtiössä erään 'Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat', kun taas Fortum luokitteli osakeomistuksen REC-yhtiössä myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi, joiden käypien arvojen muutokset kirjataan suoraan omaan pääomaan. 19.11.2008 jälkeen molemmat yhtiöt ovat luokitelleet osakeomistuksen REC-yhtiössä myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi, joiden käypien arvojen muutokset kirjataan suoraan omaan pääomaan. Kertynyt käypien arvojen muutos kirjataan Fortumin tuloslaskelmaan vain siinä tapauksessa, että Hafslund myy omistuksensa REC-yhtiössä. Fortum laskee REC-yhtiön osakkeen käyvän arvon muutoksen joka välitilinpäätöksen yhteydessä, sillä REC-yhtiö on listattu Osloon pörssissä. Laskennassa käytettyjen osakkeiden lukumäärä perustuu Hafslundin edellisen vuosineljänneksen raportoinnissaan ilmoittamaan omistamiensa osakkeiden lukumäärään, ellei uudempaa tietoa ole saatavilla.

Fortumin omaan pääomaan kirjatut kertyneet käyvän arvon muutokset perustuen Hafslundin ilmoittamaan jäljellä olevaan osakkeiden lukumäärään olivat vuoden lopussa noin 13 miljoonaa euroa (2009: 89).

23.6 Merkittävimmät osakkuusyritykset

milj. euroa	Yhtiö	Segmentti	Kotipaikka	Omistusosuus, %		Tasearvo konsernitaseessa	
				2010	2009	2010	2009
	Kemijoki Oy	Power	Suomi	18	18	237	243
	Teollisuuden Voima Oyj (TVO)	Power	Suomi	26	26	254	232
	OKG AB	Power	Ruotsi	46	46	134	131
	Forsmarks Kraftgrupp AB	Power	Ruotsi	26	26	121	112
	Gasum Oy	Heat	Suomi	31	31	123	123
	Fingrid Oyj	Distribution	Suomi	25	25	115	112
	Territorial Generating Company 1 (TGC-1)	Russia	Venäjä	26	26	423	399
	Hafslund ASA	Muut	Norja	34	34	440	483
	Muut					314	353
	Yhteensä					2 161	2 188

Fortum omistaa 63,8 % vesivoimaosakkeista ja 15,4 % rahaosakkeista Kemijoki Oy:ssä. Jokainen vesivoimaosakkeiden omistaja on oikeutettu osakeomistusta vastaavaan osuu-

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

teen vesivoimatuotannosta. Fortumin omistusosuus koko osakepääomasta on 17,5 %. Kemijoki yhdistellään konsernitilinpäätökseen osakkuusyrityksenä, koska Fortumilla on Kemijoki Oy:ssä huomattava vaikutusvalta perustuen osuuteen hallituspaikoista ja osallistumiseen yhtiön päätöksentekoprosesseihin.

TVO:lla on kolme osakesarjaa, jotka oikeuttavat osakkeenomistajat TVO:n eri voimalaitoksilla tuotettuun sähkөөn. A-sarjan osakkeet oikeuttavat Olkiluoto 1 ja 2 -voimalaitosten ydinvoimalla tuottamaan sähkөөn. B-sarjan osakkeet oikeuttavat rakenteilla olevan uuden ydinvoimalaitoksen, Olkiluoto 3:n, tulevaisuudessa tuottamaan sähkөөn. C-sarjan osakkeet oikeuttavat TVO:n osuuteen Meri-Porin lauhdevoimalan tuottamasta sähkөөstä. Meri-Porin voimalaitos on Fortumin ja TVO:n yhteisessä määräysvallassa oleva omaisuus. Fortumille kuuluu 54,55 % Meri-Porin varoista ja TVO:lle 45,45 %.

➕ Katso myös kohta 1.12.1 Yhteisessä määräysvallassa olevat omaisuuserät, liitetiedosta 1 Laadintaperiaatteet sivulta 73.

Fortum omistaa 25,7 % Territorial Generating 1 -yhtiöstä (TGC-1). TGC-1 muodostettiin vuoden 2006 lopussa usean venäläisen yhtiön fuusioituttua. Fortumin laskentaperiaatteiden mukaisesti osuus TGC-1:n osakkuustuloksesta kirjataan perustuen viimeisimpään julkistettuun IFRS-tilinpäätökseen.

Vuoden 2010 toisen neljänneksen aikana Fortum muutti kirjauskäytäntöään TGC-1:n osakkuustuloksen kirjaamisen osalta. Fortum eliminoi yhtiön tekemät arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset kirjattaessaan osuuttaan tuloksesta ja arvioi arvonalentumiskirjausten tarpeellisuutta erikseen. Aiemmin Fortum on sisällyttänyt osuuteensa tuloksesta myös osuuden TGC-1:n kirjaamista arvonalentumistappioista sekä kirjattujen arvonalennusten peruutuksista. Kirjauskäytännön muutos on tehty oikaisemalla aikaisempien kausien vaikutus ei-takautuvasti, koska muutoksella ei katsota olevan olennaista vaikutusta vertailuvuoden tietoihin.

TGC-1 on muuttanut IFRS-standardien mukaisten tilinpäätöstietojensa raportointiaikataulua vuoden aikana. Vuodesta 2010 alkaen yhtiö julkaisee IFRS-standardien mukaisia osavuosikatsaustietoja vuosineljänneksittäin. Fortumin vuoden 2010 tulos sisältää Fortumin osuuden TGC-1:n vuoden 2009 toiselta vuosipuoliskolta sekä vuoden 2010 kolmelta ensimmäiseltä neljännekseltä.

Merkittävimpien listattujen osakkuusyritysosakkeiden (Hafslund ASA ja TGC-1) vuoden 2010 lopun markkina-arvoihin perustuva käypä arvo oli 1 113 miljoonaa euroa (2009: 932), josta Hafslundin osuus oli 595 miljoonaa euroa ja TGC-1:n osuus 518 miljoonaa euroa.

Merkittävimpien osakkuusyritysten varat, velat, liikevaihto ja voitto/tappio

milj. euroa							
Yhtiö	Kotipaikka	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio	Omistusosuus, %	Äänimäärä, %
Kemijoki Oy ^{1) 3)}	Suomi	434	314	40	-7	18	18
Teollisuuden Voima Oyj ^{1) 2)}	Suomi	5 639	4 649	276	34	26	26
OKG AB ^{1) 3)}	Ruotsi	2 210	1 806	463	1	46	46
Forsmarks Kraftgrupp AB ^{1) 3)}	Ruotsi	1 724	1 352	555	0	26	26
Gasum Oy ²⁾	Suomi	725	346	838	48	31	31
Fingrid Oyj ²⁾	Suomi	1 705	1 225	318	31	25	33
Territorial Generating Company 1 (TGC-1) ²⁾	Venäjä	2 582	853	911	59	26	26
Hafslund ASA ²⁾	Norja	3 506	2 266	1 326	-171	34	33

1) Voimalaitokset rakennetaan usein yhteisesti muiden sähkötuottajien kanssa. Osakassopimuksen nojalla jokaisella omistajalla on oikeus sähkөөn osakeomistuksensa suhteessa tai muiden sopimusten perusteella ja jokainen omistaja on vastuussa vastaavasta kustannusosuudesta. Osakkuusyritykset eivät ole voittoa tuottavia, koska omistajat ostavat sähkөөä tuotantokustannuksiin perustuvalla hinnalla sisältäen korkokulut ja valmisteverot. (Katso myös liitetieto 11 Materiaalit ja palvelut sivulta 97 ja liitetieto 46 Lähipiiritapahtumat sivulta 126).

2) Tiedot perustuvat syyskuun 2010 lukuihin.

3) Tiedot perustuvat joulukuun 2009 lukuihin.

23.7 Liiketoimet ja avoimet saldot

Liiketoimet osakkuusyritysten kanssa

milj. euroa		
	2010	2009
Myyntit osakkuusyrityksille	63	86
Korot osakkuusyritysten lainasaamisista	39	37
Ostot osakkuusyrityksiltä	764	555

Ostot osakkuusyrityksiltä sisältävät ydin- ja vesivoimalla tuotetun sähkөөn ostot omakustannushintaan sisältäen korkokulut ja valmisteverot.

➕ Katso myös liitetieto 11 Materiaalit ja palvelut sivulta 97.

➕ Katso myös liitetieto 46 Lähipiiritapahtumat sivulta 126.

Avoimet saldot

milj. euroa		
	2010	2009
Saamiset osakkuusyrityksiltä		
Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset	1 071	852
Myyntisaamiset	22	14
Muut saamiset	20	5
Velat osakkuusyrityksille		
Pitkäaikaiset velat	213	199
Ostovelat	36	23
Muut velat	15	22

Pitkäaikaiset korolliset saamiset ovat pääasiassa saamia ruotsalaisilta ydinvoimayhtiöiltä, OKG AB:lta ja Forsmarks Kraftgrupp AB:lta, suuruudeltaan 1 001 miljoonaa euroa (2009: 786).

Näiden yhtiöiden tekemät investoinnit on rahoitettu kyseisten yhtiöiden omistajilta saaduilla lainoilla omistussuuden suhteessa.

Liiketapahtumat ja saldot yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	2010	2009
Ostot	1	1
Saamiset yhteisyrityksiltä	6	4

Konsernilla ei ollut lainasaamisia yhteisyrityksiltä vuosien 2010 tai 2009 lopussa.

24 Muut pitkäaikaiset sijoitukset

milj. euroa	2010	2009
Myytavissä olevat rahoitusvarat	41	44
Muut	31	25
Yhteensä	72	69

Myytavissä olevat rahoitusvarat, jotka ovat muita kuin osakkuus- ja yhteisyritysosakkeita, koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista, arvoltaan 38 miljoonaa euroa (2009: 43), joiden käypää arvoa ei pystytä määrittelemään luotettavasti. Nämä sijoitukset on arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä mahdollisilla arvonalentumistappioilla.

Myytavissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvien noteerattujen yritysten osakkeiden käypä arvo oli 3 miljoonaa euroa (2009: 1). Fortumin omaan pääomaan kirjattujen ker-tyneiden käyppien arvojen muutokset olivat -1 miljoonaa euroa (2009: -1).

25 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset

milj. euroa	2010	2009
Pitkäaikaiset lainasaamiset	1 101	854
Rahoitusleasingsaamiset	48	64
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä	1 149	918
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	46	12
Lyhytaikaiset rahoitusleasingsaamiset	11	13
Lyhytaikaiset korolliset saamiset yhteensä ¹⁾	57	25
Yhteensä	1 206	943

1) Sisältyy taseessa myyntisaamisiin ja muihin saamisiin, katso liitetieto 27 sivulta 112.

Pitkäaikaisiin lainasaamisiin sisältyy saamisia osakkuusyrityksiltä 1 071 miljoonaa euroa (2009: 852), jotka ovat pääasiassa ruotsalaisilta ydinvoima-osakkuusyrityksiltä OKG AB:lta ja Forsmark Kraftgrupp AB:lta, yhteensä 1 001 miljoonaa euroa (2009: 786). Näitä yhtiöitä rahoitetaan pääsääntöisesti osakaslainoilla osakkaiden omistussuoksien suhteessa. Saamisten kasvu johtuu suunnitelman mukaisista investoinneista OKG AB:ssa ja Forsmark Kraftgrupp AB:ssa.

Pitkäaikaisiin lainasaamisiin sisältyy myös saamisia Teollisuuden Voima Oyj:lta (TVO) yhteensä 45 miljoonaa euroa (2009: 45). TVO:n rakentamaa Olkiluoto 3 -ydinvoimalaa rahoitetaan ulkoisilla lainoilla, osakeanneilla ja osakaslainoilla TVO:n osakkeenomistajien välisten osakassopimusten perusteella. Maaliskuun 2009 lopussa TVO:n osakkeenomistajat antoivat 300 miljoonan euron osakslainasitoumuksen TVO:lle. Sitoumus on käytettävissä vuoden 2013 loppuun asti. Fortumin osuus sitoumuksesta on korkeintaan 75 miljoonaa euroa.

✚ Lisätietoja luottoriskien hallinnasta ja luottoriskeistä liitetiedossa 3.10 Luottoriskit sivulla 87.

25.1 Korolliset saamiset

milj. euroa	Efektiivinen korkokanta (%)	Tasearvo 2010	Uudelleen hinnoittelu alle 1 vuosi	Uudelleen hinnoittelu 1-5 vuotta	Uudelleen hinnoittelu yli 5 vuotta	Käypä arvo 2010	Tasearvo 2009	Käypä arvo 2009
Pitkäaikaiset lainasaamiset	4,1	1 103	1 086	14	3	1 112	854	886
Rahoitusleasingsaamiset	7,2	59	25	4	30	73	77	94
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä ¹⁾	4,3	1 162	1 111	18	33	1 185	931	980
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	8,6	44	44	-	-	46	12	12
Korolliset saamiset yhteensä	4,4	1 206	1 155	18	33	1 231	943	992

1) Sisältää pitkäaikaisten saamisten seuraavan vuoden lyhennysosuuden.

25.2 Rahoitusleasingsaamiset

Fortum omistaa aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä (lähinnä CHP- ja lämpövoimalaitoksia), joita se vuokraa rahoitusleasingsopimuksilla asiakkailleen Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Virossa. Nämä aineelliset hyödykkeet on kirjattu taseeseen määrään, joka on yhtä suuri kuin rahoitustuotoilla vähennetty bruttosijoitus vuokrasopimuksiin. Keskimääräinen sopimusaika on 14 vuotta. Kaikista rahoitusleasingsopimuksista 98 % on sidottu kiinteään korkoon ja 2 % muuttuvaan korkoon.

Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo

milj. euroa	2010	2009
Bruttosijoitus vuokrasopimuksiin	78	102
Vähennettynä tulevilla korkotuotoilla	19	25
Yhteensä	59	77

Rahoitusleasingsaamisten erääntymisajat

milj. euroa	2010	2009
Bruttosijoitus vuokrasopimuksiin		
Enintään 1 vuosi	15	17
1-5 vuotta	42	60
Yli 5 vuotta	21	25
Yhteensä	78	102

Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo ja erääntymisajat

milj. euroa	2010	2009
Enintään 1 vuosi	12	13
1–5 vuotta	30	44
Yli 5 vuotta	17	20
Yhteensä	59	77

Muuttuvia vuokria ei sisällynyt tuloslaskelmaan vuonna 2010 tai 2009.

26 Vaihto-omaisuus

milj. euroa	2010	2009
Ydinpolttoaine	84	69
Hiili	129	184
Öljy	53	40
Biopolttoaineet	44	61
Muu vaihto-omaisuus	77	93
Yhteensä	387	447

Vaihto-omaisuuden arvonalentumisia ei ole kirjattu vuosina 2010 tai 2009.

27 Myyntisaamiset ja muut saamiset

milj. euroa	2010	2009
Myyntisaamiset	943	784
Tuloverosaamiset	18	16
Korkosaamiset	9	1
Siirtosaamiset	62	46
Muut saamiset	195	158
Lyhytaikaiset rahoitusleasingsaamiset ¹⁾	11	13
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset ¹⁾	46	12
Yhteensä	1 284	1 030

1) Katso myös liitetieto 25 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset sivulta 111.

Myyntisaamisten ja muiden saamisten käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvosta.

27.1 Myyntisaamiset

Myyntisaamisten ikäjakauma

milj. euroa	2010		2009	
	Brutto	Luotto-tappioksi kirjattu	Brutto	Luotto-tappioksi kirjattu
Erääntymättömät	860	2	730	2
1–90 päivää erääntyneet	88	6	51	4
91–180 päivää erääntyneet	8	6	8	2
Yli 181 päivää erääntyneet	53	52	42	39
Yhteensä	1 009	66	831	47

Vuonna 2010 myyntisaamisten alaskirjaukset olivat 27 miljoonaa euroa (2009: 11), joista 26 miljoonaa (2009: 5) aiheutui myyntisaamisten alaskirjauksista OAO Fortum -yhtiöissä. Vuoden 2010 lopun myyntisaamisista 66 miljoonaa euroa (2009: 47) oli kirjattu luottotappioiksi, joista 57 miljoonaa euroa (2009: 33) OAO Fortum -yhtiöissä.

➔ *Segmenttikohtaiset tiedot alaskirjauksista on esitetty liitetiedossa 5 Segmenttiraportointi sivulla 90.*

Myyntisaamisten valuuttajakauma

milj. euroa	2010	2009
EUR	276	265
SEK	461	372
RUB	150	100
NOK	47	29
PLN	33	28
Muut	42	37
Yhteensä	1 009	831

Fortumilla ei ole riskikeskittymää myyntisaamisten osalta, koska asiakasmäärä on suuri ja myyntisaamiset ovat pääasiassa euroissa ja Ruotsin kruunuissa. Vuoden 2010 lopussa Fortumilla oli 5 miljoonan euron edestä (2009: 6) vakuustalletuksia myyntisaamisten vakuutena.

➔ *Lisätietoja luottoriskien hallinnasta ja luottoriskeistä, katso 2.2.9 Vastapuoliriskit sivulta 55 Hallituksen toimintakertomuksessa ja liitetieto 3.10 Luottoriskit sivulla 87.*

28 Likvidit varat

milj. euroa	2010	2009
Rahat ja pankkisaamiset	220	154
Pankkitalletukset joiden maturiteetti alle 3kk	65	339
Rahavarat	285	493
Pankkitalletukset joiden maturiteetti yli 3kk	271	397
Yhteensä	556	890

Lyhyt- ja pitkäaikaiset pankkitalletukset sisältävät OAO Fortumin lyhytaikaisia pankkitalletuksia 65 miljoonaa euroa (2009: 229) ja pitkäaikaisia pankkitalletuksia 271 miljoonaa euroa (2009: 397). Kaikki OAO Fortumin pankkitalletukset vuonna 2010 olivat euromääräisiä. Vuoden 2009 lopussa OAO Fortumin lyhytaikaisiin pankkitalletuksiin sisältyi Venäjän ruplamääräisiä talletuksia 39 miljoonan euron arvosta. Kaikki muut lyhytaikaiset pankkitalletukset, 190 miljoonaa euroa, ja kaikki pitkäaikaiset pankkitalletukset olivat euromääräisiä. OAO Fortumin varat on korvamerkitty OAO Fortumin investointeihin, jotka lisäävät sähköntuotantokapasiteettia. OAO Fortumin euromääräiset pankkitalletukset suojaavat euromääräisiä hankintoja.

Rahavarat koostuvat eristä joiden maturiteetti on kolme kuukautta tai lyhyempi.

➔ *Lisätietoja luottoriskien hallinnasta ja luottoriskeistä, katso 2.2.9 Vastapuoliriskit Hallituksen toimintakertomuksesta sivulta 55 ja liitetieto 3.10 Luottoriskit sivulta 87.*

29 Osakepääoma

milj. euroa	2010		2009	
	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma
Rekisteröidyt osakkeet 1.1.	888 367 045	3 046	887 638 080	3 044
Optioilla merkityt ja rekisteröidyt osakkeet 31.12.	-	-	728 965	2
Rekisteröidyt osakkeet 31.12.	888 367 045	3 046	888 367 045	3 046
Rekisteröimättömät osakkeet	-	-	-	-

Fortum Oyj:llä on yksi osakesarja. Vuoden 2010 lopussa osakkeita oli laskettu liikkeeseen kaikkiaan 888 367 045 kappaletta. Osakkeen nimellisarvo on 3,40 euroa ja kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Kaikki osakkeet oikeuttavat samansuuruiseen osinkoon. Vuoden 2010 lopussa Fortum Oyj:n kokonaan maksettu ja kaupparekisteriin rekisteröity osakepääoma oli 3 046 185 953,00 euroa.

Rekisteröity osakepääoma ylittää osakkeiden nimellisarvojen yhteenlasketun määrän, koska Fortum mitätöi vuosina 2006 ja 2007 omia osakkeitaan (yhteensä 7 570 000 osaketta) ilman että osakepääomaa pienennettiin.

Fortum Oyj:n osake on listattu NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä. Kaupankäyntitunus on FUM1V. Fortum Oyj:n osakkeet kuuluvat Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään.

Vuoden 2010 lopussa Suomen valtion omistusosuus yhtiön osakkeista oli 50,76 %. Eduskunta on valtuuttanut valtioneuvoston vähentämään valtion osakkeenomistusta Fortum Oyj:ssä enintään 50,1 %:iin yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Vuoden 2010 lopussa toimitusjohtaja ja muut konsernin johtoryhmän jäsenet omistivat 208 333 osaketta (2009: 185 345), mikä vastaa noin 0,02 % (2009: 0,02) yhtiön osakkeista. **+** Liitteessä 13 Henkilöstökulut ja johdon palkkiot on kuvaus Fortumin suoriteperusteisesta pitkän aikavälin osakekannustinohjelmasta mukaan lukien toimitusjohtajan ja muiden konsernin johtoryhmän jäsenten osakeomistukset ja osuudet kannustinohjelmassa. Hallituksen toimintakertomuksessa, sivulla 57, on esitetty kuvaus osakkeista, osakepääomasta ja osakkeenomistajista.

29.1 Omat osakkeet

Vuoden 2010 lopussa Fortum Oyj ei omistanut omia osakkeita eikä hallituksella ole yhtiökokouksen valtuuttamaa päätöstä omien osakkeiden hankinnasta.

29.2 Muut vaihtovelkakirjalainat, optiolainat tai käyttämättömät valtuudet

Fortum-konserni ei ole laskenut liikkeeseen vaihtovelkakirjalainoja eikä optiolainoja, jotka oikeuttaisivat velkakirjojen haltijaa merkitsemään Fortumin osakkeita. Hallituksella ei ole tällä hetkellä yhtiökokouksen myöntämiä käyttämättömiä valtuuksia vaihtovelkakirjojen tai optiolainojen liikkeeseen laskemiseksi, yhtiön osakepääoman korottamiseksi tai uusien osakkeiden liikkeeseen laskemiseksi.

30 Henkilöstön tulospalkkiojärjestelmä, henkilöstörahasto ja kannustinohjelmat

30.1 Tulospalkkiojärjestelmä

Fortumin lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmä (jäljempänä tulospalkkiojärjestelmä) tukee konsernin arvojen, taloudellisten tavoitteiden ja rakennemuutosten toteuttamista. Järjestelmän avulla varmistetaan, että yksittäisten työntekijöiden tulostavoitteet tukevat konsernin ja liiketoimintadivisioonan tavoitteita. Tulospalkkiojärjestelmä kattaa kaikki fortumlaiset tiettyjä Puolan ja Venäjän henkilöstöryhmiä lukuun ottamatta.

Ylimmän johdon (toimitusjohtajan ja Fortumin johtoryhmän muiden jäsenten) tulospalkkioiden määräytymisperusteet vahvistaa hallitus vuosittain nimitys- ja palkkiovaliokunnan esityksen pohjalta. Ylimpään johtoon kuuluville johtajille maksettavien tulospalkkioiden määrä riippuu konsernin taloudellisesta tuloksesta ja henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Mikäli kaikki taloudelliset ja henkilökohtaiset tavoitteet ylitetään, tulospalkkion määrä on enintään 40 % saajan vuosipalkasta luontoisuuteen.

Divisioonien johtajien palkkiot määräytyvät divisioonan tuloksen ja konsernin taloudellisen tuloksen perusteella. Divisioonan johtajan ja hänen esimiehensä välillä käydään aina alkuvuodesta tavoite- ja tuloskeskustelu, jossa sovitaan johtajan henkilökohtaisen suorituksen arviointiperusteista. Hallitus arvioi vuosittain toimitusjohtajan suorituksen.

+ Lisätietoja johdon palkkioista on esitetty liitetiedossa 13 Henkilöstökulut ja johdon palkkiot sivulla 97.

30.2 Fortumin henkilöstörahasto

Vain Suomessa työskentelevää henkilöstöä koskeva Fortumin henkilöstörahasto on toiminut vuodesta 2000 alkaen. Fortumin hallitus määrittelee vuosittain rahastoon maksettavan voittopalkkioerän määräytymisperusteet. Konsernin pitkän aikavälin osakepalkkiojärjestelmiin kuuluvat henkilöt eivät voi olla rahaston jäseniä. Henkilöstörahaston jäseniä ovat sekä vakituisessa että määräaikaisessa työsuhteessa olevat konsernin työntekijät. Rahaston jäsenyys alkaa sitä kuukautta seuraavana kuukautena, jolloin työntekijän työsuhte on kestänyt yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta. Rahaston jäsenyys päättyy, kun jäsen on saanut osuutensa rahastosta täysimääräisenä.

Konsernin rahastoon maksamat voittopalkkioerät jaetaan rahaston jäsenille tasasuuruksina. Kunkin työntekijän rahasto-osuudet on jaettu sidottuun osaan ja nostettavissa olevaan osaan. Kun työntekijä on ollut rahaston jäsen viisi vuotta, hän voi vuosittain siirtää sidotusta osasta nostettavaksi enintään viittätoista prosenttia pääomasta vastaavan määrän.

Nostettavissa oleva osa (enintään viisitoista prosenttia sidotusta osasta) määritellään vuosittain ja maksetaan niille jäsenille, jotka haluavat käyttää nosto-oikeuttaan.

Rahaston edellinen tilivuosi päättyi 30.4.2010, ja rahastossa oli tällöin 2 875 jäsentä (2009: 3 155). Huhtikuun 2010 lopussa Fortum maksoi vuoden 2009 tuloksen perusteella henkilöstörahastoon 1,7 miljoonan euron (2009: 4,7) vuotuisen voittopalkkioerän. Rahaston jäsenten rahasto-osuuksien yhteenlaskettu määrä oli 22,0 miljoonaa euroa (2009: 20,9).

Henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkio kirjautuu kuluksi saatua työsuoritusta vastaavasti.

30.3 Pitkän aikavälin kannustinohjelmat

Fortumin osakepalkkiojärjestelmä (LTI) on suoritusperusteinen pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä. Osakepalkkiojärjestelmä jakautuu viisi-/kuusivuotisiin osakeohjelmiin, jotka käynnistyvät vuosittain hallituksen niin päättäessä. Järjestelmä käynnistettiin vuonna 2003 tukemaan konsernin pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamista houkuttelemalla ja sitouttamalla avainhenkilöitä. Tammikuussa 2008 osakepalkkiojärjestelmää kehitettiin edelleen (jäljempänä ”uusi LTI-järjestelmä”). Viimeinen ohjelma edellisen osakepalkkiojärjestelmän puitteissa (jäljempänä ”edellinen LTI-järjestelmä”) alkoi vuonna 2007.

Tällä hetkellä noin 140 hallituksen valitsemaa avainhenkilöä on mukana ainakin yhdessä kuudesta meneillään olevasta vuosittaisesta ohjelmasta. Vuosina 2006–2011 toteutettava ohjelma on tarkoitettu vain henkilöille, jotka eivät olleet mukana silloisissa optio-ohjelmissa.

30.3.1 Edellinen LTI-järjestelmä (meneillään olevat ohjelmat 2005–2010, 2006–2011 ja 2007–2012)

Edellisen järjestelmän osakeohjelmat alkavat kolmen vuoden pituisella ansaintajaksolla, jonka aikana osanottaja ansaitsee tulospalkkiojärjestelmän mukaista tulospalkkiota, jonka määrä riippuu konsernin taloudellisesta tuloksesta, divisioonan tuloksesta ja henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Ansaintajakson päätyttyä, konsernin edellisen vuoden vuosituloksen julkaisemisen jälkeen, hallitus päättää euromääräisen ansaitun palkkion laskennallisen vasta-arvon Fortum Oyj:n osakeoikeuksien kappalemääränä. Osakeoikeuksien arvo tänä hetkenä ei voi ylittää osallistujan vuosipalkan määrää luontoisetuineen.

Edellisen järjestelmän ansaintajaksoa seuraa noin kolmivuotinen rajoitusjakso, joka päättyy ansaitun kannustinpalkkion suorittamiseen rahavaroina edellyttäen, että osanottaja on sillä hetkellä konsernin palveluksessa. Laskennallista osakkeiden kappalemäärää hyvitetään rajoitusjakson aikana suorituspäivään saakka mahdollisesti maksetuilla osingoilla. Osallistuessaan ohjelmaan osanottaja hyväksyy, että kertyneet varat käytetään Fortum Oyj:n osakkeiden hankkimiseen osanottajan puolesta ja nimiin sekä tuloveron ja muiden pakollisten työsuhteeseen perustuvien osanottajan maksettavaksi kuuluvien kulujen ja vakuutusmaksujen maksamiseen.

30.3.2 Uusi LTI-järjestelmä (meneillään olevat ohjelmat 2008–2012, 2009–2013 ja 2010–2015)

Uudessa järjestelmässä uusi osakepalkkio-ohjelma jatkuu viisi/kuusi vuotta. Jokainen ohjelma alkaa kolmen vuoden pituisella ansaintajaksolla, jota seuraa kahden/kolmen vuoden rajoitusjakso. Rajoitusjakson aikana osakkeita ei saa myydä, siirtää, pantata tai luovuttaa muulla tavoin. Nämä rajoitukset eivät kuitenkaan koske edellä mainitun jakson aikana maksettuja osinkoja tai muuta osakkeelle maksettua tuottoa. Osakkeet vapautuvat yhtiön julkistettua yksittäisen ohjelman viidennen/kuudennen kalenterivuoden taloudellisen tuloksen.

Osallistuessaan ohjelmaan osanottaja on hyväksynyt, että kertyneet varat käytetään Fortum Oyj:n osakkeiden hankkimiseen osanottajan puolesta ja nimiin sekä tuloveron ja muiden pakollisten työsuhteeseen perustuvien osanottajan maksettavaksi kuuluvien kulujen ja vakuutusmaksujen maksamiseen. Kolmen vuoden ansaintajakson jälkeen luovutettavien osakkeiden määrä perustuu hallituksen määrittelemien tulosehtojen saavuttamiseen. Tulostavoitteet määritetään vuosittain ja ne saattavat vaihdella eri vuosina. Kolmen vuoden ansaintajakson jälkeen luovutettavien osakkeiden arvo tuona hetkenä ei voi ylittää osallistujan vuosipalkan määrää luontoisetuineen talouspoliittisen ministerivaliokunnan ohjeiden mukaan.

30.3.3 LTI-järjestelmä tilinpäätöksessä

Molemmat kannustinjärjestelmät luokitellaan rahana suoritettavaksi etuudeksi IFRS 2 *Osakeperusteiset maksut* -standardin mukaisesti. Palkkio kirjataan kuluksi oikeuden syntymisajanjakson aikana ja vastaava lisäys merkitään velkoihin. Mahdollisen palkkion käypä arvo liittyen ulkona oleviin osakeoikeuksiin perustuu Fortumin osakkeen markkinahintaan silloin, kun myönnettävien osakeoikeuksien määrä määritetään ja sen jälkeen jokaisena tilinpäätöspäivänä kunnes osakkeet on luovutettu. Ohjelman piiriin kuuluvien henkilöiden maksettaviksi tulevat tuloverot ja muut lakisääteiset työsuhteeseen liittyvät kulut sekä vakuutusmaksut vähennetään maksujen suorittamisen yhteydessä.

Osakepalkkiovelka sosiaalikuluneen oli vuoden 2010 lopussa 20 miljoonaa euroa (2009: 28). Henkilöstökuluihin on kauden aikana kirjattu kuluja 5 miljoonaa euroa (2009: 5), netotettuna järjestelyyn liittyvän suojaussopimuksen käyvän arvon muutoksella.

Edellisen järjestelmän mahdollisten palkkioiden käypien arvojen muutoksilta suojautumiseksi konserni on solminut osaketermiinisopimuksia, jotka selvitetään rahana. Meneillään olevien osakepalkkio-ohjelmien suojaussopimusten käyvän arvon muutos vuonna 2010 oli yhteensä 2 miljoonaa euroa (2009: 5). Uudessa ohjelmassa Fortumilla ei ole velvoitetta suojata tai muuten säilyttää ohjelmaan kuuluvien henkilöiden osakkeiden arvo lukitusjakson aikana.

FORTUMIN OSAKEPALKKIOJÄRJESTELMÄT

Ohjelmat	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
2004–2009 ¹⁾	6						
2005–2010	5	6					
2006–2011	4	5	6				
2007–2012	3	4	5	6			
2008–2012	2	3	4	5			
2009–2013	1	2	3	4	5		
2010–2015		1	2	3	4	5	6

1) Päättäneen ohjelman osakkeet luovutettiin osallistujille helmikuussa 2010.

Muutokset ulkona olevien myönnettujen osakeoikeuksien määrässä (edellinen LTI-järjestelmä)

	Ohjelma 2007–2012	Ohjelma 2006–2011	Ohjelma 2005–2010	Ohjelma 2004–2009
Ulkona olevat osakeoikeudet kauden alussa 1.1.2010	0	71 929	318 240	504 812
Kauden aikana myönnetty osakeoikeudet	339 398			
Osinko-oikaisut kauden aikana	18 546	3 932	17 396	
Maksut kauden aikana	-21 732	-11 696	-84 762	-504 812
Peruutetut osakeoikeudet kauden aikana	-929			
Ulkona olevat osakeoikeudet kauden lopussa 31.12.2010	335 283	64 165	250 874	0
Myöntämispäivä	8.2.2010	9.2.2009	8.2.2008	8.2.2007
Myöntämispäivän käypä arvo, euroa	18,18	15,19	27,54	20,99
Myönnettujen osakeoikeuksien määrä	339 398	76 134	303 153	496 362
Arvio työsuhteen lopettavien henkilöiden määrästä, %	4,52	4,52	4,52	4,52
Fortumin osakkeen hinta myöntämivuoden lopussa, euroa	22,53	18,97	15,23	30,81

30.4 Avainhenkilöiden optio-ohjelmat (2002), päättämispäivä 1.5.2009

Maaliskuussa 2002 päätettiin tarjota Fortum-konsernin avainhenkilöille 25 000 000 optio-oikeutta. Niiden perusteella merkittävien osakkeiden viimeinen merkintäaika päättyi 1.5.2009. Näiden optio-ohjelmien piirissä ei vuoden 2009 ja 2010 lopussa ollut käyttämättömiä optio-oikeuksia.

31 Määräysvallattomien omistajien osuus

Merkittävimpien määräysvallattomien omistajien osuus

milj. euroa		2010	2009
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad -konserni	Ruotsi	358	302
OAO Fortum -konserni	Venäjä	138	132
Tartu Energi -konserni	Viro	13	8
Muut		23	15
Yhteensä		532	457

Fortum omistaa Fortum Power and Heat AB:n kautta 90,1 % AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad -yhtiön osakkeista, mikä vastaa 50,1 % äänimäärästä. Tukholman kaupungilla on 9,9 % osakkeista. Tukholman kaupunki omistaa AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad -yhtiön etuosakkeita, mikä oikeuttaa kaupungin saamaan 50 % yhtiön taloudellisesta tuloksesta. Tämän yhtiön omistus ja hallinto on määritelty osakassopimuksessa.

Vähemmistön osuus OAO Fortumin osakkeista on 5,49 %.

32 Korolliset velat

milj. euroa	2010	2009
Joukkovelkakirjalainat	4 281	3 665
Lainat rahoituslaitoksilta	845	1 024
Rahoitusleasingvelat	26	24
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	1 368	1 289
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä	6 520	6 002
Lyhytaikainen osuus joukkovelkakirjalainoista	223	501
Lyhytaikainen osuus lainoista rahoituslaitoksilta	88	33
Lyhytaikainen osuus muista pitkäaikaisista korollisista veloista	1	12
Lyhytaikainen osuus rahoitusleasingveloista	2	3
Yritystodistukset	534	250
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	14	58
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	862	857
Yhteensä	7 382	6 859

Korolliset velat

milj. euroa	Efektiivinen korkokanta (%)	Tasearvo 2010	Uudelleen hinnoittelu alle 1 vuosi	Uudelleen hinnoittelu 1–5 vuotta	Uudelleen hinnoittelu yli 5 vuotta	Käypä arvo 2010	Tasearvo 2009	Käypä arvo 2009
Joukkovelkakirjalainat	4,4	4 504	958	1 942	1 604	4 844	4 166	4 724
Lainat rahoituslaitoksilta	2,9	933	836	57	40	966	1 057	1 090
Muut pitkäaikaiset korolliset velat ¹⁾	1,9	1 411	1 165	-	246	1 426	1 328	1 349
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä ²⁾	3,7	6 848	2 959	1 999	1 890	7 236	6 551	7 163
Yritystodistukset	1,6	534	534	-	-	535	250	251
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	2,3	0	0	-	-	0	58	60
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	1,6	534	534	-	-	535	308	311
Korolliset velat yhteensä ³⁾	3,5	7 382	3 493	1 999	1 890	7 771	6 859	7 474

1) Sisältää lainat Valtion ydinjätehuoltorahastolta ja Teollisuuden Voima Oyj:lta 835 miljoonaa euroa (2009: 774), rahoitusleasingvelat 28 miljoonaa euroa (2009: 27), lainat suomalaiselta Fortumin eläkesäätiöltä 273 miljoonaa euroa (2009: 273), muut lainat 275 miljoonaa euroa (2009: 254).

2) Sisältää pitkäaikaisen lainan lyhytaikaisen osuuden.

3) Korollisten velkojen ja johdannaisten keskiporkko 31.12.2010 oli 3,5 % (2009: 3,4).

Ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum lisäsi takaisinlainaustaan Valtion ydinjätehuoltorahastosta 61 miljoonalla eurolla 835 miljoonaan euroon. Toisen neljänneksen aikana Fortum nosti 10 vuoden lainan Pohjoismaiden Investointipankilta, yhteensä 60 miljoonaa euroa. Laina tulee osittain rahoittamaan investointeja automaattiseen mittarinluentajärjestelmään. Vuoden 2010 kolmannen neljänneksen aikana Fortum laski liikkeelle EMTN (Euro Medium Term Note) -ohjelmansa puitteissa vuonna 2015 erääntyvät 3,1 miljardin Ruotsin kruunun arvoisen kiinteäkorkoisen joukkovelkakir-

jalainan sekä 3,1 miljardin Ruotsin kruunun arvoisen vaihtuvakorkoisen joukkovelkakirjalainan.

TGC-10:n (uudelleennimetty OAO Fortum) hankinnan yhteydessä maaliskuussa 2008 sovittu 2 000 miljoonan euron pankkilaina on kuoletettu vuoden 2010 kolmannen neljänneksen aikana, koska jäljellä oleva erääntymätön 350 miljoonaa euroa maksettiin takaisin.

Vuoden 2010 viimeisen neljänneksen aikana Fortum maksoi takaisin vuonna 2003 liikkeellelasketun 500 miljoonan euron arvoisen joukkovelkakirjan.

OAO Fortum allekirjoitti kaksi pankkilainaa arvoltaan yhteensä 7,1 miljardia ruplaa, rahoittaakseen investointiohjelmiään. Vuoden lopussa OAO Fortumin ulkoinen velka oli 129 miljoonaa euroa (2009: 29).

Suomen ja Ruotsin rahoitusmarkkinoilla liikkeelle laskettujen yritystodistusten määrä kasvoi vuoden 2010 aikana. Vuoden lopussa lyhytaikaisten liikkeelle laskettujen yritystodistusten määrä oli 534 miljoonaa euroa (2009: 250).

Korolliset velat kasvoivat vuoden aikana 523 miljoonalla eurolla 7 382 miljoonaan euroon (2009: 6 859). Likvidit varat vähenivät 334 miljoonalla eurolla 556 miljoonaan euroon (2009: 890). Likvidit varat sisältävät OAO Fortumin rahat ja pankkitalletukset, arvoltaan 348 miljoonaa euroa (2009: 632).

➔ Katso liitetieto 3 Rahoitusriskien hallinta sivulla 81, liitetieto 41 Pantatut varat sivulla 124 ja liitetieto 44 Vastuut sivulla 125.

32.1 Joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskut

Laskettu liikkeeseen – erääntyy	Koron peruste	Korkokanta	Efekttiivinen korko	Valuutta	Nimellis- arvo	Tasearvo
Fortum Oyj EUR 6 000 milj. EMTN ohjelma ¹⁾						
2003 / 2013	Kiinteä	5,000	5,164	EUR	500	498
2006 / 2011	Kiinteä	3,750	3,793	SEK	2 000	223
2006 / 2016	Kiinteä	4,500	4,615	EUR	750	774
2007 / 2012	Vaihtuva	Stibor 3M+0,15		SEK	3 500	390
2007 / 2014	Kiinteä	4,700	4,764	SEK	2 600	289
2009 / 2014	Kiinteä	4,625	4,714	EUR	750	747
2009 / 2019	Kiinteä	6,000	6,095	EUR	750	766
2009 / 2014	Kiinteä	5,250	5,400	NOK	500	64
2009 / 2017	Kiinteä	6,125	6,240	NOK	500	64
2011 / 2015	Vaihtuva	Stibor 3M+0,95		SEK	3 100	345
2011 / 2015	Kiinteä	3,125	3,235	SEK	3 100	344
OAO Fortum (entinen TGC-10)						
2008 / 2013	Kiinteä	9,750	9,988	RUB	5 000	0
Yhteensä 31.12.2010						4,504

1) EMTN = Euro Medium Term Note

Toukokuussa 2010 EMTN-ohjelma päivitettiin 5 000 miljoonasta eurosta 6 000 miljoonaan euroon.

32.2 Rahoitusleasingvelat

Vuoden 2010 lopussa Fortumilla oli muutamia koneita ja kalustoa koskevia rahoitusleasing sopimuksia.

Vuosina 2010 tai 2009 ei ole tehty uusia rahoitusleasing sopimuksia.

Rahoitusleasingvelkojen nykyarvo

milj. euroa	2010	2009
Vähimmäisvuokramaksut	32	32
Vähennettyjä tulevilla rahoituskuluilla	4	5
Vähimmäisvuokramaksujen nykyarvo	28	27

Vähimmäisvuokramaksujen erääntymisajat

milj. euroa	2010	2009
Enintään 1 vuosi	2	4
1–5 vuotta	30	28
Yli 5 vuotta	-	-
Yhteensä	32	32

Rahoitusleasingvelkojen erääntymisajat

milj. euroa	2010	2009
Enintään 1 vuosi	2	3
1–5 vuotta	26	24
Yli 5 vuotta	-	-
Yhteensä	28	27

33 Laskennalliset verot

Laskennallisten verosaamisten ja verovelkojen muutos tilikauden 2010 aikana

milj. euroa	1.1.2010	Tuloslaskelmaan kirjatu erät	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatu erät	Kurssierot, erien väliset siirrot ja muut muutokset	Tytäryritysten ostot/ myynnit ja myytävissä olevat pitkäaikaiset varat	31.12.2010
Laskennalliset verosaamiset						
Rakennukset, koneet ja kalusto	18	-3		1	0	16
Varaukset	49	1		2		52
Vahvistetut tappiot ja käyttämättömät hyvitykset	40	38		1		79
Johdannaisinstrumentit	30	58	151	-1		238
Muut erät	18	16		2		36
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	155	110	151	5	0	421
Vähennetään laskennallisista veroleloista	-108	-172				-280
Laskennalliset verosaamiset	47	-62	151	5	0	141
Laskennalliset verovelat						
Rakennukset, koneet ja kalusto	1 768	22		168	-9	1 949
Pitkäaikaiset velat	32	-32				0
Lyhytaikaiset varat	33	-36		3		0
Muut erät	25	28		3		56
Laskennalliset verovelat yhteensä	1 858	-18	-	174	-9	2 005
Vähennetään laskennallisista verosaamisista	-108	-172				-280
Laskennalliset verovelat	1 750	-190	-	174	-9	1 725

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat on vähennetty toisistaan vain siinä tapauksessa, kun ne voidaan laillisesti toimeenpantavissa olevan oikeuden nojalla kuitata keskenään ja ne liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin.

Laskennallinen verovelka, 7 miljoonaa euroa (2009: 7), on kirjattu virolaisista tytäryhtiöistä odotettavan voitonjaon vuoksi. Kotiuttamattomat voitot liittyen kyseisiin yhtiöihin olivat 31.12.2010 yhteensä 26 miljoonaa euroa (2009: 26).

Yritysmyyntien sekä myytävissä olevien pitkäaikaisten varojen aiheuttama laskennallisten verovelkojen väheneminen liittyy pääasiassa Tukholman ulkopuolella sijaitsevaan kaukolämpötoimintaan Ruotsissa. Fortum allekirjoitti joulukuussa 2010 sopimuksen kyseiseen liiketoimintaan liittyvien varojen myynnistä, joka tapahtuu vuonna 2011.

➔ Katso liitetieto 39 Myytävissä olevat pitkäaikaiset varat sivulla 123.

Laskennallisten verosaamisten ja verovelkojen muutos tilikauden 2009 aikana

milj. euroa	1.1.2009	Tuloslaskelmaan kirjatu erät	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatu erät	Kurssierot, erien väliset siirrot ja muut muutokset	Tytäryritysten ostot/ myynnit ja myytävissä olevat pitkäaikaiset varat	31.12.2009
Laskennalliset verosaamiset						
Rakennukset, koneet ja kalusto	12	6				18
Varaukset	16	-4			38	49
Vahvistetut tappiot ja käyttämättömät hyvitykset	31	9				40
Johdannaisinstrumentit	0	0		30		30
Muut erät	15	3				18
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	74	14	-	68	-1	155
Vähennetään laskennallisista veroleloista	-72	-6		-30		-108
Laskennalliset verosaamiset	2	8	-	38	-1	47
Laskennalliset verovelat						
Rakennukset, koneet ja kalusto	1 694	-29		104	-1	1 768
Pitkäaikaiset velat	67	-35				32
Johdannaisinstrumentit	118	-31	-117	30		0
Lyhytaikaiset varat	12	21				33
Muut erät	32	-7				25
Laskennalliset verovelat yhteensä	1 923	-81	-117	134	-1	1 858
Vähennetään laskennallisista verosaamisista	-72	-6		-30		-108
Laskennalliset verovelat	1 851	-87	-117	104	-1	1 750

Laskennallinen verosaaminen vahvistetuista tappioista on kirjattu siihen määrään saakka, kun on todennäköistä, että niitä voidaan käyttää tulevia verotettavia tuloja vastaan. Kirjatut laskennalliset verosaamiset liittyvät vahvistettuihin tappioihin, joilla ei ole varsinaista vanhentumisaikaa tai joilla on vanhentumisaika, kuten alla on eritelty.

Vahvistetut tappiot vuoden lopussa

milj. euroa	2010		2009	
	Vahvistetut tappiot	Laskennalliset verosaamiset	Vahvistetut tappiot	Laskennalliset verosaamiset
Vahvistetut tappiot, joilla ei ole vanhentumisaikaa	26	7	27	4
Vahvistetut tappiot, joilla on vanhentumisaika	216	72	105	36
Yhteensä	242	79	132	40

Taseeseen ei ole kirjattu 18 miljoonan euron (2009: 19) laskennallista verosaamista, koska verosaamisen realisoituminen ei ole todennäköistä. Suurin osa kirjaamattomasta verosaamisesta, 10 miljoonaa euroa, liittyy pääomatulolajin tappioon Iso-Britanniassa,

jolla ei ole erääntymispäivää. Loput kirjaamattomasta verosaamisesta, 8 miljoonaa euroa, liittyy tappioihin, joiden käyttäminen tulevaisuudessa on epävarmaa.

34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Suomen ydinenergialain mukaan Fortumilla on lainmukainen, viranomaisten määrittämä veloite rahoittaa kokonaisuudessaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta ydinvoimalaitoksen käytöstäpoisto ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitus. Liitteessä oleva teksti tulee lukea yhdessä liitetiedon 1 Laadintaperiaatteet kanssa sivulta 67.

milj. euroa	2010	2009
Taseeseen sisältyvät erät		
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	625	570
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	625	570
Lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta		
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergialain mukaan	944	913
Rahastotavoite	886	830
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	843	786

34.1 Ydinvoimaan liittyvät varaukset

Ydinjätehuoltovaraukset liittyvät tuleviin ydinjätehuoltoveloitteisiin, sisältäen ydinvoimalaitoksen käytöstäpoiston ja käytetyn polttoaineen loppusijoittamisen. Varausten käypä arvo on laskettu IAS 37:n mukaan diskonttaamalla kassavirrat, jotka perustuvat arvioituihin tuleviin kustannuksiin sekä käytöstäpoiston että käytetyn polttoaineen loppusijoittamisen osalta. Kassavirrat perustuvat kustannusarvioihin, joita käytetään myös lainmukaisen vastuun laskemisessa. Sekä käytöstäpoistoon että käytetyn polttoaineen loppusijoittamiseen liittyvät varaukset on kirjattu taseeseen.

Uudistetun ydinenergialain mukaisesti Fortum teki Työ- ja elinkeinoministeriölle esityksen Loviisan ydinvoimalaitoksen ydinjätehuoltovastuusta kesäkuun lopussa. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää ydinenergialain mukaisesti lasketun vastuun määrän vuosittain joulukuussa. Vastuun määrä perustuu kolmen vuoden välein tehtävään tekniseen suunnitelmaan. Vuonna 2010 päivitetyn teknisen suunnitelman seurauksena laillisen vastuun määrä kasvoi, sillä käytetyn ydinpolttoaineen väliarastointiin ja loppusijoittamiseen liittyvien tulevien kustannusten odotetaan nousevan.

Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen perustuva ydinenergialain mukainen vastuu vuoden 2010 lopussa on 944 miljoonaa euroa (2009: 913). Ydinvoimavaruksen IAS 37:n mukaisesti laskettu tasearvo on kasvanut 55 miljoonalla eurolla edellisen vuoden lopun arvosta, ja se on yhteensä 625 miljoonaa euroa joulukuun 2010 lopussa. Lainmukaisen vastuun ja taseeseen kirjatun varauksen välinen ero johtuu pääsääntöisesti siitä, että lainmukaista vastuuta ei ole diskontattu nettonykyarvoon.

Käytetyn polttoaineen loppusijoittamiseen liittyvän varauksen kasvun seurauksena

Fortum kirjasi vuonna 2010 kertaluonteisen -8 miljoonan euron (2009: 7) negatiivisen vaikutuksen vertailukelpoiseen liikevoittoon johtuen korkeammista jo käytetyn polttoaineen loppusijoituskustannuksista. Diskonttauksesta johtuen varauksen kasvu nosti myös kertaluonteisesti korkokuluja. Kaikki jo käytettyyn polttoaineeseen liittyvät kulujen lisäykset kirjataan aina välittömästi vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Käytöstäpoistamiseen liittyvän varauksen muutos lisätään käytöstäpoistamiseen liittyvän investoinnin määrään taseessa ja poistetaan ydinvoimalaitoksen oletetun käyttöajan kuluessa.

☛ Katso liitetieto 22 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet sivulta 106.

Ydinvoimaan liittyvät varaukset

milj. euroa	2010	2009
1.1.	570	566
Varausten lisäykset	35	-4
Käytetyt varaukset	-20	-18
Diskonttauksesta johtuvat muutokset	40	26
31.12.	625	570
Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo	625	570

34.2 Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Fortum rahoittaa Suomen ydinenergialain mukaiset tulevat veloitteet viranomaisten hallinnoiman Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta. Taseessa esitetty arvo Fortumin osuudesta Valtion ydinjätehuoltorahastossa on laskettu IFRIC 5 *Oikeudet osuuksiin rahastoista, jotka on tarkoitettu käytöstäpoistamiseen, alkuperäiseen tilaan palauttamiseen ja ympäristön kunnostamiseen* -tulkinnan mukaisesti.

Suomen ydinenergialain mukaisesti Fortumilla on veloite kattaa lainmukainen vastuunsa kokonaisuudessaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta. Ehdotetun vastuun noususta johtuen Fortum on hakenut, perustuen ydinenergialakiin, ydinjätehuoltorahaston maksujen jaksotusta kuudelle vuodelle. Valtioneuvosto hyväksyi esityksen joulukuussa 2007.

Ydinjätehuoltorahastoon suoritettavien maksujen jaksotus kuudelle vuodelle vaikuttaa kassavirran lisäksi myös liikevoittoon, sillä IFRIC 5 -tulkinnan mukaan taseessa esitetty arvo Fortumin osuudesta Valtion ydinjätehuoltorahastossa ei voi ylittää ydinvoimaan liittyvien varausten määrää taseessa. Ydinjätehuoltorahasto on IFRS-näkökulmasta yllähoitettu 218 miljoonalla eurolla (2009: 216), koska Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta 31.12.2010 oli 843 miljoonaa euroa (2009: 786) ja taseessa esitetty osuuden arvo oli 625 miljoonaa euroa (2009: 570).

Tilikauden liikevoittoon on kirjattu negatiivinen -2 miljoonan euron (2009: -59) suuruinen vaikutus johtuen siitä, että ydinjätehuoltorahaston arvo on kasvanut enemmän kuin kirjattavan varauksen arvo. Kyseiset erät sisältyvät Power-segmentin vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin, joten ne eivät ole mukana vertailukelpoisessa liikevoitossa. Katso liitetieto 5 Segmenttiraportointi ja liitetieto 6 Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat

erät. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy yllähoitettuna IFRS:n näkökulmasta, kirjataan positiivinen vaikutus liikevoittoon aina, kun IAS 37:n mukainen diskontattu varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus liikevoittoon kirjataan, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin IAS 37 mukaisen diskontatun varauksen kasvu.

34.2.1 Rahastotavoite

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää rahastotavoitteesta vuosittain joulukuussa, kun lainmukainen vastuu on päätetty. Rahastotavoitteen ja Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden välinen ero maksetaan vuosittain vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana.

Rahastotavoite, joka vastaa uutta lainmukaista vastuuta ja ydinjätehuoltorahaston maksujen jaksottamisesta tehtyä päätöstä, on yhteensä 886 miljoonaa euroa (2009: 830). Vuoden 2009 lopun rahastotavoitteen ja Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden välinen ero on katettu vakuuksilla, jotka annettiin kesäkuun 2010 lopussa. Suomen ydinenergialain mukaan annetuin kiinteistökiinnityksin ja muilla vakuuksilla katetaan myös odottamattomat tapahtumat.

☛ Katso myös liitetieto 41 Pantatut varat sivulta 124 ja liitetieto 44 Vastuut sivulta 125.

34.3 Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta. Fortum on käyttänyt oikeuttaan lainata rahastolta ja pantannut Kemijoki Oy:n osakkeita vakuudeksi. Lainat uusitaan vuosittain.

☛ Katso myös liitetieto 32 Korolliset velat sivulta 115 ja liitetieto 41 Pantatut varat sivulta 124.

34.4 Osakkuusyrietykset

Fortumilla on myös vähemmistöosuuksia ydinvoimaa tuottavissa osakkuusyrietyksissä Suomessa ja Ruotsissa. Fortumilla on oikeus yhtiöiden tuottamaan sähköön osakassopimusten mukaisesti. Fortum on näiden yhtiöiden osalta käsitellyt osuutensa ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen vaikutuksista laadintaperiaatteidensa mukaisesti.

Fortum on saanut vuoden 2010 lopulla ydinvoimaa tuottavien osakkuusyrietyksiensä (Teollisuuden Voima Oyj, OKG AB ja Forsmarks Kraftgrupp AB) päivitetty ydinjätehuollon kustannusennusteet. Niiden mukainen vaikutus osuuteen osakkuusyrietyksien tuloksesta vuonna 2010 oli -12 miljoonaa euroa. Vuonna 2009 vastaava vaikutus oli -13 miljoonaa euroa, ja se sisälsi -5 miljoonaa euroa ydinjätehuoltorahastojen tasearvon pienenemistä. Suomen ydinjätehuoltorahasto on yllähoitettu, kun taas Ruotsin ydinjätehuoltorahaston on arvioitu olevan hieman alle varauksien määrän vuoden 2010 lopussa.

Fortum on lain edellyttämällä tavalla pantannut omaisuutta Suomen ja Ruotsin ydinjätehuoltorahastoille osakkuusyrietyksensä puolesta sen vakuudeksi, että voimalaitoksen käytöstäpoistamisesta ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamisesta syntyviä tulevia kustannuksia varten on riittävästi varoja.

Fortum käyttää oikeuttaan lainata varoja Valtion ydinjätehuoltorahastolta Teollisuuden Voima Oyj:n osakeomistuksensa mukaan

☛ Katso myös liitetieto 44 Vastuut sivulta 125.

35 Muut varaukset

milj. euroa	Tuotantokapasiteettia koskevat ehdot	Ympäristö-varaukset	Muut varaukset	Yhteensä
1.1.2010	186	11	23	220
Varausten lisäykset	-	0	18	18
Käytetyt varaukset	-5	-	-7	-12
Käyttämättömien varausten purku	-	-	-5	-5
Diskonttauksen purkautuminen	16	0	-	16
Kurssierot	11	1	-1	11
31.12.2010	208	12	28	248

Jako lyhyt- ja pitkäaikaisiin varauksiin

Lyhytaikaiset varaukset	-	-	9	9
Pitkäaikaiset varaukset	208	12	19	239

milj. euroa	Tuotantokapasiteettia koskevat ehdot	Ympäristö-varaukset	Muut varaukset	Yhteensä
1.1.2009	180	8	20	208
Varausten lisäykset	-	2	17	19
Tytäryritysten myynnit	-	-	-1	-1
Käytetyt varaukset	-	-	-4	-4
Käyttämättömien varausten purku	-	0	-9	-9
Diskonttauksen purkautuminen	14	0	-2	12
Kurssierot	-8	1	2	-5
31.12.2009	186	11	23	220

Jako lyhyt- ja pitkäaikaisiin varauksiin

Lyhytaikaiset varaukset	-	-	11	11
Pitkäaikaiset varaukset	186	11	12	209

Fortumin käynnissä olevaan mittavaan investointiohjelmaan, jonka tavoitteena on 2 300 MW lisäys kapasiteetissa, liittyy tulevaa tuotantokapasiteettia koskevia ehtoja. Ehtojen mukaan Venäjän System Operatorilla on mahdollisuus periä Fortumilta sakkomaksuja, mikäli investointiohjelman tuoman uuden tuotantokapasiteetin käyttöönotto merkittävästi lykkääntyy tai investointivelvoitesopimuksen pääehdot eivät muulta osin täyty.

Ympäristövaraukset liittyvät pilaantuneella maa-alueilla sijaitsevien rakennusten ja rakennelmien purkamiseen. Suurin osa varauksesta arvioidaan käytettäväksi seuraavan kymmenen vuoden kuluessa.

Muihin varauksiin sisältyy uudelleenjärjestelyvarauksia 9 miljoonaa euroa (2009: 9). Varaukset liittyvät kannattamattoman yritysasiakassegmentin uudelleenjärjestelyyn Electricity Sales -segmentissä sekä sisäisten palvelutoimintojen uudelleenorganisointiin, jonka avulla on tarkoitus tehostaa sisäisiä prosesseja sekä parantaa niiden laatua. Suurin osa varauksesta on henkilöstöön liittyviä kustannuksia, jotka tulevat realisoitumaan pääosin vuoden 2011 aikana.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37
- 38
- 39
- 40
- 41
- 42
- 43
- 44
- 45
- 46
- 47
- 48

Muut varaukset sisältävät myös vakuutusmaksuvarauksia sekä verovaateisiin ja tappiollisiin sopimuksiin liittyviä varauksia. Varaukset arvioidaan käytettävän 2–5 vuoden kuluessa.

36 Eläkeveloitteet

Konserniyhtiöillä on erilaisia etuus- ja maksupohjaisia eläkejärjestelyjä kunkin toimintamaan paikallisten olosuhteiden ja käytäntöjen mukaisesti. Kyseiset eläkkeet ovat pääosin vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeitä, mutta niihin sisältyvät myös järjestelyt, joissa työntekijä jää eläkkeelle ennen varsinaista eläkkeellejäämispäivää.

Suomessa merkittävin työeläkejärjestelmä on TyEL, jossa etuudet määräytyvät suoraan etuudensaajan ansioiden perusteella. Nämä eläkejärjestelyt on hoidettu eläkevakuutusyhtiöiden kautta ja ne käsitellään maksupohjaisina eläkejärjestelyinä. TyEL-järjestelmän etuudet ovat vanhuus-, työkyvyttömyys-, ja perhe-eläke. Lisäksi osalla suomalaisista työntekijöistä on lisäeläketurva, joka on järjestetty yhtiön omassa eläkesäätiössä tai eläkevakuutusyhtiöiden kautta. Nämä etuuspohjaiset eläkejärjestelyt ovat täysimääräisesti katettuja. Fortumin eläkesäätiö on suljettu säätiö jonka etuudet sisältävät vanhuus-, työkyvyttömyys-, perhe-eläkkeet ja hautausavun. Eläkevakuutusyhtiöiden kautta järjestetty lisäeläketurva sisältää vanhuuseläkkeen ja hautausavun.

Ruotsissa konsernilla on useita etuus- ja maksupohjaisia eläkejärjestelyjä, kuten yleinen ITP-järjestelmä sekä PA-KL- ja PA-KFS -järjestelmät, joihin aiemmin kunnan omistamissa yhtiöissä palveluksessa olevat työntekijät ovat oikeutettuja. Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt ovat täysimääräisesti katettuja ja on rahoitettu osittain Fortumin eläkesäätiön ja osittain vakuutusmaksujen kautta. Eläkejärjestelyihin sisältyvät normaali ja täydentävä vanhuuseläke sekä perhe- ja työkyvyttömyyseläke. Merkittävin eläkejärjestely on tietyt ikäehdot täyttävien, pysyvässä työsuhteessa olevien toimihenkilöiden ITP-järjestelmä, johon myös määräaikaiset työntekijät ovat oikeutettuja tietyn odotusajan jälkeen. Saadakseen täyden eläkkeen työntekijällä on oltava ennakoitu eläkkeeseen oikeuttava työjakso, työn aloittamisesta eläkeikään saakka, vähintään 30 vuoden ajan.

Huhtikuussa 2008 Fortum siirsi pääosan eläkeveloitteistaan omistamaansa perustettuun eläkesäätiöön. Siirretyt etuudet oli aiemmin järjestetty vakuutusyhtiöiden kautta tai kirjattu yhtiön omaan taseeseen varauksena. Säätiöön siirrettiin seuraavat järjestelmät: pääosa ITP-järjestelmästä, kaikki PA-KL- ja PA-KFS-järjestelmät sekä joitain muita pienempiä järjestelyjä. Siirrettyjen vastuiden kokonaisuus oli siirtohetkellä 742 miljoonaa Ruotsin kruunua (68 miljoonaa euroa). Siirtohetkellä Fortum maksoi säätiöön saman summan, jotta vastuu on täysin katettu.

Vuonna 2009 Fortum siirsi loput eläkeveloitteistaan omistamaansa eläkesäätiöön. Siirretyt etuudet oli aiemmin kirjattu yhtiön omaan taseeseen varauksena. Siirrettyjen vastuiden kokonaisuus oli siirtohetkellä 259 miljoonaa Ruotsin kruunua (25 miljoonaa euroa). Siirtohetkellä Fortum maksoi säätiöön saman summan, kattaakseen vastuun.

Useaa työnantajaa koskeva osuus ITP-eläkejärjestelystä, joka katetaan Alectaan suoritettavilla eläkemaksuilla (Fortumissa kollektiiviset perhe-eläkkeet), käsitellään maksupohjaisena järjestelyinä, koska ei ole olemassa yhdenmukaista ja luotettavaa perustaa

allokoida varat ja veloitteet ITP-järjestelmään osallistuvien kesken. Syy tähän on se, että järjestelmän ehtojen perusteella ei ole mahdollista määrittää miten yli- tai alijäämä vaikuttaa tuleviin maksuihin.

Norjalaisilla yhtiöillä on eläkejärjestelyjä, jotka ovat yleisiä kuntatyönantajilla Norjassa. Nämä etuuspohjaiset eläkejärjestelyt sisältävät vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen, mukaan lukien Norjan kansallisen eläkejärjestelmän (Folketrygden) mukaiset eläke-etuudet. Eläkevastuut ovat Norjan vakuutuslainsäädännön mukaisesti täysimääräisesti katettuja.

Fortumin venäläisten yhtiöiden eläkkeet katetaan pääosin maksuilla Venäjän valtioliisiin eläkejärjestelyihin. Nämä järjestelyt ovat maksupohjaisia järjestelyjä. Näiden lisäksi Fortum osallistuu yksityisiin energiasektorin eläkejärjestelyihin sekä työnantajakohtaisiin etuuspohjaisiin järjestelyihin, joista on erikseen sovittu työehtosopimuksissa. Näihin järjestelyihin liittyy, eläkemaksujen lisäksi, kertaluonteisia etuuksia, jotka maksetaan esimerkiksi työntekijän kuoleman- tai työkyvyttömyystapauksissa sekä huomionosoituksina merkkipäivinä tai ansioituneille työntekijöille tai entisille työntekijöille maksettavina huomionosoituksia. Nämä järjestelyt ovat etuuspohjaisia järjestelyjä.

Muissa maissa eläkejärjestelyt perustuvat paikallisiin määräyksiin ja käytäntöihin, pääasiassa järjestelyt ovat maksuperusteisia eläkejärjestelyjä.

Vakuutusmatemaattisiin oletuksiin perustuvat eläkeveloitteet lasketaan vuosittain tilinpäätöspäivänä. Maksupohjaisen eläkejärjestelmän mukaisesti tilikaudelle kohdistuva eläkevastuu määritetään tilikaudelle kuuluvien maksusuoritusten perusteella. Etuuspohjaisen eläkejärjestelmän mukainen diskontattu eläkevastuu sekä eläkekulut määritellään vakuutusmatemaattisten laskelmien perusteella. Järjestelyyn kuuluvat varat arvostetaan markkina-arvoihin. Ne nettomääräiset kertyneet kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot, jotka ylittävät 10 % kaikkien etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvien veloitteiden nykyarvosta tai järjestelyyn kuuluvien varojen käyvästä arvosta, kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden odotetun keskimääräisen jäljellä olevan työssäoloajan kuluessa.

Tuloslaskelmaan merkityt erät

milj. euroa	2010	2009
Työsuoritukseen perustuvat menot	-12	-11
Korkomenot	-19	-19
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	23	20
Velvoitteiden täyttämiset	-2	-1
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	0	0
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-2	-3
Järjestelyn supistamiset	1	1
Yhteensä (sisältyy henkilöstökuluihin, liitetieto 13)	-11	-13

Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto Suomessa ja Ruotsissa oli 35 miljoonaa euroa (2009: 44).

Taseeseen merkityt erät

milj. euroa	2010	2009
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	472	406
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-444	-398
Alijäämä(+) / Ylijäämä(-)	28	8
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo ¹⁾	4	3
Kirjaamattomat takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	3	4
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-77	-51
Nettomääräinen omaisuuserä(-) / velka(+) taseessa	-42	-36
Etuuspohjainen eläkesaatava taseen varoissa	62	59
Etuuspohjainen eläkevelvoite	20	23
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat velvoitteet	20	23
Etuuspohjaisiin järjestelyihin liittyvät varat	-62	-59
Nettomääräinen omaisuuserä(-) / velka(+)	-42	-36
Järjestelyistä johtuvien velkojen kokemukseräiset tarkistukset; tuotto(-) / kulu(+)	9	-6
Järjestelyistä johtuvien saatavien kokemukseräiset tarkistukset; tuotto(+)/ kulu(-)	13	22

1) Rahastoimattomat velvoitteet liittyvät Venäjän eläkejärjestelyihin.

Eläkejärjestelyihin liittyvien maksusuoritusten arvioidaan olevan 11 miljoonaa euroa vuonna 2011.

Velvoitteiden nykyarvon muutokset

milj. euroa	2010	2009
Velvoite 1.1.	409	406
Kurssierot	27	16
Yritysmyyntien vaikutus	-1	-21
Työsuorituksesta johtuvat menot	12	11
Korkomenot	20	19
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	0	-7
Velvoitteiden täyttämiset	-9	-13
Vakuutusmatemaattiset voitot(-) / tappiot(+)	36	16
Maksetut etuudet	-17	-16
Järjestelyjen supistamiset	-1	-2
Velvoite 31.12.	476	409

Järjestelyyn kuuluvien varojen käypien arvojen muutokset

milj. euroa	2010	2009
Varojen käypä arvo 1.1.	398	343
Kurssierot	22	12
Yritysmyyntien vaikutus	-	-13
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	23	20
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	12	24
Eläkesäätiöihin liittyvät rakennejärjestelyt	-	25
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	8	10
Velvoitteiden täyttämiset	0	-9
Maksetut etuudet	-19	-14
Varojen käypä arvo 31.12.	444	398

Järjestelyyn kuuluvien varojen jakautuminen

milj. euroa	2010	2009
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	179	164
Velkainstrumentit	139	133
Kiinteistöt, joista konsernin omassa käytössä 75 miljoonaa euroa (2009: 72)	82	83
Fortum Oyj:n omat osakkeet	7	6
Muut varat	37	12
Yhteensä	444	398

Kun eläkejärjestely on rahoitettu vakuutusyhtiössä, järjestelyyn kuuluvien varojen jakauma ei ole ollut käytettävissä. Tällöin varat on sisällytetty erään 'Muut varat'.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

Taseeseen kirjatut määrät maittain - 31.12.2010

milj. euroa	Suomi	Ruotsi	Muut maat	Yhteensä
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	226	214	32	472
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-257	-170	-17	-444
Alijäämä(+) / Ylijäämä(-)	-31	44	15	28
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	-	-	4	4
Kirjaamattomat takautuvaan työsuhteeseen perustuvat menot	-	-	3	3
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-7	-58	-12	-77
Nettomääräinen omaisuuserä(-) / velka(+) taseessa	-38	-14	10	-42
Etuuspohjainen eläkesaatava taseen varoissa	46	16	0	62
Etuuspohjainen eläkevelvoite	8	2	10	20

Taseeseen kirjatut määrät maittain - 31.12.2009

milj. euroa	Suomi	Ruotsi	Muut maat	Yhteensä
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	211	169	26	406
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-239	-144	-15	-398
Alijäämä(+) / Ylijäämä(-)	-28	25	11	8
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	-	-	3	3
Kirjaamattomat takautuvaan työsuhteeseen perustuvat menot	-	-	4	4
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-8	-38	-5	-51
Nettomääräinen omaisuuserä(-) / velka(+) taseessa	-36	-13	13	-36
Etuuspohjainen eläkesaatava taseen varoissa	45	14	0	59
Etuuspohjainen eläkevelvoite	9	1	13	23

Eläkevastuun kehitys

milj. euroa	2010	2009	2008	2007	2006
Etuuspohjaisten velvoitteiden nykyarvo	476	409	406	390	361
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-444	-398	-343	-276	-250
Alijäämä(+) / Ylijäämä(-)	32	11	63	114	111
Järjestelyistä johtuvien velkojen kokemusperäiset tarkistukset; tuotto(-) / kulu(+)	9	-6	20	11	21
Järjestelyistä johtuvien saatavien kokemusperäiset tarkistukset; tuotto(+)/ kulu(-)	13	22	-48	21	-10

Tärkeimmät vakuutusmatemaattiset oletukset

	2010				2009			
	Suomi	Ruotsi	Venäjä	Muut maat	Suomi	Ruotsi	Venäjä	Muut maat
Diskonttauskorko, %	4,53	4,00	8,00	3,20	5,00	4,00	9,25	4,40
Varojen tuotto-odotus, %	5,94	4,64	NA	4,60	5,92	4,85	NA	5,60
Vuotuinen, tuleva palkan- korotusoletus, %	2,90	3,50	7,50	3,75	4,00	3,50	8,50	4,25
Etuuksien korotusoletus, %	2,10	2,00	6,00	3,00	2,10	2,00	7,00	4,00
Inflaatio-oletus, %	2,00	2,00	6,00	2,00	2,00	2,00	7,00	2,25

Suomessa käytetty diskonttauskorkokanta perustuu eurooppalaisten yritysten liikkeen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen viitekorkoihin, jotka vastaavat parhaiten etuuspohjaisten eläkevastuiden arvioitua kestoa. Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä on diskonttauskoron perustana käytetty näiden valtioiden pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen viitekorkoja, jotka ovat yhdenmukaisia sekä käytetyn valuutan että etuuspohjaisten eläkevastuiden arvioidun keston kanssa. Varojen odotettu tuotto-oletus määritellään investointipolitiikan mukaisten sijoitusten odotettujen tuottojen perusteella. Tuotto-oletukset perustuvat eri markkinoilla toteutuneisiin pitkän aikavälin tuottoihin ja raportoidaan ulkopuolisen varainhoitajan toimesta.

Diskonttauskorko, inflaatio-oletus ja tuleva palkankorotusoletus ovat tärkeimpiä etuuspohjaisten eläkevastuiden laskennassa käytettyjä oletuksia. Alla on esitetty puolen prosenttiyksikön oletuksen muutoksen vaikutus vuoden 2010 lopun etuuspohjaisen veloitteen määrään, pitäen muut laskelmissa käytetyt muuttujat ennallaan.

Etuuspohjaisen veloitteen herkkyyks muutoksille keskeisissä oletuksissa

Oletuksen muutos	Vaikutus eläkevelvoitteeseen lisäys +/ vähennys -	
	Suomi	Ruotsi
0,5 % lisäys diskonttauskorossa	-6,8 %	-9,0 %
0,5 % vähennys diskonttauskorossa	7,0 %	10,4 %
0,5 % lisäys inflaatio-oletuksessa	7,0 %	7,9 %
0,5 % vähennys inflaatio-oletuksessa	-6,3 %	-7,1 %
0,5 % lisäys palkankorotusoletuksessa	1,3 %	4,2 %
0,5 % vähennys palkankorotusoletuksessa	-1,3 %	-4,0 %

37 Muut pitkäaikaiset velat

milj. euroa	2010	2009
Liittymismaksut	417	413
Muut velat	54	59
Yhteensä	471	472

Ennen vuotta 2003 maksetut sähköverkon liittymismaksut Suomessa on palautettava asiakkaalle, jos asiakas haluaa poistaa sähköliittymän kokonaan. Sähköverkon liittymismaksut ovat yhteensä 307 miljoonaa euroa (2009: 307). Palautettavat kaukolämpöverkon liittymismaksut Suomessa ovat yhteensä 110 miljoonaa euroa (2009: 106).

38 Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma

milj. euroa	2010	2009
Ostovelat	435	317
Siirtovelat		
Henkilöstökulut	59	71
Korkokulut	131	121
Muut siirtovelat	91	84
Muut velat		
ALV-velka	78	46
Verovelka	121	81
Energiaverot	41	34
Saadut ennakkomaksut	104	88
Muut velat	205	158
Yhteensä	1 265	1 000

Johdon arvion mukaan ostovelkojen ja muiden velkojen käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvosta.

39 Myytävissä olevat pitkäaikaiset varat

Myytävissä olevat pitkäaikaiset varat liittyvät Tukholman alueen ulkopuolella sijaitseviin kaukolämpö- ja lämmöntuotantolaitoksiin. Joulukuussa 2010 Fortum allekirjoitti myyntisopimuksen kyseisistä varoista ja toiminnoista. Myyntihinta on noin 200 miljoonaa euroa. Suurimman osan myytävistä toiminnoista omistaa Fortumin tytäryhtiö AB Fortum Värme samägt med Stockholms Stad, josta Tukholman kaupungilla on 50 %:n taloudellinen omistusosuus. Fortum arvioi, että kaupasta vuoden ensimmäisellä neljänneksellä syntyvällä myyntivoitolla on vähäinen vaikutus vuoden 2011 osakekoh-taiseen tulokseen. Toiminnot ovat osa Heat-segmenttiä.

Myytävissä olevat pitkäaikaiset varat

milj. euroa	2010	2009
Rakennukset, koneet ja kalusto	131	-
Muut varat	23	-
Yhteensä	154	-

Myytävissä oleviin pitkäaikaisiin varoihin liittyvä vieras pääoma

milj. euroa	2010	2009
Korollinen vieras pääoma	0	-
Muut velat	50	-
Yhteensä	50	-

40 Rahavirtalaskelman lisätietoja

40.1 Käyttöpääoman muutos

milj. euroa	2010	2009
Korottomien saamisten lisäykset/vähennykset	-161	79
Vaihto-omaisuuden vähennykset	74	1
Korottomien velkojen lisäykset/vähennykset	125	-61
Yhteensä	38	19

40.2 Investoinnit käyttöomaisuuteen

milj. euroa	Liite	2010	2009
Bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen	5, 21, 22	1 222	862
Muutokset maksamattomissa investoinneissa		-43	13
Aktivoitujen korkokulujen siirto rahavirtalaskelman maksettuihin korkoihin		-45	-30
Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit		1 134	845

40.3 Hankitut osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	Liite	2010	2009
Hankitut tytäryritysosakkeet pl. ostettujen yritysten rahavarat	8	1	27
Hankitut osakkuusyrittösakkeet ¹⁾	23	26	58
Myytävissä olevien rahoitusvarojen hankinnat ²⁾		1	2
Yhteensä		28	87

- 1) Ostetut osakkuusyrittösakkeet sisältävät osakeannin ja muut pääomalisäykset.
- 2) Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältyvät taseessa erään Muut pitkäaikaiset sijoitukset.

Hankitut tytäryrittösakkeet

milj. euroa	2010	2009
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin ³⁾	0	8
Muutokset maksamattomissa hankinnoissa	1	19
Korolliset velat hankituissa tytäryrittöissä	-	-
Rahana maksetut tytäryrittösakkeet pl. ostettujen yritysten rahavarat	1	27

- 3) Bruttoinvestoinnit osakkeisiin sisältävät hankittujen tytäryrittösten rahavaroja 0 miljoonaa euroa (2009: 0).

40.4 Myydyt osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	Liite	2010	2009
Myydyt tytäryrittösakkeet pl. myytyjen yritysten rahavarat	8	9	11
Myydyt osakkuusyrittösakkeet	23	121	2
Muiden pitkäaikaisen sijoitusten myynnit		17	1
Yhteensä		147	14

Myydyt tytäryritysosakkeet

milj. euroa	2010	2009
Myydyt tytäryritysosakkeet, brutto ¹⁾	9	11
Maksamattomat myyntitulot	-	-
Korolliset velat myydyissä tytäryrityksissä	-	-
Myyneistä rahana saadut suoritukset	9	11

1) Myytyjen tytäryritysten rahavarat 2 miljoonaa euroa (2009: 20) on vähennetty tytäryritysten bruttomääräisestä myynnistä.

41 Pantatut varat

milj. euroa	2010	2009
Omasta puolesta annetut		
Lainat		
Pantit	307	293
Kiinteistökiinnitykset	137	137
Muut sitoumukset		
Kiinteistökiinnitykset	155	220
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta		
Pantit ja kiinteistökiinnitykset	3	2

41.1 Velkojen vakuudeksi pantatut varat

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa Valtion ydinjätehuoltorahastosta. Vuonna 2010 Fortum on lisännyt lainanottoaan rahastosta ja pantannut lisää Kemijoki-osakkeitaan vakuudeksi. Pantattujen osakkeiden arvo 31.12.2010 on 269 miljoonaa euroa (2009: 263).

Pantit-erään kuuluvat myös pankkitalletukset 19 miljoonaa euroa (2009: 11), jotka on annettu NASDAQ OMX Commodities European ja kansainvälisten ICE- ja EEX-pörsien kanssa käytävän sähkökaupan ja hiilidioksidipäästöoikeuksilla käytävän kaupan vakuudeksi.

Violainen Fortum Tartu (Fortumin omistusosuus 60 %) on antanut kiinteistökiinnityksiä arvoltaan 96 miljoonaa euroa (2009: 96) ulkoisen lainan vakuudeksi. Fortumin eläkesäätiön myöntämän lainan vakuudeksi on annettu 41 miljoonan euron (2009: 41) kiinteistökiinnitykset.

➤ Lisätietoja näihin kiinnityksiin liittyvistä korollisista veloista on liitetiedossa 32 Korolliset velat sivulla 115.

41.2 Muiden sitoumusten vakuudeksi pantatut varat

Fortum on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle vakuudeksi suomalaisiin voimalaitoksiin liittyviä kiinteistökiinnityksiä, arvoltaan 155 miljoonaa euroa (2009: 220) Valtion ydinjätehuoltorahastolle olevan lainamukaisen vastuun kattamattoman osuuden ja odottamattomien tapahtumien vakuudeksi. Vakuudet on annettu turvaamaan kattamattomat lainamukaiset vastuut ja mahdolliset odottamattomat tapahtumat liittyen Loviisan ydinvoimalan käytöstäpoistosta ja ydinjätteen loppusijoituksesta aiheutuviin

tuleviin kustannuksiin. Vakuuksien määrä tarkistetaan vuosittain kesäkuussa edellisen vuoden lopulla päätetyn laillisen vastuun ja rahastotavoitteen perusteella. Vuosittaisen päivityksen seurauksena kiinteistökiinnitysten määrä laski 39 miljoonalla eurolla. Pantatut varat liittyvät Inkoon ja Naantalın voimalaitoksiin. Vuoden 2010 lopussa Naantalın voimalaitokseen liittyvät kiinteistökiinnitykset, arvoltaan 26 miljoonaa euroa, palautettiin ja korvattiin Fortum Oyj:n antamalla emoyhtiötakauksella.

➤ Katso myös liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat sivulta 118 ja liitetieto 44 Vastuut sivulta 125.

42 Muut vuokrasopimukset

42.1 Fortum vuokralleantajana

Tuloslaskelmaan kirjatut vuokratulot olivat 19 miljoonaa euroa (2009: 28). Suurin osa vuokratuloista tulee Meri-Porin voimalaitoksesta, josta Fortum vuokrasi 308 MW:n tuotantokapasiteettiosuutensa voimalaitoksessa konsernin ulkopuolelle tammikuusta 2007 kesäkuun 2010 loppuun. Voimalaitoksen tuotantokapasiteetti palautettiin Fortumin omaan käyttöön 1.7.2010 alkaen.

Muihin vuokrasopimuksiin perustuvien saamisten erääntymisajat

milj. euroa	2010	2009
Vuoden kuluessa	2	13
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	5	1
Yli viiden vuoden kuluttua	3	-
Yhteensä	10	14

42.2 Fortum vuokralleottajana

Fortum on tehnyt useita muita ei-purettavissa olevia vuokrasopimuksia toimistolaitteista ja autoista. Osaan näistä sopimuksista liittyy oikeus uusien sopimus. Muiden ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettaviksi tulevien vähimmäisvuokrien erääntymisajat on esitetty alla olevassa taulukossa. Vuokramaksut, jotka olivat 14 miljoonaa euroa (2009: 15), sisältyvät tuloslaskelman muihin kuluihin. Tuleviin vähimmäisvuokramaksuihin sisältyy pitkäaikaisten maanvuokrasopimusten vuokramaksuja.

Tulevien vähimmäisvuokramaksujen kokonaismäärä

milj. euroa	2010	2009
Vuoden kuluessa	29	23
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	49	35
Yli viiden vuoden kuluttua	130	93
Yhteensä	208	151

43 Investointisitoumukset

Investointeihin liittyvät sopimukseen perustuvat sitoumukset, joita ei ole kirjattu tilinpäätökseen

milj. euroa	2010	2009
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1 172	1 326
Aineettomat hyödykkeet	7	5
Yhteensä	1 179	1 331

Investointisitoumukset ovat pienentyneet vuoden 2009 loppuun verrattuna. Sitoumukset ovat pienentyneet Nokialla sijaitsevan yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksen hankinnan johdosta sekä OAO Fortumin investointiohjelman etenemisen ja Częstochowan voimalaitosinvestoinnin valmistumisen seurauksena. Samalla investointisitoumukset ovat kasvaneet Venäjän vahvan ruplan sekä Liettuan Klaipedassa ja Ruotsin Bristassa (Brista 2) sijaitsevien yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotantolaitosten rakennusprojekteista sekä Suomessa Distribution-segmentin automaattisesta mittarinluenta-projektista johtuen.

✚ Lisätietoja investoinneista on esitetty liitetiedossa 22 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet sivulla 106.

44 Vastuut

milj. euroa	2010	2009
Omasta puolesta		
Muut vastuut	228	321
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta		
Takaukset	358	592
Muut vastuut	125	125
Muiden puolesta		
Takaukset	1	12
Muut vastuut	0	1

44.1 Omasta puolesta annetut vastuut

Omasta puolesta annetut muut vastuut, 228 miljoonaa euroa, ovat pienentyneet vuoden 2009 lopusta 93 miljoonaa euroa. Pienentyminen johtuu pääsääntöisesti Fortumin Ison-Britannian käyttö- ja kunnossapitoliiketoimintaan liittyvien takauksien palautumisesta Fortum Oyj:lle (2009: 66). Samoin Venäjän ja Puolan investointiprojektien etenemisen johdosta toimittajille annetut vakuudet ovat pienentyneet viime vuodesta. Puolan Częstochowassa rakenteilla olleen CHP-voimalaitoksen valmistumisen johdosta annetut vastuut alenivat 66 miljoonasta eurosta 5 miljoonaan euroon vuoden 2010 aikana. Venäjällä OAO Fortumin investointiohjelman etenemisen johdosta näihin liittyvät vastuut alenivat 158 miljoonasta eurosta 109 miljoonaan euroon.

Takausten määrän pienentymistä netotti hieman Fortum Oyj:n antama 25 miljoonan euron emoyhtiötakaus, joka annettiin Valtion ydinjätehuoltorahastolle vakuudeksi Lovii-

san ydinvoimalaitoksen lainmukaisen ydinjätehuoltovastuun ja käytetyn polttoaineen loppusijoittamiseen liittyvien odottamattomien tapahtumien varalle. Emoyhtiötakaus korvasi Fortumille palautetun Naantalin voimalaitokseen liittyvän kiinteistökiinnityksen.

44.2 Vastuut osakkuusyritysten puolesta

Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annetut takaukset ja muut vastuut koostuvat pääasiassa takauksista, jotka liittyvät Fortumin ydinvoimaliiketoimintaa harjoittaviin osakkuusyrityksiin Teollisuuden Voima Oyj (TVO), Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) ja OKG AB (OKG). Takaukset on annettu Fortumin omistusosuusien suhteessa.

Lainsäädäntö edellyttää, että Suomessa ja Ruotsissa toimivien ydinvoimayhtiöiden on annettava vakuuksia Suomen ja Ruotsin ydinjätehuoltorahastoille, joilla taataan, että voimalaitosten käytöstäpoistoon ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamiseen on riittävät varat. Suomessa Fortum on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle TVO:n puolesta omistusosuutensa mukaisen takauksen lainmukaisen vastuun kattamattoman osuuden ja odottamattomien tapahtumien vakuudeksi. Takauksien määrä tarkistetaan vuosittain kesäkuussa edellisvuoden joulukuussa päätetyn laillisen vastuun perusteella. Vuotuisen tarkistuksen seurauksena annettujen takuiden määrä pieneni 58 miljoonaan euroon (2009: 67).

Ruotsissa Fortum on antanut Ruotsin ydinjätehuoltorahastolle takaukset FKA:n ja OKG:n puolesta omistusosuuksiensa mukaisesti. Ruotsin valtio päätti joulukuussa 2009 takuiden määrästä vuosille 2010 ja 2011, ja päätös astui voimaan kesäkuussa 2010. Päätöksen seurauksena FKA:n ja OKG:n puolesta annettujen takauksien yhteismäärä laski kesäkuussa 2010 vuoden 2009 lopun 5 314 miljoonasta Ruotsin kruunusta (518 miljoonasta eurosta) 2 574 miljoonaan Ruotsin kruunuun (287 miljoonaan euroon). Pienentyminen oli seurausta Ruotsin valtion muuttuneesta laskentakäytännöstä. Aikaisemmin takuiden määrä perustui nimellisarvoihin, mutta kesäkuusta 2010 lähtien ne perustuvat diskontattuihin kassavirtoihin.

Fortum omistaa Suomessa olevasta Meri-Porin voimalaitoksesta 54,55% ja TVO 45,45%. Osakassopimuksen nojalla Fortumin on annettava vakuus TVO:lle mahdollisen voimalaitoksen arvonalentumisen varalta tai mahdollisen sopimusrikkomuksen varalta koskien TVO:lle kuuluvaa osuutta voimalaitoksesta. Vakuus on määrältään 125 miljoonaa euroa (2009: 125). Fortum Oil and Gas Oy:n jakautumisen seurauksena Fortumin kokonaan omistamalla Fortum Heat and Gas Oy:llä on yhteinen vastuusitoumus Neste Oil Oyj:n kanssa. Vastuusitoumus perustuu osakeyhtiölain (734/1978) 14a luvun 6§:n säädökseen.

45 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

45.1 Tytäryritykset

Kilpailuvirasto antoi 2.6.2006 ehdollisen hyväksynnän yrityskaupalle, jossa Fortum hankki määräysvallan E.ON Finland Oyj:ssä. Fortum valitti päätöksestä markkinaoikeuteen 3.7.2006. Maaliskuussa 2008 markkinaoikeuden päätös kumosi Kilpailuviraston tekemän ehdollisen päätöksen E.ON Finlandin ostosta. Päätöksessään markkinaoikeus totesi, ettei Kilpailuvirastolla ollut perusteita ehtojen asettamiseen, koska Fortumin

ei voida katsoa olevan määräävässä markkina-asemassa sähkön tuotanto- ja tukku-markkinoilla. Markkinaoikeuden mukaan sähköntuotannon ja tukkukaupan merkittävä maantieteellinen markkina-alue sisältää vähintään Suomen ja Ruotsin. Kilpailuvirasto on valittanut päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Elokuussa 2010 Suomen Korkein hallinto-oikeus (KHO) hylkäsi Kilpailuviraston tekemän valituksen. Markkina-oikeus katsoi tuolloin, ettei Fortumin E.ON Finland -kauppa 2006 johtanut määräävään markkina-asemaan tai markkina-aseman vahvistumiseen.

Kaksi Fortumin tytäryritystä, Grangemouth CHP Limited ja Fortum O&M (UK) Limited, ovat vastaajina Lontoon High Court of Justiceen käytävässä riidassa, joka koskee kasvihuonekaasujen päästöoikeuksia. Grangemouth CHP Limitedillä on Ineos Manufacturing Scotland Limitedin kanssa sähköntoimitusta koskeva sopimus, jonka mukaan Grangemouth CHP Limited toimittaa sähköä CHP-laitokseltaan Grangemouthin alueelle Skotlannissa huhtikuuhun 2016 asti. Ineos Manufacturing Scotland Limited väittää, että se on oikeutettu kaikkiin päästöoikeuksiin, jotka kyseinen CHP-laitos on saanut EU:n kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän puitteissa. Grangemouth CHP Limited kiistää vaateen. Oikeuskäsittely pidettiin marras- ja joulukuussa 2010, ja päätöstä odotetaan vuoden 2011 aikana. Fortum ei ole kirjannut tilinpäätökseensä varauksia oikeuskäsittelyyn liittyen.

Edellä mainittujen oikeusprosessien lisäksi konsernin yhtiöt ovat asianosaisina eräissä konsernin liiketoimintaan liittyvissä riita-asioissa. Johdon arvion mukaan kyseisten riita-asioiden lopputuloksilla ei ole olennaista vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

45.2 Osakkuusyrietykset

Suomessa Fortum on osakkaana maan viidennessä ydinvoimalaitosyksikössä, Olkiluoto 3:ssa, omistamiensa TVO-osakkeiden (Teollisuuden Voima Oyj) kautta. Fortumin 25 %:n omistusosuus vastaa noin 400 MW:n kapasiteettia. Rakennustyöt ovat viivästyneet ja voimalaitosyksikön TVO:lle toimittava AREVA-Siemens ilmoitti marraskuussa, että suurin osa töistä saadaan päätökseen vuonna 2012. AREVA-Siemensin mukaan käyttöönottoaika kestää noin 8 kuukautta, jolloin voimalan säännöllinen käyttö voi alkaa vuoden 2013 jälkimmäisellä puoliskolla. AREVA-Siemens on joulukuussa 2008 vaatinut välimiesmenettelyä liittyen Olkiluoto 3 viivästyneeseen ja siihen liittyviin kuluihin. Toimittajan rahamääräinen vaatimus on vuoden 2010 lopussa noin 1 200 miljoonaa euroa. Vastaavasti TVO on huhtikuussa 2009 jättänyt vastavaatimuksen kuluista ja tappioista, joita TVO kärsii viivästyneestä ja muista virheistä toimittajan takia. TVO:n vastavaatimuksen arvo vuoden 2010 lopussa on 1 400 miljoonaa euroa. Välimiesmenettely voi kestää useita vuosia.

46 Lähipiiritapahtumat

46.1 Suomen valtio ja valtionyhtiöt

Vuoden 2010 lopussa Suomen valtion omistusosuus oli 50,76 % yhtiön osakkeista. Vuoden 2010 aikana ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

+ *Katso Hallituksen toimintakertomus ja siellä osio Fortumin osake ja osakkeenomistajat sivulla 57.*

Kaikki liiketoimet Fortumin ja muiden suomalaisten valtionyhtiöiden välillä tapahtuvat markkinaehtoisesti. Tavanomaisessa liiketoiminnassaan osakkuusyrietysten ja muiden lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa Fortum toimii kaupallisina perusteina, jotka ovat samat kuin kolmansien osapuolten kanssa noudatettavat ehdot, poikkeuksena tietyt osakkuusyrietykset, joita käsitellään jäljempänä tässä liitetiedossa.

46.2 Hallitus ja johtoryhmä

Fortumilla ei ole ollut merkittäviä liiketapahtumia hallituksen tai johtoryhmän jäsenten kanssa. Hallituksen jäsenille tai konsernin johtoryhmän jäsenille ei ollut myönnetty rahalainoja tilinpäätöspäivään mennessä.

+ *Hallintoneuvoston, hallituksen ja johtoryhmän jäsenten osakeomistukset sekä palkkiot on esitetty liitetiedossa 13 Henkilöstökulut ja johdon palkkiot sivulla 97.*

46.3 Osakkuus- ja yhteisyrietykset

Fortum omistaa osuuksia osakkuus- ja yhteisyrietyksissä, jotka puolestaan omistavat vesivoima- ja ydinvoimalaitoksia. Osakassopimuksien nojalla jokaisella omistajalla on oikeus sähkөөn osakeomistuksensa suhteessa tai muiden sopimusten perusteella. Jokainen omistaja on vastuussa vastaavasta kustannusosuudesta tuotannon määrästä riippumatta. Osakkuusyrietykset eivät ole voittoa tuottavia, koska omistajat ostavat sähköä tuotantokustannuksiin perustuvalla hinnalla, joka sisältää myös korkokulut ja valmisteverot. Hinta on yleensä markkinahintaa alempi.

+ *Tarkempaa tietoa osakkuus- ja yhteisyrietyksiin liittyvistä tapahtumista ja tasearvoista on liitetiedossa 23 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrietyksiin sivulla 108.*

47 Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Tammikuussa 2011 Fortum, Suomen valtio ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen sopivat alustavasti, että Fortum myy 25 % omistusosuutensa Suomen kanta-verkkoyhtiö Fingrid Oyj:ssä. Valtio ostaa noin 81 % ja Ilmarinen noin 19 % Fortumin omistamista Fingridin osakkeista. Kaupan loppuunsaattaminen vaatii vielä lopullisen myyntisopimuksen sekä tarvittavat hyväksynnät osapuolten päätöksentekoeleimissä. Se on myös ehdollinen Kilpailuviraston hyväksynnälle.

Osakkeiden myyntihinta on kokonaisuudessaan 325 miljoonaa euroa. Fortum ennakoi kirjaavansa osakemyynnistä noin 200 miljoonan euron myyntivoiton, eli noin 0,22 euroa osaketta kohden, kun järjestely on toteutunut. Fortum arvioi saattavansa kaupan päätökseen vuoden 2011 alkupuoliskon aikana. Myyntivoitto käytetään konsernin yleisiin rahoitustarpeisiin.

48 Tytäryritykset segmenteittäin 31.12.2010

- = Power
- = Heat
- ▲ = Distribution
- = Electricity Sales
- = Russia
- ▼ = Muut

- 1) Hankittu yritys
- 2) Perustettu yritys
- 3) Emoyhtiön omistamat yritykset

Yrityksen nimi	Maa	Segmentti	Konsernin omistus %
Fortum Asiakaspalvelu Oy	³⁾ Suomi	■▲○	100,0
Fortum Assets Oy	Suomi	▼	100,0
Fortum BCS Oy	Suomi	□	100,0
Fortum Espoo Distribution Oy	³⁾ Suomi	▲	100,0
Fortum FNW Oy	²⁾ Suomi	▲	100,0
Fortum Heat and Gas Oy	³⁾ Suomi	■▼	100,0
Fortum Heat Naantali Oy	²⁾ Suomi	■	100,0
Fortum Hyötytuotanto Oy	Suomi	●	100,0
Fortum Markets Oy	³⁾ Suomi	○	100,0
Fortum Nuclear Services Oy	Suomi	●	100,0
Fortum Portfolio Services Oy	Suomi	○	100,0
Fortum Power and Heat Oy	³⁾ Suomi	●■▲○□▼	100,0
Fortum Sähkösiirto Oy	³⁾ Suomi	▲	100,0
Hexivo Oy	Suomi	●	52,0
Imatran Voima Oy	Suomi	▲	100,0
Imatrankosken Voima Oy	Suomi	▲	100,0
Kiinteistö Oy Espoon Energiatalo	Suomi	▼	100,0
Killin Voima Oy	Suomi	●	60,0
Koillis-Pohjan Energiantuotanto Oy	Suomi	●	100,0
Koskivo Oy	Suomi	▲	100,0
KPPV-Sijoitus Oy	Suomi	▲	100,0
Linnankosken Voima Oy	Suomi	▲	100,0
Lounais-Suomen Lämpö Oy	Suomi	▲	100,0
Mansikkalan Voima Oy	Suomi	▲	100,0
Mäntynummen Lämpö Oy	Suomi	■	58,3
Oy Pauken Ab	Suomi	▼	100,0
Oy Tersil Ab	Suomi	▲	100,0
Oy Tertrade Ab	Suomi	▲	100,0
Rajapatsaan Voima Oy	Suomi	▲	100,0
Saimaanrannan Voima Oy	Suomi	▲	100,0
Tunturituuli Oy	Suomi	●	55,4
Varsinais-Suomen Sähkö Oy	Suomi	▲	100,0
FB Generation Services B.V.	Alankomaat	●	75,0
Fortum Alpha B.V.	Alankomaat	■▼	100,0

Yrityksen nimi	Maa	Segmentti	Konsernin omistus %
Fortum Finance 2 B.V.	Alankomaat	▼	100,0
Fortum Holding B.V.	Alankomaat	●	100,0
Fortum Power Holding B.V.	³⁾ Alankomaat	●■▼	100,0
Fortum Russia B.V.	Alankomaat	□	100,0
Fortum Russia Holding B.V.	Alankomaat	▼	100,0
Fortum Wave Power B.V.	Alankomaat	●	100,0
Fortum EIF NV	³⁾ Belgia	□	100,0
Fortum Project Finance N.V.	³⁾ Belgia	▼	100,0
Kildare Energy Ltd	Irlanti	●	55,0
Fortum Direct Ltd	Iso-Britannia	●	100,0
Fortum Energy Ltd	Iso-Britannia	●	100,0
Fortum Gas Ltd	Iso-Britannia	●	100,0
Fortum Insurance Ltd	Iso-Britannia	▼	100,0
Fortum O&M (UK) Ltd	Iso-Britannia	●	100,0
Grangemouth CHP Ltd	Iso-Britannia	●	100,0
IVO Energy Ltd	Iso-Britannia	●	100,0
SIA Fortum Jelgava	Latvia	■	100,0
SIA Fortum Latvija	Latvia	■	100,0
UAB Fortum Ekosiluma	Liettua	■	100,0
UAB Fortum Heat Lietuva	Liettua	■	100,0
UAB Fortum Klaipeda	Liettua	■	95,0
UAB Joniskio energija	Liettua	■	66,0
UAB Svencioniu energija	Liettua	■	50,0
Fortum Baltic Investments SNC	²⁾ Luxemburg	■	100,0
Fortum L.A.M SNC.	Luxemburg	■	100,0
Fortum Sendi Prima Sdn Bhd	Malesia	●	100,0
Fortum Distribution AS	Norja	▲○	100,0
Fortum Fjernvarme AS	Norja	■	100,0
Fortum Förvaltning AS	Norja	●	100,0
Fortum Holding Norway AS	Norja	●■▲○	100,0
Fortum Leasing KS	Norja	■	100,0
Fortum Markets AS	Norja	○	100,0
Fortum NIT AS	Norja	▲	100,0
Fortum Plock Sp z o.o.	Puola	■	99,6

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

- = Power
- = Heat
- ▲ = Distribution
- = Electricity Sales
- = Russia
- ▼ = Muut

- 1) Hankittu yritys
- 2) Perustettu yritys
- 3) Emoyhtiön omistamat yritykset

Yrityksen nimi	Maa	Segmentti	Konsernin omistus %
Fortum Power and Heat Polska Sp.z.o.o	Puola	■▼	100,0
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	Ruotsi	■	50,1
AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad	Ruotsi	■	50,1
AB Ljusnans Samkörning	Ruotsi	▲	80,0
Akallaverket AB	Ruotsi	■	37,6
Blybergs Kraft AB	Ruotsi	●	66,7
Brännälven Kraft AB	Ruotsi	●	67,0
Bullerforsens Kraft AB	Ruotsi	●	88,0
Elbolaget OEP AB	Ruotsi	○	100,0
Fastigheter i Närlunda AB	¹⁾ Ruotsi	▲	100,0
Fortum 1 AB	Ruotsi	□	100,0
Fortum AMCO AB	Ruotsi	▼	100,0
Fortum Dalälvens Kraft AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Distribution AB	Ruotsi	▲	100,0
Fortum Fastigheter AB	Ruotsi	▼	100,0
Fortum Generation AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Indalskraft AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Ljunga Kraft AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Ljusnans Kraft AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Markets AB	Ruotsi	○	100,0
Fortum Nordic AB	³⁾ Ruotsi	▼	100,0
Fortum Power and Heat AB	Ruotsi	■○▼	100,0
Fortum Produktionsnät AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Sweden AB	³⁾ Ruotsi	▼	100,0
Fortum Vind Norr AB	¹⁾ Ruotsi	●	100,0
Fortum Värme Alpha AB	Ruotsi	■	50,1
Fortum Värme Delta AB	¹⁾ Ruotsi	■	50,1
Fortum Värme Fastigheter AB	Ruotsi	■	50,1
Fortum Värme Nynäshamn AB	Ruotsi	■	100,0
Fortum Zeta AB	Ruotsi	▼	100,0
Fortum Älvkraft i Värmland AB	Ruotsi	●	100,0
Gjutfastigheten 10 i Borlänge AB	Ruotsi	●	100,0
Hofors Energi AB	Ruotsi	■	30,1
Hällefors Värme AB	Ruotsi	■	47,6

Yrityksen nimi	Maa	Segmentti	Konsernin omistus %
Mellansvensk Kraftgrupp AB	Ruotsi	●	86,9
Oreälvens Kraft AB	Ruotsi	●	65,0
Ryssa Energi AB	Ruotsi	○	100,0
Sigtuna-Väsby Fastighets AB	Ruotsi	■	50,1
Stockholm Gas AB	Ruotsi	■	50,1
Streamgate Två AB	¹⁾ Ruotsi	●	100,0
Säffle 5:35 Fastighets AB	Ruotsi	■	50,1
Säffle Fjärrvärme AB	Ruotsi	■	25,6
Uddeholm Kraft AB	Ruotsi	●	100,0
Värmlandskraft OKG-delägarna AB	Ruotsi	●	73,3
Fortum Service Deutschland GmbH	Saksa	●	100,0
Fortum Energi A/S	Tanska	○	100,0
Tšeljabinsk Energoremont	Venäjä	□	94,5
LLC Fortum Energy OOO Fortum Energija	Venäjä	□	100,0
OAO Fortum	Venäjä	□	94,5
TGC-10 Invest	Venäjä	□	94,5
Urals Heat Network	Venäjä	□	94,5
AS Anne Soojus	Viro	■	60,0
AS Fortum Tartu	Viro	■	60,0
AS Tartu Joujaam	Viro	■	60,0
AS Tartu Keskkatlamaja	Viro	■	60,0
Fortum CFS Eesti OU	Viro	▼	100,0
Fortum Elekter AS	Viro	▲	99,3
Fortum Termest AS	Viro	■	99,7
Lauka Turvas OU	Viro	■	60,0

Tunnusluvut

Taloudelliset tunnusluvut

Fortum Oyj tytäryhtiöineen (yhdessä Fortum-konserni) on Pohjoismaiden, Venäjän ja Itämeren alueiden johtavia energiayhtiöitä. Fortumin liiketoimintaan kuuluvat sähkön- ja lämmöntuotanto, myynti ja jakelu, voimalaitosten käyttö- ja kunnossapitopalvelut sekä energiaan liittyvät muut palvelut. Neste Oil oli 31.3.2005 asti osa Fortum-konsernia, kunnes varsinainen yhtiökokous teki lopullisen päätöksen eriyttää öljyliiketoiminta jakamalla noin 85 % Neste Oilin osakkeista osinkona. Loput noin 15 % osakkeista myytiin sijoittajille huhtikuussa 2005.

Öljyliiketoiminta on esitetty luovutettuna toimintona vuosina 2004 ja 2005.

Vuodesta 2005 Fortum on soveltanut vuositilinpäätöksessään ja osavuositarkastuksissaan kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (International Financial Reporting Standards, IFRS). Tilikauden 2005 vuosikertomukseen sisältyi yksi vertailuvuosi, 2004, jota koskevat tiedot oikaistiin IFRS:n mukaisiksi. Vuosien 1998–2003 tietoja ei ole oikaistu, vaan ne esitetään Suomen kirjanpito- ja tilinpäätöissäännösten mukaisesti (Finnish Accounting Standards, FAS).

milj. euroa tai kuten merkitty	FAS	FAS	FAS	FAS	FAS	FAS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	Muutos
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	10/09
Liikevaihto Fortum yhteensä	8 494	8 232	10 614	10 410	11 148	11 392	11 659	5 918						
Jatkuvien toimintojen liikevaihto							3 835	3 877	4 491	4 479	5 636	5 435	6 296	16
Käyttökate (=EBITDA) Fortum yhteensä ¹⁾	1 049	1 192	1 431	1 501	1 952	1 917	2 443	2 307						
Jatkuvien toimintojen käyttökate (=EBITDA)							1 583	1 754	1 884	2 298	2 478	2 292	2 271	-1
Jatkuvien toimintojen vertailukelpoinen käyttökate (=EBITDA)								1 741	1 866	2 015	2 360	2 398	2 396	0
Liikevoitto Fortum yhteensä	586	705	906	914	1 289	1 420	1 916	1 864						
- prosenttia liikevaihdosta	6,9	8,6	8,5	8,8	11,6	12,5	16,4	31,5						
Jatkuvien toimintojen liikevoitto							1 195	1 347	1 455	1 847	1 963	1 782	1 708	-4
- prosenttia liikevaihdosta							31,2	34,7	32,4	41,2	34,8	32,8	27,1	
Jatkuvien toimintojen vertailukelpoinen liikevoitto							1 148	1 334	1 437	1 564	1 845	1 888	1 833	-3
Voitto ennen veroja Fortum yhteensä	363	954	623	702	1 008	1 184	1 700	1 776						
- prosenttia liikevaihdosta	4,3	11,6	5,9	6,7	9,0	10,4	14,6	30,0						
Jatkuvien toimintojen voitto ennen veroja							962	1 267	1 421	1 934	1 850	1 636	1 615	-1
- prosenttia liikevaihdosta							25,1	32,7	31,6	43,2	32,8	30,1	25,7	
Jatkuvien toimintojen tilikauden voitto							703	936	1 120	1 608	1 596	1 351	1 354	0
- josta emoyhtiön omistajien osuus							670	884	1 071	1 552	1 542	1 312	1 300	-1
Sijoitettu pääoma Fortum yhteensä	8 647	9 425	11 365	11 032	13 765	12 704	12 890							
Jatkuvien toimintojen sijoitettu pääoma							10 739	11 357	12 663	13 544	15 911	15 350	16 124	5
Korollinen nettovelka	3 898	3 818	4 626	3 674	5 848	5 626	5 095	3 158	4 345	4 466	6 179	5 969	6 826	14

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48

	FAS	FAS	FAS	FAS	FAS	FAS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	Muutos 10/09
milj. euroa tai kuten merkitty	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	%
Investoinnit ja bruttosijoitukset osakkeisiin Fortum yhteensä	1 702	1 059	3 131	713	4 381	1 136	830	578	1 395	972	2 624	929	1 249	34
- prosenttia liikevaihdosta	20,0	12,9	29,5	6,8	39,3	10,0	7,1	9,8	31,1	21,7	46,6	17,1	19,8	
Jatkuvien toimintojen investoinnit ja bruttosijoitukset osakkeisiin							514	479	1 395	972	2 624	929	1 249	34
Jatkuvien toimintojen investoinnit							335	346	485	655	1 108	862	1 222	42
Liiketoiminnan kassavirta Fortum yhteensä	793	524	424	1 145	1 351	1 577	1 758	1 404						
Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan kassavirta							1 232	1 271	1 151	1 670	2 002	2 264	1 437	-37
Sijoitetun pääoman tuotto Fortum yhteensä, %	7,7	8,4	9,4	8,7	11,1	11,4	15,8	16,6						
Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto, %							11,4	13,5	13,4	16,5	15,0	12,1	11,6	
Oman pääoman tuotto Fortum yhteensä, %	5,7	7,7	8,6	8,3	10,5	12,3	18,2	18,7						
Jatkuvien toimintojen oman pääoman tuotto, % ²⁾								13,5	14,4	19,1	18,7	16,0	15,7	
Korkokate	2,6	3,4	3,7	4,3	4,7	5,8	8,0	11,6	11,5	12,8	9,4	12,4	13,7	
Korkokate sisältäen aktivoidut vieraan pääoman menot											8,6	10,3	10,0	
Kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta/korollinen nettovelka, %	17,9	14,3	19,9	28,8	21,6	26,1	36,4	43,2	30,6	36,3	34,1	37,6	20,5	
Velkaantumisaste, % ³⁾	93	79	73	54	80	85	67	43	53	52	73	70	78	
Nettovelka / Käyttökate	3,7	3,2	3,2	2,4	3,0	2,9	2,1	1,4						
Nettovelka / Jatkuvien toimintojen käyttökate							-	1,8	2,3	1,9	2,5	2,6	3,0	
Vertailukelpoinen nettovelka / Jatkuvien toimintojen käyttökate							-	1,8	2,3	2,2	2,6	2,5	2,8	
Omavaraisuusaste, %	36	39	43	48	41	40	44	49	48	49	41	43	40	
Osingot, milj. euroa ⁴⁾	99	141	194	220	262	357	506	987	1 122	1 198	888	888	888 ⁵⁾	0
Jatkuvien toimintojen osingot								511	650	683				
Lisäosingot vuonna 2006 ja 2007 / luovutetut toiminnot vuonna 2005								476	472	515				
Tutkimus- ja kehittämismenot	92	72	58	53	33	35	26	14	17	21	27	30	30	0
- prosenttia liikevaihdosta	1,1	0,9	0,5	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä Fortum yhteensä	19 003	17 461	16 220	14 803	14 053	13 343	12 859	10 026	8 910	8 304	14 077	13 278	11 156	
Jatkuvien toimintojen henkilöstön keskimääräinen lukumäärä							8 592	8 939	8 910	8 304	14 077	13 278	11 156	

1) Käyttökate (=EBITDA) on määritelty seuraavasti: Jatkuvien toimintojen liikevoittoon on lisätty poistot ja arvonalentumiset. Suomen kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten (FAS) mukaisesti osuus osakkuusyritysten tuloksesta sisältyy liikevoittoon. Vuosien 1998–2003 FAS:n mukaisesti lasketussa käyttökatteessa osuutta osakkuusyritysten tuloksesta ei ole huomioitu.

2) Vuoden 2005 jatkuvien toimintojen oman pääoman tuotto on laskettu perustuen jatkuvien toimintojen tilikauden voittoon jaettuna oman pääoman yhteissummalla kauden päättyessä. Luovutettujen toimintojen tilikauden voitto on vähennetty oman pääoman kokonaismäärästä 31.12.2005.

3) Velkaantumisaste on määritelty seuraavasti: korolliset nettovelat jaetaan oman pääoman yhteismäärällä. Vuosina 2000–2002 määräysvallattomien omistajien osuuteen sisältyi Fortum Capital Ltd:n liikeeseen laskemat etuosakkeet määrältään 1,2 miljardia, joihin liittyi kiinteä 6,7 %:n osinkotuotto.

4) Rahaosingon lisäksi Fortum jakoi noin 85 % Neste Oil Oyj:n osakkeista osinkona vuonna 2005.

5) Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle 31.3.2011.

+ Tunnuslukujen laskentakaavat ovat sivulla 134.

Osakekohtaiset tunnusluvut

euroa tai kuten merkitty	FAS	FAS	FAS	FAS	FAS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	Muutos
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	10/09
Tulos/osake, Fortum yhteensä	0,27	0,41	0,55	0,57	0,79	0,91	1,48	1,55	1,22	1,74	1,74	1,48	1,46	-1
Jatkuvien toimintojen tulos/osake	-	-	-	-	-	-	0,79	1,01	1,22	1,74	1,74	1,48	1,46	-1
Luovutettujen toimintojen tulos/osake	-	-	-	-	-	-	0,69	0,54	-	-	-	-	-	-
Laimennettu tulos/osake, Fortum yhteensä	-	-	0,55	0,57	0,78	0,90	1,46	1,53	1,21	1,74	1,74	1,48	1,46	-1
Laimennettu jatkuvien toimintojen tulos/osake	-	-	-	-	-	-	0,78	1,00	1,21	1,74	1,74	1,48	1,46	-1
Laimennettu luovutettujen toimintojen tulos/osake	-	-	-	-	-	-	0,68	0,53	-	-	-	-	-	-
Kassavirta/osake, Fortum yhteensä	1,01	0,67	0,54	1,43	1,60	1,86	2,06	1,61	1,31	1,88	2,26	2,55	1,62	-36
Jatkuvien toimintojen kassavirta/osake	-	-	-	-	-	-	1,44	1,46	1,31	1,88	2,26	2,55	1,62	-36
Oma pääoma/osake	5,06	6,00	6,32	6,49	6,97	7,55	8,65	8,17	8,91	9,43	8,96	9,04	9,24	2
Osinko/osake, Fortum yhteensä ¹⁾	0,13	0,18	0,23	0,26	0,31	0,42	0,58	1,12	1,26	1,35	1,00	1,00	1,00	0
Jatkuvien toimintojen osinko/osake	-	-	-	-	-	-	-	0,58	0,73	0,77	-	-	-	-
Lisäosinko/osake 2006 ja 2007 / luovutettujen toimintojen osinko/osake 2005	-	-	-	-	-	-	-	0,54	0,53	0,58	-	-	-	-
Osinko/osakekohtainen tulos, Fortum yhteensä, %	46,3	43,4	41,9	45,6	39,2	46,2	39,2	72,3	103,3 ⁴⁾	77,6 ⁴⁾	57,5	67,6	68,5 ²⁾	-
Osinko/osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot, %	-	-	-	-	-	-	-	57,4 ³⁾	59,8 ⁴⁾	44,3 ⁴⁾	-	-	-	-
Osinko/osakekohtainen tulos, lisäosinko 2006 ja 2007 / luovutetut toiminnot 2005, %	-	-	-	-	-	-	-	100,0 ³⁾	43,4 ⁴⁾	33,3 ⁴⁾	-	-	-	-
Efektiivin osinkotuotto, %	2,5	4,0	5,3	5,5	5,0	5,1	4,3	7,1	5,8	4,4	6,6	5,3	4,4 ²⁾	-
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	18,5	10,9	7,9	8,3	7,9	9,0	9,2	10,2	17,7	17,7	8,8	12,8	15,4	-
Osakkeen kurssikehitys														
Kauden lopussa	5,03	4,50	4,35	4,75	6,25	8,18	13,62	15,84	21,56	30,81	15,23	18,97	22,53	-
Keskikurssi	5,66	4,76	4,18	4,79	5,87	6,94	10,29	13,87	20,39	23,57	24,79	15,91	19,05	-
Alin kurssi	4,86	4,24	3,50	4,05	4,75	5,66	7,45	10,45	15,71	20,01	12,77	12,60	17,18	-
Ylin kurssi	6,05	5,80	4,94	5,70	6,52	8,75	13,99	16,90	23,48	31,44	33,00	19,20	22,69	-
Osakekannan markkina-arvo kauden lopussa, milj. euroa	3 949	3 532	3 456	4 017	5 286	6 943	11 810	13 865	19 132	27 319	13 519	16 852	20 015	-
Osakkeiden vaihdon kehitys ⁵⁾														
Osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	17 643	112 398	93 900	134 499	251 216	270 278	478 832	900 347	830 764	787 380	628 155	580 899	493 375	-
Prosentuaalinen osuus osakekannasta, %	2,2	14,3	11,9	16,8	29,7	31,9	59,2	103,2	94,3	88,5	70,8	65,4	55,5	-
Osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	784 783	784 783	845 609	845 609	845 776	849 813	867 084	875 294	887 394	886 683	887 638	888 367	888 367	-
Osakkeiden määrä ilman omia osakkeita, 1 000 osaketta	NA	NA	794 571	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	-
Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta	784 783	784 783	787 223	798 346	845 642	846 831	852 625	872 613	881 194	889 997	887 256	888 230	888 367	-
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta	-	-	787 223	798 308	851 482	858 732	861 772	887 653	886 929	891 395	887 839	888 230	888 367	-

1) Käteisosingon lisäksi Fortum jakoi noin 85 % Neste Oil Oyj:n osakkeista osinkona vuonna 2005.

2) Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle 31.3.2011.

3) Vuoden 2005 jatkuvien ja luovutettujen toimintojen osinko per osakekohtaiset tulokset on laskettu perustuen vastaaviin jatkuvien ja luovutettujen toimintojen osakekohtaisiin tuloksiin.

4) 2006 ja 2007 osinkojen osinko/osakekohtainen tulos -tunnusluvut perustuvat koko konsernin osakekohtaiseen tulokseen.

5) Taulukon 'osakkeiden vaihdon kehitys' -luvut sisältävät NASDAQ OMX Helsingin osakkeiden

vaihdon. Tämän lisäksi Fortum Oyj:n osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla (esimerkiksi Chi-X Europessa, BATS:iissä ja Turquoisessa). Vuonna 2010 Fortum Oyj:n osakkeiden vaihto vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla oli yhteensä 199,4 miljoonaa osaketta (2009: 66,9), mikä on noin 29 % (2009: 10) vaihdettujen osakkeiden kokonaismäärästä.

Vuosien 1998–2003 tietoja ei ole oikaistu, vaan ne esitetään Suomen kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten mukaisesti (Finnish Accounting Standards, FAS).

✚ Tunnuslukujen laskentakaavat ovat sivulla 134.

Toiminnalliset tunnusluvut, volyymit

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Fortumin koko sähkön- ja lämmöntuotanto EU-maissa ja Norjassa								
Sähköntuotanto	TWh	55,5	52,3	54,4	52,2	52,6	49,3	53,7
Lämmöntuotanto	TWh	25,4	25,1	25,8	26,1	25,0	23,2	26,1
Fortumin koko sähkön- ja lämmöntuotanto Venäjällä								
Sähköntuotanto	TWh	-	-	-	-	11,6	16,0	16,1
Lämmöntuotanto	TWh	-	-	-	-	15,3	25,6	26,0
Fortumin sähköntuotanto Pohjoismaissa energialähteittäin								
Vesivoima	TWh	19,1	21,2	19,8	20,0	22,9	22,1	22,0
Ydinvoima	TWh	25,8	25,8	24,4	24,9	23,7	21,4	22,0
Lämpövoima	TWh	9,5	4,2	9,0	6,2	5,0	4,6	8,3
Yhteensä	TWh	54,4	51,2	53,2	51,1	51,6	48,1	52,3
Fortumin sähköntuotanto Pohjoismaissa energialähteittäin								
Vesivoima	%	35	42	37	39	44	46	42
Ydinvoima	%	47	50	46	49	46	44	42
Lämpövoima	%	18	8	17	12	10	10	16
Yhteensä	%	100	100	100	100	100	100	100
Sähkötuotantokapasiteetti divisioonittain								
Power	MW	10 003	9 540	9 560	9 575	9 709	9 728	
Heat	MW	1 278	1 373	1 360	1 213	1 446	1 600	
Russia	MW	-	-	-	2 785	2 785	2 785	
Yhteensä	MW	11 281	10 913	10 920	13 573	13 940	14 113	
Lämmöntuotantokapasiteetti divisioonittain								
Power	MW	250	250	250	250	250	250	
Heat	MW	9 757	10 633	10 973	10 218	10 284	10 448	
Russia	MW	-	-	-	13 796	13 796	13 796	
Yhteensä	MW	10 007	10 883	11 223	24 263	24 330	24 494	

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Fortumin koko sähkön- ja lämmönmyynti EU-maissa ja Norjassa								
Sähkönmyynti	milj. euroa	2 017	2 002	2 437	2 370	2 959	2 802	3 110
Lämmönmyynti	milj. euroa	809	867	1 014	1 096	1 157	1 095	1 309
Fortumin koko sähkön- ja lämmönmyynti Venäjällä								
Sähkönmyynti	milj. euroa	-	-	-	-	332	390	505
Lämmönmyynti	milj. euroa	-	-	-	-	141	219	287
Fortumin koko sähkönmyynti alueittain								
Suomi	TWh	31,1	26,0	29,6	29,0	28,7	26,1	30,7
Ruotsi	TWh	27,6	30,4	28,5	27,6	28,5	26,9	28,3
Venäjä	TWh	-	-	-	-	14,8	19,5	18,7
Muut maat	TWh	3,6	3,3	3,5	3,1	3,0	3,2	3,2
Yhteensä	TWh	62,3	59,7	61,6	59,7	75,0	75,7	80,9
Fortumin koko lämmönmyynti alueittain								
Suomi	TWh	10,5	9,8	10,7	11,1	10,8	8,0	9,6
Venäjä	TWh	-	-	-	-	15,3	25,6	26,8
Ruotsi	TWh	9,6	9,5	9,3	9,2	9,1	9,8	10,9
Puola	TWh	0,4	1,1	3,6	3,5	3,6	3,7	4,0
Muut maat	TWh	3,3	3,4	3,2	3,3	3,4	3,5	3,6
Yhteensä	TWh	23,8	23,8	26,8	27,1	42,2	50,6	54,9
Sähkönsiirto jakeluverkoissa								
Suomi	TWh	6,2	6,3	7,7	9,2	9,3	9,4	10,0
Ruotsi	TWh	14,2	14,4	14,4	14,3	14,0	14,0	15,2
Norja	TWh	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,5
Viro	TWh	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Yhteensä	TWh	22,7	23,1	24,6	26,0	25,8	25,9	27,9

Toiminnalliset tunnusluvut, segmentit

Vuodesta 2005 Fortum on soveltanut vuositilinpäätöksessään ja osavuositarkastuksissaan kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (International Financial Reporting Standards, IFRS). Tilikauden 2005 vuosikertomukseen sisältyi yksi vertailuvuosi, 2004, jota koskevat tiedot oikaistiin IFRS:n mukaisiksi. Segmenttitiedot esitetään vain IFRS-perusteisesti vertailun mahdollistamiseksi, koska IFRS-siirtymässä raportoivat segmentit määriteltiin uudelleen ja segmenttiraportointi sinänsä arvioitiin uudelleen.

Venäläisen OAO Fortumin hankinnan jälkeen Fortum teki muutoksia segmenttirakenteeseensa vuoden 2008 aikana. Vuosien 2004–2007 vertailutiedot on muutettu vastaamaan uutta segmenttirakennetta.

Lokakuussa 2009 Fortum uudelleenorganisoii liiketoimintarakenteensa neljään liiketoimintadivisioonaan ja neljään esikuntatoimintoon. Muutoksen tavoitteena oli parantaa organisaation tehokkuutta ja selkeyttää tulosvastuullisuutta ja samalla yksinkertaistaa sen rakennetta. Uudet divisiot ovat Power, Heat, Russia sekä Electricity Solutions and Distribution. Electricity Solutions and Distribution-divisioona (ESD) muodostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta, Distributionista ja Electricity Salesista (aikaisemmin Markets). IFRS:n mukaan raportoitavat segmentit on nimetty vastaavasti.

Uudelleenorganisoinnilla ei ollut vaikutusta Fortumin ulkoisen raportoinnin rakenteeseen, sillä raportoitavat segmentit ovat pysyneet samoina. Muutoksella on kuitenkin ollut pieniä vaikutuksia segmenttien sisältöön 1.1.2010 alkaen. Muutos on myös vaikuttanut vuoden 2009 lukuihin. Muutokset liittyvät lähinnä Power-divisioonan Power Solutions -liiketoiminta-alueen siirtoon Russia- ja Heat-divisiooniin sekä keskitetyn Trading and Industrial Intelligence -yksikön perustamiseen.

➔ Katso liitetieto 5 Segmenttiraportointi sivulla 90.

Liikevaihto segmenteittäin

milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	2 084	2 058	2 439	2 350	2 892	2 531	2 702
- josta sisäistä	128	-97	-133	323	0	254	-281
Heat	1 025	1 063	1 268	1 356	1 466	1 399	1 770
- josta sisäistä	49	-12	-32	38	0	23	-8
Distribution	707	707	753	769	789	800	963
- josta sisäistä	10	-8	8	9	10	13	18
Electricity Sales	1 387	1 365	1 912	1 683	1 922	1 449	1 798
- josta sisäistä	92	-101	149	155	177	67	158
Russia	-	-	-	-	489	632	804
- josta sisäistä	-	-	-	-	-	-	-
Muut	90	91	78	81	83	71	51
- josta sisäistä	93	-63	62	72	82	-5	169
Eliminoinnit	-1 458	-1 407	-1 959	-1 760	-2 005	-1 447	-1 792
Yhteensä	3 835	3 877	4 491	4 479	5 636	5 435	6 296

Vertailukelpoinen liikevaihto segmenteittäin

milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	730	854	985	1 095	1 528	1 454	1 298
Heat	207	253	253	290	250	231	275
Distribution	240	244	250	231	248	262	307
Electricity Sales	23	30	-4	-1	-33	22	11
Russia	-	-	-	-	-92	-20	8
Muut	-52	-47	-47	-51	-56	-61	-66
Vertailukelpoinen liikevaihto	1 148	1 334	1 437	1 564	1 845	1 888	1 833
Kertaluonteiset erät	18	30	61	250	85	29	93
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	29	-17	-43	33	33	-135	-218
Liikevaihto	1 195	1 347	1 455	1 847	1 963	1 782	1 708

Poistot ja arvonalentumiset segmenteittäin

milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	104	112	108	103	97	93	100
Heat	124	123	144	163	169	162	187
Distribution	133	145	147	162	165	164	178
Electricity Sales	16	15	19	11	7	6	2
Russia	-	-	-	-	67	75	86
Muut	11	12	11	12	10	10	10
Yhteensä	388	407	429	451	515	510	563

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta segmenteittäin

milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	-21	-21	-9	-23	26	-35	-25
Heat	15	11	23	24	12	30	31
Distribution	16	20	15	18	16	10	19
Electricity Sales	0	1	1	0	5	0	1
Russia	-	-	-	-	19	20	8
Muut	2	44	39	222	48	-4	28
Yhteensä	12	55	69	241	126	21	62

Investoinnit käyttöomaisuuteen segmenteittäin

milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	84	83	95	93	134	96	97
Heat	123	124	184	309	408	358	304
Distribution	106	115	183	236	296	188	213
Electricity Sales	10	10	8	3	3	1	0
Russia	-	-	-	-	256	215	599
Muut	12	14	15	14	11	4	9
Yhteensä	335	346	485	655	1 108	862	1 222

Bruttoinvestoinnit osakkeisiin segmentteittäin

milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	23	45	5	52	0	57	25
Heat	53	87	589	18	23	1	1
Distribution	0	-	130	1	0	5	0
Electricity Sales	0	-	6	0	0	-	-
Russia	103	2	140	245	1 492	3	-
Muut	0	-	40	1	1	1	1
Yhteensä	179	134	910	317	1 516	67	27

Sidottu pääoma segmentteittäin

milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	5 804	5 493	5 690	5 599	5 331	5 494	5 806
Heat	2 440	2 551	3 407	3 507	3 468	3 787	4 182
Distribution	3 091	3 021	3 412	3 239	3 032	3 299	3 683
Electricity Sales	194	228	176	247	188	125	210
Russia	151	153	294	456	2 205	2 260	2 817
Muut	220	447	835	1 237	796	382	29
Yhteensä	11 900	11 893	13 814	14 285	15 020	15 347	16 727

Sidotun pääoman tuotto segmentteittäin

%	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	12,6	14,3	17,5	19,2	29,6	24,5	19,5
Heat	9,8	11,6	9,6	9,3	8,9	7,9	8,4
Distribution	8,1	8,8	8,4	7,7	8,1	8,7	9,7
Electricity Sales	25,2	17,4	-1,6	6,9	-14,0	28,9	38,4
Russia	-	-	-	66,3	-3,7	0,0	2,4

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto segmentteittäin

%	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	12,0	14,9	17,4	18,9	28,0	26,4	22,3
Heat	9,3	11,0	9,2	9,2	7,3	7,3	7,7
Distribution	8,3	8,6	8,3	7,6	8,2	8,6	9,3
Electricity Sales	17,1	16,4	-0,8	-0,6	-15,3	18,6	9,3
Russia	-	-	-	0,0	-3,8	0,0	0,7

Henkilöstö keskimäärin

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Power	4 588	4 374	4 147	3 475	3 591	2 068	1 891
Heat	1 605	2 186	2 345	2 302	2 422	2 652	2 482
Distribution	995	1 008	983	1 060	1 222	1 166	1 098
Electricity Sales	682	745	825	936	766	629	538
Russia	-	-	-	-	5 566	6 170	4 555
Muut	722	626	610	531	510	593	592
Yhteensä	8 592	8 939	8 910	8 304	14 077	13 278	11 156

Tunnuslukujen laskentakaavat

Käyttökate (=EBITDA) = Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset

Vertailukelpoinen käyttökate (=EBITDA) = Käyttökate (=EBITDA) – vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät = Kertaluonteiset erät + muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

Vertailukelpoinen liikevoitto = Liikevoitto - kertaluonteiset erät – muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

Kertaluonteiset erät = Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja tappiot

Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät = Sisältää ne tulevaisuuden kassavirtoja suojaavat rahoitusinstrumentit, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaisesti suojauslaskentaa sekä IFRIC tulkinnan nro 5 mukaisen vaikutuksen, joka aiheutuu siitä, että taseen saamiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaa.

Kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta (FFO) = Liiketoiminnan kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta

Investoinnit = Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit mukaan lukien kunnossapito-, tuottavuus- ja kasvuiinvestoinnit sekä lainsäädännön edellyttämät investoinnit. Investointeihin kuuluvat myös investointien rakennusaikana taseeseen aktivoidut korkokulut. Kunnossapitoinvestoinnit pidentävät olemassa olevan omaisuuserän vaikutusaikaa, ylläpitävät käytettävyyttä sekä/tai ylläpitävät luotettavuutta. Tuottavuusinvestoinnit parantavat olemassa olevan hyödykkeen tuottavuutta. Kasvuiinvestointien tarkoitus on rakentaa uutta kapasiteettia ja/tai lisätä olemassa olevien liiketoimintojen asiakaskantaa. Lainsäädännön edellyttämät investoinnit tehdään tiettyinä ajankohtina lakien vaatimusten mukaan.

Bruttoinvestoinnit osakkeisiin = Investoinnit tytäryritysosakkeisiin, osakkuusyritysosakkeisiin ja muihin myytävissä oleviin sijoituksiin. Investoitujen tytäryritysosakkeiden hankintahintaan on lisätty hankittavan yhtiön nettovelka.

Oman pääoman tuotto, % = $\frac{\text{Kauden voitto}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}} \times 100$

Sijoitetun pääoman tuotto % = $\frac{\text{Voitto ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$

Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto, %	$\frac{\text{Jatkuvien toimintojen voitto ennen veroja + jatkuvien toimintojen korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Jatkuvien toimintojen sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$	Vertailukelpoinen jatkuvien toimintojen nettovelka/käyttökate	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Vertailukelpoinen jatkuvien toimintojen käyttökate (=EBITDA)}} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut}}$
Sidotun pääoman tuotto, %	$\frac{\text{Liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta}}{\text{Sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$	Korkokate	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut - aktivoidut vieraan pääoman menot}}$
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	$\frac{\text{Vertailukelpoinen liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta (IAS 39 oikaistu sekä pois lukien merkittävimmät myyntivoitot ja -tappiot)}}{\text{Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$	Henkilöstö keskimäärin	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Perustuu koko raportointikauden kuukausittaisiin keskiarvoihin}}$
Sijoitettu pääoma	$\text{Taseen loppusumma - korottomat velat - laskennallinen verovelka - varaukset}$	Tulos/osake (EPS)	$\frac{\text{Kauden voitto - määräysvallattomat omistajat}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$
Sidottu pääoma	$\text{Korottomat varat + Ydinjätehuoltorahastoon liittyvät korolliset varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja laskennallisiin veroihin liittyviä erää sekä varoja ja velkoja, jotka syntyvät suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttävien johdannaissopimusten käypien arvojen muutoksista)}$	Kassavirta/osake	$\frac{\text{Liiketoiminnan kassavirta}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$
Vertailukelpoinen sidottu pääoma	$\text{Sidottu pääoma oikaistuna niillä korottomilla varoilla ja veloilla, jotka aiheutuvat niistä tulevaisuuden kassavirtaa suojaavista johdannaissopimuksista, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa}$	Oma pääoma/osake	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa}}$
Korolliset nettovelat	$\text{Korolliset velat - likvidit varat}$	Osinko/osakekohtainen tulos, %	$\frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Tulos/osake (EPS)}} \times 100$
Velkaantumisaste, %	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$	Jatkuvien toimintojen osinko/osakekohtainen tulos, %	$\frac{\text{Jatkuvien toimintojen osinko/osake}}{\text{Jatkuvien toimintojen tulos/osake (EPS)}} \times 100$
Omaraisuusaste, %	$\frac{\text{Oma pääoma sisältäen määräysvallattomat omistajat}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$	Efektiivinen osinkotuotto, %	$\frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}} \times 100$
Nettovelka/käyttökate	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset}}$	Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	$\frac{\text{Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}{\text{Tulos/osake}}$
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Vertailukelpoinen käyttökate (=EBITDA)}}$	Keskikurssi	$\frac{\text{Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä}}$
Jatkuvien toimintojen nettovelka/käyttökate	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Jatkuvien toimintojen liikevoitto + jatkuvien toimintojen poistot ja arvonalentumiset}}$	Osakekannan markkina-arvo	$\text{Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa} \times \text{osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}$
		Osakkeiden vaihdon kehitys	$\text{Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä sekä sen prosentuaalinen osuus osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä tilikauden aikana}$

Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)

Tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	2010	2009
Liikevaihto	2	67	61
Muut tuotot	3	12	8
Henkilöstökulut	4	-35	-41
Poistot ja arvonalentumiset		-9	-10
Muut kulut		-55	-58
Liikevoitto/-tappio		-20	-40
Rahoitustuotot ja -kulut	5	385	580
Voitto rahoituserien jälkeen		365	540
Konserniavustukset ¹⁾		812	792
Voitto ennen veroja		1 177	1 332
Tuloverot	6	-149	-134
Tilikauden voitto		1 028	1 198

1) Verotettavaa tuloa siirretty suomalaisista tytäryrityksistä emoyhtiöön.

Tase

milj. euroa	Liite	2010	2009
VASTAAVAA			
Pitkäaikaiset varat	7		
Aineettomat hyödykkeet		10	14
Rakennukset, koneet ja kalusto		13	11
Osuudet saman konsernin yrityksissä		15 645	15 965
Pitkäaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä		1 961	698
Osuudet osakkuusyrityksissä		0	0
Pitkäaikaiset saamiset osakkuusyrityksiltä		1	1
Muut osuudet ja pitkäaikaiset saamiset		4	4
Laskennallinen verosaaminen		3	3
Pitkäaikaiset varat yhteensä		17 637	16 696
Lyhytaikaiset varat			
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	8	823	819
Lyhytaikaiset saamiset osakkuusyrityksiltä	8	0	0
Muut lyhytaikaiset saamiset	8	48	125
Rahavarat	9	116	214
Lyhytaikaiset varat yhteensä		987	1 158
Vastaavaa yhteensä		18 624	17 854

milj. euroa	Liite	2010	2009
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	10		
Osakepääoma		3 046	3 046
Ylikurssirahasto		2 822	2 822
Edellisten tilikausien voitto		3 164	2 854
Tilikauden voitto		1 028	1 198
Oma pääoma yhteensä		10 060	9 920
Pakolliset varaukset		0	0
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Ulkoiset korolliset velat	11	5 650	5 266
Korolliset velat saman konsernin yrityksille	11	1 360	1 438
Korolliset velat osakkuusyrityksille	11	213	199
Muu pitkäaikainen vieras pääoma		8	12
Laskennallinen verovelka		-	33
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		7 231	6 948
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Ulkoiset korolliset velat	11	803	780
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille	12	79	43
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat osakkuusyrityksille	12	3	5
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	12	448	158
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		1 333	986
Vieras pääoma yhteensä		8 564	7 934
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä		18 624	17 854

Rahoituslaskelma

milj. euroa	2010	2009
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden voitto	1 028	1 198
Oikaisuerät:		
Verot	149	134
Konserniavustukset	-812	-792
Rahoitustuotot ja -kulut	-385	-580
Poistot ja arvonalentumiset sekä pakollisten varausten muutos	9	10
Liikevoitto/-tappio ennen poistoja	-11	-30
Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua	-6	0
Saadut korot ja muut rahoituserät	44	23
Maksetut korot ja muut rahoituserät	-239	-282
Saadut osingot	920	1 147
Saadut konserniavustukset	792	757
Toteutuneet kurssierot	282	612
Maksetut verot	-160	-66
Liiketoiminnan rahavirta	1 622	2 161
Lisäykset/vähennykset lyhytaikaisiin korottomiin saamisiin	9	13
Vähennykset/lisäykset lyhytaikaisiin korottomiin velkoihin	277	-11
Käyttöpääoman muutos	286	2
Liiketoiminnan nettorahavirta yhteensä	1 908	2 163
Investointien rahavirta		
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-8	-4
Ostetut muut osakkeet	-1	-1
Käyttöomaisuuden myynnit	1	0
Mydyt osakkuusyritysosakkeet	4	0
Korollisten lainasaamisten ja muiden pysyvien vastaavien muutos	-1 262	274
Investointien rahavirta	-1 266	269
Rahavirta ennen rahoitusta	642	2 432
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen nostot	721	1 606
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	-855	-2 497
Lyhytaikaisten velkojen muutos	282	-692
Osakepääoman korotus liittyen optioiden käyttöön	-	3
Osingonjako yhtiön osakkeenomistajille	-888	-888
Rahoituksen rahavirta	-740	-2 468
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-98	-36
Likvidit varat tilikauden alussa	214	250
Likvidit varat tilikauden lopussa	116	214
Taseen mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-98	-36

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

1 Laadintaperiaatteet

Fortum Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain säännösten ja muiden Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laadintaa koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

1.1 Liikevaihto

Liikevaihtoon luetaan myyntituotot ja myynnin kurssierot vähennettynä alennuksilla sekä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla kuten arvonnlisäveroilla.

1.2 Muut tuotot

Muina tuottoina kirjataan omaisuuden myyntivoitot ja muut kuin varsinaiseen suoritemyyntiin liittyvät tuotot kuten vuokrat.

1.3 Ulkomaanrahan määräiset erät ja johdannaissopimukset

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saavat ja velat arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Kurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Fortum Oyj solmii johdannaissopimuksia pääasiassa kurssierojen ja korkotason hallitsemiseksi.

Tase-eriä, kuten rahavaroja, lainoja tai saatavia suojaavat johdannaiset arvostetaan käyttämällä tilinpäätöspäivän kurssia, ja niistä aiheutuvat tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Termiinisopimusten kertyneet korot jaksotetaan tilikaudelle.

Optiopreemiot käsitellään ennakkomaksuina, kunnes optiot eräänntyvät, ja muista kuin suojaustarkoituksessa tehdyistä optiosopimuksista aiheutuvat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan kuluina.

Korkoriskin hallintaan käytettyjen johdannaisten korkotuotot tai -kulut jaksotetaan sopimusajalle, ja niillä oikaistaan suojattavien lainojen korkokuluja.

1.4 Tuloverot

Tuloslaskelmaan kirjatut tuloverot sisältävät sekä verot tilikaudelta että mahdolliset korjaukset edellisten tilikausien veroihin.

1.5 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja poistot

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden tasearvo muodostuu välittömästä hankintamenosta vähennettynä kertyneillä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja mahdollisilla arvonalennuksilla. Kuluvista aineellisista hyödykkeistä tehdään suunnitelman

mukaiset poistot, jotka perustuvat hyödykkeiden odotettavissa olevaan taloudelliseen pitoaikaan.

Poistot perustuvat seuraaviin taloudellisiin pitoaikoihin:

Rakennukset ja rakennelmat	15–40 vuotta
Koneet ja kalusto	3–15 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta

1.6 Eläkekulut

Lakisääteiset eläkevelvoitteet katetaan pakollisella eläkevakuutuksella tai konsernin omassa eläkesäätiössä. Maksut konsernin eläkesäätiöön kirjataan tuloslaskelmaan sen määräisinä kuin aktuaarien laskelmat, jotka on tehty Suomen työntekijäin eläkelain mukaan osoittavat.

1.7 Osakepalkkiojärjestelmät

Fortumin johdon pitkäaikaiseen osakepalkkiojärjestelmään liittyvät kulut jaksotetaan oikeuden syntymisajanjakson aikana tuloslaskelmaan ja velaksi taseeseen.

1.8 Pakolliset varaukset

Vastaisuudessa toteutuvat menot ja ilmeiset menetykset, jotka eivät enää kerrytä vastaavaa tuloa ja joiden suorittamiseen Fortum Oyj on velvoitettu tai sitoutunut ja joiden rahallinen arvo voidaan kohtuullisesti arvioida, kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi ja taseen pakollisiin varauksiin.

2 Liikevaihto markkina-alueittain

milj. euroa	2010	2009
Suomi	61	57
Muut maat	6	4
Yhteensä	67	61

3 Muut tuotot

milj. euroa	2010	2009
Osakkeiden myyntivoitot	4	0
Vuokra- ja muut tuotot	8	8
Yhteensä	12	8

4 Henkilöstökulut

milj. euroa	2010	2009
Henkilöstökulut		
Palkat	28	32
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	5	5
Muut henkilösivukulut	1	2
Muut henkilöstökulut	1	2
Yhteensä	35	41

Palkat ja palkkiot

Toimitusjohtajalle	2	2 ¹⁾
Hallituksen jäsenille	0	0
Hallintoneuvoston jäsenille	0	0
Yhteensä	2	2

1) Yhtiön toimitusjohtaja vaihtui 1.5.2009. Toimitusjohtajan palkat ja palkkiot muodostuvat edelliselle toimitusjohtajalle maksetuista eristä ajalla 1.1–30.4.2009 ja nykyiselle toimitusjohtajalle ajalla 1.5–31.12.2009

Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Eläkevastuut on hoidettu joko vakuutusyhtiöiden tai Fortumin eläkesäätiön kautta.

☛ Katso myös Liitetieto 36 Eläkevelvoitteet konsernitilinpäätöksessä sivulta 120.

	2010	2009
Henkilöstö keskimäärin	305	422

5 Rahoitustuotot ja -kulut

milj. euroa	2010	2009
Osinkotuotot konserniyhtiöistä	920	1 147
Korko- ja rahoitustuotot konserniyhtiöistä	27	60
Arvon alentumiset tytäryhtiöosakkeissa	-320	-320
Korko- ja muut rahoitustuotot	1	4
Kurssierot	-8	-7
Korko- ja rahoituskulut konserniyhtiöille	-20	-28
Muut korko- ja rahoituskulut	-215	-276
Yhteensä	385	580

Korkotuotot ja -kulut yhteensä

Korkotuotot	28	63
Korkokulut	-230	-299
Nettokorot	-202	-236

Arvon alentumiset tytäryhtiöosakkeissa liittyvät Fortum Heat and Gas Oy:n osakkeisiin. Arvon alentumiset on tehty saatujen osinkojen seurauksena.

6 Tuloverot

milj. euroa	2010	2009
Verot varsinaisesta liiketoiminnasta	-62	-72
Verot konserniavustuksista	211	206
Yhteensä	149	134
Tilikauden verot	181	166
Aikaisempien kausien verot	0	2
Laskennallisen verovelan muutokset	-32	-34
Yhteensä	149	134

7 Pitkäaikaiset varat

Aineettomat hyödykkeet

milj. euroa	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	34
Lisäykset	2
Vähennykset	-3
Hankintameno 31.12.2010	33
Kertyneet poistot 1.1.2010	20
Vähennykset	-1
Tilikauden poisto	4
Kertyneet poistot 31.12.2010	23
Tasearvo 31.12.2010	10
Tasearvo 31.12.2009	14

Rakennukset, koneet ja kalusto

milj. euroa	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Ennakko-maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	1	26	4	31
Lisäykset	0	3	3	6
Vähennykset	0	-1	0	-1
Hankintameno 31.12.2010	1	28	7	36
Kertyneet poistot 1.1.2010	0	20	-	20
Vähennykset	0	-1	-	-1
Tilikauden poisto	0	4	-	4
Kertyneet poistot 31.12.2010	0	23	-	23
Tasearvo 31.12.2010	1	5	7	13
Tasearvo 31.12.2009	1	6	4	11

Sijoitukset

milj. euroa	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Saamiset saman konsernin yrityksiltä	Osuudet osakkuus-yrityksissä	Saamiset osakkuus-yrityksiltä	Osuudet ja saamiset muilta	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	16 365	698	0	1	4	17 068
Lisäykset ¹⁾	-	1 263	-	-	-	1 263
Vähennykset	-	-	0	0	0	0
Hankintameno 31.12.2010	16 365	1 961	0	1	4	18 331
Kertyneet arvonalennukset 1.1.2010	-400	-	-	-	-	-400
Tilikauden arvonalennukset	-320	-	-	-	-	-320
Kertyneet arvonalennukset 31.12.2010 ²⁾	-720	-	-	-	-	-720
Tasearvo 31.12.2010	15 645	1 961	0	1	4	17 611

1) Osuuksia koskevat lisäykset sisältävät osakkeiden hankintamenot sekä muut oman pääoman sijoitukset.

2) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista liittyvät Fortum Heat and Gas Oyn osakkeisiin. Arvonalentumiset on tehty saatujen osinkojen seurauksena.

8 Lyhytaikaiset saamiset

milj. euroa	2010	2009
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	8	17
Muut lyhytaikaiset saamiset	812	792
Siirtosaamiset	3	10
Yhteensä	823	819
Lyhytaikaiset saamiset osakkuusyrityksiltä		
Myyntisaamiset	0	0
Muut lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0	0
Muut lyhytaikaiset saamiset	0	1
Siirtosaamiset	48	124
Yhteensä	48	125

9 Rahavarat

milj. euroa	2010	2009
Rahat ja pankkisaamiset	116	104
Pankkitalletukset	-	110
Rahavarat	116	214

10 Oman pääoman muutos

milj. euroa	Osake- pääoma	Osakeanti	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarat	Yhteensä
Oma pääoma yhteensä 31.12.2009	3 046	0	2 822	4 052	9 920
Maksetut osingot	-	-	-	-888	-888
Tilikauden voitto	-	-	-	1 028	1 028
Oma pääoma yhteensä 31.12.2010	3 046	0	2 822	4 192	10 060
Oma pääoma yhteensä 31.12.2008	3 044	0	2 822	3 742	9 608
Käytetyt optio-oikeudet	2	0	-	-	2
Maksetut osingot	-	-	-	-888	-888
Tilikauden voitto	-	-	-	1 198	1 198
Oma pääoma yhteensä 31.12.2009	3 046	0	2 822	4 052	9 920

milj. euroa	2010	2009
Jakokelpoiset varat 31.12	4 192	4 052

11 Korolliset velat

Ulkoiset korolliset velat

milj. euroa	2010	2009
Joukkovelkakirjalainat	4 231	3 642
Lainat rahoituslaitoksilta	595	866
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	824	758
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä	5 650	5 266
Joukkovelkakirjalainat, lyhytaikainen osuus	223	500
Lainat rahoituslaitoksilta, lyhytaikainen osuus	45	0
Yritystodistukset	534	250
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	1	30
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	803	780
Ulkoiset korolliset velat yhteensä	6 453	6 046

Ulkoisten korollisten velkojen erääntymisajat

milj. euroa	2010
2011	803
2012	504
2013	522
2014	1 152
2015	1 035
2016 ja myöhemmin	2 437
Yhteensä	6 453

Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät ulkoiset korolliset velat

milj. euroa	2010	2009
Joukkovelkakirjalainat	1 553	1 550
Lainat rahoituslaitoksilta	254	321
Muut pitkäaikaiset velat	630	751
Yhteensä	2 437	2 622

Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät muut korolliset velat

milj. euroa	2010	2009
Korolliset velat saman konsernin yrityksille	17	17
Korolliset velat osakkuusyrityksille	213	199
Yhteensä	230	216

12 Ostovelat ja muut velat

milj. euroa	2010	2009
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	9	1
Muut velat	70	42
Siirtovelat	0	0
Yhteensä	79	43

Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat osakkuusyrityksille

Ostovelat	-	0
Siirtovelat	3	5
Yhteensä	3	5

Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat

Ostovelat	7	7
Muut velat	8	2
Siirtovelat	433	149
Yhteensä	448	158

13 Annetut vakuudet ja vastuut

milj. euroa	2010	2009
Vastuut omasta puolesta		
Muut vastuut	5	5
Vastuut tytäryritysten puolesta		
Takaukset	751	648
Vastuut osakkuusyritysten puolesta		
Takaukset	300	518
Vastuut muiden puolesta		
Takaukset	0	1
Vastuut yhteensä	1 056	1 172

Käyttöleasingsopimukset

milj. euroa	2010	2009
Leasingsopimuksista maksettavat määrät		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	1	1
Myöhemmin maksettavat	0	0
Leasingvastuut yhteensä	1	1

Johdannaissopimukset

milj. euroa	2010			2009		
	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Tulout- tamatta	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Tulout- tamatta
Korkotermiinit	167	0	0	-	-	-
Koronvaihtosopimukset	4 091	96	57	3 985	41	-5
Valuuttatermiinit ¹⁾	17 893	-195	6	15 307	1	-3
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	459	-20	1	1 372	68	4

1) Sisältää myös suljetut termiinisopimukset.

14 Lähipiiritapahtumat

+ Katso Liitetieto 46 Lähipiiritapahtumat konsernitilinpäätöksessä sivulta 126.

Ehdotus voittovarojen käytöksi

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31.12.2010 olivat 4 191 864 236,08 euroa. Tilikauden päättymisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2010 rahaosinkoa 1,00 euroa osaketta kohti eli 1.2.2011 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella yhteensä 888 367 045 euroa.

Espoossa, 1. päivänä helmikuuta 2011

Matti Lehti

Sari Baldauf

Esko Aho

Ilona Ervasti-Vaintola

Birgitta Johansson-Hedberg

Joshua Larson

Christian Ramm-Schmidt

Tapio Kuula
Toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Fortum Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Fortum Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2010. Tilinpäätös sisältää konsernin tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, taseen, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallintoneuvoston, hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallintoneuvoston tehtävänä on yhtiöjärjestyksen mukaan valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa yhtiön hallintoa. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikkoneet osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestyksiä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätöksen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuu-

desta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys jakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Espoossa, 1. helmikuuta 2011

Deloitte & Touche Oy
KHT-yhteisö

Jukka Vattulainen
KHT

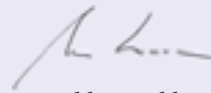
Hallintoneuvoston lausunto

Hallintoneuvosto on tänään kokouksessaan käsitellyt Fortum Oyj:n vuoden 2010 tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetiedot, konsernitilinpäätöksen, toimintakertomuksen sekä yhtiön tilintarkastajien antaman tilintarkastuskertomuksen, joiden johdosta hallintoneuvostolla ei ole huomautettavaa. Hallintoneuvosto puoltaa tilinpäätöksen ja

siihen sisältyvän konsernitilinpäätöksen vahvistamista.

Hallintoneuvosto toteaa, että se on saanut yhtiön hallitukselta ja johdolta tarpeellisiksi katsomansa tiedot.

Espoossa helmikuun 9. päivänä 2011

Markku Laukkanen

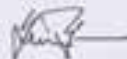
Martti Alakoski

Tarja Filatov

Sampsä Kataja

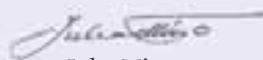
Kimmo Kiljunen

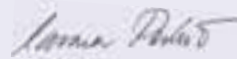
Katri Komi

Panu Laturi

Juha Mieto

Sanna Perkiö

Helena Pesola

Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin

Keskeiset tiedot konsernin tuloslaskelmasta vuosineljänneksittäin

milj. euroa	I/2009	II/2009	III/2009	IV/2009	2009	I/2010	II/2010	III/2010	IV/2010	2010
Liikevaihto	1 632	1 194	1 046	1 563	5 435	1 947	1 295	1 152	1 902	6 296
Käyttökate (EBITDA)	721	499	414	658	2 292	861	490	452	468	2 271
Vertailukelpoinen liikevoitto	602	400	316	570	1 888	651	339	302	541	1 833
Liikevoitto	599	375	286	522	1 782	724	351	312	321	1 708
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	-33	29	3	22	21	16	15	10	21	62
Nettorahoituskulut	-32	-49	-47	-39	-167	-27	-34	-37	-57	-155
Voitto ennen veroja	534	355	242	505	1 636	713	332	285	285	1 615
Tuloverot	-111	-61	-39	-74	-285	-130	-61	-45	-25	-261
Kauden voitto	423	294	203	431	1 351	583	271	240	260	1 354
Kauden voitto; määräysvallattomille omistajille	-17	-5	8	-25	-39	-24	-8	7	-29	-54
Kauden voitto; emoyhtiön omistajille	406	289	211	406	1 312	559	263	247	231	1 300
Osakekohtainen tulos (euroa per osake), laimentamaton	0.46	0.32	0.24	0.46	1.48	0.63	0.30	0.27	0.26	1.46
Osakekohtainen tulos (euroa per osake), laimennettu	0.46	0.32	0.24	0.46	1.48	0.63	0.30	0.27	0.26	1.46

Liikevaihto segmenteittäin vuosineljänneksittäin

milj. euroa	I/2009	II/2009	III/2009	IV/2009	2009	I/2010	II/2010	III/2010	IV/2010	2010
Power	688	608	572	663	2 531	769	597	584	752	2 702
Heat	514	250	177	458	1 399	651	301	220	598	1 770
Distribution	229	176	168	227	800	280	200	196	287	963
Electricity Sales	469	298	272	410	1 449	637	327	305	529	1 798
Russia	186	138	111	197	632	244	169	137	254	804
Muut	19	19	16	17	71	5	16	23	7	51
Nord Pool Spot netotus ¹⁾	-358	-212	-200	-325	-1 095	-683	-261	-264	-528	-1 736
Eliminoinnit	-115	-83	-70	-84	-352	44	-54	-49	3	-56
Yhteensä	1 632	1 194	1 046	1 563	5 435	1 947	1 295	1 152	1 902	6 296

1) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Pool Spot -sähköpörssissä netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tiettyinä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Vertailukelpoinen liikevoitto segmenteittäin vuosineljänneksittäin

milj. euroa	I/2009	II/2009	III/2009	IV/2009	2009	I/2010	II/2010	III/2010	IV/2010	2010
Power	415	340	308	391	1 454	424	271	267	336	1 298
Heat	114	26	-13	104	231	132	33	-12	122	275
Distribution	81	54	47	80	262	102	53	61	91	307
Electricity Sales	-2	6	7	11	22	-13	10	11	3	11
Russia	6	-14	-20	8	-20	16	-9	-16	17	8
Muut	-12	-12	-13	-24	-61	-10	-19	-9	-28	-66
Vertailukelpoinen liikevoitto	602	400	316	570	1 888	651	339	302	541	1 833
Kertaluonteiset erät	4	10	7	8	29	46	4	36	7	93
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-7	-35	-37	-56	-135	27	8	-26	-227	-218
Liikevoitto	599	375	286	522	1 782	724	351	312	321	1 708

Sähkö- ja lämpöliiketoiminnan tulos on yleensä paras vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä vuosineljänneksellä.

➤ Taloudellista tietoa vuosineljänneksittäin vuosilta 2005–2010 on saatavilla myös internetissä [www.fortum.com/investors/financial information](http://www.fortum.com/investors/financial-information).

91%

Kasvavissa talouksissa, kuten Kiinassa ja Intiassa, keskiluokka kasvaa räjähdysmäisesti ja kuluttajat käyttävät innokkaana uuden, ylimääräisen tulonsa elektroniikkaan. Tuoreen tutkimuksen mukaan 91 % ihmisistä kasvavissa talouksissa kulutti rahaa tekniikkaan vuonna 2009.

*KULUTTI RAHAA
TEKNIikkaAN
NOUSEVISSA
TALOUKSISSA
VUONNA 2009*

**MEGATRENDI:
KULUTTAJIEN
Uudet
VAATIMUKSET**

Hallinto ja johtaminen

Tarkasti määritelty ja läpinäkyvä hallinto ja johtaminen (Corporate Governance) luo perustan yhtiön vastuulliselle ja arvosuuntautuneelle suoritukselle sekä hallintotoiminnoille. Se on välttämättömyys, joka palvelee niin Fortumin osakkeenomistajia, finanssimarkkinoita, yhteistyökumppaneita, henkilöstöä kuin myös suurta yleisöä.

Osakkeenomistajat voivat käyttää päätösvaltaansa vuosittain koolle kutsuttavassa yhtiökokouksessa.

Hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuus huolehtia yhtiön hallinnosta ja johtamisesta perustuu osakeyhtiölakiin, jota täydentää Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi. Seuraavilla sivuilla on Suomen listayhtiöiden hallinnointi-

koodin suosituksen mukainen Fortumin selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement), tietoa johdon palkitsemisesta sekä hallituksen ja johtoryhmän esittelyt.

Kuvaus Fortumin sisäpiirihallinnosta löytyy osoitteesta
WWW.FORTUM.COM/SISAPIIRIHALLINTO

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Fortumin hallinto perustuu lakiin, yhtiön yhtiöjärjestykseen sekä listayhtiöiden hallinnointikoodiin, joka astui voimaan lokakuussa 2010. Tämä selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) on laadittu uuden hallinnointikoodin suosituksen 54 ja arvopaperimarkkinalain 2 luvun 6 §:n mukaisesti. Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annetaan yhtiön toimintakertomuksesta erillisenä.

Fortum noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. Yhtiö on listattu NASDAQ OMX Helsinki -pörssissä ja noudattaa pörssin sääntöjä sekä Finanssivalvonnan sääntöjä ja määräyksiä. Fortumin pääkonttori sijaitsee Espoossa.

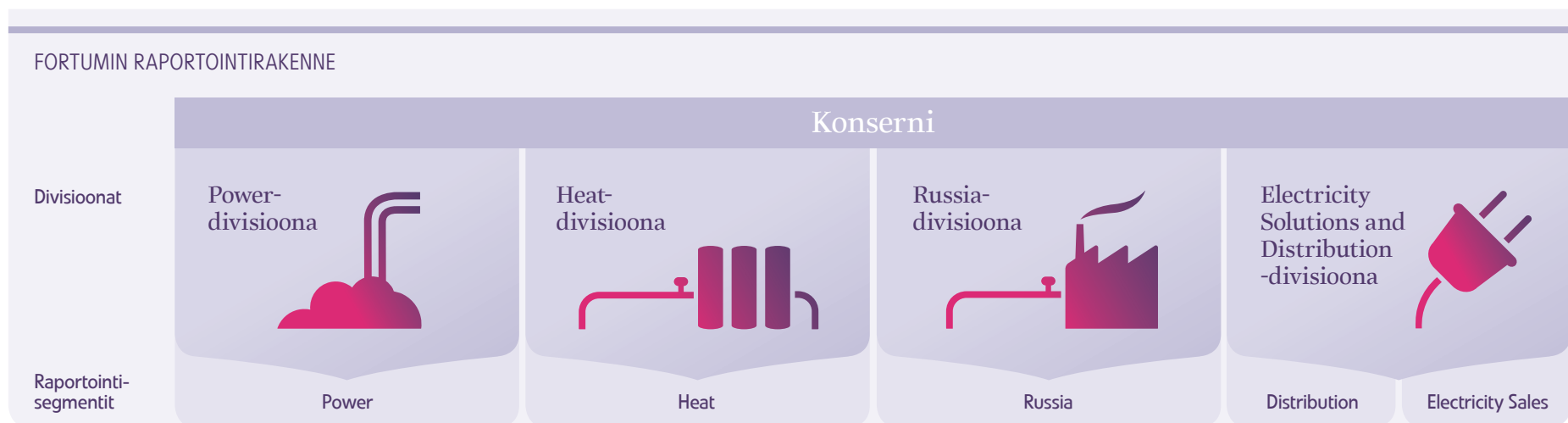
➔ Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi on saatavilla Arvopaperimarkkinayhdistyksen verkkosivulta (www.cgfinland.fi).

Fortum laatii konsernitilinpäätöksen ja osavuositarkastukset kansainvälisten EU:n hyväksymien IFRS-raportointistandardien, arvopaperimarkkinalain ja soveltuvien Finanssivalvonnan standar-

dien sekä NASDAQ OMX Helsinki Oy:n sääntöjen mukaisesti. Yhtiön toimintakertomus ja emoyhtiön tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain ja kirjanpitolautakunnan ohjeiden ja lausuntojen mukaisesti. Tilintarkastuskertomus kattaa toimintakertomuksen, konsernitilinpäätöksen ja emoyhtiön tilinpäätöksen.

Konsernin organisaatio

Fortum-konsernin hallinnosta ja toiminnasta vastaavat yhtiökokous, hallintoneuvosto, hallitus ja sen kaksi valiokuntaa sekä toimitusjohtaja konsernin johtoryhmän avustamana. Hallitus valvoo yhtiön tuloskehitystä,

hallintoa ja organisaatiota. Hallintoneuvosto, hallitus ja konsernin johtoryhmä ovat erillisiä hallintoelimiä, eikä yksittäinen henkilö voi olla jäsen kuin yhdessä näistä.

Operatiivisesta toiminnasta konsernitasolla vastaa toimitusjohtaja konsernin johtoryhmän avustamana. Divisioonatasolla toiminnasta vastaavat divisioonien johtajat johtoryhmiensä avustamina.

Yhtiökokous

Osakkeenomistajat voivat käyttää päätösvaltaansa asianmukaisesti koolle kutsutussa yhtiökokouksessa joko itse henkilökohtaisesti tai asiamiehensä kautta. Hallitus huolehtii yhtiöjärjestyksen ja Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti yhtiökokouksen koollekutsumisesta. Kutsu yhtiökokoukseen on toimitettava aikaisintaan kolme kuukautta ja viimeistään kolme viikkoa ennen yhtiökokousta julkaisemalla se kahdessa hallituksen määräämässä sanomalehdessä. Yhtiökokouskutsu on kuitenkin toimitettava vähintään yhdeksän päivää ennen osakeyhtiölain 4 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua yhtiökokouksen täsmäytyspäivää.

Varsinainen yhtiökokous pidetään kerran vuodessa viimeistään kesäkuussa. Ylimääräinen yhtiökokous on pidettävä, kun hallitus tai hallintoneuvosto katsoo siihen olevan aihetta tai milloin laki sitä muutoin edellyttää.

Osakkeenomistajien nimitysvaliokunta

Fortumin vuoden 2010 varsinainen yhtiökokous päätti asettaa osakkeenomistajien nimitysvaliokunnan valmistelemaan hallituksen jäseniä ja hallituspalkkioita koskevat ehdotukset seuraavalle varsinaiselle yhtiökokoukselle. Päätöksen mukaisesti nimitysvaliokuntaan valitaan kolmen suurimman osakkeenomistajan edustajat, ja valiokuntaan kuuluu lisäksi asiantuntijajäsenenä hallituksen puheenjohtaja.

Osakkeenomistajia edustavien jäsenten nimeämisoikeus on niillä kolmella osakkeenomistajalla, joiden osuus yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä on suurin varsinaista yhtiökokousta edeltävän marraskuun 1. päivänä. Mikäli osakkeenomistaja ei haluaisi käyttää nimeämisoikeuttaan, nimeämisoikeus siirtyisi seuraavaksi suurimmalle omistajalle. Suurimmat osakkeenomistajat määrättyvät niiden arvo-osuusjärjelmään rekisteröityjen omistustietojen perusteella, kuitenkin siten, että sellaisen omistajan omistukset lasketaan yhteen, jolla on arvopaperimarkkinalain mukainen velvollisuus ilmoittaa tietyistä omistusmuutoksista (liputusvelvollinen omistaja), jos omistaja ilmoittaa viimeistään 29.10. kirjallisesti yhtiön hallitukselle sitä vaativansa.

Nimitysvaliokunnan koollekutsujana toimii hallituksen puheenjohtaja, ja valiokunta valitsee keskuudestaan

puheenjohtajan. Nimitysvaliokunnan tulee antaa ehdotuksensa yhtiön hallitukselle viimeistään varsinaista yhtiökokousta edeltävän helmikuun 1. päivänä.

Marraskuussa 2010 osakkeenomistajien nimitysvaliokuntaan valittiin seuraavat henkilöt: Pekka Timonen, ylijohdaja, valtioneuvoston kanslia, omistajaohjausosasto; Harri Sailas, toimitusjohtaja, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen ja Mikko Koivusalo, sijoitusjohtaja, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma. Fortumin hallituksen puheenjohtaja Matti Lehti toimii valiokunnan asiantuntijajäsenenä.

Osakkeenomistajien nimitysvaliokunta päätti kokouksessaan 1.2.2011 ehdottaa 31.3.2011 pidettäväksi kutsutulle yhtiökokoukselle, että hallituksen puheenjohtajaksi valitaan Sari Baldauf ja varapuheenjohtajaksi Christian Ramm-Schmidt, ja että jäsenet Esko Aho, Ilona Ervasti-Vaintola ja Joshua Larson valitaan uudelleen tehtäviinsä. Matti Lehti ja Birgitta Johansson-Hedberg ovat ilmoittaneet, etteivät he ole enää käytettävissä. Osakkeenomistajien nimitysvaliokunta ehdottaa, että hallituksen uusiksi jäseniksi valitaan Minoo Akhtarzand ja Heinz-Werner Binzel.

Hallintoneuvosto

Hallintoneuvoston tehtävänä on huolehtia osakkeenomistajien etujen turvaamisesta.

Yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet, puheenjohtajan ja

YHTIÖKOKOUKSEN VASTUULLA ON MUUN MUASSA:

- › tilinpäätöksen ja konsernitalinpäätöksen vahvistaminen
- › hallintoneuvoston varojen käsittely
- › voitonjakokelpoisten varojen käsittely
- › hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten nimittäminen
- › päättäminen vastuuvapaudesta hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle
- › hallintoneuvoston, hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista päättäminen
- › tilintarkastajan valitseminen

HALLINTONEUVOSTON TÄRKEIMMÄT TEHTÄVÄT OVAT:

- › valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa yhtiön hallintoa
- › antaa lausunto varsinaiselle yhtiökokoukselle tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja tilintarkastuskertomuksesta
- › käsitellä sellaisia ehdotuksia, jotka koskevat yhtiön toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista tai organisaation olennaista muuttamista

varapuheenjohtajan vuoden mittaiseksi toimikaudeksi. Hallintoneuvoston jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka on täyttänyt 68 vuotta. Hallintoneuvoston kuuluu vähintään kuusi ja enintään 12 jäsentä. Helmikuussa 2011 jäseniä oli 10. Hallintoneuvoston kokouksiin osallistuu myös kolme henkilöstöryhmien edustajaa, jotka eivät ole hallintoneuvoston jäseniä. Kokous on päätösvaltainen, kun paikalla on enemmän kuin puolet jäsenistä. Vuonna 2010 hallintoneuvosto kokoontui 6 kertaa.

Hallitus

Hallitus vastaa konsernin hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä lainsäädännön, mukaan lukien osakeyhtiölain, yhtiöjärjestyksen sekä yhtiökokouksen ja hallintoneuvoston antamien ohjeiden mukaisesti. Hallitukseen kuuluu viidestä kahdeksaan jäsentä. Yhtiökokous valitsee jäsenet yhden vuoden mittaiseksi toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen. Kokous on päätösvaltainen, kun paikalla on enemmän kuin puolet jäsenistä.

Hallituksen jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka on täyttänyt 68 vuotta.

Vuonna 2010 hallitus kokoontui 11 kertaa. Yhtiön operatiivisen ja taloudellisen kehityksen ohjauksen ja valvonnan lisäksi tärkeimpiä aiheita vuoden aikana olivat Fortumin strategia, liiketoimintasuunnitelma, taloudellinen asema, tavoitteiden asettaminen, riskienhallinta ja riskipolitiikat sekä taloudellinen raportointi. Tärkeimpiin asioihin kuuluivat lisäksi investointi- ja divestointiasiat sekä Venäjän toiminnot.

Hallituksen kokouksissa käsiteltiin myös liiketoiminnan kestävää kehitystä ja johdon suoriutumista ja palkitsemista.

Kaikki hallituksen jäsenet, paitsi Ilona Ervasti-Vaintola (ei-riippumaton yhtiöstä; ristikkäinen valvontasuhde) ovat riippumattomia yhtiöstä ja sen merkittävistä osakkeenomistajista. Toimitusjohtaja, talousjohtaja ja lakiasiaintohtaja (joka toimii hallituksen sihteerinä) osallistuvat hallituksen kokouksiin.

FORTUMIN HALLINTONEUVOSTO VUONNA 2010

Nimi	Syntymävuosi	Koulutus	Päätöimi	Läsnäolo kokouksissa
Puheenjohtaja Markku Laukkanen	1950	YTM	Kansanedustaja	5/6
Varapuheenjohtaja Sanna Perkiö	1962	TkT	Kansanedustaja	4/6
Martti Alakoski	1953		Liittopuheenjohtaja	5/6
Tarja Filatov	1963		Kansanedustaja	4/6
Sampsa Kataja	1972	OTK	Kansanedustaja	5/6
Kimmo Kiljunen	1951	VTT	Kansanedustaja	6/6
Katri Komi	1968	MMM	Kansanedustaja	4/6
Panu Laturi	1972	VTM	Puoluesihteeri, Vihreät	6/6
Juha Mieto	1949		Kansanedustaja	5/6
Jukka Mäkelä ¹⁾	1960	DI	Kansanedustaja	4/4
Helena Pesola	1947	YTM	Johtaja, KELA	6/6

1) Jukka Mäkelä ilmoitti eroavansa Fortumin hallintoneuvostosta 19.10.2010 lähtien. Hän siirtyi tuolloin Espoon kaupunginjohtajaksi.

Henkilöstön edustajina Fortumin hallintoneuvostossa olivat Jouni Koskinen, Kari Ylikauppila ja Sebastian Elg.

FORTUMIN HALLITUS VUONNA 2010

Nimi	Syntymävuosi	Koulutus	Päätöimi	Läsnäolo hallituksen kokouksissa	Läsnäolo valiokunta-kokouksissa
Puheenjohtaja Matti Lehti	1947	KTT	Johtaja	11/11	Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta, 5/5
Varapuheenjohtaja Sari Baldauf	1955	KTM	Johtaja	11/11	Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta, 5/5
Esko Aho	1954	VTM	Johtaja Nokia Oyj, johtaja, yhteistyösuhteet ja yhteiskuntavastuu. Johtokunnan jäsen.	11/11	Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta, 5/5
Ilona Ervasti-Vaintola	1951	OTK, VT	Sampo-konsernin päälakimies, lakiasiaintohtaja ja Sampo Oyj:n hallituksen sihteeri. Konsernin johtoryhmän jäsen.	11/11	Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta ¹⁾ , 4/4, Tarkastus- ja riskivaliokunta, 1/1 ²⁾
Birgitta Johansson-Hedberg	1947	BA, PsK	Johtaja	11/11	Tarkastus- ja riskivaliokunta, 5/6
Joshua Larson ¹⁾	1966	Kansainvälisten suhteiden maisteri, venäjän kielen kandidaatti.	Yksityinen sijoittaja ja konsultti	7/7	Tarkastus- ja riskivaliokunta, 5/5
Christian Ramm-Schmidt	1946	dipl. ekon.	Senior Partner, Merasco Capital Oy	11/11	Tarkastus- ja riskivaliokunta, 6/6

1) Uusi jäsen 25.3.2010 lähtien

2) Jäsen 25.3.2010 asti

HALLITUKSEN TÄRKEIMMÄT TEHTÄVÄT:

- › yhtiön liiketoiminnan ja toimialojen strateginen kehittäminen ja ohjaus
- › toiminnan järjestäminen lainsäädännön, yhtiöjärjestyksen ja hallintoneuvoston antamien ohjeiden mukaisesti
- › osinkopolitiikan määrittely
- › kirjanpidon ja taloushallinnon asianmukainen järjestäminen
- › ylimmän johdon nimittäminen
- › keskeisten riskien analysointi ja niitä koskevien ohjeiden antaminen toimitusjohtajalle
- › vuosittaisen toimintasuunnitelman vahvistaminen
- › päättäminen tulostavoitteiden asettamisesta yhtiölle ja sen johdolle
- › osavuositarkastusten, konsernitilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja emoyhtiön tilinpäätöksen hyväksyminen
- › osakeyhtiölaissa ja yhtiöjärjestyksessä määriteltyjen hallituksen tehtävien hoitaminen
- › merkittävistä investoinneista, divestoinneista ja liiketoimintajärjestelyistä päättäminen
- › hallituksen valiokuntien jäsenten nimitäminen
- › raportointi yhtiön johdon palkitsemisesta varsinaiselle yhtiökokoukselle

HALLITUKSEN JÄSENTEN TOIMINNAN ARVIOINTI:

- › Hallitus suorittaa vuotuisen itsearvioinnin

HALLITUKSEN KOKOUKSIA KOSKEVAT MENETTELYTAVAT:

- › kokoukset kutsutaan koolle sovitun aikataulun mukaisesti käsittelemään sovittuja teemoja sekä tarvittaessa muita asioita
- › puheenjohtaja laatii kokouksen esityslistan toimitusjohtajan, hallituksen sihteerin tai hallituksen muiden jäsenten esitysten pohjalta
- › hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan pyynnöstä puheenjohtaja kutsuu kokouksen koolle käsittelemään yksittäistä asiaa
- › kokouksessa käsitellään valiokuntien ja toimitusjohtajan raportit
- › aineisto toimitetaan hallituksen jäsenille viimeistään viisi päivää ennen kokousta

Muut konsernin johtoryhmän jäsenet osallistuvat kokouksiin tarvittaessa tai hallituksen kutsusta.

Hallituksen puheenjohtaja valmistelee hallituksen kokouksissa käsiteltävät ja päätettävät asiat yhdessä toimitusjohtajan kanssa.

Hallitus toimii hyväksymänsä työjärjestyksen mukaan.

➤ *Hallituksen työjärjestyksen pääkohdat esitetään vieressä.*

Hallitus tekee vuosittaisen itsearvioinnin toimintansa kehittämiseksi. Siinä arvioidaan työn tehokkuutta, hallituksen kokoa ja kokoonpanoa, kokouksissa käsiteltävien asioiden valmistelua ja keskustelun avoimuutta sekä hallituksen jäsenten mahdollisuutta itsenäiseen päätöksentekoon.

Hallituksen valiokunnat

Hallitus nimittää vähintään kolmijäsenisen tarkastus- ja riskivaliokunnan sekä nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan. Kummankin valiokunnan jäsenet ovat hallituksen jäseniä. Valiokuntien jäsenten toimikausi on yksi vuosi, joka päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Kaikilla hallituksen jäsenillä on oikeus osallistua valiokuntien kokouksiin. Hallituksen sihteeri toimii valiokuntien sihteerinä. Hallitus on hyväksynyt valiokunnille kirjalliset työjärjestykset.

➤ *Hallituksen valiokuntien työjärjestyksen pääasiallinen sisältö esitetään sivuilla 152.*

Tarkastus- ja riskivaliokunta

Tarkastus- ja riskivaliokunta avustaa hallitusta sen valvontatehtävien hoitamisessa Suomen listayhtiöiden hallintointikoodissa tarkastusvaliokunnille

määritettyjen tehtävien mukaisesti.

Tarkastus- ja riskivaliokunta tarkastaa vuosittain työjärjestyksensä, hyväksyy sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen ja tarkastussuunnitelman sekä suorittaa työstään itsearvioinnin. Lisäksi tarkastus- ja riskivaliokunta tapaa säännöllisesti tilintarkastajia keskustelukseen tilintarkastussuunnitelmasta, tilintarkastusraporteista ja tilintarkastushavainnoista.

Tarkastus- ja riskivaliokunta raportoi työstään hallitukselle säännöllisesti jokaisen kokouksen jälkeen.

Maaliskuussa 2010 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen tarkastus- ja riskivaliokuntaan on kuulunut puheenjohtaja Birgitta Johansson-Hedberg ja jäsenet Joshua Larson ja Christian Ramm-Schmidt. Lisäksi Ilona Ervasti-Vaintola oli valiokunnan jäsen varsinaisen yhtiökokoukseen 2010 saakka.

Vuonna 2010 tarkastus- ja riskivaliokunta kokoontui 6 kertaa. Valiokunnan kokouksiin osallistuivat säännöllisesti myös tilintarkastajat, sisäisen tarkastuksen johtaja, talousjohtaja, corporate controller ja lakiasiainjohtaja valiokunnan sihteerinä sekä muita valiokunnan kutsumia henkilöitä.

Tärkeimmät vuoden aikana käsitellyt asiat olivat osavuositarkastusten, tilinpäätöksen, sisäisen tarkastuksen raportoinnin, riskienhallintaraportoinnin ja hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annettavan selvityksen arviointi sekä tiettyjen tärkeiden projektien ja asioiden valvonta, ulkoisen tilintarkastajan valintaa koskevan esityksen laatiminen ja toiminnan lainmukaisuus.

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta

Maaliskuussa 2010 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajana on toiminut Matti Lehti ja jäsenenä

TARKASTUS- JA RISKIVALIOKUNNAN TEHTÄVIIN KUULUU TYÖJÄRJESTYKSEN MUKAISESTI:

- › seurata tilinpäätösraportoinnin prosessia
- › valvoa taloudellista raportointiprosessia
- › seurata yhtiön sisäisen valvonnan, mahdollisen sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintajärjestelmien tehokkuutta
- › käsitellä yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä antamaan selvitykseen sisältyvää kuvausta taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä
- › seurata tilinpäätöksen ja konsernitiilinpäätöksen lakisääteistä tilintarkastusta
- › arvioida lakisääteisen tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön riippumattomuutta ja erityisesti oheispalvelujen tarjoamista tarkastettavalle yhtiölle
- › valmistella tilintarkastajan valintaa koskeva hallituksen päätösehdotus varsinaiselle yhtiökokoukselle
- › käsitellä selvitystä hallinto- ja ohjausjärjestelmästä
- › seurata yhtiön taloudellista asemaa
- › hyväksyä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeet
- › arvioida sisäisen tarkastuksen suunnitelmia ja raportteja
- › yhteydenpito tilintarkastajaan ja tilintarkastajan valiokunnalle valmistelemien raporttien arviointi

NIMITYS- JA PALKITSEMISVALIOKUNNAN TEHTÄVIIN KUULUU TYÖJÄRJESTYKSEN MUKAISESTI:

- › käsitellä, arvioida ja tehdä esityksiä konsernin ja johdon palkkausrahoituksesta sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmistä
- › seurata kannustinjärjestelmien toimivuutta varmistaakseen, että johdon palkitsemisjärjestelmä edistää yhtiön tavoitteita ja perustuu henkilökohtaiseen suoriutumiseen
- › arvioida toimitusjohtajan ja hänelle suoraan raportoivien johtajien suoriutumista ja palkitsemista
- › valmistella nimitys- ja palkitsemisasioiden ja tehdä hallitukselle ehdotuksia toimitusjohtajan ja johtoryhmään kuuluvien henkilöiden nimitys- ja palkitsemisasioiden osalta
- › avustaa tarvittaessa hallitusta raportoinnissa palkitsemisasioiden varsinaiselle yhtiökokoukselle

Esko Aho, Sari Baldauf ja Ilona Ervasti-Vaintola. Vuonna 2010 valiokunta kokoontui 5 kertaa. Muut säännölliset osallistujat valiokunnan kokouksissa olivat toimitusjohtaja, henkilöstöjohtaja ja lakiasiaintoimintajohtaja valiokunnan sihteerinä.

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta raportoi työstään hallitukselle säännöllisesti jokaisen kokouksen jälkeen.

Tärkeimmät vuoden aikana käsitellyt asiat olivat johtoryhmän työn arviointi, palkkio- ja kannustinjärjestelmät, mukaan lukien johtoryhmän jäsenten suoritustavoitteiden asettaminen.

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtajan tehtävä on johtaa konsernin liiketoimintaa ja hallintoa osakeyhtiölain, muun sovellettavan lainsäädännön ja hallituksen ohjeiden mukaisesti. Fortumin toimitusjohtaja toukokuusta 2009 lähtien on ollut DI, KTM Tapio Kuula (s. 1957).

Toimitusjohtajan tukena konsernin johtamisessa on konsernin johtoryhmä. Yhtiön hallitus arvioi toimitusjohtajan työtä vuosittain. Arviointi perustuu objektiivisiin kriteereihin, joita ovat muun muassa yhtiön tulos ja nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan toimitusjohtajalle asettamien tavoitteiden saavuttaminen.

Konsernin johtoryhmä ja liiketoimintarakenne

Konsernin johtoryhmään kuuluu tällä hetkellä yhdeksän jäsentä mukaan lukien toimitusjohtaja, jolle johtoryhmän jäsenet raportoivat. Konsernin lakiasiaintoimintajohtaja toimii johtoryhmän sihteerinä. Johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti kuukausittain. Lisäksi pidetään strategiaa, liiketoimintasuun-

nittelua ja tulosta koskevia kokouksia sekä johdon katselmuksia.

Konsernin johtoryhmä muun muassa asettaa strategiset tavoitteet, laatii konsernin vuotuisen liiketoimintasuunnitelman, seuraa tuloskehitystä, suunnittelee ja päättää määrätyissä puitteissa investoinneista ja yritysjärjestelyistä sekä seuraa tärkeimpiä päivittäisiä liiketoimintoja ja operatiivisten päätösten toteutusta.

Fortumin divisioonat ovat Power, Heat, Russia sekä Electricity Solutions and Distribution. Power-divisioonaan kuuluvat Fortumin sähköntuotanto, fyysinen tuotannonohjaus ja trading-toiminta sekä energia-alan asiantuntijapalvelut. Heat-divisioonassa sisältyy sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP), kaukolämpö- ja kaukokylmätoiminnan sekä yritysten lämpöratkaisut. Russia-divisioonassa kattaa sähkön ja lämmön tuotannon ja myynnin Venäjällä. Divisioonaan kuuluvat OAO Fortum ja Fortumin hieman yli 25 %:n osuus TGC-1:stä. Electricity Solutions and Distribution -divisioonassa vastaa Fortumin sähkön vähittäismyynnistä sekä sähkön siirrosta. Divisioonassa koostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta: Distribution ja Electricity Sales. Esikuntatoiminnot ovat Finance, Corporate Relations and Sustainability, Corporate Human Resources ja Corporate Strategy and R&D.

Sisäinen tarkastus

Konsernin sisäinen tarkastus arvioi ja varmistaa Fortumin sisäisen valvonnan riittävyttä ja tehokkuutta. Se arvioi myös eri liiketoimintaprosessien tehokkuutta, riskienhallinnan riittävyttä sekä esimerkiksi lakien, asetusten ja sisäisten ohjeiden noudattamista. Työn

perustana ovat kansainväliset sisäisen tarkastuksen ammattistandardit.

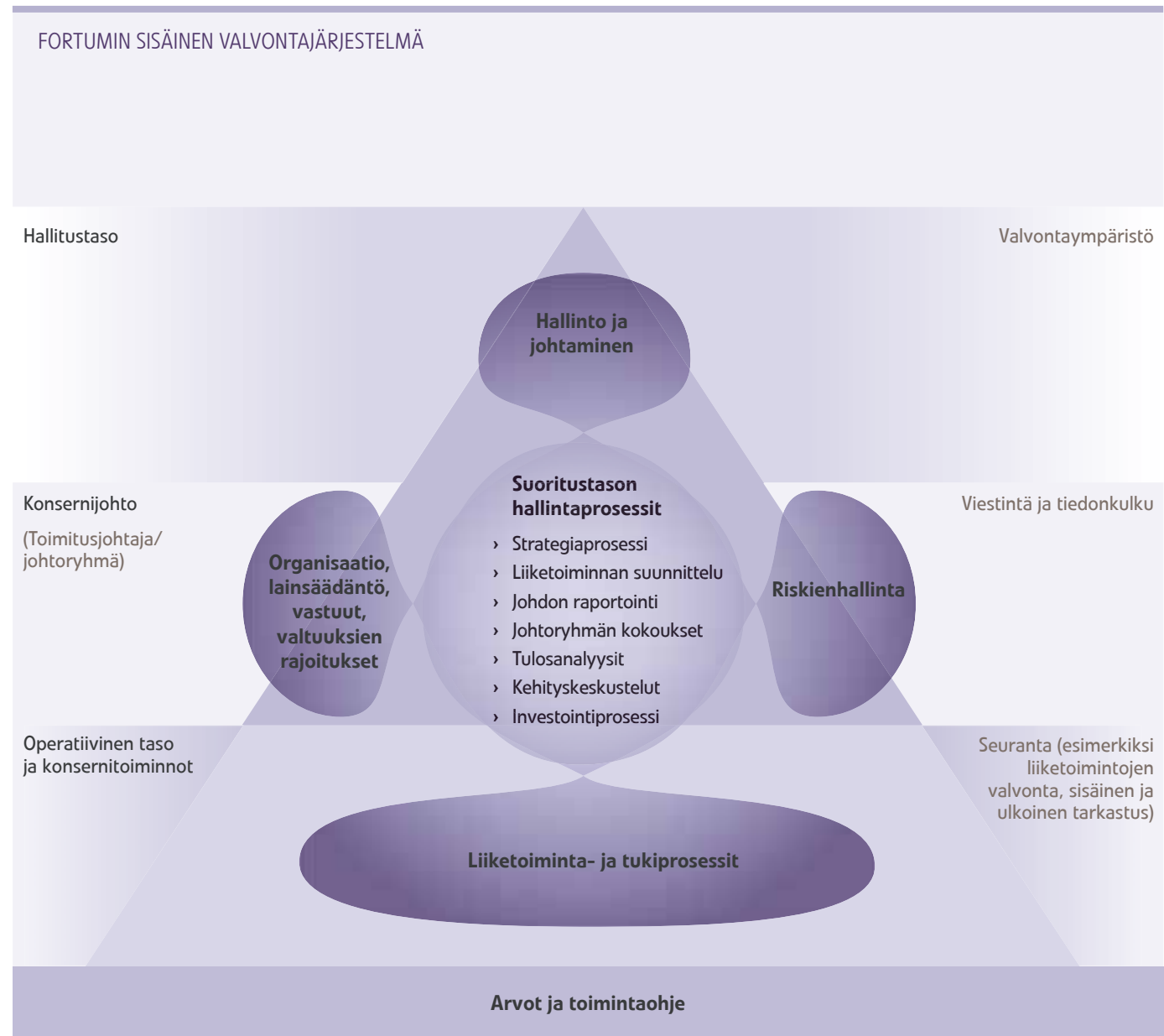
Konsernin sisäinen tarkastus on riippumaton Fortumin divisioonista ja muista yksiköistä. Se raportoi konsernin hallituksen tarkastus- ja riskivaliokunnalle sekä hallinnollisesti talousjohtajalle. Konsernin sisäisen tarkastuksen toimenkuva, valtuudet ja vastuu on virallisesti määritelty toimintaohjeessa. Toimintaohjeen ja vuotuisen tarkastussuunnitelman hyväksyy tarkastus- ja riskivaliokunta.

Tilintarkastus

Yhtiöllä on yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastaja valitaan varsinaisessa yhtiökokouksessa toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavan ensimmäisen varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Tilintarkastajaksi valittiin 25.3.2010 pidetyssä Fortum Oyj:n varsinaisessa yhtiökokouksessa Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö Deloitte & Touche Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Jukka Vattulainen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmät

Fortumin hallitus hyväksyy konsernin riskipolitiikan, jossa määritellään riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet ja vastualueet sekä Fortumin riskienhallintaprosessi. Fortumin riskienhallintaprosessi on myös sisäänrakennettu sisäiseen valvontaan, jonka viitekehys on määritelty prosessitason riskiarviointeihin perustuen. Taloudellisen raportoinnin kontrollit on luotu noudattaen samaa toimintatapaa. Fortumin sisäisen valvonnan viitekehys sisältää elementtejä

COSO-viitekehyksestä, jonka on julkaisut Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.

+ Lisätietoja Fortumin riskienhallintaprosessista ja merkittävimmistä riskeistä on sivuilla 51–56 ja 81–89.

Valvontaympäristö

Fortumin sisäinen valvontajärjestelmä tukee konsernin strategian toteuttamista ja varmistaa säännösten noudattamisen. Fortumin arvot ja toimintaohje ovat sisäisen valvontajärjestelmän kivijalka. Järjestelmä perustuu konsernitason rakenteisiin ja prosesseihin sekä liiketoiminnan ja tukiprosessitason kontroleihin. Hallituksen asettama tarkastus- ja riskivaliokunta valvoo riskienhallintaa konsernissa. Riskienhallintajohtajan johtama riippumaton

konsernin riskienhallintayksikkö raportoi talousjohtajalle ja toimitusjohtajalle viikoittain ja kuukausittain sekä säännöllisesti tarkastus- ja riskivaliokunnalle. Se vastaa myös konsernin riskipositivoiden raportoinnista ja riskienhallintajärjestelmän ylläpitämisestä. Konsernin talousjohtajan esikunta ja corporate controllerin johtama konsernilaskenta ovat vastuussa taloudellisen raportoinnin yleisestä valvontajärjestelmästä.

Riskien arviointi

Riskienhallintaprosessiin sisältyy myös taloudelliseen raportointiin liittyvien riskien tunnistus ja analysointi vuosittain. Lisäksi kaikki uudet riskit pyritään analysoimaan ja raportoimaan heti kun ne on tunnistettu. Liiketoimintariskit raportoidaan perusteellisesti suunnitteluprosessin yhteydessä ja seuranta on integroitu toiminnanjohtamiseen säännöllisen raportoinnin avulla. Kontrollien riskiarviointi on ollut perustana prosessitason sisäisen valvontajärjestelmän kehittämisessä sekä taloudellisen raportoinnin kontrollipisteiden määrittämisessä. Kontrollien riskiarvioinnin ja prosessitason valvonnan tulokset on raportoitu tarkastus- ja riskivaliokunnalle. Valvontajärjestelmää on muutettu vuoden 2010 aikana vastaamaan uuden organisaation tarpeita. Kontrollien varmistamiseen organisaatioissa on muodostettu projekti, jonka puitteissa ne käydään systemaattisesti eri organisaatioissa läpi.

Valvontatoiminnot

Fortumin organisaatio on hajautettu ja valtaa ja vastuuta on delegoitu divisioonille valvontavastuiden muodossa. Eräät alueet, kuten hyödykepörssitoimintaan liittyvä riskinvalvonta on enemmän keskitetty organisaatioissa. Kullakin divisioonalla on oma henkilöstönsä ja muut resurssit. Liiketoimintaprosesseissa sovelletaan valvontatoimintoja ja talou-

FORTUMIN TOIMINNANJOHTAMISPROSESSI

dellisen raportoinnin näkökulmasta niillä varmistetaan, että mahdolliset virheet tai poikkeamat ehkäistään, löydetään ja korjataan. Fortumin viitekehys politiikoille ja ohjeistuksille varmistaa kaikkien toimintojen hallinnan.

Talousraportoinnin ohjeet (Controller's manual) asettavat standardit taloudelliselle raportoinnille. Konsernilaskenta määrittää talousraportoinnin kontrollipisteiden periaatteet ja kontrollit kattavat koko taloudellisen raportointiprosessin. Kuitenkin se organisaation osa, joka vastaa kyseessä olevien kontroleiden toteuttamisesta, vastaa myös niiden tehokkuudesta. Kontrollit ovat joko osa transaktioprosessia tai osana kuukausi- ja vuosiraportointiprosessia, kuten täsmäytykset ja analyysit, joilla varmistetaan raportoinnin oikeellisuus.

Viestintä ja tiedonkulku

Talousraportoinnin ohjeet (Controller's manual), sisältäen laskentamanuaalit, investointimanuaalit sekä raportointiohjeet ja periaatteet ovat kaikkien taloudelliseen raportointiin osallistuvien saatavilla yhtiön intranetissä. Prosesseja ja niihin liittyvää dokumentaatiota on monilla alueilla kehitetty vuoden 2010 aikana. Lisäksi konsernin riskienhallinta ja konsernilaskenta järjestävät säännöllisesti kokouksia, joissa jaetaan tietoa prosesseista ja käytännöistä. Sijoitajasuhteet ja talousviestintä ylläpitävät yhdessä konsernilaskennan kanssa ta-

loudellisen tiedon julkaisemista koskevia ohjeita.

Seuranta

Tuloksia seurataan kuukausiraportoinnin avulla. Tämän lisäksi konsernijohdon ja divisioonien johtajien kanssa neljännesvuosittain pidettävät tuloskokoukset sisältyvät toiminnanjohtamisprosessiin. Tuloksen lopullisesta arvioinnista vastaa hallitus ja sen tarkastus- ja riskivaliokunta.

Tuloskokouksien seurannalla varmistetaan myös sisäisen valvonnan toimivuus. Kukin divisioona vastaa oman vastualueensa valvonnan tehokkuudesta osana yleistä sisäistä valvontaa. Divisioona- ja konsernitason controller-ryhmät vastaavat taloudellisen raportoinnin prosessien arvioinnista. Tämän lisäksi konsernin riskienhallinnalla on divisioonien riskikontrollin kanssa kuukausittaiset kokoukset, joissa käsitellään myös valvonta-asioita. Myös konsernin sisäisen tarkastuksen agendaan kuuluu talousraportointiin liittyviä osa-alueita, ja sisäistä valvontaa arvioidaan aina näissä tarkastuksissa. Lisäksi valvontamaturiteetteja seurataan säännöllisissä arvioinneissa.

WWW.FORTUM.COM/HALLINTO

Lue lisää Fortumin hallinnosta ja johtamisesta verkossa.

Palkitseminen

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi 2010 edellyttää, että Fortum Oyj julkaisee palkka- ja palkkioselvityksen yhtiön maksamista palkoista ja palkkioista. Lisäksi valtio-omistajaa edustava talouspoliittinen ministerivaliokunta antoi syyskuussa 2009 ohjeet johdon palkitsemista ja eläke-eduista valtion omistamissa yhtiöissä. Fortum ottaa palkitsemisessa huomioon sekä koodin että ohjeet.

Konsernin palkitsemisperiaatteet ja Fortumin yleiset palkitsemis- ja etukäytännöt ohjaavat palkitsemista Fortumissa. Palkkioita määritettäessä otetaan huomioon yrityksen taloudellinen tulos ja ulkoiset tilastotiedot palkitsemisesta, erityisesti vastaavissa yrityksissä ja vastaavissa tehtävissä. Hallitus hyväksyy palkitsemisperiaatteet konsernitason ja päättää tulospalkkiotavoitteista sekä ylimmän johdon palkitsemista. Fortum-konsernin varsinainen yhtiökokous päättää hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten palkkioista.

Fortum tarjoaa kilpailukykyisen kokonaispalkan konsernijohdolle ja muulle johdolle. Tarkoituksena on avainresurssien saaminen yhtiöön ja niiden sitouttaminen Fortumin kaikissa toimintamaissa. Kokonaispalkka tarjoaa

työntekijöille kilpailukykyisen peruspalkan. Palkan lisäksi tarjotaan tarkoituksenmukaiset muut edut. Käytössä on myös haasteelliset lyhyen ja pitkän aikavälin kannustinjärjestelmät.

Lyhyen aikavälin kannustimet

Fortumin lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmä eli tulospalkkiojärjestelmä tukee konsernin taloudellisten tulostavoitteiden, arvojen ja rakennemuutosten toteuttamista. Järjestelmän avulla varmistetaan, että yksittäisten työntekijöiden tulostavoitteet tukevat divisioonan ja konsernin tavoitteita. Tulospalkkiojärjestelmä kattaa kaikki fortumlaiset tiettyjä Puolan ja Venäjän henkilöstöryhmiä lukuun ottamatta.

Ylimmän johdon (toimitusjohtajan ja Fortumin johtoryhmän muiden jäsenten) tulospalkkioiden määräytymisperusteista päättää hallitus. Ylimpään johtoon kuuluville johtajille maksettavien tulospalkkioiden määrä riippuu konsernin sekä divisioonien taloudellisesta tuloksesta ja henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Henkilökohtaisen suorituksen arviontiperusteet sovitaan alkuvuodesta esimiehen kanssa käytävässä tavoite- ja tuloskeskustelussa.

Ylimmän johdon tulospalkkioiden enimmäistaso on 40 % saajan vuosipalkasta luontaisetuineen.

Yhtiön hallitus arvioi toimitusjohtajan suoritusta vuosittain.

Konsernin johtoryhmälle maksettiin vuonna 2010, toimitusjohtaja mukaan

MAKSETUT PALKKIOT FORTUMIN JOHTORYHMÄLLE

euroa	Palkat ja muut lyhyt-aikaiset työsuhte-etuudet 2010	Palkat ja muut lyhyt-aikaiset työsuhte-etuudet 2009 ²	Suorituspalkkiot 2010	Suorituspalkkiot 2009 ²	Yhteensä 2010	Yhteensä 2009 ²
Toimitusjohtaja ¹	911 545	744 838	237 510	134 327	1 149 055	879 165
Muut johtoryhmän jäsenet ¹	2 481 935	1 910 665	581 743	503 848	3 063 678	2 414 513

¹ Lisäksi toimitusjohtajalla oli laskennallista bruttotuloa 306 601 euroa johtuen helmikuussa 2010 tapahtuneesta osakeluovutuksesta, joka perustui 2004-2009 osakeohjelmaan. Vastaava yhteismäärä muille konsernin johtoryhmän jäsenille oli 1 253 501 euroa. Nämä osakkeet myönnettiin keväällä 2007 ansaintajakson päätyttyä ja toimitettiin kolmivuotisen rajoitusjakson päätyttyä. Osakkeiden arvo ei myöntämishetkellä ylittänyt osallistujien vuosipalkkaa.

² Vuoden 2009 luvut perustuvat johtoryhmän kokoonpanoon vuonna 2010. Tarkempia tietoja on esitetty sivuilla 99-100.

lukien, 819 253 euroa tulospalkkioita, mikä on 0,23 % Fortum-konsernin maksamista palkkoista ja palkkioista.

Entisen toimitusjohtajan palkkiot

Entinen toimitusjohtaja Mikael Lilius, jäi eläkkeelle 1.1.2010. Hän oli oikeutettu vuoden 2009 tulospalkkioon sekä työsuhteen loppuun mennessä ansaittuihin osakepalkkioihin. Hänelle maksettu tulospalkkio oli 239 544 euroa sekä osakepalkkio 864 783 euroa. Maksettujen osakepalkkioiden ylärajana oli toimitusjohtajan vuosipalkka luontoisetuineen vuodelta 2009. Palkkiot maksettiin vuoden 2010 ensimmäisellä neljänneksellä.

Pitkän aikavälin kannustimet

Fortumin johdon pitkän aikavälin kannustinjärjestelmän eli osakepalkkiojärjestelmän tarkoituksena on tukea konsernin pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamista sitouttamalla avainhenkilöt. Hallitus valitsee Fortumin johdon jäsenet, joilla on oikeus osallistua osakepalkkiojärjestelmään. Hallitus voi myös sulkea yksittäisiä osallistujia pois järjestelmästä. Ohjelmaan osallistuminen edellyttää, että osallistuja ei ole samalla Fortum Oyj:n Henkilöstörahasen jäsen.

Fortumin osakepalkkiojärjestelmä jakautuu kuusivuotisiin osakeohjelmiin, joiden kuluessa osallistujat voivat ansaita yhtiön osakkeita. Uusi ohjelma käynnistyy vuosittain hallituksen niin päättäessä.

Kukin osakeohjelma alkaa kolmen

kalenterivuoden jaksolla, jonka aikana osallistujat voivat ansaita osakeoikeuksia, mikäli hallituksen asettamat tavoitteet täyttyvät. Kun ansaintajakso on päätynyt ja tarvittavat verot ja muut työsuhteeseen liittyvät kulut on vähennetty ansaittujen osakeoikeuksien nettoarvo maksetaan osallistujille osakkeina. Ansaintajaksoa seuraa rajoitusjakso, jonka aikana osallistujat eivät saa siirtää tai myydä osakkeita. Jos osakkeiden arvo laskee tai nousee rajoitusjakson aikana, osallistujat kantavat itse mahdollisen tappion tai voiton. Osallistujalle ansaintajakson jälkeen myönnettävien osakkeiden enimmäisarvo (ennen veroja) ei voi ylittää osallistujan yhden vuoden palkkaa.

Fortumin nykyinen osakepalkkiojärjestelmä täyttää valtion omistamien yritysten suosituksen ja listayhtiöiden hallintakoodin 2010 ehdot.

☛ Lue lisää kannustinjärjestelmistä tilinpäätöksen liitetiedosta 30 sivulta 113.

Eläkejärjestelyt

Fortumin suomalaiset johtajat kuuluvat työntekijäin eläkelain TyELin piiriin, joka tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädetyllä tavalla. Suomen työeläkejärjestelmässä ansioiksi luetaan peruspalkka, tulospalkkiot ja verotettavat luontaisedut, mutta ei osakepalkkiojär-

TOIMITUSJOHTAJA TAPIO KUULAN PALKKIOT JA TYÖSUHTEEN EHDOT

Palkka ja luontoisedut	Peruspalkka on 71 426 euroa kuukaudessa. Lisäksi luontaisetuna on vapaa autoetu ja matkapuhelinetu.
Lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmä (tulospalkkio)	Tulospalkkioita on mahdollisuus ansaita hallituksen vahvistamien kriteerien mukaan vuosittain. Enimmäistaso on 40 % vuosipalkasta luontoisetuineen. Vuosipalkka = 12 x kyseessä olevan vuoden joulukuun palkka.
Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä (osakepalkkio)	Fortumin johdon voimassa olevan osakepalkkiojärjestelmän mukaisesti. Osakkeiden arvo ennen veroja ei saa ylittää toimitusjohtajan vuosipalkkaa.
Eläkejärjestely	Eläkeikä on 63 vuotta. Toimitusjohtajan lisäeläke on maksuperusteinen, ja vuosimaksu on 25 % vuosipalkasta. Vuosipalkka koostuu peruspalkasta luontoisetuineen ja tulospalkkiosta. Mikäli toimitusjohtaja irtisanotaan ennen eläkeikää, hän on oikeutettu siihen mennessä eläkerahastoon maksettuihin varoihin.
Työsuhteen päättäminen	Molemminpuolinen irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Jos yhtiö irtisanoo sopimuksen, toimitusjohtaja on oikeutettu irtisanomisajan palkkaan sekä irtisanomiskorvaukseen, joka vastaa 18 kuukauden palkkaa.

jestelmästä saatuja tuloja. Suomen eläkelainsäädännön mukaan eläkkeelle voi nyt jäädä joustavasti 63–68 ikävuoden välillä ilman täyseläkerajoituksia.

Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta, ja muiden konsernin johtoryhmän jäsenten eläkeikä on 60–63 vuotta. Toimitusjohtajalla ja osalla muista johtoryhmän jäsenistä eläkkeen enimmäismäärä on 60 % palkasta, jolloin eläkkeet vakuuttaa vakuutusyhtiö, ja osalla johtajista se on enintään 66 % palkasta, jolloin eläkkeet vakuuttaa ja maksaa Fortumin

eläkesäätiö. Eläkesäätiö on suljettu vuonna 1991.

➔ Lue lisää Fortumissa käytössä olevista eläkejärjestelmistä tilinpäätöksen liitetiedosta 36 sivulta 120 ja vuoden 2010 Kestävän kehityksen raportista.

Hallituneuvoston jäsenten palkkiot

Kullekin hallituneuvoston jäsenelle maksetaan kiinteä kuukausipalkkio ja kokouspalkkio. Henkilöstöryhmien edus-

tajat saavat vain kokouspalkkion. Jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustus- sääntöjen mukaisesti matkakorvauksiin. Henkilöstöryhmien edustajia lukuun ottamatta hallituneuvoston jäsenille ei makseta palkkaa Fortumista, eikä heillä ole mahdollisuutta osallistua Fortumin tulos- tai osakepalkkiojärjestelmiin. Fortum ei myöskään maksa palkkioista eläkemaksuja eikä yhtiöllä ole heitä koskevaa vapaaehtoista eläkejärjestelmää.

Varsinaisen yhtiökokouksen 25.3.2010 vahvistamat palkkiot hallinto-

neuvoston jäsenille on lueteltu seuraavalla sivulla.

Hallituksen jäsenten palkkiot

Kullekin hallituksen jäsenelle maksetaan kiinteä kuukausipalkkio ja kokouspalkkio. Kokouspalkkio maksetaan myös valiokunnan kokouksista, ja se maksetaan kaksinkertaisena Suomen ulkopuolella Euroopassa asuvalle jäsenelle ja kolminkertaisena Euroopan ulkopuolella asuvalle jäsenelle. Jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustussääntöjen mukaisesti matkakorvauksiin.

JOHDOLLE TOIMITETUT TAI TOIMITETTAVAT OSAKKEET

Nimi	Vuosi 2010 ⁽¹⁾	Vuosi 2011 ⁽²⁾
Tapio Kuula	8 422	24 639
Anne Brunila	-	2 491
Alexander Chuvaev	-	12 586
Mikael Frisk	6 041	8 984
Timo Karttinen	5 166	9 173
Juha Laaksonen	7 014	11 684
Per Langer	2 989	6 691
Maria Paatero-Kaarnakari	2 539	4 767
Matti Ruotsala	-	6 137

Yllä oleva taulukko esittää osakepalkkiojärjestelmän myötä toimitusjohtajalle ja muille Fortumin johtoryhmän jäsenille luovutetut ja luovutettavat osakkeet. Keväällä 2011 osakkeita luovutetaan sekä 2005–2010 osakeohjelman että 2008–2012 osakeohjelman perusteella. Vuoden 2008–2012 ohjelman alaiset luovutetut osakkeet ovat seuraavan kahden vuoden ajan rajoitusjakson alaisia, jonka aikana osakkeita ei saa myydä tai siirtää kolmannelle osapuolelle. Yllä olevassa taulukossa esitetty vuoden 2008–2012 ohjelman mukainen luovutettavien osakkeiden määrä perustuu arvioon ja todellinen määrä määräytyy toimitushetkellä keväällä 2011.

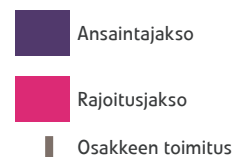
Talouspoliittisen ministerivaliokunnan ohjeiden mukaan luovutettavien osakkeiden määrän verotuksellinen bruttoarvo ei voi ylittää osallistujan vuosipalkan määrää luontoisetuineen. Taulukossa esitetyissä osakemäärässä ei ole huomioitu tätä rajoitusta, jota tullaan soveltamaan toimitushetkellä.

1) Toimitetut osakkeet

2) Osakkeiden arvioitu kokonaismäärä vuoden 2005–2010 ja vuoden 2008–2012 ohjelmien perusteella

OSAKEPALKKIOJÄRJESTELMÄT

Ohjelmat	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
05–10	1	2	3	4	5	6					
06–11		1	2	3	4	5	6				
07–12			1	2	3	4	5	6			
08–12				1	2	3	4	5			
09–13					1	2	3	4	5		
10–15						1	2	3	4	5	6

Hallituksen jäsenille ei makseta palkkaa Fortumista, eikä heillä ole mahdollisuutta osallistua Fortumin tulos- tai osakepalkkiojärjestelmiin. Fortum ei myöskään maksa hallituksen palkkioista eläkemaksuja eikä yhtiöllä ole heitä koskevaa vapaaehtoista eläkejärjestelmää.

Varsinaisen yhtiökokouksen 25.3.2010 vahvistamat palkkiot hallituksen jäsenille on lueteltu taulukossa alla.

HALLITUKSEN JÄSENTEN PALKKIOT

euroa/vuosi/kokous	2010	2009
Puheenjohtaja	66 000	66 000
Varapuheenjohtaja	49 200	49 200
Jäsen	35 400	35 400
Kokouspalkkio	600	600

HALLINTONEUVOSTON JÄSENTEN PALKKIOT

euroa/kk/kokous	2010	2009
Puheenjohtaja	1 000	1 000
Varapuheenjohtaja	600	600
Jäsen	500	500
Kokouspalkkio	200	200

HALLITUKSELLE MAKSETUT KOKONAISPALKKIOT

	Hallituksessa vuonna 2010	Palkkiot yhteensä, 2010, euroa	Hallituksessa vuonna 2009	Palkkiot yhteensä, 2009, euroa
Matti Lehti, puheenjohtaja	1.1.–31.12.	75 600	1.1.–31.12.	70 520
Sari Baldauf, varapuheenjohtaja	1.1.–31.12.	58 800	1.1.–31.12.	41 480
Esko Aho	1.1.–31.12.	45 000	1.1.–31.12.	43 200
Ilona Ervasti-Vaintola	1.1.–31.12.	45 000	7.4.–31.12.	43 200
Birgitta Johansson-Hedberg	1.1.–31.12.	52 800	1.1.–31.12.	49 200
Joshua Larson	25.3.–31.12.	46 391	N/A	N/A
Christian Ramm-Schmidt	1.1.–31.12.	45 600	1.1.–31.12.	43 200
Peter Fagnäs	N/A	N/A	1.1. – 7.4.	21 475
Marianne Lie	N/A	N/A	1.1. – 7.4.	16 788

HALLINTONEUVOSTOLLE MAKSETUT KOKONAISPALKKIOT

	Hallintoneuvostossa vuonna 2010	Palkkiot yhteensä, 2010, euroa	Hallintoneuvostossa vuonna 2009	Palkkiot yhteensä, 2009, euroa
Markku Laukkanen, puheenjohtaja	1.1.–31.12.	13 000	1.1.–31.12.	13 000
Sanna Perkiö, varapuheenjohtaja	1.1.–31.12.	8 000	1.1.–31.12.	8 000
Martti Alakoski	1.1.–31.12.	7 000	1.1.–31.12.	7 000
Tarja Filatov	1.1.–31.12.	6 800	1.1.–31.12.	5 300
Sampsa Kataja	1.1.–31.12.	7 000	1.1.–31.12.	6 600
Kimmo Kiljunen	1.1.–31.12.	7 200	1.1.–31.12.	6 600
Katri Komi	1.1.–31.12.	6 800	1.1.–31.12.	6 800
Panu Laturi	1.1.–31.12.	7 200	1.1.–31.12.	6 600
Juha Mieto	1.1.–31.12.	7 000	1.1.–31.12.	7 000
Jukka Mäkelä	1.1.–19.10.	5 800	1.1.–31.12.	6 800
Helena Pesola	1.1.–31.12.	7 200	1.1.–31.12.	5 300
Rakel Hiltunen	N/A	N/A	1.1. – 7.4.	1 700

Hallitus

Matti Lehti

- Hallituksen puheenjohtaja, s. 1947, kauppatieteiden tohtori
- Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan puheenjohtaja

Päätehtävä:
Johtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Helsingin kaupparkeakoulun kansleri
- Toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja, TietoEnator, Tietotehdas Oy ja Tieto-konserni
- Varatoimitusjohtaja, Rautakirja Oy

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Puheenjohtaja: Liikesivistysrahasto
- Varapuheenjohtaja: Helsingin kaupparkeakoulun tukisäätiö

Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2005.

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 2 000
(31.12.2009: 2 000)

Sari Baldauf

- Hallituksen varapuheenjohtaja, s. 1955, kauppatieteiden maisteri
- Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan jäsen

Päätehtävä:
Johtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Nokia Oyj, useita johtotason tehtäviä; johtokunnan jäsen

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen jäsen: CapMan Oyj, F-Secure Oyj, Daimler AG, Hewlett-Packard Company
- Hallituksen jäsen: Elinkeinoelämän Valtuuskunta, Suomen kulttuurirahasto ja Kansainvälinen lasten ja nuorten säätiö
- Hallituksen puheenjohtaja: Savonlinnan Oopperajuhlat

Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2009.

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 2 300
(31.12.2009: 2 300)

Esko Aho

- s. 1954, valtiotieteen maisteri
- Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan jäsen

Päätehtävä:
Nokia Oyj, johtaja, yhteistyösuhteet ja yhteiskuntavastuu; johtokunnan jäsen

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran yliasiamies
- Suomen pääministeri
- Kansanedustaja
- Suomen Keskustan puheenjohtaja
- Luennoitsija, Harvardin yliopisto, USA

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen varapuheenjohtaja: Teknologia-teollisuus ry (2009)
- Varapuheenjohtaja: Suomen kansainvälinen kaupakkamari (ICC); ICC World Councilin jäsen (2009)
- Hallituksen jäsen: Tekniikan akatemia -säätiö (2009)
- Hallituksen jäsen: Russian Venture Company (2007–2010)

Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2006.

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 0 (31.12.2009: 0)

Ilona Ervasti-Vaintola

- s. 1951, oikeustieteen kandidaatti, varatuomari
- Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan jäsen

Pätehtävä:

Sampo-konsernin päälakimies, lakiasianjohtaja ja Sampo Oyj:n hallituksen sihteeri, konsernin johtoryhmän jäsen

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Päälakimies ja johtokunnan jäsen, Mandatum Oyj
- Johtaja, partneri, Mandatum Co & Oy
- Finanssilakiasiat-osaston osastopäällikkö, lakimies, Suomen Yhdyspankki

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen jäsen: Fiskars Oyj (2004–2010) ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ry (2005–)
- Keskuskauppakamarin lakivaliokunnan puheenjohtaja ja yrityskauppalaatukunnan jäsen (2005–2010)

Ei-riippumaton yhtiöstä (ristikkäinen valvontasuhte) ja riippumaton sen merkittävistä osakkeenomistajista. Fortumin hallituksen jäsen vuodesta 2008.

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 4 000
(31.12.2009: 4 000)

Birgitta Johansson-Hedberg

- s. 1947, BA, psykologian kandidaatti
- Tarkastus- ja riskivaliokunnan puheenjohtaja

Pätehtävä:

Johtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Toimitusjohtaja, Lantmännen
- Toimitusjohtaja, Föreningsparbanken
- Skandinavian toimintojen johtaja, Wolters Kluwer

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen puheenjohtaja: Umeå Universitet ja Pocketstället AB
- Hallituksen jäsen: Sveaskog, Finansinspektionen, NAXS, Rieber&Son ASA, Sveriges Radio, Vectura Consulting ja The Forest Company Limited

Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2004.

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 900
(31.12.2009: 900)

Joshua Larson

- s. 1966, kansainvälisten suhteiden maisteri, venäjän kielen kandidaatti
- Tarkastus- ja riskivaliokunnan jäsen

Pätehtävä:

yksityinen sijoittaja ja konsultti

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- CEO, Senior Managing Director , IFC Alemar
- Managing Director , The Carlyle Group, Moskova
- Executive Director, Venäjän toimintojen johtaja, Morgan Stanley, Moskova
- Johtaja, Co-Head of Russian Business, Goldman Sachs International, Lontoo ja Moskova

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen jäsen, Kora Group (2006–2007), Bank Alemar, IFC Alemar, Alemar Asset Management (2006–2008), OAO Apteka Holdings (2004–2006) ja OAO Cherkizovo Agro-Industrial Complex (2002–2004)

Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2010.

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 0
(31.12.2009: ei saatavilla)

Christian Ramm-Schmidt

- s. 1946, diplomiekonomi
- Tarkastus- ja riskivaliokunnan jäsen

Pätehtävä:

Senior Partner, Merasco Capital Oy

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Toimitusjohtaja, Baltic Beverages Holding Ab (BBH)
- Hallituksen puheenjohtaja, Baltika Breweries, Venäjä
- Toimitusjohtaja, Fazerin Keksit Oy, Fazerin Suklaa Oy, Fazerin makeistoimiala
- Johtaja, ISS ServiSystems Oy
- Johtaja, Rank Xerox Oy

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen jäsen: Boardman Oy

Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2006.

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 2 250
(31.12.2009: 3 500)

Konsernin johtoryhmä

Tapio Kuula

- Toimitusjohtaja vuodesta 2009
- s. 1957, diplomi-insinööri, taloustieteiden maisteri
- Johtoryhmän jäsen vuodesta 1997
- Konsernin palveluksessa vuodesta 1996

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Oyj, johtaja, 2005
- Fortum Power and Heat Oy:n toimitusjohtaja, 2000
- Fortum Oyj:n Sähkö ja lämpö -sektorin johtaja, 2000
- Fortum Power and Heat Oy:n varatoimitusjohtaja, 1999
- Imatran Voima Oy:n varatoimitusjohtaja, hallituksen jäsen, johtoryhmän jäsen, 1997

Keskeisimmät muut luottamustehtävät:

- Keskinäisen työeläkevakuutusyhtiö Varman hallintoneuvoston puheenjohtaja
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto, hallituksen jäsen
- East Office of Finnish Industries Oy, hallituksen jäsen
- Northern Dimension Business Council, puheenjohtaja

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 81 569
(31.12.2009: 73 147)

Anne Brunila

- Konsernin yhteiskuntasuhteiden ja kestävä kehityksen johtaja vuodesta 2009
- s. 1957, kauppatieteiden tohtori
- Johtoryhmän jäsen vuodesta 2009
- Konsernin palveluksessa vuodesta 2009

Aiemmat tehtävät:

- Metsäteollisuus ry, toimitusjohtaja, 2006
- Valtiovarainministeriö, useita tehtäviä, 2002
- Suomen Pankki, johtokunnan neuvonantaja, 2002
- Euroopan komissio, neuvonantaja, 2000
- Suomen Pankki, useita tehtäviä, 1992

Keskeisimmät muut luottamustehtävät:

- KONE Oyj, hallituksen jäsen
- Sampo Oyj, hallituksen jäsen
- Aalto-korkeakoulusäätiö, hallituksen jäsen
- Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA, hallituksen jäsen
- Elinkeinoelämän valtuuskunnan EVA, hallituksen jäsen
- World Business Council of Sustainable Development, hallituksen jäsen
- Energiateollisuus ry, hallituksen jäsen

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 0
(31.12.2009: 0)

Aleksander Chuvaev

- Russia-divisioonan johtaja, OAO Fortumin toimitusjohtaja, Venäjän maavastaava vuodesta 2009
- s. 1960, diplomi-insinööri
- Johtoryhmän jäsen vuodesta 2009
- Konsernin palveluksessa vuodesta 2009

Aiemmat tehtävät:

- GE Oil & Gas, aluejohtaja, Venäjä ja IVY-maat, 2009
- SUEK, sijoitus- ja kehitysjohtaja, Venäjä, 2008
- JSC Power Machines, toimitusjohtaja, Venäjä, 2006
- GE Oil & Gas, aluejohtaja, Venäjä, 2006
- JSC OMZ, operatiivinen johtaja, Venäjä, 2005
- GE, useita tehtäviä USA:ssa ja Kanadassa, 1999
- Solar Turbines Europe S.A., useita tehtäviä Euroopassa ja USA:ssa, 1991

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 0
(31.12.2009: 0)

Timo Karttinen

- Electricity Solutions and Distribution -divisioonan johtaja, Suomen ja Norjan maavastaava vuodesta 2009
- s. 1965, diplomi-insinööri
- Johtoryhmän jäsen vuodesta 2004
- Konsernin palveluksessa vuodesta 1991

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Oyj, kehitysjohtaja, 2004
- Fortum Power and Heat Oy:n Portfolio Management and Trading-liiketoimintayksikön johtaja, 2000
- Fortum Power and Heat Oy, johtaja, sähkön hankinta ja myynti, 1999
- Imatran Voima Oy, johtaja, sähkön hankinta, 1997

Keskeisimmät muut luottamustehtävät:

- Fingrid Oyj, hallituksen varapuheenjohtaja
- Gasum Oy, hallintoneuvoston jäsen
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK, kauppapoliittisen valiokunnan ja energiavaliokunnan jäsen

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 48 962
(31.12.2009: 43 796)

Mikael Frisk

- Konsernin henkilöstöjohtaja vuodesta 2001
- s. 1961, kauppatieteiden maisteri
- Johtoryhmän jäsen vuodesta 2001
- Konsernin palveluksessa vuodesta 2001

Aiemmat tehtävät:

- Nokia Mobile Phones, Global Functions, henkilöstöjohtaja, 1998
- Nokia-Mailleferin henkilöstöjohtaja, Lausanne, Sveitsi, 1993
- Nokia NCM:n henkilöstönkehityspäällikkö, 1992
- Oy Huber Ab:n henkilöstönkehityspäällikkö, 1990

Keskeisimmät muut luottamustehtävät:

- Talentor Group Oy, hallituksen jäsen
- Sffapoint Oy, hallituksen jäsen

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 30 000
(31.12.2009: 31 642)

Juha Laaksonen

- Konsernin talousjohtaja vuodesta 2000
- s. 1952, ekonomi
- Johtoryhmän jäsen vuodesta 2000
- Konsernin palveluksessa vuodesta 1979

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Oyj, johtaja, M&A, 2000
- Fortum Oil & Gas Oy, varatoimitusjohtaja, rahoitus ja suunnittelu, 1999
- Neste Oyj, talousjohtaja, 1998

Keskeisimmät muut luottamustehtävät:

- Sato Oyj:n hallituksen puheenjohtaja
- Kemira Oyj:n hallituksen jäsen
- Kemijoki Oyj:n hallintoneuvoston jäsen

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 34 241
(31.12.2009: 27 227)

Per Langer

- Heat-divisioonan johtaja; Ruotsin, Puolan ja Baltian maiden maavastaava vuodesta 2009
- s. 1969, kauppatieteiden maisteri
- Johtoryhmän jäsen vuodesta 2009
- Konsernin palveluksessa vuodesta 1999

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Power and Heat Oy, Heat-liiketoimintayksikön johtaja, 2007
- Fortum Power and Heat Oy, Portfolio Management and Trading -liiketoimintayksikön johtaja, 2004
- Fortum Oyj, pääliiketohtavia, 1999
- Gullspång Kraft, pääliiketohtavia, 1997

Keskeisimmät muut luottamustehtävät:

- AS Fortum Tartun hallintoneuvoston puheenjohtaja

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 8 478 (31.12.2009: 5 489)

Maria Paatero-Kaarnakari

- Konsernin strategia ja T&K-johtaja vuodesta 2009
- s. 1955, diplomi-insinööri
- Johtoryhmän jäsen vuodesta 2007
- Konsernin palveluksessa vuodesta 1985

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Oyj, strategiajohtaja, 2007
- Fortum Oyj, kehitysjohtaja, 2000
- Neste Oyj, strategisen suunnittelun pääliikettä, 1998
- Neste Polyester Inc, USA, liiketoiminnan kehityspäällikkö, 1997
- Neste Group, useita pääliiketohtavia, 1985

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 5 083 (31.12.2009: 4 044)

Matti Ruotsala

- Power-divisioonan johtaja vuodesta 2009
- s. 1956, diplomi-insinööri
- Johtoryhmän jäsen vuodesta 2009
- Konsernin palveluksessa vuodesta 2007

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Power and Heat Oy, Generation-liiketoimintayksikön johtaja, 2007
- Oy Valtra Ab, toimitusjohtaja, 2005
- AGCO Corporation, johtaja, 2005
- Konecranes Oy, operatiivinen johtaja ja varatoimitusjohtaja, 2001
- Konecranes Oy ja Kone Oyj, useita johto- ja pääliiketohtavia, 1982

Keskeisimmät muut luottamustehtävät:

- Kemijoki Oy:n hallituksen puheenjohtaja
- PKC Group Oyj:n hallituksen puheenjohtaja
- Teollisuuden Voima Oyj:n hallituksen puheenjohtaja
- Halton Group Ltd:n hallituksen jäsen

Fortumin osakkeita 31.12.2010: 0 (31.12.2009: 0)

Tulostiedotus vuonna 2011

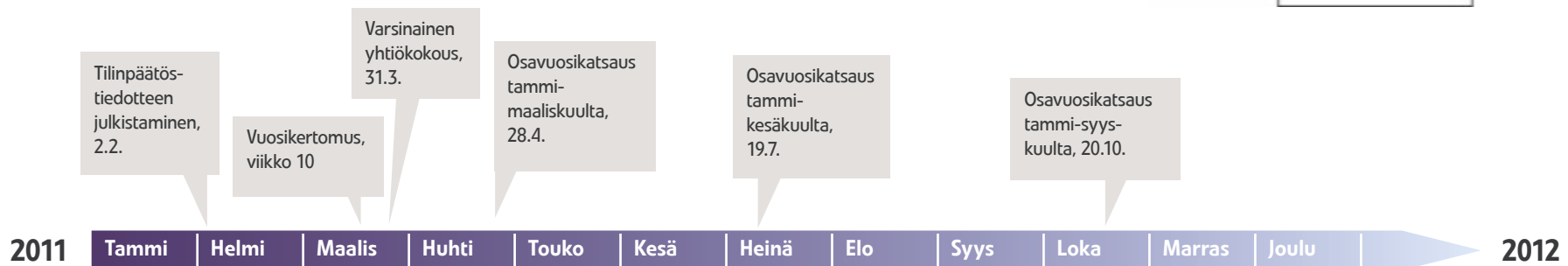
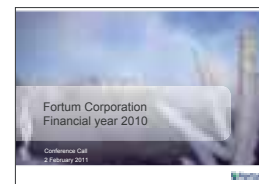
Fortum julkaisee kolme osavuositiedotusta vuonna 2011:

- tammi-maaliskuun osavuositiedotus 28.4.2011
- tammi-kesäkuun osavuositiedotus 19.7.2011
- tammi-syyskuun osavuositiedotus 20.10.2011

Osavuositiedotukset julkaistaan noin klo 9.00 Suomen aikaa suomeksi sekä englanniksi ja ne ovat luettavissa Fortumin verkkosivuilta osoitteessa www.fortum.com/sijoittajat.

Fortumin johto järjestää säännöllisesti analyttikoille ja tiedotusvälineille tiedotustilaisuuksia, joita voi seurata yrityksen kotisivuilla www.fortum.com. Lisäksi johto antaa kahdenkeskisiä haastatteluja ja ryhmähaastatteluja. Fortum noudattaa 30 päivän hiljaista jaksoa ennen tulosten julkistamista.

**LATAA SIOITTAJATIETOA
VERKOSTA
WWW.FORTUM.COM**

Tietoa sijoittajille

Yhtiökokous

Fortum Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina maaliskuun 31. päivänä 2011 kello 15.00 alkaen Finlandia-talossa osoitteessa Mannerheimintie 13 e, 00100 Helsinki. Kokouksen ilmoitautuneiden vastaanottaminen aloitetaan kello 14.00.

Osinkojen maksaminen

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2010 osinkoa 1,00 euroa osaketta kohti eli 1.2.2011 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella yhteensä 888 miljoonaa euroa. Mahdolliseen osingonjakoon liittyvät päivämäärät ovat:

- osingon irtoamispäivä 1.4.2011,
- osingon täsmäytyspäivä 5.4.2011 ja
- osingon maksupäivä 12.4.2011.

Perustietoa Fortumin osakkeista

Listattu: NASDAQ OMX Helsinki
Kaupankäyntitunnus: FUM1V
Osakkeiden lukumäärä, 1.2.2011:
888 367 045
Toimiala: Yhteiskuntapalvelut

Taloudellisten tiedotteiden tilaaminen

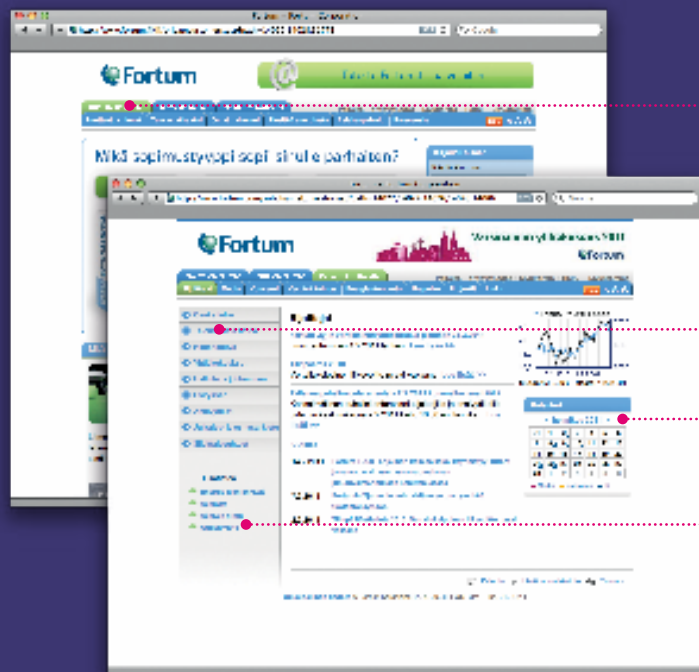
Fortum Oyj, Postitus,
PL 1, 00048 FORTUM, puh. 010 452 9151,
sähköposti:
juha.ahonen@partners.fortum.com
Sijoittajatietoa on myös verkossa osoitteessa www.fortum.com/sijoittajat

Sijoittajasuhteiden yhteystiedot

Sophie Jolly, johtaja, sijoittajasuhteet
puh. 010 452 4138
faksi 010 452 4176
sähköposti: sophie.jolly@fortum.com

Rauno Tiihonen, päällikkö,
sijoittajasuhteet
puh. 010 453 6150
faksi 010 452 4176
sähköposti: rauno.tiihonen@fortum.com

Tietoa sijoittajille verkossa

Tietoa sijoittajille

Vuosikertomukset,
osavuosisikatsaukset ja web-lähetykset

Kalenteri tulevista tapahtumista

Sanasto, josta löytyy energian
yksiköt sekä energia-alaan ja
talouteen liittyviä termejä

Fortumin konsernisivusto arvioitiin pohjoismaisten, listattujen yhtiöiden parhaaksi Hallvarsson & Halvarsson Webranking 2010 -tutkimuksessa. Eurooppalaisista yhtiöistä Fortum sijoittui sijalle viisi.

VIOSIKERTOMUS 2010

Ulkoasu ja kuvitukset: Neutron Design

Tuotanto ja koordinaatio: Miltton Oy

Valokuvat: Getty images (kansi, 1, 28), Fortum (8–9),
Corbis (10, 34, 146), Tomi Parkkonen (13, 19, 37),
Tuomo Manninen (160–164), Topi Saari (11, 29)

Paperi: Invercote Creato 300 g, Galerie Art Matt 130/170 g

Paino: Lönnberg Oy 2011

Tämä vuosikertomus kertoo sitoutumisestamme tuloksellisuuteen ja toimintamme jatkuvaan parantamiseen. Fortum astuu uudelle vuosikymmenelle uudistetun strategian ja kasvua tukevan yrityskulttuurin voimin.

Lue kuinka vastaamme tulevaisuuden haasteisiin ja pysymme kehityksen aallon harjalla maailmassa, jossa globaalitalouden tasapaino siirtyy pois kehittyneistä maista. Nopea väestönkasvu lisää energiankysyntää ja kasvavat ympäristöongelmat vaativat yhä kestävämpiä ja luonnonvaroja tehokkaammin hyödyntäviä energiaratkaisuja.

Fortum Oyj

Keilaniementie 1, Espoo | PL 1 | 00048 FORTUM | SUOMI
puh. 010 4511 | fax 010 45 24447 | www.fortum.com
Kotipaikka Espoo, Y-tunnus 1463611-4